

हर्शल व नेपच्यून

उर्फ

प्रजापति व. वरूण.

सोल एजन्ट

वि. ग. भागवत आणि मंडली,
बुकसेलर्स, पुणे २.

माधवी-चमंत.

Co फाव्ही-ईनामदार, दुवियावलाव.

नवसारी.

फलज्योतिषाचा नवीन अपूर्ण ग्रंथ निरीक्ष तयार.

दैव-विचार किं. ४१२.

लेखक--ह. ने. काटवे.

विषयानुक्रमणिका.

१ उपोद्घात. २ दैव म्हणजे काय ! ३ दैवाची उत्पत्ति
दैवाचा परिपाक कसा होतो ! ४ दैवाची दिशा न समजल्यामुळे चुक-
णारे फलज्योतिष. ५ फलज्योतिष्यास विनंति. ७ गमतीचे विचार
व टोकताळे. ८ उपसंहार.

श्री. ज. स. करंदीकर, बी. ए., एल्. एल्. बी.,

संपादक केसरी, पुणे, याचा अभिप्राय.

रा. काटवे याचा या पुस्तकावरून ते परप्रत्ययनेय बुद्धीचे ज्योतिषी
नसून स्वतंत्र विचार करण्याची धडाडी त्याच्या अर्गी असल्याचे दिमून
येते. पत्रिकेत लिहिलेला शुभयोग उघड उघड दिसत असून शुभफल का
मिळत नाही यामुळे त्यांनी जी कारणे दिली आहेत ती अशत.
खरी आहेत.

रा. काटवे यांनी लो. टिळकाच्या कुडलीवरून सायनराधाना जे प्रश्न
केले आहेत आणि सायनराद हा आमहमूलक असून फलज्योतिष्याच्या
मूळ तत्त्वास तो कसा सोडून आहे याविषयी जे विवेचन केले आहे, ते
अत्यंत मार्मिक आहे. त्याचप्रमाणे त्यांनी “ ज्योतिष्यांस विनंति ”
म्हणून ज्या काही सूचना केल्या आहेत त्या मननीय आहेत. एकंदरीत
रा. काटवे यांची शौर्यबुद्धि या शाखात बरीच खोल जाऊ लागली
असून त्यावरून अनेक नवे शुभाशुभ योग उघडकीस येतील. ”

वि. ग. भागवत आणि मंडळी, बुकसेल्स, पुणे नं. २.

हर्शल व नेपच्यून

उर्फ

प्रजापति व वरूण.

(या दोन नव्या प्रज्ञांचें सहाशष्ट अमूल्य कुंडलीसंग्रह व
तीन शतकांतील स्पष्टस्थितिसह फलवर्णन.)

लेखक आणि प्रकाशक:-माधवी-वसंत.

Co कान्ही-ईनामदार, दुधियातळाव.

नवसारी.

धी लक्ष्मी इलेक्ट्रीक प्रि. प्रेस कं. लि. भाऊदाजेनी गलीबां पटेल छोटाबास
लालमाईए प्रकाशकने माटे छाप्युं. ता. १०-६-२६.

किंमत दोन रुपये.

वाचकांस सविनय विनंती.

याच ग्रहाच्या फळाचें संशोधन दाण्डेहि लेखकांनें सुहृं देवलें असून काही
विशिष्ट-चमत्कारिक अशा अनुभवाच्या जन्मकुंडल्या अथवा जन्मसून तागीम-वेळ
स्थळ किंवा शके-मास-वदि आम्हास ज्याच्याजवळ असतील त्यांनीं पुरविण्याची
ससदी घेतल्यास प्रत्यक्ष संशोधन कार्यास मदत केल्या सारखे होईल कार्य सर्वांने
आह. विशेषतः वेळ केंपरे धनुर्वात-ज्योदर-अपषात पिशाच्चबाधा, जारण माण,
मव तंत्र, जादुगरी गुधगुप्त शास्त्र (हिमाटोस्ट मेस्मेरिस्ट), खनीदरोडवोर,
व्यभिचार, गुप्त रोग अशा अनुभवाच्या कुंडल्या मिळाल्यास उत्तम नांव नसेल तरी
चालेल पण पुण्य श्री लिंग सूचक स्पष्टता असावी.

सायकरोस्टाईलर मुनाच्य हस्तलिखित " जातक रहस्य " न वाचणो व
ते ५ भाग आम्ही तयार करीत असून त्यापैकी ' ग्रहफल ' हा प्रथम भाग हि.
६० २॥ प्रसिद्ध झाला आहे दुसरा भाग प्रथम जातकाचा लक्षणच प्रसिद्ध होईल.
प्रति दशक भगवत्परा मनादित झगने ५० व ५०० सदर भाग झगने पाश्चिमात्य
पौराणिक पद्धतीत तद्वाने पलविषयन व सारच होय. सर्व भाग ६० १० ग
मिळालील परतु ६० ५ पाठवून नाव नोंधले पाहिजे. धीयुत रा. नवाये वि गो ;
ना स मराठ इत्यादिद्याच अभिप्राय आहेत विशेष माहितीमार्थ पत्रक मागविणे

या शिष्य व फल जातक अविष्य फल, जन्मकुंडली वरून तात्विक विवेचन वगैर
महत्वाची व जगवदातीची कामे पाश्चिमा वेळीत मोबदला घेऊन आम्ही कातो

आत्मोद्धार.

सन १९१६ पासून या दोन नव्या ग्रंथांच्या फळांकडे आमचें लक्ष्य वेधलें व सन १९१८ मध्ये ज्योतिर्विजय मासिकांत प्रथम थोटक फलें या ग्रंथांचीं आम्हीं दीर्घीं होतो; परंतु स्वतंत्र ग्रंथ या दोन ग्रंथांच्या फळांवर मराठी जातकवाङ्मयांत असणें अनावश्यक वाटून त्या मार्गानें शून्य तितकी माहिती संकलित केली. बहुतेक पाश्चात्य जातकज्ञांचीं मते विचारांत घेऊन व चिकित्सक दृष्टि आणि अनुभव यांची जोड देऊन ग्रंथ तयार केला. हा ग्रंथ वास्तविक १९२३ च्या आरंभासच प्रसिद्ध व्हावयाचा होता.

लेखाचा जन्म जरी पिढीजाद खानदान घराण्यांत झाला होता तरी याच पिढींत या घराण्यावर भयंकर आपत्त कोसळू लागल्या होत्या अशास्थितींत हें कार्य नेटानें शेंवटास नेण्याचें ठरविलें होतेंच परंतु आपचा उत्साह व नेट उयस्त कीं ज पत्तीचे तडाखे ज्यास्व तीव्र याच्या परिक्षेची. वेळ सन १९२० पासून सुरू झाली घराण्याची सर्व जबाबदारी शिरावर घेऊन घराण्यास आलेल्या बोझाबाजूच्या आप- तीशीं तोंड देताना हें कार्य रेंगाळून चाललें, मध्यंतरी वित्त्येकवेळां निराशा झाली तरी पुन्हां पुन्हां कार्य घ्यावें पुन्हा भडवणीच्या परिस्थितिकडे लक्ष घावे असें करीत हें प्रकाशन आज शेंवटास जात आहे.

या कामीं आम्हांस कांहीं गृहस्थाची मदत व उत्साह मिळाला झणून हा ग्रंथ आज तरी प्रकाशित होत आहे. आमचे प्रेमळ स्नेही व जातकामिनी श्रीयुत रा. रा. हरगोवन ललुभाई तलाटी व नंदीयाद येथील श्रीयुत रा. रा. रा. पां. कांग्हेरे यांनी वेळेवर अधिक मदत केली आहे त्याबद्दल त्यांचे आझीं ऋणीच आहोंत. या शिवाय येथील जातकज्ञ शेट अरदेशीर बांलीमोरीया, एम. ए. यांनी आपल्या जवळ अस- लेल्या पाश्चात्य ज्योतिर्विद्याचा बराच वागला संग्रह मजकुरितां सतत उपडा देवल्या नें या ग्रंथांतील फलविवेचन, तुलना व उपसंसार लिहिण्यास फारच मदत झाली आहे. या ग्रंथास चिकित्सक-स्पष्ट विचारात्मक व ग्रंथपरिक्षणात्मक प्रस्तावना 'ज्योतिर्माला' संपादक श्रीयुत रा. रा. यशवंत केशव प्रधान यांनी लिहून आम्हांस जसे अमारी केले त्याच प्रमाणें श्रीयुत रा. रा. वि. गो. नवाथे (कुंडली विज्ञान संपादक), श्रीयुत रा. रा. ना. स. मराठे (दर्शन संपादक), श्रीयुत रा. रा. दा. ना. आपटे, बी. ए. एल, एल. बी. इत्यादि फलजातकज्ञांनीं उत्साहजनक व प्रेमळ अभिप्राय ग्रंथ वाचून दीले या बद्दलहि त्यांचे आभार आम्हीं मानणें अवश्यक आहेत.

आमचे बडोद्याचे स्नेही श्रीयुत ए. ए. शंकरराव चव्हारीकर यांनी आम्ही अनेक अडचणी असतां आमच्या साठी सनरादां प्रेसकडे घांव घेऊन छपाई-वंपोज-दुके पासून तों प्रकाशना पर्यंत पारच निरतमपणें आम्हांस मदत केली आहे.

सदा प्रयाची छपाई तीन प्रेसमण्यें झाली आहे त्यांत बडोद्याच्या लक्ष्मीइलेक्ट्रिक प्रेस कं. चे मॅनेजर छोटालाल लालमाई यांनी पारच धम व अडचण सोसलेली आहे.

या शिवाय कित्येदां कडून आम्हांस जन्महुंकल्या मिळाल्या आहेत व दुसरी पण फार मदद झाली आहे त्या सर्वांचे आम्हीं बमारी आहोंत.

ग्रंथ 'शास्त्रीय संशोधन व सत्य-चर्चात्मक विधाने' या एकाच प्येयान्न चिह्नून छिद्रित आहे. ग्रंथ नवे, त्यादरील माहिती अनुभवाच्या पद्धत्या वस्तोदीप्त पूर्ण व उत्तरणारी अशी, फक्त कांहीं पायात्य ग्रंथ या रूपानें असलेली, आमची परिस्थिति, अडबणी व नाना विघ्ने, त्यांत अदुभंगांसाठी कुडल्या जमविण्याचा तयारी वगैरे सर्व गोष्टी लक्ष्यात घेऊन काचडांनीच व विद्वानांनी दोपाकडे मजूर न देतां प्रेमळ दृष्टीनें ग्रंथाचें महत्त्व ठरवावें एवढीच विनंती आमची आहे. पुनर्मुद्रणाचा सुयोग मवितव्यतेनें आगिन्यास शुद्धाशुद्धें व विचारसरणि व नि आस्त स्वातुमव या बाबतींत ग्रंथ ज्यास्त निर्दोष करण्याकडे आमचें लक्ष्य राहिल.

ज्येष्ठ शुद्ध १
शके १८४८
शुक्रवार.

आपला,
भाषवी-धर्मांत.

या ग्रंथावरील महत्वाचे अभिप्राय.

(१)

रा. रा. माधवी घर्सेत, कान्ही इनामदार यांसः—

सा. न. वि. आपण पाठविलेले हर्शल—नेपचून हे पुस्तक पावले.

आपण हे पुस्तक शक्य तितक्या पुण्या व शोधपूर्वक माहितीने आधुनिक पद्धतीने लिहिलेले असल्यामुळे ज्ञानवर्धक झालेले आहे, व आपण ज्योतिष वाङ्मयांत चर्वितचर्वण न करितां नवीन भर टाकलेला आहे यांत शंका नाही. हे ग्रह नवीन असल्यामुळे हिंदुस्थानांतील ज्योतिषीगणांस त्यांची कल्पनादि नव्हती. हर्शल—नेपचून म्हणजेच राहु व केतु अशीहि पुष्कळांची समजूत झालेली होती. अकस्मिकता, अद्भुतता, अपूर्वता, लोकविलक्षण शक्ति, अतींद्रिय ज्ञान इत्यादि बुद्धीच्या कार्यक्षेत्राच्या पलीकडील कल्पनांतील गुण पूर्वीच्या सात ग्रहां पैकी एकाहि ग्रहांत नहीत यामुळे अमुक बालक पुढे अद्भुत समर्थ्याचे होईल व ह्याचे आयुष्य चमत्काम्य होईल याची बरोबर कल्पना होण्यास मार्ग नव्हता. ही उणीव या ग्रहांनी भरून काढलेली असल्यामुळे त्यांची मिळेल तिथी माहिती ज्योतिष वाङ्मयात समहित होणे आवश्यक होते. हे काम आपण अत्यंत धनाने व बुद्धिचातुर्याने केले असल्यामुळे सर्व महाराष्ट्र वाचकांवर आपले उपकार झालेले आहेत असें मी समजतो.

कलाबें लोम असाया हे वि.

(म.) विष्णु गोपाळ नवापे.

कुंडलिविज्ञान संवादक.

(२)

इतर सर्व शास्त्रप्रमाणे परीक्षणाच्या मदीत घातून ताबून मुळावून मुळावून घेण्याचा प्रणय सांप्रत ज्योतिषशास्त्रासाठी आला आहे. इमारी वर्षेपर्यंत हिंदुस्तान इजिप्त बरोर देशांतून फलज्योतिषाचा जो अभ्यास चालत आला आहे, तो केवळ कांही सोळांच्या मानसिक उन्मादांचे लक्षण होय किंवा त्या उन्मादांतून अथवा वेदांत कांही पद्धत आहे याचा निर्णय करण्याचे काम ह्याी मुळ झाले आहे. अज्ञावेदी या

The Astrological Studio, Navsari,

Dear Mr. Madhavi Vasant,

I have gone through your Marathi Book on Herschel & Neptune and I am pleased to say that it certainly is the first book of its kind in Marathi. There is one such brochure in Hindi, published by a Ritham Astrologer but your book is very exhaustive in as much as your suppositions of the influence of the two mystic planets are supported by a number of kundalies, and you have treated the planets in their genethical and mundane aspects.

Your book contains a fund of information for practical students of Astrology, and it requires careful and attentive study, rather than a cursory reading.

I feel sure it will prove useful to astrological students and will be appreciated as it ought to be.

Wishing you success

Your sincerely

Sd. A. N. Billimoria M. A.

Navsari

अनुक्रमणिका.

हर्शल उर्फ प्रजापति भाग १ ला.

प्रकरण १ लें बाण व स्थूल निरीक्षण	१
॥ २ रें प्रजापतीची साधारण फळे ...	४
॥ ३ रें प्रजापति व इतर ग्रह...	१२
॥ ४ थें प्रजापतीचा राशी परत्वे विचार. ..	१७
॥ ५ थें स्थानपरत्वे प्रजापतीचें निरीक्षण . .	२३

नेपच्यून उर्फ धरुण भाग २ रा.

प्रकरण १ लें प्रास्ताविक माहिती व निरीक्षण ...	३०
॥ २ रें साधारण फलनिवेदन व तुलना . ..	३३
॥ ३ रें वरुण व इतरग्रह	३९
॥ ४ थें स्थानपरत्वे वरुण चे निरीक्षण ..	४२

भाग ३ रा.

१ लें एक माहिती व विचार	५१
॥ २ रें मंदनीय ज्योतिष दृष्ट्या प्रजापति व वरुणाचें निरीक्षण	५५
॥ ३ रें प्रजापति-वरुणाचा तुलना मर विचार ...	६३

परिशिष्ट १ ७ ८ सामन कुंडलि सप्तद

॥ १ रें कुंडलि सप्तदची स्थापना	
॥ २ रें तीन शतकातील वैमानिक सप्त प्रजापति.	
॥ ४ थें तीन शतकातील वैमानिक सप्त वरुण	
॥ ५ थें सप्तदच्या व सप्तदच्या राशी.	
॥ ६ थें सप्तदच्या सप्तदच्या युगा प्रार्थिग्याचे द्यत	
॥ ७ थें सप्तद उर्फ सप्तद याची स्थिति	
॥ ८ थें सप्तद कुंडल्यांतील स्थिति प्रत्यक्षचे गोप्य मर	
॥ ९ थें या सप्तदविषयी पाश्चात्त्यांची मते.	

शुद्धिपत्र.

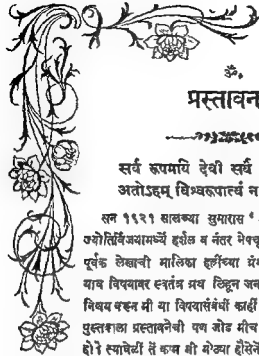

(प्रथमप्रकाशन व कंपोज गुनराधी प्रेसमध्ये झाले आहे व दोनदोनदां तीन तीनदां पुनं तपासूनहि न्हस्य दोषादि शुद्धाशुद्धे सुगत्यात प्रकाश्या अभ्यां पृष्ठाची जोर देणें भाग आहे म्हणून तो मार्ग सोडून शास्त्रीय शुद्धेच महत्वाचीं अशीं दीली आहेत)

पृष्ठ.	ओळ.	अशुद्ध	शु .
३	६	प्राणीभनास	प्राणीजाम
८	१ (टीप)	रसीन	इस्मिन्

परिशिष्ट १ ले.

१३	कु ने ३७	मंगळ कन्या १९	द्वितीय स्थान मिह २७
६	" १७.	गुरु तुल २६-३ वरी.	
"	" १८	शुक्र कर्क	१७
१०	" ३६	रवि	मिह १२-३५
११	" ५५	द्वितीय स्थान क १९,	चतुर्थ स्थान कुंभ २
१३	" ३९	राहु मीन २७-४	मंगळ मेष, २२-१०, चंद्र
		बृहस्प ५, बुध धनू ०-२२,	शुक्र धनू १६-
			३१, पट स्थान कन्या २६
१९	" ५६	रवि कर्क २०	
१९	" ५७	सू पूर्वा १ कलाक.	
१२		उपसहार लग्न वृषभ २-३८	

ॐ,

प्रस्तावना.

सर्व रूपमपि देवी सर्वं देवीमयं जगत् ।
अतोऽहम् विश्वरूपात्वं नमाभि परमेश्वरीम् ॥ १ ॥

सन १९२१ सालच्या सुमारास 'माधवी घसत' या सरीने ज्योतिर्विजयामध्ये हर्शल व नंतर नेपचून या दोन महावर एक विचार-पूर्वक लेखाची मालिका हर्शलच्या प्रयत्नातून सुरू केली होती, पुढे याच विषयावर स्वतंत्र ग्रंथ लिहून जनसमाजापुढे देण्याचा लेखकाने निश्चय करून मी या विषयासंबंधी काही सूचना करण्यात व या भावी पुस्तकाचा प्रस्तावनेची पण जोड मीच द्यावी असे सुचविण्यांत आले होते त्यावेळीं तें काम मी घेत्या होसेनें करीन असें प्रयत्नास बळकून त्यांच्या पुस्तकाचे फार्म जसे जसे छापून तयार होतील तसतसे माझ्याकडे पाठविण्यास किंवा समग्र पुस्तक छापून माल्यावर माझ्याकडे पाठविल्यास मी आठवार दिवसांत जे काही विचार सुचतील ते लिहीन असे कळविले.

हर्शल (प्रजापति) ग्रह आहे किंवा नाही त्याच प्रमाणें नेपचून (वरुण) दिसतो किंवा नाही, आर्यवाङ्मयांत याचा उल्लेख केलेला नाही द्रष्टुं किंवा ते ग्रह न'नी शोधून काढल्यामुळे आमचे सोवळे शास्त्र त्यांच्यायोगे कसे विटल्ले अस्तव्या क्षुद्र विचारांचे गाठोटे उराशी बाळगणाऱ्यांकरितां प्रस्तुतचा ग्रंथ नसून प्रागैतिक मनु ज्यास आपले परज्योतिषशास्त्राच्या ज्ञानाचें असलेले भोवतण अगुरे आहे असे वाटत असेल असल्या विद्यार्थ्यांकरितां हा ग्रंथ आहे; स्वयंमन्य बनलेल्या पंडितांकरितां नाही तुमचे हे हर्शल आणि नेपचून द्वाज्जे आमच्या ग्रंथामध्ये सांगितलेले राहु-कनु किंवा भूमादि अत्र छिद्यत ग्रहांपेक्षांच आहेत ना? अशा तऱ्हेचे अज्ञान प्रदर्शक व सुळ-चट प्रभु विचारणाऱ्या लोकांनी प्रस्तुतग्रंथाच्या वाचनानें पुढकडच माहिती मिळेल यांत संशय नाही. इतकेंच नव्हे तर ह्या ग्रंथामध्ये प्रयत्न केलेले विचार चांगल्या ज्योतिर्विज्ञासही विचार काव्यासारखे आहेत. विशेषतः प्रत्येकानें प्रजापति-घटनांच्या

शुद्धिपत्र.

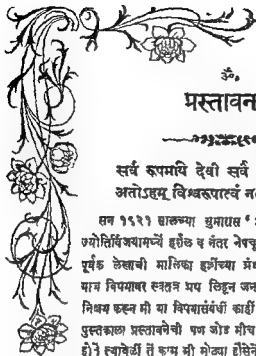
—ॐ—ॐ—ॐ—

(प्रथमप्रकाशन व संयोज गुनराधी प्रेसमध्यें झालें आहे व दोनदोनदा तीन तीनदा पुढें तपासूनहि नव्हेत दोघादि शुद्धाशुद्धें मुरारण्यात प्रथाच्या अभ्यां पृष्ठाची जोड देणें माग आहे म्हणून तो मार्ग सोडून शास्त्रीय शुद्धच महत्त्वाचीं अर्जां हीलीं आहेत)

पृष्ठ.	ओळ.	अनुद.	शु .
३	६	प्राणीजनाय	प्राणीजनाय
८	१ (टीप)	रसीन	इक्षित

परिशिष्ट १ लें.

११	कु न ३७	अगळ कन्या १९	द्वितीय स्थान मिह २७
६	" १७.	शुक्र तळ २६-३ वरी.	
"	" १८	शुक्र कर्क	१७
१३	, ३६	रवि	मिह १३-१५
१९	" ५५	द्वितीय स्थान क १९,	चतुर्थ स्थान कुंम २
१३	" १९	राहु मीन ३७-४	मंगळ मेष, २१-१०, चंद्र
		वृषभ ५, बुध धनू ०-१३, शुक्र धनू १६-	
		३९, पट स्थान कन्या २६.	
१९	" ५६	रवि कर्क २०	
१९	" ५७	सू पूर्वी १ कलाक.	
१२		उपसहार २३ वृषभ ३-१८	

ॐ.

प्रस्तावना.

सर्वं रूपमपि देवी सर्वं देवीमयं जगत् ।
अतोऽहम् विश्वरूपात्वं नमाभि परमेश्वरीम् ॥ १ ॥

सन १९२१ सालच्या शुभाष्ट 'माधयी यस्त' या सन्ने
उद्योतिर्विजयामप्ये हर्षल व नंतर नेपचून या दोन ग्रहावर एक विचार-
पूर्वक लेखाची मालिका हर्षीच्या प्रबंधकाराने शुद्ध केली होती, पुढे
यान विषयावर स्वतंत्र प्रथ लिहून जनसमाजापुढे ठेवण्याचा लेखकारने
निश्चय करून मी या विषयासंबंधी काही सूचना कराव्यात व या भावी
पुस्तकाच्या प्रस्तावनेची पण जोड मीच द्यावी असे सुचविण्यात आले
होते त्यावेळी ते काम मी मोठ्या हौसेने करीत असे प्रयकारास कळवून
त्याच्या पुस्तकाचे कार्य जसे जसे होतून तयार होतील तसतसे माझ्याकडे पाठवि-
ल्यास किंवा समग्र पुस्तक होतून माल्यावर माझ्याकडे पाठविल्यास मी आठवार
दिवसांत जे काही विचार सुचतील ते लिहून असे कळविले.

हर्षल (प्रजापति) ग्रह आहे किंवा माही त्याच प्रमाणे नेपचून (वरुण)
दिसतो किंवा नाही, आर्यवाङ्मयांत याचा उल्लेख केलेला नाही हाणून किंवा ते यव-
न'नी शोधून पादल्यामुळे आमचे सोबळे शास्त्र त्यांच्यायोगे इमे विटाळवे असल्या
धुम्र विचारांचे गाठोळे वशाती बाटण्यान्याकरितां प्रस्तुतचा ग्रंथ नवून प्रागैतिक सगु
ज्यास आपले परज्योतिषशास्त्राच्या हाताचे असलेले भांडवल धपुं आहे असे वाटत
असेल असल्या विशार्याकरितां हा ग्रंथ आहे; स्वयंमन्य दनलेल्या पंडितांकरितां
नाही तुमचे हे हर्षल आणि नेपचून हाणजे आमच्या ग्रंथामध्ये सांगितलेले राहु-केतु
किंवा धूमादि अग्रहशित प्रदायैर्हीच आहेत ना? अशा तऱ्हेचे अज्ञान प्रदर्शक व सुळ-
चट प्रश्न विचारणाऱ्या लोकांना प्रस्तुत ग्रंथाच्या वाचनाने पुढळूच माहिती मिळेल यांत
संशय नाही. इतकेंच नव्हे तर ह्या ग्रंथामध्ये प्रविष्ट केलेले विचार चांगल्या उद्योति-
र्विजयसद्दी विचार काव्यासारखे आहेत. विशेषतः प्रत्येकार्ने प्रजापति घट्टणांच्या

फलांची तुलना हा शेषटचा भाग फार चारकाईने घात्ताचा इतका तो मार्मिक व चौकसपणाने लिहिला आहे. हर्शल नेपचूनचे काय बंड आहे याचा आस्थावार्द्धक अभ्यास करणारांना या पुस्तकाने अनेक पाश्चिमात्य ज्योतिर्विदांचा अनुभव पहावयास मिळेल. गेल्या ४०-५० वर्षांमध्ये या ग्रहा संबंधी झालेले विचार विनिमय व त्यावरून सिद्धांतरूपाने बाहेर पडलेले विचार या पुस्तकात साररूपाने आलेले असल्याकारणाने प्रस्तुतचा ग्रंथ ज्योतिर्विदमयांमध्ये फार उपयुक्त झालेला आहे.

सुमारे १२१४ वर्षां पूर्वीच प्रथमतः या ग्रहाकडे आमचे लक्ष लागले व आपणा मध्ये या ग्रहाविषयी फार अधिक कल्पना आहे असे वाटल्यावरून अॅलन लिओ व इतर एक दोन युरोपियन प्रयत्नकारांच्या सहायाने कुंडलिविज्ञान मासिकामध्ये या विषयावर सन १९०१-१० मध्ये एक लेख प्रसिद्ध केल्याचे आठवून येईल, व पुन्हा एकदा ज्योतिर्माहितीमध्ये या दोन ग्रहांसंबंधी सविस्तर विवेचन केलेले आहे, तरी देखील अद्यापि या ग्रहासंबंधाने चर्चा निघाली असता कारण हास्यास्पद कल्पना पहावयास मिळतात हा अनुभव आमचाच आहे असे नसून तो सर्व सायन ज्योतिर्विदांस याच्या बहुत प्रमाणाने पहावयास मिळत असेच हर्शल किंवा प्रजापति व नेपचून अथवा धरुन यांचे अस्तित्व ग्रहमालेमध्ये दुर्बिणीच्या सहायाने सहज सिद्ध होते, व ते फक्त ज्योतिषशास्त्रात घेतल्यास फलं कशी अनुभवाय येतात व कित्येक दुर्बोध फलास कशी सुबोधता येते हे स्वानुभवावरूनच सिद्ध होईल, व त्याद्वारे या ग्रहांत सकलित केलेली माहिती फार उपयुक्त आहे ग्रंथकाराने तीन शतकांतील काण्टशाही दिवसाची या ग्रहाची स्पष्ट स्थिति वाढण्यास जी काष्टकें दीर्घी आहेत ती फार उपयुक्त आहेत. फलादेश पहाण्याकरिता निवडक ठळक आणि प्रसिद्ध व्यक्तींच्या ६६ जन्मकुंडल्या ग्रंथकाराने जोडल्या आहेत त्या फल निरीक्षणार्थ्या बाबतीत समग्र या दृष्टीने अमूल्य आहेत, व फलाचा पडताळा आणि अनुभव ठाविण्यास महत्त्वाचे साधन झाले आहे. ग्रंथात कुंडल्या व ग्रहांची स्थिति सायन पद्धतीची आहे म्हणून प्रथम प्रथम सायनवाद्यांच्याच बापजायांची मिरास व निरयन बोधाम अतएव त्याजव असले कुलित विचार आणण्याचे प्रयोजन नाही सौंदर्य व हल्लींच्या अयनाशांच्या सांबाळ्या गोंड्यांच्या अढर्चातीत होव दीशा प्रयत्नकाराने स्वीकारणे योग्य आहे. • अयनांशपासून १८१२१२३ वगैरे वाटेल तितके अयनांश याच सायनस्पष्टमितिधून वरी करून निरयन स्थिति मिळणे कठीण नाही. ग्रंथकाराने केलेले धर्म, इतस्तत पसरलेली त्रोटक माहिती एकत्र सूत्ररूपात आणून व त्याला स्वतांच्या चिन्हीतक विवेचनाची दिलेली जोड पडून या ग्रंथासारखा

माहितीने भरलेला व मार्मिक विवेचनाने परिष्कृत असलेला ग्रंथ हिंदी-मराठी व गुजराथी भाषेत अद्भुत आभार्या पहाण्यांत नाही. या ग्रंथाचा महाराष्ट्राचा फार प्रेमाने आदर करून ग्रंथकाराच्या या स्तुत्य कृतीला प्रोत्साहन देऊन ग्रंथकारास फलज्योति-पशास्त्ररूप देवतेची आणखी अशीच सेवा करण्याचा मांगलिक प्रयोग आणून देतील अशी आम्हांस फार आशा आहे.

फल ज्योतिषशास्त्रांत १२ राशी व ९ ग्रह हेच मुख्य असून यांचाच चांगला तत्त्वशुद्ध पायावर आभ्यास होणे इष्ट आहे. फलज्योतिषशास्त्राच्या संशोधन कार्यात हे काम फार महत्त्वाचे आहे. सायननिरयनाचा धियेणा दिवा कुंडल्यांचा संग्रह करणाऱ्यांचे भलतेच खूळ मात्रविषयापेक्षा या सारख्या उपयुक्त कार्याला सुरवात होईल तर फार बरे. परंतु या विषयाकडे अद्यापि आमचे मुळीच लक्ष गेलेले नाही पुण्यास झालेला फलज्योतीष परिषदेमधून निर्माण झालेले भारतीय ज्योतिर्मंडळ या कामाकडे लक्ष देईल असे वाटत होते परंतु अद्यापि याकडे कोणाचे लक्षच नाही. पाश्चिमात्य ज्योतिर्विदानी या संस्थांना बरीच धरपड चालविली आहे असे पाहण्यास मिळते.

मंडळीच्या समासज्ञाने किंवा प्रत्येक ज्योतिर्विदाने एकेक राशि घेऊन त्यासंबंधी असलेली सर्व माहिती गोळा केल्या नंतर त्यास आपल्या अनुमंडली व चिह्नितेची जोड द्यावी व नंतर ती माहिती मंडळापुढे किंवा ज्योतिर्विदांपुढे चर्चेकरिता व वाद विवादाकरिता मांडावी, असे केले असता संशोधनाचे कामांत फारच मदत होणार आहे. कारण याच वादविवादाचे वेळी नवीन प्रमेये व अनुभव बाहेर पडणे शक्य असते. ज्याच्या कुंडलीमध्ये जी राशी किंवा जो ग्रह विशेष प्रबल असेल त्यांनी तीच राशी किंवा तोच ग्रह दिवावर दारण्याकरिता घ्यावा. प्रबळ असलेल्या ग्रहाचे किंवा राशीचे गुणधर्म असल्या व्यक्तींनी विशेष चांगले दिसतात, असा आमचा अनुभव आहे. संशोधनाचे कार्य फार दीर्घ थमाने व मेहेनतीचे आहे. प्रसिद्ध ग्रंथकार अँलन डिमो हे गेल्या २०-२५ वर्षांमध्ये जुलूम्या प्रजापतीच्या गुणधर्मांचे सूत्र निरसन करित होते; तरी त्यांस या महान्या फर्माचा शव घेता आला नाही. तीच स्थिति आमची आहे. सन १९१० पासून या दोन ग्रहांच्या फलदेशाकडे आमचे लक्ष आहे, तरी त्यांच्या सर्व स्थानपरतरे व राशीपरतरे सूत्र फर्माचा अनुभव आला आहे असे दिसत नाही. संशोधनाचे कार्य एका व्यक्तीने नाही. ॥ ४॥ ॥ ५॥ संशोधकांच्या जोरावर दारावाची आहेत अशा तऱ्हेने प्रयत्न सुरू केल्यास सर्वदरच आपणास प्रत्येक महान व राशीवर अनुभवजन्य ज्ञानाने परिष्कृत असलेले निरनिराळे निबंध किंवा ग्रंथ पाहण्यास मिळतील. या प्रकारच्या संशोधन कार्याला आमचे महाराष्ट्र ज्योतिर्विद-

बहु सुरवात करतील अशी आशा आहे. अशाच तऱ्हेचे प्रयत्न पाश्चिमात्य देशांत चालू आहेत. मॉडर्न अस्ट्रालॉजीचे संपादक ज्योतिर्विद अँलन लिओ यांनी 'मार्स धी चार लार्ड' 'सॅटर्न धी रीपर,' 'जुपीटर धी ग्रिझव्हॅर,' या प्रमाणे प्रत्येक ग्रहावर एक एक स्वतंत्र पुस्तक प्रसिद्ध करण्याचा उपक्रम केला होता. त्याचें अचाली निधन झालें नसतें तर हर्शेलवर 'युरेनस धी रीफॉर्मर' किंवा 'अवेकनर' या नावाचें पुस्तक पहाण्यास मिळालें असतें.

हर्शेल उर्फ प्रजापति यास सत्वरजतमाच्या त्रयींत ओढण्यापेक्षा त्याच्यामध्ये कोणकोणत्या ग्रहाचे गुणधर्म पहाण्यास मिळतात हें पाहीलें असता फलादेशाचे काम पुष्कळ सुलभ होईल. बहुतेक आमस प्रयत्नकार व लेखक या ग्रहाला तीव्रबुध (आक्टेडव्हा ऑफ मर्क्युरी) मानतात. संगीत शास्त्रामध्ये पहिल्या सप्तकांतील तोष स्वर दुसऱ्या सप्तकात ज्याप्रमाणें अति केमल किंवा अतितीव्र होतो त्याच अर्थानें प्रजापतिला आक्टेडव्हा ऑफ मर्क्युरी म्हणें आहे. नेपचूनला त्याच श्रयायानें (आक्टेडव्हा ऑफ व्हीनस) तीव्र शुक्र मानण्याची पुष्कळ ज्योतिर्विदांची विचारसरणी आहे. पुष्कळ पाश्चिमात्य ज्योतिर्विद व विशेषतः अँलन लिओ, सपेरीअल, बेली वगैरे प्रयत्नकार हर्शेल हा सूर्याचा प्रतिग्रह तर नेपचून चंद्राचा प्रतिग्रह मानत त. फलज्योतिषशास्त्रामध्ये वस्तुतः ग्रहाचा विचार होतो. रवि हा ग्रह नाही. पृथ्वी कातिवृत्तात फिरत असता ती ज्या ठिकाणी असते त्याच्या विरुद्ध १८० अंशावर सूर्य असल्याचा आपणास भास होतो व ही पृथ्वीची स्थिति आपण कुंडलिनमध्ये रवीने दर्शवीत आहोत. रवि हा तारा असून त्याच्याभोवती आपली पृथ्वी इतर ग्रहांसहित फिरत आहे. त्याचप्रमाणें चंद्र हा पृथ्वीचा उपग्रह आहे. जर आपण फलज्योतिषशास्त्रामध्ये इतर ग्रहांच्या उपग्रहांचा विचार करीत नाही तर चंद्राचाही काय म्हणून विचार करावा असा प्रश्न नैसर्गिकच उत्पन्न होतो. म्हणून या दोन गोळींना प्रत्यक्ष ग्रहांच्या यादीतून काढून जर त्यांच्या ठिकाणी ग्रहाचीच योजना करणें असेल तर रवीच्या ठिकाणी हर्शेल उर्फ प्रजापति व चंद्राच्या जागी नेपचून उर्फ वरुण यांची योजना अयोग्य होणार नाही. म्हणजे रवीचे बरेच गुणधर्म तर प्रजापतिमध्ये तर चंद्राचे बरेच गुणधर्म नेपचूनमध्ये पहावयास मिळतात; व साधारणें आमचा अनुभव पण असाच आहे.

हर्शेलचीं फलें बऱ्याच कुंडल्यामध्ये नेपचूनपेक्षा ज्यास्त स्पष्ट व तीव्रतेनें पाहण्यास मिळतात. हा ग्रह रवीच्या धर्माप्रमाणें मानसन्मान, कीर्ति, अस्मिक मोठाले सांपत्तिक लाभ, पदव्या व इत्यादि उन्नति विचा अधिकार देतो. या ग्रहामध्ये रंवि, मंगळ, बुध या तीन ग्रहांचे गुणधर्म संकलित झालेले दृष्टीस पडतात. हा ग्रह

इलेक्ट्रीक वर्क्स, रेलवे, हायर मेकॅनिक्स याचा कारक मानण्यास हरकत नाही. मगळामुळे एकादास यंत्रकला येईल. परंतु चमत्कृतिजनक नवीन यंत्ररचना मगळाकडून होणार नाही. तेथे दर्शकच्याच कीरणाची अवशक्यता आहे.

हर्शल हा ग्रह शनि इतका खलग्रह आहे असे अनुभवास येत नाही, व त्या मुळे त्याला याग्रग्रह म्हणावे किंवा नाही या विषयी आमच्या मनात जबरदस्त शंका उत्पन्न होते. स्वतंत्रपणे हर्शलच्या योगाने मृत्यु आलेला आम्हास अद्यापि पहावयास मिळाला नाही. याचे उलट नेपचून, शनि किंवा मंगळाचे पहावयास मिळते. हर्शलची फलें माव फार तीव्र व क्रांतितत्वाला धरून राहणारी आहेत. हे कोणासही सहज अजमाविता येईल. नवीन सुधारणा किंवा नवमतवाद पुढे येण्यास घडामोडी व जुन्या मताच्या किंवा आचरणान्या टिकल्या उडाल्या पाहीजेत. हे उघड आहे. हर्शल याला रीपॅर्मर (सुधारक) किंवा अवेकनर (जागृति करणारा) हे नाव त्याच्या शीलाशी पुष्कळ जुळते आहे. स्तार्ता हा ग्रह तमोगुणी म्हणण्यापेक्षा सुधाप्रमाणे ज्या ग्रहाने तो युक्त-दृष्ट-संघटित असतो त्याप्रमाणे फलें स्वप्नाने अनुभवास देतो हे विधान ज्यास्त अनुभवास येते. हर्शल हा इलेक्ट्रीक वरद (विद्यु-प्रवाह) आहे तो डोंगराच्या टिकल्या उडवील तर जगदव्याळ कारखाने चालवील, बटन दाबल्यास क्षणात भयंकर स्फोट करून संहाराही करील. विद्यच्छाफि जशी ज्या कार्मी बापरली जाते तशी ती काम करू शकते तद्वत हर्शल ज्या ग्रहाने संघटित असेल त्या मानाने व तशी फलाची तीव्रता तो बाढवितो यांत संशय नाही.

हा ग्रह वैज्ञानिक साधने किंवा बाधा दाखवितो किंवा काय या संवधाने अनुभवान्यतिरिक्त आझास काहीच सांगता येत नाही. परंतु तिकडे हा ग्रह रक्ष वेधील असे आझास वाटत नाही. यारा पाथिमात्पानी गुप्त (Occult) झटले आहे झणून तो असल्या साधनाकडे मनाचा कल करील असे झणता येत नाही. शनि-राहु व केतु याचा पिशाचबाघेवरील असलेला सदा पुष्कळवेळा पाहण्यास मिळतो, किंवा त्यासमस्या तऱ्हेचा नेपचूनचा स्वयं पद दप्त मिळतो अदृश्य कोटीमध्ये राहणाराचे पिशाच-गुप्तक-गर्भ-यक्ष व किंवा केतु प्रमाणे आमच्या ग्रंथकारांनी भेद कल्पिलेले आहेत त्यांतील इत्यस बॅनेट्टी रहु-केतु किंवा शनीचा स्वयं असेल तसा वरुणाचा मात्र नसेल. हर्शल हा चन्द्रग्रह प्रद आहे, असल्यामुळे हर्शलदर्शित याणसे सिद्धिप्रिय किंवा त्यार्थास धरून करणारी असू शकतील. यां ग्रहाला नुसत्या निःशुद्ध अभ्यासग्रन्थान्या अदृष्ट पार नाहीत, त्याबरोबर त्याला चमत्काराची पण पार आवड आहे.

हा ग्रह स्वतःप्रिय व स्वैरवर्तनाचा उल्लेख व त्याच्या अभिधित्वा
 त्याचेमध्ये पसवेगिरीची छटा असल्यास नव्हळ हा ग्रह अभिधित व उहरी झणून
 पसवेगिरीचे वर्तन ठेवीलें असें झणवत नाही जे अटल सोद (Swindlers)
 त्याच्या बुद्धीत दर्शिले ॥ गुण दाखवीत असेल असे दिसत नसून उलट नेपचूनमध्ये
 हा गुण पुढील प्रमाणात आढळून येतो पसवेगिरीचे व गुप्तकाःस्थानी वर्तन वक्षणात
 (Deceptive tendency) पाहण्यास मिळते प्रजापति स्वैरवर्तनाचा पुतळा
 असल्यामुळे विवाह संबंधित आर्त्तीत याने वर्तन विविध पाहण्यास मिळते बुद्धी-
 मध्ये ज्या स्थानात हा ग्रह आहे त्या स्थानासंबंधी त्याने खळमळाट उडवून दिला
 नाही असें क्वचित् पडते ह्या ग्रहाचे अशुभ मिश्रत्व या संबंधी अनुभवाच्या अभावीं
 निश्चित मत देता नाही, तरी एकाद्याच्या कुटुंबीत दर्शल ज्या राशीत असेल त्याच
 राशीत किंवा ३ घळजवळ त्याच राशीत दुसऱ्याचा रवि-चंद्र किंवा लग्न असल्यास
 किंवा शुक्र असल्यास या दोघात पार सत्य व इनेह गुळता, व स्त्रीपुरुषाच्या
 इनेहाचे प्रेमात रूपांतर होतें, झणजे ॥ एक नैसर्गिक शाब्दनाचा परिणाम आहे.
 आपल्याकडे विवाह श्रद्धावितां ही गोष्ट अरु विचारात घेण्याइतकी तरी अत्यावश्यक
 आहे दर्शलचा शुक्र-चंद्राशी योग असतां एकाद्या स्त्रीला फूसलावून नेलेली आहे
 असें पहाण्यात येत नाही, दोघे जाणूनपुढून प्रेमांर्त्तीत उभ्या येतात उलट नेपचून मात्र
 तसें करू शकतो विवाह न लावता प्रेमांमुळे राजरोस छतीशोवपणे व मनें प्रजापति-
 मुळे पडून येईल तर फूसलावून अथवा धापा देऊन एकाद्या स्त्रीला पसधुन पळविण्यांत
 नेपचूनचा हात असलेला पहाण्यात येईल सारांश Love Elopment
 (छुतीनें अथवा स्वैच्छा म्हणून हात धरून राहणे-जाणे) आणि The girl
 was seduced (फूस लावूनपळविण) या दोघ बाब्याइतका या दोघ ग्रहात
 भेद आहे

नेपचून किंवा चरुण या ग्रहासंबंधी आज निश्चित असें काही प्रतिपादन
 करता येत नाही पाश्चिमात्य ज्योतिर्विदानीं याना आक्टोम्ब ऑफ व्हीनस (तीव्र
 शुक्र) म्हटलें आहे हा ग्रह शुक्राची फलें मात्र ज्यास्त तीव्र प्रमाणांत दर्शवीतो-
 सर्वच ठिकाणीं शुक्राशीं शुभफलें जशीं उद्दीप्त पडत नाहीत तसेंय या पण ग्रहाचें आहे
 या ग्रहाची बुद्धीलें शेंकडा ८० प्रमाणांत आमच्या नजरेत आली आहेत या वरून
 हा शुभग्रह किंवा पापग्रह ज्यानें त्यानें अनुभवानीं ठरवावे विषयसेवनेचे नियंत्रण
 पसवेगिरीचे धर्ष, गुप्तकारस्थानें, मादक पदार्थ सवनाचा अतिरेक वगैरे गुण नेपचून
 प्रमुती माणसांत असलेले आमचे पहाण्यात आले आहेत कित्यक अटल दाखवाज
 असतात तर काही कोकेश खाणारे अथवा मोरपीयाचे इ-जेवशन व्यसनावरिता

कसून घेणारे पण आढळतात. नेपचूनच्या योगाने विपारी औषधे पोटात गेल्यामुळे भूत्यू झालेले पहाण्यास मिळतात नेपचूनच्या योगाने चांगले गुण उत्पन्न होतच नाहीत असे म्हणण्याचा आमचा मुळीच उद्देश नाही कुंडलीत नेपचून शुभसंश्लिप्त असता जिनही चांगली फळे दर्शविणे त्याचेपेक्षा अशुभसंश्लिप्त असता वार्ड फळे ज्वास्तच दर्शवीतो व ती फार निघ प्रकारची असतात. एवढेच येथे सांगायचे आहे. प्रत्येक ग्रहामध्ये शुभ आणि अशुभ असे दोन्ही ही धर्म असल्यामुळे व ते ज्या स्थानाचे अधिपति व इतर ग्रहांने संश्लिप्त असे असतात त्या प्रमाणे शुभ किंवा अशुभफळे दर्शवितात वा सर्वमान्य नियमांनुसार नेपचून अपवादरूप आहे असे म्हणण्याचा आमचा उद्देश नाही. मानवी स्वभावाप्रमाणे आपण ग्रहाची शुभाशुभ कल्पना केली आहे व त्या दृष्टीने बोलावयाचे असता नेपचून हा शुभ आहे असे दणवत नाही कारण शुभफळे मिळण्यास हा ग्रह कुंडलीमध्ये चांगला बसवान व शुभसंश्लिप्त असावा लागतो.

राशिफलवेक्षा स्थानफळे ही अधिक अनुभवास येतात. शुभग्रह ज्यास्थाना-मध्ये असतो त्या त्या स्थानाची तो वृद्धि किंवा मरभटाट करतो व अशुभ ग्रह त्या स्थानाची हानी करतो या सर्वज्ञाधारण नियमाने नेपचूनची शुभफळे आमच्या अनुभवांस शेंकडा १० सुद्धा आली नाहीत. धनस्थानातील नेपचूनमुळे एकाद्याच्या सांपत्तिक स्थितीचा होलारा फोका होऊन कोसळला नाही, किंवा अनेक भागगर्भामुळे पैशाची हानी झाली नाही, तो चतुर्पति अमता स्थावर मिळकतीचा बोजवारा उडाला नाही, पंचमांत असता संततिसंधी विविध अनुभव दीला नाही किंवा विषयवामनेच्या तृप्ती करिता निघ प्रकार घडले नाहीत असले अनुभव जर शुभ व उन्नति दर्शक असतील तर हा ग्रह गुरु किंवा गुरुबंधुति प्रमाणे शुभ फल दणारा मानावा. या बाबतीत अनुभवजन्य ज्ञान व कल्पना यांची ओढाताणही होणारच. थोडक्यात दणवयाचे असता नेपचूनच्या फलदेशासंधी विचार करतवेळी तो फार अपून केला पाहिजे.

हर्षल व नेपचून यांच्या स्वग्रहाशि कोणत्या व यांना कोणत्या राशी राशिमध्ये उचल प्राप्त होते या संवेधाने अज्ञ सर्व ज्योतिर्विदांची एक वाक्यता नाही हर्षल हा कुंभ, तुला, मिथुन या राशिमध्ये व नेपचून कर्क व मीन बलवान असल्याचे पाहण्यास मिळते हे ग्रह अद्यापि अमुकस्थानाचे अधिपति आहेत किंवा अमुक एका स्थानावर अमुक एक राशि उद्देन आहे झाले हे ग्रह त्या स्थानाचे अधिपति आहेत असे मानून फलदेश करण्याचा प्रचार फार कबिन् पहावयास मिळतो. या ग्रहाच्या स्थानगतांचा व दृष्टिकोनांचा विचार करण्याची सर्व ज्योतिर्विदांची पद्धति आहे.

ग्रह व मुहूर्त ज्योतिष या मध्ये या ग्रहांचा विचार करावा द्यावा नाही असा नैगमिक ग्रंथ उत्पन्न होणे साहजिक आहे. अमच्यामते ज्योतिषशास्त्राचा सर्व शास्त्र-

मध्ये या ग्रहाचा विचार होणे आवश्यक आहे. प्रश्न-मैदनीय किंवा राष्ट्रीय, व्यापार इत्यादिक ज्योतिषशास्त्राच्या सर्व अंगामध्ये या दोन ग्रहांची फले पाहण्यास मिळाली आहेत. हे ग्रह कोणकोणत्या गोष्टींचे कारक आहेत हे रक्ष्यात घेतले असता या दोन ग्रहाचा फलदेश निरनिराळ्या ज्योतिषस्वरूपामध्ये काय मिळेल याची कल्पना सहज कोणालाही करिता येईल

दिवसाचा सरासरी एक तासाचा होरा या भागामध्ये या ग्रहाचा विचार होऊ शकेल किंवा नाही तसेच या ग्रहानी कोणते वार दर्शविले जातात वगैरे प्रश्न आज सुद्धे कठीण आहेत. हर्शल हा रवीचा प्रतिग्रह माळला असता रविवाराचा व नेपचून चंद्राचा प्रतिग्रह घेतला असता सोमवाराचा संबध येऊ शकेल. अनुभवजन्य दृष्टीने बोलावयाचे असता ज्याच्या कुंडल्यामध्ये हर्शल बलवान असता त्यास शुक्रवार व मंगलवार चांगले जातात, व त्या दृष्टीने या माणसास बुधाचा होरा विदेश महत्वाचा असणे शक्य आहे. नेपचूनचा जरी अनुभव पाहण्यात नाही तरी सोमवार (बुधाचा होरा) व शुक्रवार (बुधाचा होरा) याचा संबध पहाण्यास मिळवा

कुंडलीमध्ये हे ग्रह बिघडले असता काय करावे, किंवा हे ग्रह अनिष्ट आले असता कोणत्या देवतांची उपासना करावी वगैरे प्रश्न महत्वाचे आहेत न हे अनुभवाने सोडविले पाहिजेत. आमच्यामते प्रजापतिकरिता गायत्री मन्त्र किंवा पुरुषारण रविवाग करिता सांगितलेली दाने, उन्हात तापलेल्या पाण्याचे स्नान करावे धरूणा करिता बहाराभना, उदकासाठी, समुद्रपूजन, धीसूक्त अथवा लक्ष्मीसूक्ताचे पाठ, शक्र-रावर स्त्राभिषेक, शिवमन्त्रजप-पुष्करण, चक्राकरिता सांगितलेली दाने, गंध, कस्तुरी, जायफल खसखस चंदनमिश्रित उदकाने स्नान करावे.

मदगति ग्रहाचे षडाष्टक-खडाष्टक किंवा द्विद्विदश योग महत्वाचे नाहीत असे वाटते. षडाष्टक वगैरे खोटे आहे असे म्हणण्याचा उद्देश नाही. मदगतिग्रहांमध्ये हे योग फार दीर्घकाळ राहणारे असल्यामुळे मदगतिग्रहांमध्ये होणाऱ्या कोणत्याही दृष्टियोगाच्या बाबतीत फलांचा विचार फार जपून केला पाहिजे. दृष्टि योगाच्या बाबतीत फलप्रयोगातिषाडमय अजून अपुरे आहे यावनी किंवा पात्रिमास्य ग्रहात वर्णन केलेल्या प्रत्यक्षस्नेहा (त्रिकोण), गुप्तस्नेहा (रुतिभेदादश), गुप्तशत्रु (केंद्र), प्रत्यक्षशत्रुदृष्टि (प्रतियोग) व आर्य ग्रहांतील सांगितलेल्या दृष्टि भिन्न आहेत. कुंडलीमध्ये दृष्टियोग अगदीच नसण्यापेक्षा दृष्टियोग असणे फार चांगले असे सिद्ध होत आहे. कुछ दर्शकांचा योग नसण्यापेक्षा अनुभवेगति असणे बरे, त्यापासून बुद्धिची तीव्रता वाढते व या दृष्टीने ज्योतीर्विद सफारियल व प्रो. शकरराव भिसे (भिसेगार्याचे उत्तादक) यांच्या कुंडल्या पहाण्यात सर्वत्र

ग्रहांचें केंद्रयोग व प्रतियोग कांई आहेत किंवा काय हा वाद अजून मिठाव याचा आहे

सर्व ग्रहांचा स्थानपरत्वे फलांचा चांगट्यात हेन विचार करिता येतो तरी एकेका स्थानावर पांच पांच सहा सहा गोष्टींचा बोध होत असल्याने त्या स्थानाच्या अमुक बाबतीत अमुक नक्की फल ठरविणे सध्या फार दठीण जात आहे म्हणून स्थानफलात सूक्ष्मता येणे जरूर आहे, तिकडे सशोधक ज्योतिर्विदांनी लक्ष्य देणे जरूर आहे. राशीफलाची पण तीच स्थिती असून प्रत्येक ग्रहाची त्रिशिष्ट शर्तीत निमनिम फलें अजून समजावयाची आहेत राशीपेक्षा नक्षत्रानें ज्यास्त सूक्ष्मता येते परंतु यातही बरेच शोध बघावयाच आहेत. कांहीं नक्षत्रामधील त्रिशिष्ट फलें सध्या ज्योतिर्विदांच्या लक्षात आली आहेत आर्यग्रथकागांनी ध्रुव-स्थिर, चर-चल अथ, वृष मूर, लघु, क्षिप्र, मृदु मैत्र विंवा तिष्ण दारुण कौरे जे नक्षत्राचे भेद केले आहेत ते कांहीं तरी मसून विचारणीय आहेत. प्रत्येक ग्रह द्रव्जागननमासात कपा आहे हे पहाणें अत्यावश्यक असून पाश्चिमा य ज्योतिर्विदांनीं लक्ष या आर्यविभागारुळे लागले आहे. मंदगतिग्रहांची राशीफलपेक्षा द्रव्जागननमास फलां रुळे लक्ष्य दिलें पाहिजे राशीगत प्रत्येक अंशपरत्वे ग्रहफलनिरीक्षण करता येईल तर फलाची सूक्ष्मता ज्यास्त निश्चित होईल असा प्रयत्न ५१२ पाश्चिमात्सर्गांनी व आपल्याकडे धीयुतरा. रा. विष्णु गोपाळ नद्याये यांनी केला आहे, व त्याची रायश विभाग पद्धति काही अशी तत्वांस घेऊन आहे मेपा १ पहिला अंश मेष, वृषमेचा पहिला अंश वृषभ अशी ती क्रमवार गणना आहे व मेपचे १२ अंश एवढी १२ राशीला दिल्यावर १३ वा २६ वा पण अंश मेपचाच येतो अशी ती गणना आहे जेलन लिओची गणना वर-यापक्षां भिन्न आहे तरी ती तत्वाला घेऊन आहे प्रथम अंश पृथ्वी-वायु-जल या तत्वांनुसार राशींचें वर्गीकरण करून नंतर राशींच्या अंशां त्याच तत्वांच्या चर राशीपासून आरंभ कला आहे मय-सिंह-धनू या अग्नि-राशि आहेत, या तीन राशींचा आद्योश चरामिराशि मेपपासून केल्यार मय दुसरा वृषभ या प्रमाणें स्थानें प्रम ठेवला आहे; व हें वर्णन त्यांच्या ग्रंथांत (Astrology for all, part I) पहावयास मिळेल. याशिवाय चावळ या डेक्लरब्रदयन्टने (दिव्यदृष्टि असलेल्या माणसानें) आपल्या ' राश्यंशालक्षण ' ग्रंथांत (Degrees of the zodiac symbolized) दीलेले अक्षवर्णन व त्याच ग्रंथांत छापलेले एका फ्रेम ज्योतिर्विदांचे अक्षवर्णन विचार करण्यासारखे आहे. या मिठाव दक्कन मॅन्सोटाप् हा ज्योतिर्विद राश्यंशफलें ठरविण्याचा दृष्टी प्रयत्न करित आहे, तो प्रत्यक्षने दक्कन पदचा

या प्रयात ' जज ' या प्रकाशित ग्रहाबद्ध दिलेली माहिती घुडीची व ही सुधारणे अत्यावश्यक आहे. आयसिस यालाच प्रयत्न इजिप्त बर्फ भार्वत ' असे वृष्ट ३२ वर म्हणत असून तो मंगळ-शुक्राधीन लघुग्रहापैकी दर्शविण्याकरिता योजला आहे असे केलेले विधान खोटे आहे, हा प्रत्यक्ष ग्रह असून तो नेपचूनच्या परिकडे आहे असे मानतात परंतु दुर्बलीच्या तारुण्यात तो अजून सापडला नाही. डॉ. शिमोनाईटच्या ' आरकानाचा ' व आमचा १०१२ रवें जो परिचय आहे त्या अवधीन या ग्रहाचा दृग्मर्बिद्वारे असलेली फले आवळली नाहीत, कदाचित नव्या अष्टमिभवे असल्यास नकळे आयसिसचा शोध प्रथम ओ. इ. सटलीफ या गणित ज्योतिर्विदाने लावला व याबद्दल सविस्तर माहिती ' मोंडर्न अस्ट्रॉनॉमी ' नावाच्या मासिकात सन १९०६ साली प्रसिद्ध झाली आहे या ग्रहाला आयसिस म्हणतात व त्याचे १८४८ असे इज शब्द पुन्हा पुन्हा लिहील्याने-दशांश अपूर्णोकांत पुन्हा पुन्हा देणा-या आदल्यावर भार्वत विन्हा करतात व सीला भार्वत सल्या म्हणतात-म्हणून या ग्रहास भार्वत नाव देतात या ग्रहाच्याविशिष्ट गुणांचा व शोधकाने कामाभिधान करतेवेळी विचारामध्ये घेतलेल्या इजिप्तपुराणांमधील आयसिस देवतेचा बाध होत नाही, व त्या दृष्ट्या हे नाव अयोग्य आहे इवपुढाचे नाव दगच्या-घोट्या ठेवण्याच्या विद्वत्काण्या प्रजापतीला वरुण तर नेपचूनला इद्र व आयसिसला भार्वत म्हणावयाचे असेल तर म्हणावे, परंतु हा मार्ग शास्त्रीय नव्हे मिस्टर सटलीफ याने इजिप्त पुराणांतील आयसीस देवतेचे नाव या ग्रहाला दिले आहे व या देवतेची माहिती मॅडम ' प्लावटस्की 'च्या ' आयसीस अन्व्हेल्ड ' या प्रयात सापडेल मिस्टर सटलीफच्या या चार अप्रकाशित ग्रहांची माहिती खालीलप्रमाणे असून ते नेपचूनच्या परिकडे आहेत.

अप्रकाशित चार ग्रह.

क्र.	नाव.	सूर्यपृष्ठीम- धील १ अंतर प्रमाणे	प्रदक्षिणा काल वर्षे.	वार्षिक गति. अं. क. वि.	१९०६ जानेवारी- तील स्थिति.
१	ISIS	५०००००	३६०	१-१०-०	मेघ ०-४६
२	ASLIS	९९-३४०	९९००११२९६	०-२१-४९	सूर ३-१-४९
३	दीर्घनाडी	१९००१७१	२२०००३३७६८	०-१-४९	मीन २८-९-४९
४	११	३१७०५४७	५६५८०३१५८	०-३-४९	कन्या २२-५-४८

या शिवाय अप्रकाशित ग्रंथांमधी पुष्कळ कल्पना आहेत चारवेल क्रम-
व्हायलन्ट नेपचूनच्या पलिझरे Ovo व La Croix जसे दोन ग्रह देतो. पहील्यास
२९७ वर्षे सूर्य प्रदक्षिणेस लागतात व त्याची वार्षिक गति १ अंश १२ कला आहे
तर दुसऱ्यास ३४० वर्षे ४२ दिवस लागतात व त्याची वार्षिक गति १ अंश ३
कला ३२ विकला आहे. १८२६ च्या नव्हेंबर ९ तारखेला 'ओओ' वृश्चिक
१२-४३ अंशांत आणि 'लज्जो' हा मकर १२ अंशांत होता. ओओ हा दीर्घायुष्य
व आकर्षण शक्ति देणारा आहे. हा ग्रह पृथ्वीप्रमाणे असून प्रसव, फलोत्पादक व
कल्पनाप्रचुर असा शुभग्रह आहे. लज्जे या ग्रहांत मंगळग्रहातील सर्व देवी सामर्थ्य
साठविलेले असून तो विजयी आहे. चारवेलचा लज्जे व सटलीरुचा आयसिम एकच
घांटतात. यांमधीली लिहित बसल्यास विस्तृत ग्रंथच लिहावा लागेल.

असो 'भीमा भूभार व दाडी हातभर' या क्षणी प्रमाणे प्रस्तुतचा प्रास्ताविक
लेल लांबला आहे. हा ग्रंथ अगदी नवीन अशा ग्रहांवर प्रथमच येत असल्यामुळे
आमचा अनुभव प्रस्तावनेत मांडला असता तो पण उपयुक्त होईल क्षणून हर्षल्लयाच
धर्माप्रमाणे पूर्वप्रदाय सोडून जे विचार सूचले ते मांडले आहेत. आमचा अनुभव
पण घोडाच आहे पंतु भावी पिढीला उपयुक्त व्हावा क्षणून शील आहे. शारिरिक,
भौतिक मानसिक नैतिक धार्मिक अथवा आर्थिकदृष्ट्या ग्रहांचे परिणाम राशीस्थान-
परतें कसे होतात या मेशीला महत्त्व देऊन संशोधन कार्याचा प्रयत्न केला पाहिजे व
मनांत येतें किंवा वाटतें क्षणून कांहीं तरी लिहिणें योग्य नाहीं. प्रत्येक गोष्ट अनुभ-
वाला पटली पाहिजे व रोयझ्याकरितां व्यवस्थितपणें व विशिष्ट प्रकारच्या कुंडल्या
माहितीसह संग्रहित होणे जरूर आहे. गेल्या १५ वर्षांत पुष्कळ कुंडल्या प्रकाशित
झाल्या आहेत परंतु त्यांचेमुळां वर्गीकरण झालें नाहीं, मग संशोधनाचा प्रथम नकोच
व त्या व्यतिरिक्त ईतस्ततः मर्यादा प्रकाशनाने कांही फायदा होणार नाहीं हें उघड
आहे व ते प्रत्येक ज्योतिर्विद्याध्यनि लक्षांत घेणे जरूर आहे.

ज्योतिर्माळा ऑफीस, दादर-मुम्बई नं. १४ }
ता २१ २-१९२३.

यशवंत केशव प्रधान
संपादक-ज्योतिर्माळा.

हर्शल ऊर्फ प्रजापति.

भाग १ ला.

प्रकरण पहिलें

पाह्य स स्थूल खगोल निरीक्षण.

हर्शल हा ग्रह नवीन असून शनीच्या पलीकडच्या कक्षेतून सूर्याच्या भोंवती फिरत असतो व तो जुपित्या नेत्रानी स्पष्ट दिसणें अशक्य आहे तरी खगोल शास्त्रज्ञांना त्यानें बरोबर स्पष्ट भाहीत असल्यास ६ व्या प्रताच्या बारीक ताऱ्या एवढ्या आकाराचा तो दिसू शकतो हर्शल नावाच्या पाश्चिमात्य खगोलज्ञानें सन १७८१ च्या मार्च १३ च्या तारखेस हा विक्षिप्त ग्रह मिथून राशीत अगण करीत असता आपल्या २२७ प्रभावाच्या दुर्बिणीच्या सहानानें पकडला व त्याला युरेनस (सेंटर्न-शनीचा व जुपीटर-गुरूचा पितामह) अशी संज्ञा दिली, परंतु हें नांव विशेष सूढ न हाता त्याच्या शोधकाचेच नांव या ग्रहास मिळालें, प्रसिद्ध ज्योतिषा कै ना रा जनरल बाल्झी मोडक यांनी या ग्रहाच्या गुणधर्मानुसार हर्शलान ' प्रजापति ' हें नांव सापें दिलें असून तो याच नांवानें आपल्याकडे ओळखील जाणें सवुंकिळ आहे ज्योतिषां-मिति रा व्यक्तेश बापुजी जेतकर हे, या ग्रहान ' वरुण ' या नांवानें संबोधतात परंतु हें नांव हर्शलच्या प्रवृत्तिधर्माला सहन होणारें नाहीं

प्रजापतिसं सूर्याभोंवती एक प्रदक्षिणा करतवासा साधारणपणें ८४ वर्षे म्हणजे जवळ जवळ शनीच्या तिप्पट काळ लागतो सूर्यापासून प्रजापति १०८ कोटी २० लक्ष मैलांच्या अंतरावर आहे त्याचा व्यास ३५ हजार मैल म्हणजे पृथ्वीच्या पाचपठ आहे या ग्रहावर पृथ्वीच्या ३ खिरल द्रव्य आहे दुर्बिणीन हा ग्रह हिरवट वर्णाचा दिसत असून त्यावर अनेक पटे सठलेले दृश्येती

येतात. प्रजापति आपल्या स्वतांच्या भोंवती एक प्रदक्षिणा १० पासून १२ तासांत करीतो म्हणजे पृथ्वीच्या स्वताच्या प्रदक्षिणा कालाच्या अर्ध्या कालांत या ग्रहाची स्वताभोंवतालची प्रदक्षिणा पूर्ण होते, व गति फार शीघ्र असल्यामुळे या ग्रहाच्या ध्रुवाची टोके भ्रमणाच्या द्रुत वेगाने बरीच चापट झाली आहेत गुरु व शनी प्रमाणे या ग्रहावरील वातावरण मेघाच्छादितच आहे: प्रजापतीला चार उपग्रह ऊर्फ चंद्र आहेत व त्याच्या फिरण्याच्या कक्षा त्याच्या आसारी फक्त आठ अंशांच्या कोनावर आहेत. त्याचप्रमाणे कातिट्टाशी या चंद्राचा ९८ अंशाचा कोन आहे. ही परिस्थिति प्रजापतीच्या धर्माप्रमाणेच विचित्रच आहे कारण या प्रकारामुळे सूर्यमालेतील ग्रह व उपग्रहाप्रमाणे पश्चिमेकडून पूर्वेकडे हे चंद्र न फिरता पूर्वेकडून पश्चिमेकडे उलट फिरतात व प्रजापतीवरी दीराचा विचार करिता हे चंद्र तर दक्षिमेकडून उत्तरेस फिरतात. प्रजापति व त्याचे चंद्र यांच्या पातळीत ८ अंशाचाच कोन असल्यामुळे प्रजापति व त्याचे चंद्र एकाच पातळीतून फिरत असल्यासारखे वाटते व हा दृष्टांत पहाणारास फारच चमत्कारिक दिसतो. प्रजापतिच्या चंद्रास प्रजापतिभोंवती एक प्रदक्षिणा करावयास अनुक्रमे २१-४-८११-१३१॥ असे दिवस लागतात आपल्या पृथ्वीच्या चंद्राच्या एक प्रदक्षिणेस सुमारे २७१ दिवस लागतात त्या मानाने पहाता ही प्रजापतीच्या चंद्राची गति फारच शीघ्र आहे. या चंद्रसंबंधाने अजून जास्त माहिती उपलब्ध झाली नाही परंतु शनि प्रमाणेच प्रजापति ही सूर्यमालिकेप्रमाणे एक स्वतंत्र उपमालिका समजवयास हरकत नाही. प्रजापतीची अमावास्या २९९.६६ दिवसांनी होणे. आपल्या मूगोलाच्या अमावास्यास सुमारे २९१॥ दिवस लागतात त्याच्या चारपटीच्या कालाने प्रजापतीची अमावास्या होते. प्रजापतीला सूर्याभोंवती एक प्रदक्षिणा करावयास मध्यम मानाने ८३ वर्ष ११ महिने आणि ४ दिवस लागतात म्हणजे प्रत्येक राशी आक्रमण करण्यास प्रजापतीस, सुमारे सात वर्षे लागतात शनीला एक राशी आक्रमण्यास २१॥ वर्षे लागत असल्यामुळे जन्म चंद्र राशीला पाडा करण्याचा शनीचा ७१॥ वर्षांचा काल घेऊन " शनीची साडेसाती " म्हणण्यांत येते तर " प्रजापतीची एकविडी " पल्लवात्कृत घराबी लगेच प्रजापतीचा वार्षिक मध्यम गति ४१॥ अथवा महिन्याचा मध्यम गति ३५ अंश आहे. ११२ वर्षांनी प्रजापतीचा १ अंश कक्षापात होतो

हा ग्रह फार दूर अंतरावर असल्यामुळे व शनीच्या प्रकाशाच्या ८० वा हिस्सा ह्या ग्रहाचा प्रकाश असल्यामुळे या ग्रहावरील सूक्ष्म द्रव्याचे परीक्षण करणे फार कठीण झाले आहे. परंतु प्रकाश लेखन कलेच्या सहाय्याने पाथिमाल

खगोल शास्त्रज्ञांनी गेल्या १०-१२ वर्षांत या ग्रहावरील मुख्य घटक द्रव्य शोधून काढिले आहे. या ग्रहावरील सर्व वातावरण हायड्रोजन वायूच आहे. क्षणजे हाच वायु या ग्रहाच्या वातावरणाचा घटक आहे, नायट्रोजन, कोंबन किंवा ऑक्सीजन अथवा पाण्याची वाफ या पकी एकाच द्रव्याचें वास्तव्य या वातावरणात दिसून येत नाही. ऑक्सीजन (प्राणवायू आपल्या भूगोलाच्या वातावरणाचा मुख्य घटक आहे) हर्शलवर तो मुळीच नाही, यामुळे प्राणीजनांस राहण्यास हा ग्रह पूर्ण गालायक आहे. प्राणीमात्राची वस्ती या ग्रहावर असणें अशक्य आहे हायड्रोजन व ऑक्सीजन वायू एकत्रावस्थेंत सलोख्यानें राहू शकत नाहीत त्यांच्या एकत्रावस्थेंत थोडेसें चर्पण अथवा ठिणगीं शिरली तर त्याचा फार मोठा स्फोटक भडका होतो हें सर्वास सुरुवाच्या बडकीच्या दाखवून समजण्यासारखें आहे. ऑक्सीजन व हायड्रोजन या वायूमध्ये मोठी खडार्जणी उडविण्यास एक अमोची बारीक ठिणगी पुरी होते. हायड्रोजनसारख्या स्फोटक वायूची हशेंत ही देवताच समजली पाहिजे अशा स्थितीत आपली ऑक्सीजन वायूची पृथ्वी या ग्रहाच्या वातावरणाकडे जाईल तर मोठा भडका होऊन तींच्या ठिक-या ठिण्या होतील. उत्पत्ति-स्थिता आणि तम अशा विश्वाच्या तीन आवस्था असून त्याच्या प्रद्य-विष्णु आणि श्री शंकर असा देवता मानण्यास येतात. प्रजापतीचा गुणधर्म दाढग्या कातीतत्वाकडे क्षणजे पूर्वस्थितीच्या नाशकडेच आहे हें यावरून सहज समजेल. याच तत्वाची-उत्पत्तीचा लय करणारी-देवता-श्रीशंकर ऊर्फ रुद्र आहे. व या देवताचा गुणधर्म आणि प्रगृप्ति पदाता प्रजापतीच्या गुणधर्माशी वरेंच साम्य असलेलें आढळून येईल श्रीशंकराचा तिसरा नेत्र उघडला गेला तर सव जगाची राखरागळी होईल अशी पुराणातर्गत वर्णनें प्रजापतीच्या गुणधर्माचीच दिसून येतात शंकराच्या तिसरा नेत्र क्षणजे हायड्रोजनी प्रजापति तर नसेल ना ?

प्रकरण २ रे.

प्रजापतिची साधारण फळे.

॥ शनि प्रमाणे पापग्रह असून त्याच्या ठिकाणी अकस्मिकपणा, अनि-
श्चितपणा, स्थित्यंतर अथवा क्रांति, कल्पनाचातुर्य, लहरीपणा, स्वार्थपरपणता
असे गुणधर्म उत्पन्न करणाऱ्या प्रवृत्ति दिसून येते. काही ठिकाणी प्रजापतिचा
परिणाम विशिष्टपणा आणि अकस्मिकपणाच्या सहाय्याने स्पष्ट ओळखीता येतो.
प्रत्यक्ष प्रमाण व अनुभव मिळविण्यास लागणारा दीर्घकाळ याच्या अभावी
फलशास्त्रांत या ग्रहाविषयी विशिष्ट आणि स्पष्ट आढावे निर्णयारमक तत्वावर
असून बसले गेले नाहीत. पाश्चिमात्य ज्योतिषाची धडपड या बाबतीत सारखी
बालून राहिली आहे व त्याची उपलब्ध साधने घेऊन चिकित्सकपणे फलांची
अनुमाने आम्हास बसविणे भ्रम पडले आहे. उठतां नसता प्रत्येक बलवान्
हुंडलीतील बलवान योगाचा अथवा साधारण जन्मकुंडल्यातील अनोष्ट योगाचा
संबंध प्रजापतिशी लावणाऱ्या प्रवृत्ति बऱ्याच वेळा दिसून येते ती प्रवृत्ति लेखकास
हास्यास्पद वाटते अशा वेळी मंदुवर या ग्रहाचा अमल होतो म्हणा किंवा अनु-
करणाचा मोह दृष्टीवर येतो. म्हणा, परंतु बरील मार्गाने प्रजापतीच्या खऱ्यागु-
णधर्माचे अथवा फलाचे संशोधन होणार नाही. भूतकालीन अनोष्ट व चमत्कारिक
अनुभव एकत्र करून त्यापैकी किती ठिकाणी या ग्रहाचा संबंध लागतो हे
चिकित्सक आणि सूक्ष्मदृष्ट्या पाहून मग या ग्रहाच्या फलाचा निश्चितपणा ठरविणे
यरे, हा मार्ग दीर्घ प्रयत्न आणि त्रासाचा आहे एवढेच नव्हे तर बरील मार्गाने
जरी प्रजापतीच्या फलांचे निरीक्षण करून तदनुसार भविष्यकथन करण्यात आले
सरी त्या फलिताचे आढावे साफ चुकविण्याची अनिश्चित फसवेगिरी या ग्रहाच्या
अंगी पूर्ण आहे यात संशय नाही. गोचरीचा हर्शल विचारामध्ये घेऊन देवी,
गोबर, वैधव्य, साषांचे रोग, अपघात, सडले, खून आणि आकाशिक आपाति
चंगरे फलांचे मूळ प्रजापति आणि वरुण-नेत्रच्यून या दोन ग्रहांच्या मुदाला
हात घालून पहाण्याची हीथ फलनिर्णयांत फसविल्या जाणाऱ्या राहणार नाही.

एवढेंच लेखकाचें स्पष्ट मत आहे. त्यात वरून—नेपच्यून हा आणखी एक गूढ ग्रह सापडल्यामुळे फलनिर्णयातील गूढत्व उकलण्यात ज्यास्तच जबाबदारी आणि अडचण उत्पन्न झाली आहे. प्रजापतीचें गोचरप्रमण फलितामध्ये अत्यंत महत्वाचें आहे हे निर्विवाद आहे परंतु प्रजापतीचा स्वाभाविक गुणधर्म ओळखून आणि ऐतिहासिक कालातील ग्रमणातील फळे पाहून मग त्याविषयी फलाचा निश्चितपणा करणें श्रेयस्कर होय या शिवाय दुसरा मार्ग सध्या नाही व लेखकानेहि पण तीच शिक्षा स्वीकारली आहे आणि वरील मार्गानें विचार करण्यास सहाय होईल एवढ्याच तत्वावर या अध्याचा उभारणी केली आहे.

हर्शल कर्क प्रजापति ह्या ग्रहाचा संबंध तर्कशास्त्राशी बराच दिसून येतो कारणे बुद्धावर त्याचा परिणाम सात्त्याशिवाय राहत नाही. काहीं बुद्धिमान लोकांच्या कडल्यात हा ग्रह फार बलवान असलेला पहाण्यात येतो. स्वभावतः हा ग्रह फार गूढ आहे व तो गूढशास्त्रें आणि विद्या याचा फारच भोक्ता आहे मंत्र-तंत्र, जारण मारण उच्चाटन, प्रयोगसिद्धा पञ्चाधिरुद्धिद्या, मानसिक व अध्यात्मिकविद्या, मेस्मेरीझम—दिप्राटीझम वगैरे श्रुत पावणारी शास्त्रें पिशाच-संवाद आणि टेलीपथी वगैरे गूढ शास्त्राकडे प्रजापतीचा फार ओढा आहे असे विद्वान प्रतिपादन करितात हा ग्रह शनिप्रमाणें वायूतत्वाचा असून कुंभराशि त्याचें स्वगृह मानण्यात येतें. वाफ व वाफ संबंधीन वस्तू श्वरूपा हवा व वायू, बेलझाइन—सोडावाटर वगैरे फसफतणारे पदार्थ, आकाशायनं आणि आकाशस्थ वातावरण यांवर प्रजापतीचा अमल असतो अस समजण्यात येतें गॅस व वाफेचा आणि विद्युच्छक्तीचा घट्ट व कारस्थानें, आमगाज्या, मोठार्से ही प्रजापतीचीं वाहनें समजतात, हर्शलच्या अमलाखाली क्षय, देवी—गोंवर, जपस्मार, वायूचे झटके, वेड, फेफरे, हिस्टेरिया (हर्पवायू), वायु प्रक्षोभ, अपांग वायू, प्लेग, कॅलरा बेशुद्धी इतके रोग आहेत आणि मारामारी, खून, चोऱ्या, छत्र, आश्चर्य-चकित जाणा आणि कृत्यें स्मरण, भयान स्थानें, गुप्तस्थानें—भूयार—गुरा, जुगारस्थान हे प्रकार प्रजापतामुळे घडतात असें पण समजण्यात येते, यारेंदी प्रजापतीचा अमल कोणाकाणावर प्रत्यक्ष असूं शकेल आणि कोणाकोणावर अप्रत्यक्ष असतो त्याचाच विचार प्रथम केला पाहिजे.

विद्या आणि शास्त्रें या बाबतीत प्रजापतीचा विचार करिताना जेव्हां गूढत्वाच्या सदराखाली येत तेव्हां प्रजापतीकडे ओढावयाचें हा दृष्टी बरोबर नाही. हर्शल हा ग्रह शनिप्रमाणें पूर्ण तमोगुनी आहे त्याच्यामध्ये सति

प्रकरण २ रे.

प्रजापतिची साधारण फळे.

॥ शनि प्रमाणे पापग्रह असून त्याच्या ठिकाणी अकास्मिकपणा, अग्नि-
 धितपणा, स्थिर्यंतर अथवा जाति, कल्पनाचातुर्य, लहरीपणा, स्वार्थपरायणता
 असे गुणधर्म उत्पन्न करणाऱ्या प्रवृत्ति दिसून येते. काही ठिकाणी प्रजापतीचा
 परिणाम विक्षिप्तपणा आणि अकस्मिकपणाच्या सहाय्याने स्पष्ट ओळखता येतो.
 प्रत्यक्ष प्रमाण व अनुभव मिळविण्यास लागणारा दार्ढ्यकाल याच्या अभावी
 फलशास्त्रात या ग्रहाविषयी विविक्षित आणि स्पष्ट आढाखे निर्णयात्मक तत्वावर
 अद्वान बसले गेले नाहीत. पाश्चिमात्य ज्योतिषाची धडपड या बाबतीत सारखी
 चालून राहिली आहे व त्याची उपलब्ध साधनें घेऊन चिकित्सकपणे फलांची
 अनुमाने आम्हास बसविणें भाग पडले आहे. उठता बसतां प्रत्येक बलवान्
 कुंडलीतील बलवान योगाचा अथवा साधारण जन्मकुंडल्यातील अनीष्ट योगाचा
 संबंध प्रजापतीसो लावणाची प्रवृत्ति बऱ्याच वेळा दिसून येते ती प्रवृत्ति लेखकास
 हास्यास्पद वाटत. अशा वेळी मॅदुवर ना ग्रहाचा अमल होतो म्हणा किंवा अनु-
 क्रमाचा मोह दृष्टिपर येतो म्हणा, परंतु बरील मार्गाने प्रजापतीच्या स्वव्यागु-
 णधर्माचें अथवा फलाचें संशोधन होणार नाही. भूतकालीन अनीष्ट व क्षमत्कारिक
 अनुभव एकत्र करून त्यापैकी किती ठिकाणी या ग्रहाचा संबंध लागतो हे
 चिकित्सक आणि सूक्ष्मदृष्टी पाहून मग या ग्रहाच्या फलाचा निश्चितपणा ठरविणें
 बरे; हा मार्ग दीर्घ प्रयत्न आणि त्रासाचा आहे एवढेंच नव्हे तर बरील मार्गाने
 जरी प्रजापतीच्या फलाचें निरीक्षण करून तदनुसार भविष्यकथन करण्यात आले
 तरी त्या फलिताचे आढाखे साफ चुकविण्याची अग्निधित फुसवेगिरी या ग्रहाच्या
 अंगी पूर्ण आहे यांत संशय नाही. गोचरीचा हर्शल विचारामध्ये घेऊन देवी,
 गोंवर, वैधव्य, सांघीचे रोग, अपघात, खटले, खून आणि आकास्मिक आपाति
 घेगरे फलाचें मूळ प्रजापति आणि वरुण-नेपच्यून या दोन ग्रहांच्या बुडाला
 हात घालून ग्रहांच्याची हीस फूलनिर्णयांत फुसवित्या शिवाय राहणार नाही.

एवढेंच लेखकाचें स्पष्ट मत आहे. त्यात वरून-नेपच्यून हा आणखी एक गूढ ग्रह सापडल्यामुळे फलनिर्णयातील गूढत्व उकलण्यांत ज्यास्तच जबाबदारी आणि अटवचण उत्पन्न झाल्ये आहे प्रजापतीचें गोचरभ्रमण फारितामध्ये अत्यंत महत्वाचें आहे हें निर्विवाद आहे परंतु प्रजापतीचा स्वाभाविक गुणधर्म ओळखून आणि ऐतिहासिक कालातील समजातील फळे पाहून मग त्याविषयी फलांचा निश्चितपणा करणें श्रेयस्कर होय. या शिवाय दुसरा मार्ग सध्या नाही व लेखकानेहि पण तीच दीशां स्वीकारली आहे आणि वरील मार्गाचें विचार करण्यास सहाय होईल एवढ्यांच तत्वावर या ग्रंथाची उभारणी केली आहे.

हर्शल कर्क प्रजापति ह्या ग्रहाचा संबंध तर्कशास्त्रींनी बराच दिसून येतो. एणजे मुळावर त्याचा परिणाम घात्याशिवाय राहत नाही. काही मुद्दिमान् लोकांच्या दृष्टीत हा ग्रह चार वर्णांत असलेला पहाण्यात येतो. स्वभावात हा ग्रह चार गूढ आहे व तो गूढशास्त्रे आणि विद्या याचा पारच भोक्ता आहे मंत्र-तंत्र, जारण मारण उच्चाटण, प्रयोगसिद्धी, वैशाखिकविद्या, मानसिक व अध्यात्मिकविद्या, मेस्मेरीझम-दिप्राटीतम् यंगरे भुरळ पाडणारी शास्त्रे पिशाच-संवाद आणि टेलीपथी वगैरे गूढ शास्त्राकडे प्रजापतीचा फार ओढा आहे असे विद्वान प्रतिपादन करितात हा ग्रह शनिप्रमाणें वायूतत्वाचा असून पुंभराशि म्याचे स्वगूढ मानण्यांत येतें. वाफ व वाफ संवधीन वस्तू द्रवरूपी हवा व वायू, बेल्झाइन-सोडावाटर वगैरे फसफसणारे पदार्थ, आकाशयानें आणि आकाशस्थ वातावरण यावर प्रजापतीचा अमल असतो असे समजण्यात येतें गॅस व वाफेचा आणि विद्युच्छक्तीचा यंत्रें व कारस्थानें, आगवाज्या, मोटार्स ही प्रजापतीची वाहनें समजतात, हर्शलच्या अमलाखाली क्षय, देखी-गोंवर, अपस्मार, वायूचे झटके, वेड, फेंकरे, हिस्टेरिया (हर्षवायू), वायु प्रकोप, अपोय वायू, हेंग, कॅन्सरा वेगळी इतके रोग आहेत आणि मारामारी, खून, नोम्या, खड, आश्चर्य-चकित जाणा आणि ठळें स्मरणें, भयान स्थानें, गुप्तस्थानें-भूयारें-गुहा, जुगारखाने हे प्रकार प्रजापतामुळे पडतात असें पण समजण्यात येते, यांची प्रजापतीचा अमल कोणाकोणावर प्रत्यक्ष असूं शकेल आणि कोणाकोणावर अप्रत्यक्ष असतो त्याचाच विचार प्रथम केला पाहिजे.

विद्या आणि शास्त्रे या बाबतींत प्रजापतीचा विचार करिताना जेवढे गूढवाच्या सदराखाली येतें तेवढे प्रजापतीकडे ओढावयाचें ही दृष्टी बरोबर नाही. हर्शल हा ग्रह शनिप्रमाणें पूर्ण तमोगुणी आहे त्याच्यामध्ये सात्विक

हर्शल उर्फ प्रजापीत.

गुणाचा अंश संपन्न केलेला आहे. तो अवस्मिकपणा आणि विकसितपणा या दोन मुख्य गुणांचा कारक असून वायू तत्वाचा आहे एकदम क्रांति घडवून आणण्याचे सामर्थ्य त्याच्या उभी असून ती क्रांति शांततेच्या तत्वावर नसून नाश गुणान-खळबळ-स्फोट अशा दुःखदायक तत्वाचा-संहार तत्वाची आहे. त्याचा वर्ण निवळा हिरवट आणि निवसर आहे याच दृष्टीने हर्शलच्या फालिताचा विचार केला पाहिजे. य व्यतिरिक्त दुसऱ्या गुणधर्माचे गूढत्व वरून-नेपच्छून या प्रहाकडे येणे वरील दृष्टि कायम ठेउन पाहोत्यास सर्व विद्या-शास्त्रे कला, वस्तु स्थाने हर्शलच्या अमलाखाली येऊ शकणार नाहीत.

विद्या-शास्त्रे अणि कला याचा विचार केल्यास पेशाविक सिद्ध साधने आणि सामासिक शास्त्रे (भग्न-तंत्र-जारण-मारण, नाहमी विद्या) प्रजापतीच्या अमलाखाली येऊ शकतात आजपर्यंत पिशाचबन्धा अणि प्रयोग, जारण-मारणादि तमोगुणप्रधान साधने अणि क्रीडा विचार करितांना शनि-राहु-शुक्र या तीन ग्रहांसच ज्योतिषाद महत्त्व देत होते, परंतु घरील गोष्टींचा विचार करिताना प्रजापतीकडे विशेष लक्ष देणे पाहिजे असे लेखकांस वाटते. घरील गणिते प्रजापतीचा पार कल असतो शुक्र हा ग्रह गुप्त करस्थाने आणि कृत्तये याचा कारक आहे परंतु रैत्याचा गुरू शुक्र ह्या दृष्ट्या शुक्र स्वता घरील प्रकाशने साधन अथवा कृति करण्यांत स्वार्थ-परायणता कधीही ठेवणारा नसून बहु जनसमाज हित अथवा लोकसमूहापैकी एका पक्षाच्या सामुदायिक-हितासाठी नियम गूढ साधने आणि कारस्थाने करण्याकडे त्याची प्रवृत्ति वळेल, शुक्र हा उदार आणि पक्षाभिमान-मतवादी आहे, त्याचा अंघी ही कृत्तये केवळ स्वार्थकरिता निवा व्याकावषयक हिताकरिता करावयाच शील नाही. हे शील स्वार्थपरायण हर्शलचे आहे, कारण तो अत्यंत स्वार्थी, एकच्छा असून भयकर अणि निवडकृति गुप्तरूपात वरून दाखविण्यात प्रवीण आहे. शुक्र आध्यात्म-विश्वास ठेवणारा तर हर्शल स्वतावरहि विश्वास न ठेवणारा आहे. शुक्राचे शील कारस्थाने करण्याचे आहे परंतु विश्वासपात करणाचे नाही, विश्वासपात करण्यात पुरवार्थ मानणारा असा कळू हर्यंत हा ग्रह आहे. नियमाधने आणि सामास कृति केवळ स्वताच्याच नियमरिती-रंगले-करिता करण्यात प्रजापति पुढे येणे सगुलिक आहे तर सामुदायिकहिताखाव आणि एकपक्षाची बाजू राखण्याकरिता सामुदायिक कारस्थाने आणि प्रातिकार हाणून पाहण्याची प्रवृत्ति शुक्राकडे आहे. बोटव्यात धरणावयाचे धडने अदीच हजार वर्षांपुर्वी

चंद्रगुप्ताच्या वेळेस राजकीयकारस्थानें हाणून पाडणाऱ्या आर्य चाणाक्याप्रमाणे शुक्राची वृत्ति आहे किंवा हल्लींच्या काळची जर्मन राजनीति पण हेंच दर्शवू शकेल. हर्शलच्या स्वभावानें बरील बाबतीत असेंच उत्कृष्ट उदाहरण पहावयाचे असल्यास बादशाहा औरंगजेब याचें आहे. नेटुक साधन, गूढ मारणें, पेशाचिक साधवें अथवा सिद्धि मिळविणें, तामसगुणप्रधानदेवीताधनें संपादन करणें, पिशाच्य बाधा होणे इतरे प्रकार शुक्रापेक्षा प्रजापतिकडे ओढणे जास्त संयुक्तिक आहे आणि अशा वेळीं राहू-शनीची दुककल जरूर विचारात घेतली पाहिजे, कारण बरील कार्यांत ही दुककल सार्थादार किंवा साक्षकारी या नात्याने पुढें घेत असते.

बौद्धिकप्रगतिमध्यें हर्शलचा विचार, आचार व सूक्ष्म कल्पना अथवा अनुमान एवढ्या पुरताच केलेला बरा. या ग्रहाची तर्कशक्ति बिनचूक अनुमाने काढण्यात प्रवीण आहे. हर्शल हा जरी गूढ ग्रह आहे व त्याचे बिनचूक अनुमान करण्याची शैली अप्रतीम आहे तरी तो एखादा सर्व गूढ विद्या आणि शास्त्रे यास कारणीभूत होणार नाही, अशावेळीं त्या त्या विद्येच्या कारक ग्रहाची मदत त्याला अवश्यरूप आहे, पणदेख नव्हे तर त्या त्या कारक ग्रहाशी तो शुभसंबंधीत असेल तर त्या त्या विद्येच्या बाबतात प्रगतीला तो कार सहाय्य करील. अध्यात्मिक शास्त्रांशी हर्शलचा संबंध विशेष नसून नेपच्यूनचा संबंध विशेष पीषकपणाचा आहे. हर्शल मदतगार या नात्याने थोडी फार मदत करील, मेस्नोरीक्षम आणि हिन्पाटाक्षम या विद्या संधपणें तुंगी आणणाऱ्या आहेत व त्या नेपच्यूनच्या अंमल खाली आणणे संयुक्तिक आहे. एखादा मनुष्य पिशाच्याने एकदम पछाडला जाण्यात हर्शलचा हात असू शकेल परंतु बरील विद्या हर्शलच्या नव्हेत. ज्योतिष शास्त्र गूढ आहे परंतु ज्योतिष शास्त्राला हर्शल ग्रह एकटा कारणीभूत होणें अशक्य आहे. बुध-संगळ अथवा शुक्राची परिस्थिति ज्योतिष शास्त्राची उतरादक आहे व हर्शल फक्त त्या विद्येत प्रगति करण्यास पोषक होईल टेलीपची आणि पिशाचसंवाद ही विद्या हर्शलच्या अंमलखाली यणे जरूर आहे; कारण ही कला नेपच्यूनत्वाचें गूढ आहे. वाफ आणि वाफेची यंत्रे याच्याशी एवढ्या प्रजापताचा संबंध अमणे अतनय दिसतें. यंत्रिककलेंत मुख्यतः वाफ-गॅस-विद्युत असे तीन भाग पडतात. या तीन शक्तींचा उपयोग यंत्रशास्त्रांत होतो, या तिन्ही शक्ति प्रजापति खाली येणें शक्य नाही. तिन्ही शक्तींची उत्पत्ति बारकाईने पाहून विचार करितां असे

आटवून येईल की या तिन्ही शक्तीच्या बुद्ध्या मंगळा * सारखा उष्ण तत्वाचा ग्रह असून त्यास त्यास शक्तिपैकी एकहि शक्ति निर्माण होणे कठीण आहे. वरील तीन्ही शक्तिपैकी मध्य शक्ति प्रजापतीच्या अंगलाखाली मध्ये संयुक्त आहे व त्या दृष्ट्या पहाता विमानविद्या हर्शलशी थोडीबहुत संबंधित आहे परंतु मंगळाची जोड पाहिजे. विद्युच्छक्तीशी हर्शलचा संबंध लागू राहत नाही. लावावयाचाच असल्यास नेपच्यूनशी संबंध लावणे जास्त चांगले, पण अशा घेव्या मंगळाचे सहाय पाहिजे. मॅग्नाअस शक्तीशी मंगळ-शक्ति आणि प्रजापति याचा संबंध आहे. एकटा हर्शल मॅग्नाअस शक्तीचा कारक होणार नाही. बाफेच्या शक्तीशी मंगळ-हर्शल व जल तत्वाचा ग्रह याचा संबंध येतो. एकटा हर्शल बाफेचा कारक होऊ शकणार नाही. विद्युच्छक्तीमध्य दोन पोटभाग पडतात, धर्पणाने विद्युत उत्पन्न करण्यास मंगळ-नेपच्यून हर्शल किंवा शक्ति पाहिजेत. स्थिर बॅटरीने उत्पन्न होणाऱ्या विद्युच्छक्तीशी मंगळ-नेपच्यूनचाच संबंध येऊ शकतो व अशा दृष्टीने शक्तीय विविक्तक बुद्धीने पृथक्करण करून या ग्रहाचे कारकत्व सिद्ध करून पुन्हा ते अनुमवाती खरे ठरल्यावरच फल संशोधन होऊ शकेल.

* याच प्रसार उष्ण तत्वाचा आणखी एक १९१९ रशीज्-आवर्तनाचा ग्रह बुद्धतांच पाश्चिमात्य खगोलज्ञानी शोधून काढला असून तो दरसाल फक्त एक अंश वा प्रमाणे ३६० वर्षांत तो थारा राखी आक्रमण करतो. लागीच २१ मार्च १९०६ रोजी हा ग्रह मेपेत १ अंश पूर्ण करून होता व इथी तो मेपेतच १६ व्या अशांत आहे. मंगळा प्रमाणे या ग्रहाचे गुणधर्म असून शुक्राला हा ग्रह विशेषतः कारणीभूत होता. वैमानिकाच्या बुद्धत्यात मंगळाचा या ग्रहाशी केंद्र योग झालेला पाहण्यात येतो. यानमून विमानविद्येची या ग्रहाचा संबंध असावा असे पाश्चिमात्यांचे झणणे आहे. रणसामुग्री व लॉन्गफोट याचा हा ग्रह कारक आहे असे झणतात. आपल्या कल्पितांत सुधा हा कल्पित ग्रह दर वर्षास एक राखी या प्रमाणे भ्रमण करितो त्यापेक्षा वरील तिन्ही ग्रह किति दोषे काल कित्यास घेतात हे दिसून येईल. दरेक कुंडलीत या ग्रहाम दाखल करून फल निरीक्षण करितो याचे झाले आवर्तार्थाच्या भ्रमणस्थितीचे पत्रक देवटी पारिष्टम्ये दिले आहे, ते बरोच स्पष्ट आहे.

रसायन, गणित आणि युद्धकला या शास्त्रात मंगळ हा मुख्य ग्रह आहे व हर्शल वरील शास्त्राची प्रगति करण्यास मदत करू शकेल एवढेंच; फस-फसणारे सर्व पदार्थ प्रजापतिच्या अंमलाखाली येणे बरोबर आहे. आकाशस्थ घातावरणावर प्रजापतिचा अंमळ काही अंशापर्यंत असतो असे वाटतून आले आहे वाहनामध्ये गॅस शक्तीने चालणारी मोटारीसारखी वाहने हर्शलच्या अंमलाखाली येऊ शकतात; त्याचप्रमाणे वायुसिकल व आकाशयने हों पण हर्शलची वाहने असून चालवायास हरकत नाही. आगबोट सवमरीत वगैरे जलवाहने हर्शलची नसून ती नेपच्यून-मंगळाची अमावीत असे लेखकाला वाटते. युद्धकलेंत विपारी गॅसशी हर्शलचा संबंध आहे. स्फोटक दास (ज्यांत पोर्टाईल फोरेट वगैरे स्फोटक पदार्थ येतात व एकदम भडका होतो) बॉबशेल्स वगैरे पदार्थावर हर्शल-मंगळाचा अंमळ असला पाहिजे. रसायनविद्येशी एकट्या हर्शलचा संबंध येणे बठीण आहे; मंगळाची मदत गणित व रसायनाला पाहिजे. गणित व रसायन या विद्या उत्पन्न करणे मंगळात सामर्थ्य आहे व त्यात दांडगी प्रगति करून देण्यास हर्शल मदत करणारा आहे. विद्युच्छक्तीशी हर्शलचा फार संबंध आहे असे काहींचे मत आहे परंतु एकट्या हर्शलच्याअर्थी ती शक्ति नाही असे लेखकाचे स्पष्ट मत आहे. चित्रकलेचा कारक ग्रह शुक्र परंतु चित्रकलेंत हल्ली अनेक भाग पडले आहेत. सिनेमेटोग्राफी, लिथोग्राफी, फोटोग्राफी, पेन्टिंग, एक्झप्टरींग, एनप्रेझिंग, ब्लॉकमेकिंग अशा अनेक शाखा ह्या चित्रकलेंत आहेत, ह्या सर्व शुक्राच्याच अंमलाखालच्या समजून चालणे कठीण आहे. फोटोग्राफीत शुक्र व हर्शल यांची मदत पाहिजे. शुक्र चित्रकलेची उत्पाद्य शक्ति किंवा कारकत्व म्हणून समजावी व नंतर इतर ग्रहांचे असे योग शुक्राशी होतील तदनुसार निश्चित अनुमाने बसविली पाहिजेत. सिनेमेटोग्राफीत शुक्राबरोबर नेपच्यूनची आवश्यकता फार आहे; असो. कलासौंदर्य व विद्या यांच्या शाखा, उपशाखा फार निघाल्या आहेत तेव्हा प्रत्यक्ष अनुभववाच्यतिरिक्त अनुमाने प्रगट करणे योग्य नव्हे. लेखकाने विचार करण्याची दीक्षा दर्शविली आहे व त्याप्रमाणे अनेक कुंडल्या पाहून निश्चितपणा आणणे बरे, एवढेंच मला येथे मुच. वावयाचें आहे.

रोगांचा विचारहि वरील प्रमाणेंच केला पाहिजे. हर्शलच्या अंमलाखाली पुष्कळ रोग येतात व त्याची लांबलचक यादीहि दर्शविली येते हे बरोबर नाही. हर्शलच्या अंगी खरोखर स्वतंत्रपणे रोग उत्पन्न करण्याची शक्ति फारच थोडी आहे. फेफरे अपवा किड्ने येणे, बळार येऊन पडणे, घात, दोणे अपवा

वेढे होणे या बाबतीत हर्शलचे परिणाम वित्तके स्पष्ट दिसून येतील तितके क्षय, हिस्टेरीया, अधांगवायू, आर्तवविकार वगैरे अनेक रोगांत दिसून येणार नाहीत. हर्शल हा ग्रह फार उत्तेजक स्वभावाचा आहे. कोणत्याही योगाचा कळस करणे यात हर्शलचे चा फार असू शकते व तितकेंच महत्त्व त्याला देणे बरे. क्षयाच्या बाबतीत चंद्राची स्थिति प्रथम लक्षांत घेऊन मग प्रजापतीच्या परिस्थितीचा विचार केला पाहिजे. आर्तवविकारात चंद्र-भंगळ व सप्तमेश यास प्रथम प्राधान्य देऊन मग त्याची अनिष्टता प्रजापति किती वाढवील हे पाहिले पाहिजे. रेबी व गोबर यांच्या बाबतीत भंगळ उत्पाद्य ग्रह समजून मग प्रजापतीचा विचार करावा हें बरे. वायूचे रोग मात्र हर्शल उत्पन्न करवील परंतु अशा वेळी बुद्धा त्याला दुसऱ्या ग्रहाची मदत लागतेच. आज्ञापणात वायू होऊन दुफान करणे अथवा बगळणे याला हर्शल फार मदत करितो यात संशय नाही परंतु गोबर चंद्राची परिस्थिति त्यालापण लागते इन्फ्लुएन्सा ही साथ उत्पन्न करण्यात प्रजापति बराच पुढे येऊ पहातो यांत संशय नाही परंतु अशा वेळी त्याला भंगळाचे सहाय लागतेच केलिए हा रोग हर्शलमुळे फार फैलावला जातो ही गोष्ट खरी आहे, परंतु जलराशीत तो असून दृष्टमर्यादा त्याने पोटीत झाले पाहिजे किंवा चंद्राची त्याचा अद्रुप सवय असला पाहिजे हें उपपन्न आहे. बरोल प्रमाणे हर्शलचा विचार रोगाच्या बाबतीत करणे समुचित आहे प्रजापतीचे स्वतंत्र असे रोग नाहीत, असल्यास ते दोन तीनच होऊ शकतील.

स्वभावतः ॥ ग्रह फार तमोगुणी आहे आणि फार कुर असून त्याच्यात अनिश्चितपणा, अकस्मिकपणा व लहर हे तीन गुण प्रमुख आहेत, एवढे लक्षात घेऊन या ग्रहाच्या फल निरीक्षणाकडे लक्ष घावे. त्याचप्रमाणे ॥ ग्रह फार विश्वासघातकी आहे फलांच्या बाबतीत कितीकडे वेगळा हा ग्रह फसवत करवितो, एक ठिकाणी आलेला अनुभव दुसऱ्या ठिकाणी त्याच परिस्थिति-मध्यें तो देखील असे अनुमान करण्यातसुद्धा हा ग्रह फसवितो तेव्हां विशेषतः काळजी घेऊन फले पहाणे बरे. हर्शलच्या अमलाखातची माणसे विश्वास ठेवण्यास पूर्ण नालायक असतात ही गोष्ट खरी आहे परंतु त्याला अयबाद आहे. कुमेचा हर्शल लग्नी जर असला तर बरीच अनुभव न मिळता उत्तर असा मनुष्य विलक्षण बुद्धीचा पहावयास मिळेल. विशेषतः जलराशीत हर्शल बरीच अविश्वासपणाचे अनुभव देखील व चिडखोरपणा पण उत्पन्न करवील. जहाल राशीतील हर्शलच्या अमलाखातची माणसे अत्यंत तडफडी असतात परंतु कोडे किरल्यास आवेशांत मळतेच करण्याचा पण प्रवृत्ति त्यांच्यांत आगते

हा ग्रह शनि प्रमाणें पापग्रह आहे, व मिथुन, तूळ आणि कुंभ राशींत तो असल्यास बलवान् असून चांगली फलें उत्पन्न करीतो, कुंभ राशींत तो फारच बलवान असतो व हीच राशि त्याचें स्वग्रह आहे या ग्रहाच्याअंगीं तर्क शक्ति आणि कल्पना जबरदस्त असल्यामुळे वरील बौद्धिक राशि त्याला फार उत्तेजक आहेत. या ग्रहाची वृत्ति मात्र बुधा प्रमाणें सगतिसंस्कार प्रिय आहे. स्वतंत्र राश्या स्वतंत्र फलें हा ग्रह स्पष्टपणें देऊ शकत नाही. ज्या ज्या ग्रहाशीं त्याच्या योग होतो त्या त्या ग्रहाच्या सद्वासाचा परिणाम या ग्रहावर होतात आणि त्या ग्रहाच्या परीणामाला हा ग्रह उत्तेजक या नात्यानें फार मदत करीतो, किंवा त्या परीणामात विचित्र अनुभव देतो. ग्रहाप्रमाणें राशीच्या गुणधर्मांच्या संस्कारहि या ग्रहावर फार होतो. परिणामाच्या मुळच्या बीजाचा दाढगा विस्तार करणें, अथवा मूळाचा परीणामाच्या कळस करणें हा प्रजापतीचा सहज धर्म आहे. स्वतंत्र फलें अथवा स्वतंत्र परीणाम उत्पन्न करणात बुधाचें जितकें महत्त्व मानण्यात येतें तितकेंच महत्त्व या ग्रहाचें वरील यावतीत मानणें बरें, मात्र बुधापेक्षा हा ग्रह दाढग्या सामर्थ्याचा आहे हें मात्र विसरता कामा नये रवि, मंगळ, शनि हे ग्रह अगदी स्वतंत्र फलें उत्पन्न करितात तशीं फलें हा ग्रह स्वतंत्रपणें उत्पन्न करणार नाही हा ग्रह बिघडलेल्या अथवा शुभ असलेल्या ग्रहाच्या परिणामास उच्छृंखल करणारा, प्रोत्साहन देणारा, किंवा त्या ग्रहास प्रमोदित करणारा ग्रह असून अशा प्रत्येक परीणामात विचित्रपणा, गूढत्व, अकस्मिकपणा अथवा असामान्यता या पैकीं एकाचा गुणाचें प्रतिबिंब तो पाडल्या शिवाय राहत नाही

प्रकरण ३ रे.

प्रजापति व इतर ग्रह.

वारकाईने पाहिल्यास प्रजापतीचे एकव्या मुधाशिवाय दुसऱ्या ग्रहाशी फारसे पडत नाही, कारण हा ग्रह फार स्वच्छदी आणि लहरी आहे व बुध हा ग्रह समजूतदार आणि शांतवृत्तीचा असल्यामुळे प्रजापतीलाहि तो पटवून घेतो. शनि वायुतत्वाचा व प्रजापतिहि वायुतत्वाचा झणून या दोन ग्रहांचा फार मैत्री असावी असे अनुमान अनुभवाती खरे ठरणारे नाही दोन्ही ग्रह पापी वृत्तीचे व दुष्ट स्वभावाचे असल्यामुळे ते जरी समानगुणधर्मीय असले तरी अनुकूल परिस्थितिपुरतेच त्यांच्यांत सख्य रहावयाची व दुष्टाच्या परिस्थितींत दोघाच्या दुष्टपणाचा कळसच व्हावयाचा हे उघड आहे; व अशावेळी एकाच्या दुष्टपणात दुसऱ्याच्या दुष्टपणाची भर पडून अनीष्टपणाच वाढणार असे दिसून येईल. त्यातल्यात्यात एकाच्या अग्नी विचित्र रुहर आणि अनिधितपणा जर वास करीत आहे तर त्याचे दुसऱ्याशी केव्हा विनसेल याचा भरवसा बाळगता येणे कठीण आहे.

शनिही हा प्रजापति जर अनुभव* सबाधित असेल तर अनीष्ट फलांचे सडावे पारच सीम असतात आणि शनि ज्या स्थानाचा स्वामी असेल किंवा शनि, प्रजापति ज्या स्थानात असतील तद्योदक गोष्टीत बरील फलांचा अनुभव मिळतो व अशा वेळी जलराशात अथवा ज्वालराशात योग होईल तर फलांचा सीमता ज्यास्त वाढेल उदाहरणार्थ एकाच्या वृष्टात शनि व सप्तमात प्रजापति आहे तर हा योग गुलता-गुलती, दागू, पत्नीसौख्य वास वाईट आहे व तोच शनि

* लेखन सौकर्य आणि सक्षिप्तपणा यासाठी शुभ सबाध व अशुभ संबंध किंवा पीडीत असे शब्द या ग्रंथात वापरले आहेत. शुभ सबाध झणजे दोन किंवा तीन ग्रहात ३११, ११५, ११, ३१९ असे योग होत असल्यास समजणे. अशुभ सबाध अथवा पीडीत होणे म्हणजे ग्रहामध्ये परस्पर ११७, ४१२, ११४, २१२ असे संबंध अथवा योग असले तर समजावे. हे संबंध दृष्टियोगाचे आहेत व ग्रहाप्रमाणे स्थानांसहि लागू आहेत. शुक्ति व प्रतियुक्ति या योगांचा स्वतंत्र स्पष्ट उल्लेख जागजागी केला आहेच.

जर तृतीयेश असेल तर बंधुमिनी सुखालाहि तो मारक होणारच; व याच दृष्टीने प्रजापतीच्या फलांचा विचार करणे बरे. शनि-प्रजापति यांच्यातील अशुभ योग कैद, उंचावरून पडणे, जन्मर नुकसान होणे, खटले होणे, नोकरीत नेहमी अपयश येणे या पैकी फलें अनुभवांस येतात. त्यांतल्यात्यांत ११७; ४१९० हे योग चांगले नाहीत. शनि प्रजापतीची युति व प्रतियुति चांगल्यापेक्षा वाईट परिणामच जास्त उत्पन्न करते. बौद्धिक राशीतील युति मात्र चांगली फलें देतांना आढळते. शनि व प्रजापति यांमध्ये जन्मतः अशुभ योग असेल व पुन्हां गोचरीने अशुभ योग या प्रहात होळें लागतात तेव्हा त्या त्या स्थानाविरयी फार वाईट फलें मिळतात. या दोन प्रहातील अशुभ योगानें होणारे गोचर भ्रमण फार वाईट असतें. या दोन प्रहांत शुभ योग असल्यास बरच्या उलट फलें मिळतात. तर्कशक्ति, गूढ विचारशक्ति, मार्मिक परीक्षण व अनुमान, कल्पना-नाविन्य, नोकरी, कायदा मांत अप्रतीम प्रगति झालेली दृष्टीस पडते. कुंभ राशींत हर्शल शनीची युति उत्तम फलें देते परंतु तीलाहि स्थानमहत्त्व लागतेंच.

शनिपेक्षां प्रजापतीने मंगळाशी बरेच बैर आहे. खूनशी व धाडशीपणा फलहाची होत, मारामारी व खून, तापटपणा व आवेगना अतिरेक, जाळपोळ व अपघात, शिथिलता अशा प्रकारांचे परीणाम हर्शल व प्रजापति मधील अशुभ योग उत्पन्न करतात या दोन्ही प्रहामध्ये शुभ योग झाल्यास नदत्वा-कांक्षा, दाबगा उत्साह व कामाची तरफ, भिलिटरी-सर्जरी-रसायन अथवा मंत्र विद्येत उकट्ट अशी फलें उत्पन्न होतात. रोगाच्या बाबतीत या प्रहातील अशुभ योग देंवि-गोंबर, दाहजन्मविकार, इन्फ्लुएंझा उत्पन्न करतात; त्या प्रमाणें औपदेशन करण्यांत येणाऱ्या रोगाची उत्पत्ति या योगातहि असतें. एकवेळ शनि-प्रजापति मधील अशुभ योग पुरवतो परंतु मंगळ-प्रजापती मधील अशुभ योग अत्यंत घातुक आहे. प्रजापति व शनि मधील योग दीर्घकाल टिकतो तर मंगळ प्रजापतिमधील योग अल्पावधीची पण फारच तीव्र फलें उत्पन्न करतात. प्रजापति क्रूर, स्वतंत्र लहरीचा आणि अत्यंत कपटी आहे तर मंगळ क्रूर, हठी पण मोकळ्या मानाचा आहे. एकाच्या क्रूर हठीपणाला दुसऱ्याच्या क्रूर लहरीपणानें वळण लावणें अशक्य आहे.

प्रजापतीचे जलतत्त्वप्रधान प्रहांशी पण पटत नाही. एवढेच की फलांची तीव्रता मंगळ-शनिपेक्षां कमी असते, जलतत्त्वाचे मुख्य ग्रह क्षणजे चंद्र व नेपच्यून होत, चंद्र आणि प्रजापति यांमध्ये अशुभ योग असल्यास वात्या-

वस्थेत दुःख प्राप्त होतें; मनाचा हलकेपणा आणि सुद्रुद्धि, चंचलता आणि उतावीळपणा, विक्षिप्तपणा आणि लहर, नेहेभी रखडपट्टी व फिरत राहणें, बहुजनसमाजापासून त्रास, जळ्यापासून अपघात, मातृमुखानी कमतरता, मातेस कष्ट अशीं फलें पहावयास मिळतात. चंद्र-हर्शल युति अथवा प्रतियुति जन्मतः जहाल राशीत अथवा तीव्र नक्षत्रात झाली असेल तर प्रसुतीचा व लहानपणाचा काल मातेला हटकून अनीष्ट जातो व बालकाची प्रकृति पण अनीष्ट होते. मातेला वायुचे क्षटेके अथवा वात होणें अथवा मूर्च्छा होणें हीं फलें कांहीं ठिकाणी पहावयास सांपडतात. चंद्र व प्रजापति यांमधील शुभ योग समाज-सेवेकडे प्रवृत्ति करवितो व नवा उत्साह दरेक कामात राहतो. चंद्र प्रजापतीचा अशुभ योग १।४।६।८।१२ या स्थानात होणें, अथवा क्षीण चंद्र वरील स्थानांत असून तो प्रजापतीनें पोडीत होणें चांगलें नव्हे. क्षय आणि हृदय विकार उत्पन्न होतात. चंद्र प्रजापतीच्या शुभ योगापेक्षा अशुभ योगाचीं फलें फार तीव्र असतात.

प्रजापति व बुध याच्यामध्ये साधारणपणें मित्रत्वाचा संबंध असल्यामुळे या दोन ग्रहांमधील युति अथवा प्रतियुति अगदी अनीष्ट फलें उत्पन्न करणारी नसून कित्येक वेळेवर (बौद्धिक राशीत असता) बौद्धिक सामर्थ्यास उलट पोषकहि झालेली पहावयास सांपडेल, या दोन ग्रहांमधील अशुभ योग मजातंदगतविकार, मेंदूचा दिगकसपणा अथवा मठपणा, अविचार, वाणीचा दुरुपयोग अथवा बाष्कळ बलगना अशीं फलें उत्पन्न होतात. साधारणपणें या ग्रहांमधील २।१२, ६।८, १।४ हे योग चांगले नाहींत, व व्यापाऱ्यांस अशा प्रसंगीं फारच मुकसान होण्याचा संभव होतो. बुध-प्रजापतिमधील बलवान शुभ योग वस्तुत्व फार चांगलेहि देतो, बहुभुतपणाला तो पोषकहि होतो. स्थानापेक्षा बुधप्रजापतिमधील योग राशीपरतें जे होतात तिकडे जास्त लक्ष्य देणें संयुक्तिक आहे. तृतीय स्थानातील कुंभेतील बुधदशंलचा युति अत्यंत महत्वाची आहे. या दोन ग्रहांतील शुभ योग ग्रंथकार (विशेषतः निबंधकार) व कवि यांस फार उपयुक्त आहे. त्यांस नव्या कलना, वाचनाभिरुची, स्वतंत्र विचार, लेखनकुशलता यांपासून फार लौकिक मिळणें शक्य आहे.

प्रजापति गुरुशी सम अथवा उदासीन घरून चालण्यास हरकत नाही कारण या ग्रहांमध्ये स्वभावतः वैरहि नाही व विशेष मित्रत्व पण नाही. हर्शल व गुरु यामधील अशुभ योग सांपत्तिक अडचणी आणतो धर्मावर अभद्रा, नास्तिक्य, संततीपासून दुःख, विद्यार्थनाच्या मार्गांत अडबळे अशीं पण फलें

उत्पन्न होतात. रोगाच्या दृष्ट्या जलराशीतून गुरु-प्रजापतीचा होणारा अशुभ योग जलोदर उत्पन्न करू शकेल. या दोन ग्रहांतील अशुभयोगापेक्षा शुभ-योगाची फलें फारच अप्रतीम दर्जाची असतात. सपत्नीच्या बाबतीत अनेक लाभ होतात, वारसाई अथवा लॉटरी या मार्गांनीहि धनलाभ एकदम होतो. हर्शल व गुरु याजमन्यें जन्मतः शुभ योग असून गोचरीने पुन्हा गुरु हर्शलमन्यें जेव्हा जेव्हा शुभ योग घडत जातो तेव्हा तेव्हा काहीना काही लाभ होत जातात व पुढें पाऊल घडत जातें. धार्मिक श्रुति वाढते, सार्वजनिक संस्था उभारण्याच्याकामी अप्रतीम यश येतें, नावलौकिक वाढतो, नोकरीत व धंद्यात उत्कर्ष होतो. या दोन ग्रहांतील त्रिकोणयोग फार महत्त्वाचा आहे हर्शल व गुरुची युति व प्रतियुति काही राशीत व स्थानांतच शुभ फलें देते त्या व्यतिरिक्त अशुभफलेंच वाढ्यास येतात

प्रजापति व गुरु याजमन्यें गुरु इतकेंच ऐक्य समजाव, एथडेच की शुक्र आणि प्रजापति याजमधील अशुभ योगांची फलें फारच तीव्र असतात, तितकी तीव्रता शुभ फलात नसते सनिमगळाच्या घालोघाल दर्जाची फलें या दोन ग्रहामधील अशुभ संबंध उत्पन्न करितात. ससारसौख्याची हानी, चैन व विलासीपणा, छानछोकीपणात कालाचा व पैशाचा व्यय, दाव वगैरे मादक पदार्थांची व्यसनें व त्यापासून अभिपात, नाट्यजुगार-शर्यति आणि तमाशें यांपासून होणारा नाश, व्यभिचारप्रवृत्ति, सरसर, खीसमाजाकडून होणारा तिरस्कार व निर्मत्सना, पत्नीचें गर्भवर्तन अशा अनेक दुष्ट फलाची परंपराच लागते. रोगाच्या बाबतीत व्यसनातिरेक व व्यभिचारजन्य रोग उत्पन्न होतात. हर्शल शुक्राची युति आणि प्रतियुति अशुभ फलेंच जास्त उत्पन्न करते. शुक्र-प्रजापतीमधील शुभ योग प्रेम व प्रणयांत अप्रतीम यश, गायन-नाट्य आणि विश्रक्ला अशा ललितकलात नैपुण्य, सृष्टिसौंदर्याचें मार्मिकपरीक्षण, स्वच्छता, सौंदर्य व नीटनेटकेपणाविषयी दक्षता, नादलुब्धता, मनाची कोमलता असे धर्म उत्पन्न करितात. ललितकामिष्ठ लोक, नट, चित्रकार, कादंबरीकार यांस असले योग फारच उपयुक्त आहेत, त्याचप्रमाणें शुभ योग शर्यति-लोट्या व खीया यांपासून संपत्ति पण देऊ शकतो. हे योग मज-संज-साधनाविषयी पण आवड उत्पन्न करवितात.

रवि हा आत्मकरक ग्रह आहे रवि प्रजापतीने पंडित असणें चांगलें नाही जन्मभर त्रास होतो. सस्त्रुति व शील विषयें, पिढ्यापासून दुःख होणें,

पितृसुखाची कमतरता, सरकारी नोकरी व अधिकारीवर्ग यांपासून त्रास होणे, राजकारणामुळे आपत्ति येणे असे परिणाम रविप्रजापतिमधील अशुभ योग उत्पन्न करितात रविपासून प्रजापति ६।८ स्थानी असल्यास आयुष्यांतील उत्तर्ग चांगला जात नाही. रवीच्या दशमांतील दशैल चांगला नाही आयुष्यात बरीच कांति होते, त्यात वाईट फलेंच विशेष दृष्टीस पडतात. रवीच्या नवमातील दशैल भाग्योदय करणारा आहे व प्रजापतीच्या नवमातील रवि राजापासून मानमरातब व भाग्योदय करू शकतो. या दोन ग्रहातील शुभ योग इटयोगी लोकांस अत्यंत महत्त्वाचा आहे. रविहर्षलभुति थोड्या प्रसंगी शुभ फलें देते परंतु दुसऱ्या सुखाचा नाशही होतो. प्रतियुति चांगली नसून तापदायकच होते, पितृसुखाला ती फार विघातक आहे व राज-संकटाची ती जननी पण होते.

दशैल राहु याचे ऐक्य नसतें उत्तरे फारच वाईट फलें काही प्रसंगी पहावयास मिळतात. अशुभ योग असल्यास सर्पदंशापासून व उपमृत्यूपासून भय असतें. राजचक्राणें विशाखबाधा, जारण-मारणापासून त्रासही होतो. शुभ संबंध असल्यास, लाभस साधने व पैशाधिक निष्कामि करण्याकडे प्रवृत्ति उत्पन्न होते व त्यांत यशही येतें. याशिवाय स्पर्ध अशीं फलें अजून विशेष पहाण्यात आलेला नाहीत. राहु हा मारक ग्रह आहे व प्रजापति पण मारकच ग्रह आहे व या दोन ग्रहामधील युति आणि प्रतियुति अत्यंत वाईट फलें उत्पन्न करणारी आहे. १।१।५।७।९।१० या स्थानातील युति चांगली नाही, त्यांतल्या ह्यात ती तीव्र नक्षत्रात जन्मत होणे अत्यंत वाईट आहे.

प्रकरण ४ थे.

प्रजापतीचा राशीपरत्वे विचार.

हर्शलचे परिणाम राशीपरत्वे कमी ज्यास्त तोंत्र होतात असें दिसून आले आहे. क्षण्य या प्रकरणांत मोठेबहुत तसें निरीक्षण करण्यांत येत आहे. प्रजापतीस जलराशि फार अप्रीय आहेत; त्याचप्रमाणे अमिराशीसुद्धा त्याला चांगल्या नाहींत; फक्त वायुराशी प्रजापतीला फार प्रिय आहेत व त्यात तो असतांन पुष्कळ शुभ फलें उत्पन्न करितो. अमिराशींत तो असल्यास कौर्य, दुष्टपणा, नैष्ठुर्य, जहालपणा, दांडग्या मनोभावना, विकाराची तीव्रता, अश्वैर्य, कलह जाळपोळ, अपघात, मांति अशीं फलें उत्पन्न होतात, आणि आणि वायु यांचा मिलाफ झणजे अग्नि संहाराचे माहेरघरच समजलें पाहिजे त्यात प्रजापतीवर हायदोजनसारखा स्फोटक वायूच आहे त्याला अमिराशी मिळणें झणजे दांडगी कांतीच होणें असें समजावयास हरकत नाहीं. अमिराशीतील कुर नक्षत्र प्रजापतीला फारच वाईट समजलें पाहिजे अनीष्ट फलाची तीव्रताच वाढेल. ज्याच्या लमीं हर्शल, मंगळ व शनीनें पीडांत आहे किंवा प्रजापति अमिराशीत असून ६।७।८।१२ यापैकीं एकाचा स्थानात असून मंगळ शनीनें द्रापित असल्यास अशा लोकानीं वाफ आणि गैसची धत्रें व कारखाने यापासून आलित राहणें बरे, अपघात होण्याचे फार संभव असतात. जाळपोळ, दुस्वापत अशीं फलें अमिराशिस्थित प्रजापतीचीं असतात; व ज्या स्थानात तो असतो त्या स्थानदर्शक अवयवास इजा होते. अमिराशीतील प्रजापति मंगळानें शुभदृष्ट असून स्थानबलि असेल तर सर्जरी, रसायन, युद्धकला, यात्रिक कारखाने यापासून मनुष्याचा फार उत्कर्ष पण होतो; अशीं माणसें आपल्या सहाध्यायांस मागे रेंवून पुढें येतात. अमिराशिस्थित प्रजापतीशीं ज्या ज्या प्रदाचा शुभयोग होतो त्या त्या प्रदाच्या अंमलाखालची विद्या तो सदैव जागृत ठेवतो, व त्या त्या विद्येचा व्यासंग करवडास लावण्यास त्याला स्थानबलाची जरूरी असते.

मेघस्थ प्रजापति मस्तकावर फार परीणाम करील, शुभस्थितीत असेल तर बुद्धि फार कुशाग्र होते व ज्या त्या कामांत दाढ्या उत्साह व तडक दिसून येते ह्याच प्रजापति तृतीयेशानें पीडीत असेल किंवा तृतीयेश या प्रजापतीनें

पीडीत असेल तर उतावीळपणाने फार नुकसान होतें, मज्जातत्वर फार परीणाम होतो, बुद्धिचा दुरुपयोगहि होतो, हाच प्रजापति मंगळने द्रुपित असून ३।६।८।-१२ यापैकी एकाचा स्थानी असल्यास अपघात सूचवीतो; व हे अपघात मंगळाच्या धर्माप्रमाणे अग्नि व आघात या स्वरूपाचे असतात, मेघ ही राशी जहाल आहे खरी परंतु या राशीचा धर्म हठीपणा व मानीपणा असा आहे व ही राशी प्रजापतीला चांगली नाही. उतावीळणा, हुडपणा, दंभ व दुराभिमान, पोक्कळी आणि पोरकटपणा असे सहज परिणाम मेघस्थ प्रजापतीचे आहेत.

मेघपेशी सिंहस्थ प्रजापतीची फळे फारच तीव्र असतात. शुभस्थितीतील प्रजापतीची फळे आयुष्याच्या प्रगतीला फार पोषक आहेत. अशी माणसे कर्तव्यगार निपतात. औदार्य-धाडसीपणा-स्वातंत्र्यप्रीयता-हळ निश्चय-आत्मविश्वास दाडगे कार्यप्रवर्तक सामर्थ्य अशी सिंहस्थ प्रजापतीचे शुभ धर्मे आहेत. मेघेंत गविष्टपणा व अविचार दृष्टोत्पत्तीस येईल तर सिंहस्थ प्रजापतीत आत्मविश्वास, विचार गाभीर्य व प्रत्यक्ष कार्य करून दाखविण्याची हातोटी दिसून येते. सिंहस्थ* अशुभ संबंधित प्रजापति जठराग्नेयांचे रोग उत्पन्न करवितो, पितृसुख देत नाही सिंहचा प्रजापति तृतीय स्थानी असणे फार चांगले व अशावेळा तो तृतीयेशाने शुभ संबंधित असणे फारच उत्तम समजावे, कर्तृत्व, पुढारीपणा, पराक्रम याला तो फार पोषक आहे चतुर्थांतीस सिंहचा प्रजापति दु खालाच फार शरणीभूत होतो, व अशावेळी तो चंद्र-रवि-चतुर्थेश यापैकी एकाचे अशुभ संबंधित असेल तर जन्मभर दु खाली मागे पड-रात दाखीत असतो. सिंह राशी फार जहाल आणि राशिचक्रातील फार बलवान राशि आहे, या राशीतील प्रजापति फार जहाल असतो व तो दशमव्ययापासून अशुभ स्थानी किंवा दशमेश अथवा रवीने अशुभ दृष्ट असणे चांगले नाही, राजकारण व राजसंघटापासून फार नास होतो व मंगळ-शनीचा अशुभ योग या दु खाला बळस केल्याशिवाय राहणार नाही.

घनराशिस्थित प्रजापति मेघप्रमाणे तळपी व जहाल असतो. मदींनी खेळाची आवड व त्यात नेपुण्य, उत्तम शारिरीक संपत्ति मिळविण्याची लालसा, व्यायाम करण्याची हाँस, दबडण्याचा नाद अशी घनस्थ प्रजापताची शुभ फळे

* शुभ स्थिति याचा अर्थ ग्रह स्थानबलि किंवा लग्न चंद्र-रवि यांच्याशी शुभ दृष्टि करणे असा घराबा.

आहेत. या राशीतील प्रजापति अशुभ दृष्ट (विशेषतः शनि मंगळाने) असतां वाहनापासून अपघात होवात, पायाला व गुठण्यास इजा होते, रक्त अशुद्ध राहणें, पाय धनुर्वाताने धरलें जाणें, साधे दुखणें जसे अशुभ परिणाम उत्पन्न होतात, व अशा स्थितीत तो ३१८ स्थानांत असल्यास काहीं तरी स्पष्ट आणि तीव्र फलें उत्पन्न झाल्यानिवाय राहत नाहींत. वरील राशीस्थित तृतीयांतील प्रजापति रक्तक्षोष आणि उष्णता यामुळे मज्जातंतूचे विकार उत्पन्न करितो. लग्नस्थ धनुराशीतील प्रजापति शरीरदृष्टि उंच व कांडक देतो, अवयव लाबट असतात आणि वाहनापेक्षां चाचून मजल मारणें फार प्रिय वाटतें.

जलराशीतील प्रजापति पण अशुभ फलें ज्यास्त उत्पन्न करितो व अमिराशीच्या खालोखाल अशीं तीव्र फलें असतात. पाणी आणि वायू यांच्या संयोगाने वादळ, तुफान व सळसळ उत्पन्न होते तद्वतच जलराशिस्थित प्रजापतीचीं फलें पहाण्याफडे लक्ष्य ठेवणें नरें. स्थिरांतरें व वारंवार होत असलेल्या घडामोडी जलराशीतील प्रजापति करित असतो.

जलराशी पैकीं कर्क राशी प्रजापतीला सगळ्यात ज्यास्त वाईट आहे. घाल्यावस्थेंतील दिवस प्राप्तदायक जाणें, मातृसुखाची कमतरता, मातेच्या प्रकृतीविषयी काळजी, मनाची चंचलप्रवृत्ति व क्षणिक बदलणारे विकार, चिड-खोरपणा व तफारी स्वभाव, हृदय व फुफ्फुसांचे विकार (हार्ट डीझीस) अशीं अशुभ फलें पहावयास मिळतात व फलांची ज्यास्त स्पष्टता चंद्राशी हाच प्रजापति अशुभ संबंधित असल्यास आढळून येईल ही राशि अत्यंत चंचल व रंगति संस्कार प्रिय आहे, व या राशीतील प्रजापति रवि-चंद्र अथवा लग्नेश यांच्याशी अशुभ योग करित असल्यास त्या माणसावर आजूबाजूच्या परिस्थितीचा फारच परिणाम घडतो. मनाला चिंता विनाकारण लागते व मन फार हुबल बनतें. शेतकरी व बागाईत वर्गास चंद्र-रवि विंश शुळानें त्रिपडलेला कर्कस्थ प्रजापति फार नुकसान करणारा आहे.

शुद्धिक राशि संसर्गजन्य रोगाची जननी असून तीचा अमल गुहेंद्रियावर आहे. ही राशि अत्यंत गूढ व खूनशी आहे. लग्नात वृश्चिकचा प्रजापति असून बलवान् युधाशी त्याचा संबंध असेल किंवा युध प्रजापति याची युति लग्नी असेल तर मनुष्याला खुजेपणा प्राप्त होणे शक्य आहे. श्रुश्चिकचा प्रजापति रविचंद्र व शनीनें अशुभ संबंधित असल्यास चौर्यकापट्य, स्वमायाची गूढता, अंतर्धानी सूडाच्या कल्पना अशीं फलें उत्पन्न होतात. या राशीतील स्थानबलि व शुभदृष्ट

पीडीत असेल तर उतावीळपणाने फार नुकसान होतें, मज्जातत्वर फार परीणाम होतो, बुद्धिचा दुरुपयोगहि होतो, हाच प्रजापति मंगळाने दुपित असून ३१६।८१-१२ यापैकी एकाद्या स्थानी असल्यास अपघात सूचवीतो, व हे अपघात मंगळाच्या धर्माप्रमाणें अग्नि व आघात या स्वरूपाचे असतात, मेघ ही राशी जहाल आहे खरी परंतु या राशीचा धर्म दृष्टीपणा व मानीपणा असा आहे व ही राशी प्रजापतीला चांगली नाही. उतावीळणा, हुडपणा, संम व दुराभिमान, पोकळ झोल आणि पोरकटपणा असे सहज परिणाम मेघस्थ प्रजापतीचे आहेत.

मेघपेक्षा सिंहस्थ प्रजापतीची फलें फारच तीव्र अमतात. शुभस्थितीतील प्रजापतीचा फलें आयुष्याच्या प्रगतीला फार पोषक आहेत. अशी माणसे कर्तव्यगार निघतात. औदार्य-घाडसीपणा-स्वातंत्र्यप्रीयता-दृढ निश्चय-आत्मविश्वास दाढगे कार्यप्रवर्तक सामर्थ्य अशी सिंहस्थ प्रजापतीचे शुभ धर्म आहेत. मेघस्थ गविष्टपणा व अविचार दृष्टीपत्तीस येईल तर सिंहस्थ प्रजापतीत आत्मविश्वास, विचार गाभीर्य व प्रत्यक्ष कार्य करून दाखविण्याची हातोटी दिसून येते. सिंहस्थ* अशुभ सवधित प्रजापति जठरासवाचे रोग उत्पन्न करवितो, पितृसुख देत नाही सिंहचा प्रदापनि मृतीय स्थानी असणे फार चांगलें व अशावेळी तो मृतायेताने शुभ सवधित असण फारच उत्तम समजाव, कर्तृत्व, पुढारीपणा, पराक्रम याला तो फार पोषक आहे चतुर्थांती व सिंहचा प्रजापति दु खालाच फार चारणीभूत होतो, व अशावेळी तो चंद्र-रवि-चतुर्थेश यापैकी एकांने अशुभ सवधित असेल तर जन्मभर दु खाची मापें पदरात दाखीत असतो सिंह राशी फार जहाल आणि राशिचक्रातील फार बलवान राशि आहे, या राशीतील प्रजापति फार जहाल असतो व तो दशमव्ययापासून अशुभ स्थानी किंवा दशमेश अवया रचीने अशुभ दृष्ट असणें चांगलें नाही, राजकारण व राजसवगण्यासून फार त्रास होतो व मंगळ-शनीचा अशुभ योग या दु खाचा बळस केल्याशिवाय राहणार नाही.

धनराशिस्थित प्रजापति मेघप्रमाणें तडपी व जहाल असतो. मर्दानी खेळाची आवड व त्यांत नैपुण्य, उत्तम शारिरीक सपत्ति मिळविण्याची लालसा, व्यायाम करण्याची हांस, दबडण्याचा नाद अशी धनस्थ प्रजापताची शुभ फलें

* शुभ स्थिति याचा अर्थ ग्रह स्थानबलि किंवा लग्न चंद्र-रवि यांच्याशी शुभ दृष्टि करणे असा घरावा.

प्रजापति सर्जरां व रसायन या शास्त्रात अप्रतीम प्रावीण्य देतो. या राशीतील अशुभदृष्ट प्रजापति मृत्नाशय, मुहोदिये या संवधीचे रोग उत्पन्न करवीतो व तो ६१७८ या स्थानी जर असेल तर अतिसार, संग्रहणी, कॅलेरा, मूळव्याध वगैरे रोग उत्पन्न करील.

मीनस्थ प्रजापति अशुभ संबंधित असेल तर जलापासून अपघात होतात. हा राशी जरा अनुकरणप्रिय आहे व या राशीतील प्रजापति अनुकरणात फारच नेपुण्य देणारा आहे. मीनस्थ दुसऱ्या ग्रहाने पीडीत प्रजापति आढस व अस्थैर्य देतो, पायास ईजा होणे, एक तंत्रीपणाने वागणे असे परीणाम दृष्टीस पडतात या राशीतील प्रजापति शुभ फलापेक्षा अशुभ फळे ज्यास्त उत्पन्न करणारा आहे तो जर स्थानबलि असून गुरु शुक्र-चंद्र-रवी यांनी छुभ दृष्ट असेल तर मन फार कोमल राहतें, व कोमल वृत्तीचा चांगला परिपोष होतो, भक्तिरसाला हा योग उत्तम आहे. नादलुब्धता व एकच लहर आणि तंत्री असे शुभ परिणामहि दृष्टीस पडतील. मूक्या जनावराबद्दल फार आवड उत्पन्न होते दारिद्र्य दयनाच्या बाबतीत हा राशी निरुपयोगी आहे व तेथे प्रजापति जर पीडीत असेल तर अनुकरण, शीघ्र संस्कार, आलस्य, विकारवशता अशीं फळे आढळून येतील या राशीतील मंगळ प्रजापतियुति अथवा प्रतियुति विद्युच्छास्त्रापासून ईजा करविते. मीनस्थ शुभाने संबंधित प्रजापति अद्भुत कथानके रचणे अथवा ती प्रिय असणे, अद्भुतकार्याकडे प्रवृत्ति होणे व त्यात विपरीत अनुभव देणे अशीं फळे निर्माण करू शकतो त्याचप्रमाणे प्रजापति-शुभयोगामध्ये नेपच्यूनची भर पडल्यास गुपी येणारी मद्यप्राशनवगैरे व्यसन पण त्यागतात मीनस्थ प्रजापति क्षनिग्रहाने अथवा मंगळाने अशुभ दृष्ट असता पायात काहीतरी व्यंग, पायास ईजा, चलाण्याची पद्धत "हेबाईफ व हास्यास्पद असे पण प्रकार नजरेस येतात व या फलाची स्पष्टता व्यवस्थानी हसूटन पहावयास मिळेल.

भूमिराशि दर्शलास अप्रिय नाहींत त्यानप्रमाणे सा विशेष प्रियहि नाहींत. या राशीतील प्रजापति एकदा असल्यास उदासीनच असतो व फलेहि स्वतंत्र व तीव्र असतात. भूमिकंप होणे, जमीनविर सोसाट्याचा वारा सुटला असता धुळीची वर्तुले वरपर्यंत जाणे वगैरे गोष्टींशी प्रजापतीचा संबंध थोडा घट्ट असतो. खनीज द्रव्यांपैकी वायूतत्वाची द्रव्ये प्रजापतीच्या अंमलाखालची धरून चालावयास हरकत नाहीं आणि या द्रव्यात केरोसीन-पेट्रोलियम व इमेजीत ज्यांस Mineral water म्हणतात ती असतात. दगडी कोळसा, तेजाब

गांध्यासां प्रजापतीचा कांही तरी संबंध असावा असें लेखकांस वाटतें. व्यक्तिवि-
पयक जन्मकुंडलींत पृथ्वी तत्वाच्या राशींत प्रजापति असून तो शुभ-शुभ अथवा
द्वितीयेस यानें शुभ संबंधित असल्यास आकस्मिक इन्धलाभ होणें शक्य आहे.
हाच प्रजापति चंद्रशुक्रानें व चतुर्थेथानें शुभ दृष्ट असतां शेतकरी व वागाईत-
वाले यांस तो फायदेशीर होईल, त्यांतल्या त्यांत * वृषभेचा प्रजापति अरु
विचारांत घ्यावा. कन्या राशि हस्तकौस्तुभ व मकरसवैगरेकामाकरिता प्रसिद्ध
आहे व या राशीतील शुभ शुक्र-शुभ संबंधित प्रजापति अशा कालामध्ये फारच
उत्कर्ष करणारा आहे. शीनकाम, कलाधतू वगैरे हस्तकलाकुसरीची कामें या
सदरांत येतात. पृथ्वीराशी पैकी मकरराशी प्रजापतीला मुख्यच महत्वाची
नाही व मकरातील प्रजापति असून नसून सारखाच असतो; उलट पीडीत अस-
ल्यास फार त्रास होतो. अंधधडा, कर्मठपणा, एककली स्वभाव अशी कलें
उत्पन्न होतात.

सर्व राशींमध्ये प्रजापतीला बौद्धिक राशि फार प्रिय आहेत व त्याच
वायुतावाच्या पण असल्यामुळे त्या राशींत हर्शल फारच बलवान असलेला
दिसून येतो; आणि कित्तेक वेळा फारच दाढगी शुभ फलें पण दृष्टोत्पत्तीस
येतात. कुंभराशी सर प्रजापतीचें स्वगृहच समजण्यात येतें व तितका बलवान
तो या राशींत असतो. वायु तत्वाच्या राशि बौद्धिक सामर्थ्याच्या आहेत आणि
प्रजापतीचा संबंधहि तर्कशक्तीशीं फार आहे. कराना, तर्क आणि अनुमान हे
शुण विशेषतः हर्शलच्या अंगी आहेत व तो बौद्धिकराशींत असल्यास या
गुणाचा परिपोष झालेला दृष्टीस पडतो.

मिथुन राशि विशेषतः पाठांतर व स्मरणशक्तीची शोतक आहे व या
राशीतील प्रजापति पाठांतर शक्ति दाढगी देऊं शकतो, व सोच सुधाने अथवा
गृहनें शुभ दृष्ट निंवा युत असल्यास आणि तृतीय स्थानात योग धडून आल्यास
असामान्य स्मरण शक्ति दील्याशिवाय राहणार नाही. मिथुनेचा अंमल त्यास-
नलिकेवर आहे व या राशीतील बलवान हर्शल प्राणायाम करणाऱ्या योगी
लोकांस फारच उपयुक्त आहे. हाच प्रजापति पाठांतरे फार करवितो व ग्रंथच्या-
ग्रंथहि सुबोद्धत होऊं शकतात, त्याचप्रमाणें पाठांतर करण्यास फार कालहि

* वृषभ राशि प्रजापतीची उत्तरी राशि मानण्याचा प्रघात कांही
ठिकाणी आहे परंतु त्याविषयी लेखकाचें निश्चित मत नाही कारण प्रजापतीचें
उच्चारव क्षोणच्या राशींत असूं शकेल हें अनुभवाच्या कसोटीनेंच सिद्ध होणें वरें.

लागत नाही. मिथुनस्थ प्रजापति शनि-मंगळ-बुध अथवा चंद्राने अशुभ संबंधित असल्यास दमा-श्वास किंवा कफप्रधान रोगाची वाढहि तो केल्याशिवाय राहणार नाही, त्याचप्रमाणे बुद्धि कुशाग्र असताना तीचा दुरुपयोग होणे, मेंदूवर विचारांचे फार दडपण घडल्यामुळे प्रमिष्टपणा उत्पन्न होणे असेहि परिणाम दिसून येतात. या राशीतील प्रजापति शुभ फळे ज्यास देतो.

तुल राशि मनाचा समतोलपणा ठेवून चिकित्सा कणगरी दोन्ही बाजूकडे लक्ष ठेवून निरीक्षण करणारी आहे, मात्र मनाच्या जाबर्तीत थोडीशी चंचलता पण ही राशि ठेवते. कोणतेही अनुमान व मत समतोलपणाने प्रगट करण्यात तूलेचा प्रजापती मोठा पटाईत असतो, व हा गुण निबंधकार लेखक न्यायाधीश आणि उच्च अधिकारी वर्गाला फार अत्यावश्यक आहे, आरमालाच चमत्कारिक भासणारी अनुमाने विलक्षण रिल्या खरा ठरविण्यात हा प्रजापति महत्त्वाचा आहे अशा माणसाची मैत्री व्ययहारात फारच उपयुक्त व हितबद्द होते. तुलराशी शास्त्रीय आहे तरी तीचा कल विद्येपेक्षा कलितकलांकडे विशेष आहे तुलस्थ हर्शल अशुभ संबंधित असेल तर मूत्राशय, मेह रोग उत्पन्न होतात, वर्तन शुद्ध राहत नाही व चंद्र-शुक्राचा अशुभ योग व्यभिचार प्रवृत्ति उत्पन्न करणारा आहे, त्याचप्रमाणे तुलस्थ रवि आणि प्रजापतीची युति पंच-सप्तमात झाल्यास व्यभिचारी वर्तन हटकून घडण्याचा संभव असतो.

कुंभस्थ प्रजापति अत्यंत अवघड, गूढ अशा विषयांत बुद्धि चांगली चालवितो. वेदांतासारखे गहन विषय फार प्रिय होतात. गणितासारख्या कठीण विषयांतहि विलक्षण नेपुण्य मिळते कल्पनानानिर्भर, गूढ व स्थिरविचार, खोल निरीक्षण असे परीणामहि दर्शवत पडतात, आणि अशी माणसे बौद्धिक समर्थ्यात सर्वांच्या पुढे आल्याशिवाय राहत नाही. कुंभस्थ प्रजापतीला शक्यच्या शुभ योगाची जोड मिळाल्यास गूढ विधत लोकांवर बेश मिळून. राशिचक्रात ही एकच राशि अशा आहे की प्रजापतिविषयां शुभ फळेच विशेषत देत व तमाम वर्गांच्या लोकांमध्यं कुंभस्थ प्रजापति पुढे आणणारा आहे मात्र त्याला स्थानबल व प्रहाच्या शुभ योगाची अवश्यकता पाहीजे. वकील बॅरीस्टरवर्गास या प्रजापतीला शनाची जोड पाहीजे, लेखक व वक्ते यास मुधाचा योगही पाहीजे, गणित-रसायन वैद्य-डाक्टर यांस मंगळाच्या शुभ योगाची जरूर आहे व याप्रमाणे कुंभस्थ प्रजापतीशी त्या त्या ग्रहांचे शुभ योग झाले तर त्या त्या वर्गाला फार उपयुक्त आहेत

प्रकरण ५ वें.

स्थानपरत्वे प्रजापतीचे निरीक्षण.

सप्तमस्य प्रजापति बराच महत्वाचा असतो; व तो जर ३।५।११ या राशीत असेल तर त्या मनुष्याची बुद्धि फार तीव्र असते व अशा वेळीं रावे-चंद्र अथवा धुध या ग्रहांनी तो शुभ दृष्ट असलेला दिसून आल्यास दाढगी कल्पना-शक्ति दिसून येईल. सप्तमस्य प्रजापति शनिमंगळानें अशुभ दृष्ट असून नये, दुखापत व संकटे फार येतात मस्तकाचा फार त्रास होतो. तुलना प्रजापतीची माणभें पार हट्टी, आपलेच खरें करणारी, लहरी आणि स्वतःप्रिय असतात. हा प्रजापति शुभ स्थितीत असेल तर, नाह्य तर जन्मभर सकटाची परंपरा लागते हा हर्षोल प्राय मजबूत शरीरयष्टि देतो व स्नायू फार बळकट देतो. सप्तमस्य प्रजापति असलेल्या लोकांचें आयुष्य विशेष घडामोडीचें जाते, याची अशुभ फलें म्हटली म्हणजे रीतरीवाज नसणें, क्षणोक्षणी आचारविचारात बदल राहणें, आत्मप्रीतता, विशिष्टपणा, निर्लज्जपणा अशीं आहेत. अस्थिर राशीतील सप्तमस्य प्रजापति असलेल्या माणसावर विशेष भरवंता राखणें चांगले नाही. त्यातल्या त्यात बुद्धिकेचा सप्तमस्य प्रजापति संगर्भीत फारसा घातुक समजावा.

द्वितीयस्य प्रजापति पैशाच्या देवघेवांत व उत्पत्त्याच्या बाबतीत बरीच स्थिरतरें करीतो व कुटुंब (पराणें आणि आत्मस्वकीय) यापासून शुद्ध मिळणें कठीण जातें व तो द्वितीयेशानें जर बिघडला असेल तर बरील फलें स्पष्टच दिसून येतात त्याचप्रमाण द्वितीयस्थानदर्शक बाबतीत न्यूनता असते द्वितीयस्य प्रजापति अग्निराशीत असून द्वितीयेशानें अशुभदृष्ट असल्यास उष्णता व दुखापत यापासून नेत्रास पीडा होते, तोच जलराशीत असेल तर डोळ्यातून नेहमी पाणी गळणें, प्रकाशाकडे पाहता न येणें, तोंडातून लाल वाहणें, जीभ जड होऊन वाणीत दोष उत्पन्न होणें, राताघळें प्राप्त होणें अशीं फलें दृष्टोत्पत्तीस येतात, व तोंच मंगळाने राशीत असल्यास ओपरेतून नेत्रास करण्याचा सुद्धा प्रसंग येणें शक्य आहे. द्वितीयस्य बळवान राशीतील प्रजापति सप्तमेशानें शुभ संबंधित असल्यास विवाहानंतर 'शशुरगृहांकट्टन चांगली धन-प्राप्ती होते; विवाहानंतर वत्सर्षदि होतो; परंतु तोच प्रजापति सप्तम-चतुस-दशम

आणि लाभेश यांनी अनुम संबंधांत असेल तर प्राप्ती व धनसंबन्ध या बाबतीत फार अपयश येते व बुद्ध्याचा पाय खोलात अशी परिस्थिति मुद्दां उत्पन्न होते. आग्ने राशीतील द्वितीयस्थ मंगळप्रजापतियोग नेत्रास अपाय केल्याशिवाय राहणार नाही. हाच प्रजापति मिथुनेत असून बुधानेंयुक्त अथवा शुभ दृष्ट असेल तर वक्तृत्वकलेत अप्रतीम यश येईल. द्वितीयस्थ रविप्रजापतियुति वहीलोपार्जितसंपत्तीत फार घोंटाळे माजविते. द्वितीयस्थ प्रजापति द्वितीयेस, रवि, चंद्र, गुरू, भाग्य लाभेश यांनी अनुम संबंधित असल्यास अठरा विश्वे दारिद्र्य, कर्जबाजारीपणा, पैशाची नेहमी टंचाई, उघळेपणा अशी फळे मिळू लागतात, व अशा लोकानी पैसाचा व्यवहार करिताना फारच दक्षता बाळगणे अत्यावश्यक आहे.

तृतीयस्थ प्रजापती अभिराशीत असून मंगळाने पीडीत असेल तर रेल्वे प्रवासपासून अरघात होतात. हा हसंल चंद्राने विघडला गेला असेल तर बुद्ध्याचा दुरुपरयोग होतो, वाईट तऱ्हेच्या कार्यांत बुद्धि खर्च होते, मेंदुलाहि प्रास होतो, मनाची शांति राहत नाही. हाच प्रजापति बौद्धिक राशीत असून बुध-गुरूने शुभ दृष्ट अथवा शुभ असल्यास बाळभयसेवा, ग्रंथलेखन व्यवसाय आणि वाचन यात प्रगति करवीतो. तृतीयस्थ चरराशीतील प्रजापती प्रवास करावतो व चंद्राच्या योगाची जोड मिळाल्यास एक ठिकाणी दीर्घकाल पाउल राहत नाही. तृतीयस्थ पीडीतप्रजापति भटुकलह, भ्रातृभगिनिमुखाची कमतरता, शेजाऱ्यापाजाऱ्यापासून प्रास, फान व मेंदूला इजा, प्रवासापासून नुकसान अशी फळे उत्पन्न करणारा आहे. या स्थानाचा संबंध बुद्धि व मेंदुकडे असून त्यातील प्रजापति व इतर ग्रहांची परिस्थिति मनुष्याच्या बुद्धिचा परिपाक करणारी आहे.

चतुर्थस्थान प्रजापतीला चांगले नाही, वाईट फळेच ज्यास्त अनुभवणार येतात. जल व अभिराशीतील चतुर्थस्थप्रजापति मातेला कष्टप्रद असतो, स्वताला दृष्टीग चिंता लागते, माता व पिता याचे स्वभाव जुळत नाहीत व दशमस्थानाला पीडा होते. चतुर्थातील कुंभचा हर्षल असणाऱ्याची माता फार बुद्धिवान असू शकेल, हेच फल मिळून तुलेचा प्रजापति पण देईल. अभिराशीतील प्रजापति मंगळाने अनुम दृष्ट असल्यास किंवा चंद्राशी त्याचा अनुम योग दारा असल्यास मातेची प्रकृति चांगली नसते एकादा कायमचा रोग तीला असतो त्यात प्रदर-हिस्टेरिया किंवा फिट्स बरेच रोग प्रामुख्याने येतात. चतुर्थातील जल व पृथ्वीतत्वाच्या राशीतील हर्षल चंद्र-शुक्राने शुभदृष्ट असल्यास जमिनदार-

शेतकरीव । यास फायदेशीर होतो त्याच प्रमाणें भूमीराशोतील प्रजापति मगळाने शुभ दृष्ट असल्यास खनिज वारखाद्वारास किफायतशीर असतो या स्थानातील पांडात प्रजापति उतार न्यात पार त्रास देतो

पंचमस्थ बौद्धिक राश्यातील प्रजापति बुद्धि, विद्या संपादनास पार महत्वाचा आहे तो सतति पण बुद्धिवान् देतो परंतु पंचमेशानेहि तो शुभ संपत्ति असला पाहीजे हा प्रजापति गूढशास्त्रे व विद्या देणारा असून मग्न तत्र विद्यासुद्धा देऊ शकतो, परंतु मगळ-शनि-शुक्रने पोटात असल्यास या विद्या उलट अगावर येतात पैशाचिरसिद्धिविद्या पूर्ण साध्य कावयास पंचमस्थ प्रजापतीस शनि-शुक्र अथवा शुक्राची पण मदत लागते पंचमातील हशेंक वरील पापप्रहानी कूपित असल्यास विद्येचा दुःप्रयोग नियत कर्मांत करायचासहि तो शुकणार नाही, त्याच प्रमाणें सतर्तासुखाचे विविध अनुभव पण ता देईल पाश्चिमात्य ज्योतिषी पंचमावरून सौंदर्य-लौढरी-शर्यति पासून मिळणारा धनलाभ, मनोरंजक कला व व्यभिचारप्रवृत्ति-नाट्यप्राविण्य यांचा विचार पंचमावर कर पहातात तसें असल्यास पंचमस्थ अनुराधा-रोहणा अथवा मक्षत्रातील प्रजापति व्यभिचार प्रवृत्ति निर्माण करू शकेल किंवा नाहां याचा विचारहि अनुभवाती करण्याची सूचना आहे नुमता पंचमस्थ प्रजापति असे परीणाम उत्पन्न करू शकणार नाहा असें लक्ष्यकर्त्रे मत आहे मगळ-शुक्र व शनि यांच्याशी सबंध असला लागतो तर वरील कांहीं अनुभव इष्टोत्पत्तीस यत्नाळ या स्थानातील प्रजापति सतततमुत्वाला विधातच असतो व तो मगळाच्या राशोत असण फारच वाईट आहे

एकदा षष्ठस्थ प्रजापति रोगाच्या बाबतींत विविध अनुभव देऊ शकणार नाही रोगाच्या बाबतात रावचंद्राची स्थिति, मगळ-शनि यांचा सबंध ज्या प्रमाणे विचारात घेण अवश्य आहे त्याच प्रमाणे षष्ठेष्ट, षष्ठस्थ प्रजापताची राशि याचा विचार करण अत्यावश्यक आहे षष्ठस्थ प्रजापति राव-चंद्र आणि शनि यांनी अशुभसंवाधत असल्यास एकादा कायमचा रोग पाठाभाग लागता, किंवा प्रकृताला त्यास मळत नाहां षष्ठस्थ प्रजापति विशेषत जठर व पंचनेंद्रिय यावर अमल करणारा आहे व तो जर जलराशोत चंद्रने पोटात असेल तर खाण्यापिण्याविषयां फारच काळजी घेतली पाहीन कारण अपचनादिविकारापासून इटकून त्रास होतो मेद, उदर-रोग व अतिसार किंवा ह्रग्वण अशी फळे पहावयास मिळतील व अशा

माणसानां हलका आहार ठेवणें बरें. पृथ्व्य अभिराशीतील प्रजापति चांगला नाही, तो मंगळानें पीडीत अमल्यास अपघातहि होतात. दुखापति होतात. शत्रूंच्या बाबतींत पृथ्व्य प्रजापति फार विविध अनुभव देतो मात्र शत्रूंचेच बरेच नुकसान करण्याकडे त्याची प्रवृत्ति असते. पृथ्व्य प्रजापति असलेल्या माणसानां गुप्त शत्रूही फार होतात व ते कित्येक वेळां न कळतां नुकसान करण्याच्याही खटपटींत अमतात. अशा ॥ णसानां फार दक्षता व दुर्दर्शपणा ठेवून बाळगणें अवघीं जेरूर असते. पृथ्व्य बलवान् गृह दगमावर फार अमल करोतात कारण दशमाचें त्रिकोण स्थान हें आहे. आर्यज्योतिषात पृथ्व्यग्रह निरुपयोगी समजण्याची चाल आहे य.चें कारण हे स्थान रोग-आजार व अपयशाचें आहे. परंतु शत्रूंच्या बाबतींत आणि दशमाच्या बाबतींत हें स्थान महत्त्वाचें आहे. या स्थानातील बलवान् ग्रह नोकरी-धंदा यासंबंधी पुष्कळ स्पष्ट फलें देताना आढळतात. डॉक्टर लोके व सर्जरी यां वर्गांला पृथ्व्य मंगळ फारच मदत करतो असें आढळून येतें व याच दृष्टीने पृथ्व्य प्रजापतीचा विचार करणें जरूर आहे. उदाहरणार्थ दशमात मेपेत उरचीचा रवि असून पृथांत भनूसारहया जहाल राशीत प्रजापति रविशी त्रिकोण करीत असेल तर तो प्रजापती रवीला व इहमस्थानच्या फलदा अर्थत पोषक व प्रोत्साहनकारकच होईल. पृथ्व्य मंगळ अमलेच्या माणसाच्या स्वभावतः फारच तडक दिसून येतें " एक धाव व दोन तुकडे " अशाच तत्वाचा ते स्वीकार करतील व याला प्रजापतिची जोड मिळाल्यास जवळ तीन कळे मिळतात पृथ्व्य प्रजापति बुधानें पीडीत असल्यास मज्जातंतुचें रोग उत्पन्न करतील व मानसिकधनामुळीं नासहि होतो. पृथ्व्य बलवान् प्रजापति शत्रूंचे सर्व नुकसान करणारा आहे

सप्तमस्य प्रजापति चांगला नाही हा प्रजापति अनेक दुष्परिणाम उत्पन्न करणारा आहे; व तो बलवान असला तर उत्तम नाही. तर अति नास देणारा होतो; प्रतिस्पर्धी, कोटांचे दावे, संगार वैवाहिक मुल यासंबंधी अनेक घोट्याळे उत्पन्न होतात. प्रजापति स्वभावतः विवाहमुखाला फार प्रतिकूलच असतो व तो रवि (श्रियाच्या बाबतींत) - शुक्र (पुरुषांच्या वायतात विशेष) शुक्र, चंद्र किंवा वृषभपाने विषट्क गेल्यास अथवा अशुभसंबंधित अमल्यास वैवाहिक मुखाचे कटु अनुभव दर्शव्यानिवाय राहत नाही, त्यातल्यात्यात तो अभिराशीत असल्यास फलदाची तीव्रता फारच भिडणार आहे. अकास्मिकराल्या विवाह जमविणें, तो एकदम किसकावेणें, पत्नीस एकादा पायमचा रोग जडणें, पत्नी भांडून स्वतंत्र राहणें तीचा स्वभाव तन्वेवार्क असणें अशाप्रकारचे दे वट

अनुभव असतात. दायाच्या ववर्तात जोगचे प्रतिस्पर्धा भेटून नुकसानदि फार कारतात, त्याचप्रमाणे त्यावर याच प्रजापतीची दृष्टि असल्यामुळे स्वतःच्या शरीरावर व स्वभावावर हे हा प्रजापति पारिणाम केल्याशिवाय राहत नाही. आप राशीतील सप्तमस्थमगळून पाडोत प्रजापति पत्नीची प्रकृति - पणतमुळे विघडवितो तशात चंद्राचा किंवा अष्टमेशाचा अशुभसंघ असल्यास तीला उगतेमुळे रज व्यावाचे विकारदि होतात. गुरुपाच्या वावर्तीतहि गूनाशयाचे रोग उत्पन्न होतात. हाच प्रजापति शुक्र शनि राहू यांना अशुभसंघात असेल, किंवा तो अनुराधा वगैरे नक्षत्रात असून रातमेशाने अशुभदृष्ट असून गुरुचा शुभ पारिणाम होत नसेल तर पत्न्याचे वर्तन गन्धमार्गाकड हस्ते किंवा स्वताचीहि प्रवृत्ति तशी होते. सप्तमस्थ चरराशातील प्रजापात फार फिरावयास लवतो. हाच प्रजापति शनिशी शुभसंघात असल्यास फोडत अप्रतिम यश मिळते व समयसूचकता शुभहि दिसून येते. सप्तमास रावे प्रजापतीची पुति, शुक्र लागलीच पुढ व शनि मागे अशा परिस्थितीत व्याभिचार प्रकृति, लेखकाच्या मजरास आली आहे.

अष्टमस्थ अशुभदृष्ट प्रजापति मरणाची अनिवारित व चमत्कारिक-स्थिती दर्शविणारा आहे. ज्या ग्रहाने अष्टमस्थ प्रजापति अशुभ दृष्ट असल त्यातून फळे मृत्यावस्थेत दृष्टोत्पत्तीस येतात. अधिकच्या अष्टमस्थ प्रजापति अक्षयत वाईट समजावा कारण मृत्यू फारच वाई आणि शोचनीय प्रकार होण्याचा संभव असतो. तीक्ष्ण राशांतात अष्टमस्थ प्रजापति मगळाने अशुभ संघात, प्रतियुतीत अथवा युक्तीत असेल तर अष्टमाताने मरण येते किंवा अष्टमात करून घेण्याकडेहि प्रगति सा वळवेल. स करणाभूत हाता हे मृत्युस्थान असल्यामुळे आर्यज्योतिषात फार वाईट गणले गेले आहे परंतु अष्टमांती पलवान् ग्रह वारसाई व शुभधनाच्या वावर्तात महत्त्वाचे असतात. अष्टमस्थ पृथ्वीराशीतील प्रजापति अष्टमेश, गुरु अथवा शुक्राने शुभसंघात असल्यास भूमीगत द्रव्यावाहि लाभ होऊ शकतो, त्याचप्रमाणे मृत्युपत्र अथवा वारसाई-दृष्टाने अकस्मात मिळणारा लाभहि अष्टमस्थ अथवा अष्टमाच्या त्रिकोण राशी-तील बलवान दर्शक देऊ शकतो. अष्टमांतील अलग विघडलेला व पापग्रहांनी भिडोत असलेला प्रजापति अत्यंत वाईट असून वाईट प्रकारचे मरण देणारा आहे.

नवमस्थानातील बौद्धिक राशीतील प्रजापति उच्चनीच्या वावर्तीत अत्यंत महत्त्वाचा आहे. बुद्धि (तृतीय) स्थानच्या समोर तो हे स्थान असून शिवाय सप्तमस्थानाच्या त्रिकोणातील स्थान पण हेच आहे या स्थानांतील ग्रहांने

परिणाम ११३।५।७।११ इत्यया महत्वाच्या स्थानावर कमीअधिक प्रमाणात करोत अमनात. तृतीयावस्थे मनुष्याच्या बुद्धिची वृद्धता करिता येईल तर नवम वृद्धता त्या बुद्धिचा प्रयत्न विनाम किंवा ज्ञान हे कळेल व त्यावृद्धता मनुष्याच्या जीवाची आणि आत्माची सृष्टीत समजून येण्यासारखी आहे. नवमस्थ हा गूढ विद्या व शास्त्रे यात प्रत्यक्ष मंदेनत करावयास लाविले नवमस्थ मोठीत अनुभूति संबंधितप्रजापति ताममगति, बुद्धीचा निश्कर्मात उपयोग हृदयादि लक्षणीय, विवाहानंतर आश्रमगतीपासून घास, देवताभोजन, धर्मभ्रष्टता नास्तिक्य, भूतपिशाच-जारण-मारणापासून आपत्ति अशा वाईट फळे उत्पन्न करणारा आहे. नवमस्थ बलवान प्रजापति बलवान मंदार्या शुभ योग करी असल्यास सिद्ध-साधन, योग व अध्यात्मिक विद्या याकडे प्रवृत्ति बळवीत मात्र इतर महाच्या स्वभावाप्रमाणे दोषा ठेवील सिद्धेसारख्या सामान्यवा राशीतील नवमस्थ प्रजापति रबीश्रीहि शुभ संबंधित असल्यास आरोग्या फारच लवकर तो करवेल व हृदययोग किंवा कर्मयोग यात बळकटी आणील. या स्थानातील विषयलेख प्रजापति मात्र जन्मभर दुःख दणारा हो व फार फिरवितो. कर्क मानेचा नवमस्थ प्रजापति चंद्राने अनुभूतिबद्ध असल्यास आयुष्याची लांबी करणारा आहे, भयाण स्वप्ने पडून त्यामुळे मना भीता उत्पन्न होणे, सप्त भीतिने खडबडून ओरडणे, जाग होणे, बरडणे, रडणे असे सुद्धा प्रकार घडतात.

दशमस्थ प्रजापति मनुष्याला अनेक उलाढाल्या करावयास लावीतो अशी माणसे कधीही स्वस्थ बसून राहत नाहीत. दशमस्थ प्रजापति रबीने शुभ संघात असल्यास राजकारण-राजसन्मान, राजनोकरा अथ, अमलदारी देतो दशमस्थ मिहेंचा प्रजापति फारच खटपटी करविणारा अस व हो अर रबीने शुभ हृदय अनेक तर त्यात चांगले यशही येते. प्रयत्न हृदयजगा अद्वयकार करण्यात दशमस्थ प्रजापतीचे महत्त्व फार आहे व यथोक्त २४ ते ३ पर्यंतचा काळ फार घडामोडीचा जातो. हा प्रजापति चंद्राने पीडित जा सुत्तात विघातक होत. दशमस्थ रविचंद्राने अनुभूति हृदय प्रजापति पितृमुखा कमतरता देतो व त्यात चमत्कारिक अनुभव पण देतो दशमस्थ अग्नि राशीतील अथवा तीव्र नक्षत्रातील रवि मंगळाने दुषित असल्यास प्रजापति कडून पित्या अपघात होतात, तोच घनाने दुषित सान्ध्या पित्यावर गळते येतात व स्वताः रात्रकोपासुळे अपाणि भोग्याची पाळी येते. दशमस्थ १२ व १३ स्थाना राशीतील प्रजापति हजार भदे व नोक्या बदलावयास लावील, " एक घड :

भाराभर चिंध्या ” किंवा “ अठरा धान्याचें कडबोळें ” अशी परिस्थिति होते. दशमांतील प्रजापति आयुष्यांत फारच स्थित्यंतरे घडविणारा आहे, तो शुभ स्थितीत असल्यास महत्त्वदाच्या शिखराला पोहोचविणारा आहे व बिघडला गेल्यास अवनतीच्या खड्यातही लुटावयास तो बघी करीत नाही. दशमस्थानी-तून प्रजापतीचें मोचर भ्रमण होत असेल व दशमांत असलेली राशि जशी असेल त्या प्रमाणे तेवढ्या कालांत काही तरी स्थित्यंतर घडल्या शिवाय राहत नाही.

एकादशस्थ प्रजापति स्वकष्टार्जित प्राप्ती व लाभ या बाबतीत ज्याप्रमाणें विशिष्ट फलें देतो त्याप्रमाणें पंचमाच्या समोरचें हेंच स्थान असल्यामुळे त्यावरहि याच्या दृष्टीचा परीणाम फार होतो. हा प्रजापति ३५५७११९ या स्थानाधिपतींनी अशुभसंबंधित असूं नये. ज्या भावेशाशी त्याचा शुभ बलवान् योग होतो त्याच्या गुणधर्मांनुसार लाभ होतात; व ज्या भावेपशी तो अशुभ संबंधीत असेल त्या भावेपांनुसार नुकसान होतें संततीच्या बाबतीत एकादशस्थ 'पीडी'त प्रजापति चांगला नाही; त्याच प्रमाणे मातेचा अंतकालहि तो वाईट दर्शवीतो.

द्वादशातील रविचंद्रानें अशुभदृष्ट प्रजापति प्रवासापासुन नुकसान देतो; अशा स्थितीत मंगळ-शानें तो दूषित असल्यास प्रवासात अपघात व संकटें देतो, राजतंड्यामुळे वैदेत जाणें, खर्चाचे मोठाले अकस्मिक प्रसंग येणें व त्यामुळे सापत्तिक स्थिति निकृष्ट दशेला येणें अशी फलें उत्पन्न होतात. जळ राशातील द्वादशस्थ प्रजापति ज्याच्या जन्म कुबळीत असतो त्यानी जळ प्रवास व जलाशयापासून दूर राहणे बरें. त्याचप्रमाणें तो अग्निराश्यात अगून मंगळ शमीने दूषित असेल तर पायाला दुखापतहि होते किंवा पायांत व्यंगहि उत्पन्न होतें द्वादशस्थस्य प्रजापति ज्याच्या जन्मकुंडल्यांत बलवान् असतो अशी माणसे चालव्यावदनहि ओळखूं येतात. चालताना अनियमित गतीने पावलें टाकणें, तुर तुर पावले टाकणें, दुडक्या चालीने चालणें, चालताना मंडक-चेष्टा करणें, पाय थोटे अमणें, किंवा पायाला लाकडी जोड पाय आणें असले प्रकार आढळून येतील; त्याच प्रमाणें अशा मंडर्जित एक तर फार जलदी चालवेसे वाटतें किंवा चालताना रोंप्या कराव्यादया वाटतात. दशमाच्या तृतीयांत हें स्थान येतें यामुळे राजभय, राजदंड याचे कट्ट अनुभव द्वादशस्थ प्रजापति देवं शक्नो; त्याच प्रमाणें फार दूरचे प्रवासहि तो करवीतो. द्वादशावस्थ शुभ शत्रूंचा विचार करावयाचा असेल तर द्वादस्यस्थ प्रजापति जरूर त्या बाबतीत लक्षांत येणें अत्यावश्यक आहे. भाऊवंद-प्रतिस्वयी-भार्गादार यांच्याशी हा प्रजापति शत्रूता करावयासहि लावतो.

अशा प्रहास फलजातकात घेऊन जातकात ज्यास्त स्थिता वाढविण्यामारखें होईल तसाच प्रकार इतर लघु ग्रहांचा आहे. मंगळ व शुक्र यामधील सर्व लघु ग्रह मिळून एक काल्पनिक इश्टिज नावाचा ग्रह पश्चिमात्य खगोलज्ञानी मानण्याचा सुचवान केली आहे किंवा काय हे समजत नाही परंतु दर वर्षाला १ अंश चालणारा अशा एक इश्टिज-आवर्त ग्रह-पश्चिमात्य ज्योतिषी फलजातकात घेऊ लागले आहेत हें. सिमोनाइड याच्या अर्झना या सर्वमान्य ग्रंथांत या आवर्ताचे दशम बिंदूशी ह्युगान्प्यर योगाचे तर परिणाम देण्याचा प्रयत्न झाला आहे. नेपच्यून ऊर्फ वरुण सापडल्यापासून फार दिवस झाले नाहीत, त्याच प्रमाणे या ग्रहाची गति फार दारुण कालाचा असल्यामुळे त्याच्या गतीत गणितमानाने प्रत्यक्ष परक पडलेला आढळून येण्यास बराच काल व्यग्नार तो पावेगों त्या बाबतीत आझास विचार करावयास नकोच

वरुण इ. ॥ १८४६ मध्ये सापडला तोंच पश्चिमात्य ज्योतिषी त्याला फलजातकात आणून बसवू लागले व त्या प्रमाणे त्याचे निरीक्षणहि होऊ लागलें. प्रत्यक्ष वेध आणि संपत्ति कार्य करण्यांत आमची पीट्टेहाट असल्यामुळे त्यांच्याच फलिताची ही सध्या आढण जरी भाग आहे तरी लेखकाने पश्चिमात्य व पौरात्य जातकाविषयी शक्य तितकी समतोल वृत्ति ठेवून चिकित्सक शास्त्रीय विवेचनाची जोड दिली आहे व कित्येक ठिकाणी आपलें स्पष्ट मतहि दिलें आहे. गेल्या ४१५ वर्षांचा स्वतांचा अनुभव याची जोड दिली आहे परंतु योग्यी, वेदां या दोन ग्रहांच्या फलनिरीक्षणावषयी दाढगा प्रयत्न झाला पाहिजे अगदीच मराठा ज्योतिर्विद्यात स्वतंत्र ग्रंथ झणून या दोन नव्या ग्रहांची सुश्लिष्ट फळे नाहीत झणून हा प्रयत्न ज्या प्रमाणे केल्या आहे त्याचप्रमाणे पुढील कार्याचा पाया झणूनहि या ग्रहाचा उपयोग होणार आहे.

प्रकरण २ रे.

साधारण फलविवेचन व तुलना.

प्रजापति हा ग्रह असामान्यता, अकारिप्रकृषणा, विचित्रता व लहरीपणा या गुणांचा पोषक आहे, व तो वायुतत्वाचा असल्यामुळे कुंभराशि त्याच स्वगृह बनले. वरुण उर्फ नेपच्यून जलतत्वाची देवता असून तीच्याअंगी असामान्यता-अलौकिकता आहे व तीच स्वगृह मीन ही जलराशि समजण्यात येते. प्रहाचा क्रम पक्षातां गुरुला घनू, शनीला मकर, प्रजापतीला कुंभ व वरुणाला मीन अशा रीतीने त्या त्या क्रमाने राशि ज्या क्रमाने देण्यात आल्या त्याचप्रमाणे राशीचे व ग्रहाचे गुणधर्म पक्षाता ही वाटणी तैर झालेली नाही असे पण आढळून येईल.

प्रजापतीच्या अंगी असलेले सर्वेष्टे गुण शनीच्या गुणधर्माकडे कळते आहेत परंतु वरुणाचे गुणधर्म गुरु व चंद्र याच्या गुणधर्मागारसे आहेत असे अंगदी बारफार्ने पाहिल्यास आढळून येईल, शनि पाप व खलग्रह आहे तसाच प्रजापति पण पाप आणि खलग्रह मानावयास हरकत नाही परंतु वरुणाला पाप-ग्रह मानण्याची काही ज्योतिर्विदांची कल्पना लेखकास समत नाही. वरुणाचे काही अनीष्ट व दुर्धर अनुभव पाहून त्याला खल ग्रहाच्या पंक्तिमध्ये आणवून घसविण्यापूर्वी त्याच्या पापीपतीलाची तपासणी अनेक अनुभवाच्या कसोटीवर झाली पाहिजे. अनीष्टफळे पापग्रहच उत्पन्न करीतात असे असून पुण्य व शुभ-ग्रह शुद्ध अनीष्ट फळे उत्पन्न करीतात व ते जर २१६।१२ स्थानात असले किंवा २।१२, ६।८; किंवा केंद्र योग करोत गेल्यास त्याचा अनुभवहि मिळतो तसाच विचार वरुणाच्या फलाच्या बाबतीत झाला पाहिजे. लेखकाला ह्मोच्या परीक्षितीत तो पाप ग्रह निदान वाटत नाही. या ग्रहाची चांगली फळे मिळण्यास तो स्थान व राशिबाले पाहिजे किंवा इतर ग्रहांशी त्याचा शुभ संबंध असला पाहिजे. ज्या ग्रहास फिरण्याच्या दीर्घ काल लागतो त्याच्या फलिभावा विचार राशीपरतें न होतां अंशपरतें होईल तर ते ग्रह फलिज्ञान्या कामों बरीच मदत करतील यांत संशय नाही परंतु त्याला बराच काळावापे लागेल.

नेपच्यून उर्फ वरण हा ग्रह प्रजापतिपेशां अत्यंत गूढ असून कोण-
त्याहि दृश्यवस्तूची दृश्यआकारपूर्वीची अव्यक्तस्थिती कसो असतो याची
कल्पना देणारा हा ग्रह आहे. व हाच मुख्य शुभ लक्ष्यांत ठेवून त्याच्या फलांचें
निरीक्षण झालें पाहिजे. मनुष्याला आत्म्याचें, आत्मसंस्कृतीचें अथवा शांतीचें अनु-
मान बांधण्यास जन्मकुंडलींत रवीची परिस्थिति पहाण्याचा प्रघात आहे. आमच्या-
मते या रावर्तीत रविपेशा वरण ज्यास्त स्पष्टता व विनचूकपणा देईल, असें
वाटतें; व अशा प्रसंगी हा ग्रह दृश्यार्थांत आहे किंवा अदृश्यार्थांत आहे, रवीशी
त्यांचा कसा योग आहे, तो कोणत्या घमांच्या राशींत व स्थानांत आहे, तो
११५१९ या स्थाना पासून कोठें आहे एवढें लक्षात घेऊन विचार केल्यास बरील
बाबतीचा खुलासा ज्यास्त स्पष्ट होऊं शकेल. मनुष्याच्या आत्म्याचा विकास,
त्याची पूर्वजन्माची संस्कृति व शांत, त्यानें संचित व कर्म व पुढें त्याचो
होणारा प्रगति याचें यथायोग्य परीक्षण वरणान्या स्थिती नुसार खानीनें करिता
येईल, अशासंग मात्र दाडणा पाहिजे. सत्त्व-रज-तम या त्रिगुणात्मक प्रकृतीच्या
मनुष्याच्या कुंडल्यात रवि व वरण यांची स्थिति पण त्रिविध असली पाहिजे.
स्थानांचा विचार केला तर २१६१८११२ ही स्थाने तमविध घटन घालण्यात,
३१७१०१११ ही स्थाने रजोधर्माची, ११५१९ सत्त्वप्रधान आणि चतुर्दशान
सय अथवा मोक्ष असें जर घरीलें व मग वरणान्या स्थितीचा काहीसा विचार
करीत गेलें तर बराच बोध विद्वानास झाल्याशिवाय राहणार नाही. स्थानाची
त्रिगुणात्मक विभागणी ज्या प्रमाणें करावयाची त्याच प्रमाणें राशीची तत्त्वांची
वाटणी, करून बरील परीक्षणाला जोड देण्यांत येईल तर ज्यास्तच सुलभता
प्राप्त होईल. ही सूचना लेखकाचें केवळ चिकित्सकपणाच्या पायारर अव्यक्त
स्वरूपात ज्योतिर्विदापुढें मांडली आहे, व अनुभव आणि प्रत्यक्ष प्रमाणांचा
आधार मिळाल्याशिवाय त्या कल्पनेला दृश्य स्वरूप येणे अशक्य आहे हें
उघड आहे.

प्रजापतिप्रमाणें हा ग्रह गोचरीनें ज्या ज्या स्थानात येतो अथवा ज्या
स्थानांत जन्मतः असतो त्या त्या स्थानांविषयी वाईट फलें वितोषत उत्पन्न
करीतो असें कित्येकांचे मत आहे, परंतु वास्तविक तशी स्थिति नसून उलट
वरण ११३१५१५१५ या स्थानात चांगला राशीवर्त्य असेल तर शुभच फलें
ज्यास्त उत्पन्न करवील असें आमचें मत आहे. प्रजापति हा तमोशुणी असून
क्रांति तत्त्वाचा भोक्ता आहे तर वरण हा दैवी ग्रह असून तो उत्क्रांति तत्त्वाचा
भोक्ता आहे एवढा भेद नेहेमी या दोन ग्रहांमध्ये ठेवूनच विचार करणें

संयुक्तिक आहे. दोघेही असामान्य सामर्थ्याचे आहेत, दोघांतहि गूढता आहे, दोघांतहि अलौकिकता आहे परंतु दोघातील हे सामानधर्म निरनिराळ्या पायावर उभे आहेत. प्रजापति जडजगाशी (Materialism) बराच निगडत आहे; त्याला भौतिकत्वाद्वि प्रिय होईल तर वरुण अध्यात्मिकचैतन्याशी (Spiritualism) संबंध ठेवू पहातो. दोघांमध्ये दाढणी जीवनशक्ति आहे. परंतु एकाच्या जीवनशक्तीचा उपयोग प्रत्यक्ष जगाच्या उलाढालीत भाग घेईल व त्यात क्रांति (एकदम वातावरण छुंछ होऊन बदल होणे या अर्था हा शब्द वापरला आहे) तरवाचे वास्तव्य दिसून येईल तर दुसऱ्याच्या जीवनशक्तीचा उपयोग गूढ-अज्ञात अशा प्रगतीला धरून उरकानि (शातपणे व धूम्रता न होता समजूतदारो-ज्ञानाच्या जोरावर एकदम अवघा हळुहळु बदल होणे) करणाऱ्या काही खर्च होईल असा या दोन प्रहात सूक्ष्मतेचा भेद आहे. सामर्थ्याचाच विचार करावयाचा असेल तर वरुण प्रजापतिपेक्षा ज्यास्त सामर्थ्यवान आहे. कारण भौतिकवादपेक्षा अध्यात्मिकशक्ति केव्हाही ज्यास्त बलवानच राहणार प्रजापतिमध्ये शीघ्रसंस्कार हा गुण आहे त्याच प्रमाणे तो वरुणातही आहे परंतु एकाचा शीघ्रसंस्कार अविचारीपणाचा व उतावीळपणाचा असू शकेल तर दुसऱ्याचा शीघ्र संस्कार समय व दुर्दशीपणाला चिकट पाहील. दोघाच्या दृष्टी सामर्थ्याचा विचार करिताना मुद्दा बरील विचारसरणि ठेवावी लागेल. 'दोघी सामर्थ्यात पहिल्याची माघने तामसी अपवा राजस प्रकृतिधर्माळा चिटवून राहू पहातात तर दुसऱ्याची साधने शून्य तितकी सात्विक प्रकृतीला चिटवून राहतील. दुसरा मोठा भेद दोघात आहे तो छोटला क्षणजे प्रजापति स्वभाषतः एकदली व कठोर-निर्दुःस्मनाचा आहे वरुणाची श्रुति फार कोमल व प्रेमळ आहे, व कित्येकवेळा तो एकलकोंडा न राहता ममाज व जनसमूहातही वावरताना दृष्टीन पडेल. एक निघडला तर शनिप्रमाणे अनीष्ट आणि तीक्ष्णलाये तडाखे मारताना थोडीशी मुद्धा दया ठेवणार नाही, दुसरा निघडला तरी तोन कसे देताना थोडी तरी दया हृदयात बाळगेल. जातीचा विचार करिताना प्रजापति पुरय प्रह समन्या चिंचा शनिबुधाप्रमाणे तो नपुंसक समजावा या विषयी स्पष्टमत निधितपणे देता येणे अशक्य आहे. परंतु छेसछाळ तो पुरुष प्रकृतीचा असाय असे पाटते. वरुणाच्या बाबतीत मात्र तशी अनिधितता नमुन वरुण ॥ श्रीप्रह मानावयास मुळचे हरकत नाही. वालाविक पहाता हा प्रह जड-पादाच्या पलीकडच्या गुण धर्मांचे आहेत. अशा गूढ व अग्रज प्रहास पुरय-छी अशी संज्ञा प्रत्यक्ष देणे कठीण आहे. जडदेद जोरबत आहे तोपर्यंत पुरय-छी

अतें भेद स्यात् लागू पडतात. परंतु ह्या देहाचें लिंगदेहात परावर्तन झाल्यावर हा भेद ज्याप्रमाणें राहू शकत नाही तें एक चैतन्यच समजलें जातें, तरा या दोन प्रहाची स्थिति आश्राना घाटतें फलजतकांत व विक्षेपत प्रभुजातकांत या दोन प्रहाचे लिंगभेद मानणें जरूरच वाटल्यास प्रजापति पुरुषग्रह व वरुण सौम्य अथे धर्म चालाव्यास हरकत नाही व्यसने या बाबतीतहि दोघाची तुलना करणें जरूर आहे. दोघासहि व्यसने प्रिय आहेत व दोघाचा अमलहि भादक १९१० र्थावर आहे परंतु प्रजापतीचा अमल ज्या द्रव्यात वायू-उष्णता वास १२० आहे अशा स्पीरीटसारख्या द्रव्यावर (दाह-मॅन्की वगैरे) असूं शकेल तर वरुणाचा अमल ज्या द्रव्यात थंडता असेल असल्या भादक पदार्थावर (भाग) असूं शकेल. प्रजापति हा गोल मम लोकाचा असून त्यावर प्रयत्न पितराचे (मानवाचे-प्राण्याचे) लिंग देहानें वास्तव्य असूं शकेल तर वरुण हा गोल मोक्षपदाचा अथवा इन्द्र-लोकाचा असूं शकेल व त्याचा सबंध या जड सृष्टीशीं फार पोटांच प्रमाणात येऊं शकेल. वरीलप्रमाणें ह्या दोन ग्रहाची जी तुल्या केली आहे ती एवढ्याच उद्देशानें की प्रजापतिप्रमाणें वरुणाचा पापग्रह हातीं तरी समद्रव्यात येऊं नये, निदान लेखकाची या बाबतीत जी चिकित्सक विचारसरणि आहे ती स्पष्टपणें ज्योतिर्वि-दांपुढें मांडल्यावाचून लेखकाची जबाबदारी पूर्ण होत नाही म्हणून ही तुलना केली आहे या दोन ग्रहांमधील भेदाच्या स्वरूपाची बरील प्रमाणें जी रूपरेखा आखली आहे ती सर्वस्वी खरी आहे असा लेखकाचा हट नाही एवढेंच नव्हे तर कालांतरानें अनेक अनुभवाच्या साक्षानें या दोन ग्रहाचे सूक्ष्म प्रतिनिधर्म समजून आल्यावर बरील तुलनेत करूनि पडणें शक्य आहे आणि तसा परक पडला तरी तोहि लेखकाला सत्यसमीधन्यायानें, केव्हाही माघच होईल या दोन ग्रहांच्या फलामध्ये विविधितप्रकारचे भेद आहेत व ते पण जागजागी आक्षेप प्रगट करीत आहेत.

प्रजापतिप्रमाणें या ग्रहांच्या अगो अगदीं स्वतंत्र फलें निर्माण करण्याचें सामर्थ्य पातळ थोडें आहे. मूळच्या गुणाचा पूर्ण विकास करावयाचा किंवा मूळच्या प्रकृतिमध्ये दाडगीउत्काति करावयाची हाच या ग्रहाचा मुख्य धर्म असून राशि-स्थान इतर ग्रहयोगपारतें उत्पन्न होणाऱ्या फलामध्ये हे तत्व दृष्टोत्पत्तीम आल्यावाचून राहत नाही या ग्रहाच्याअगो काही विशिष्टफले निर्माण करण्याचें सामर्थ्य थोड्या प्रमाणात आहे परंतु तेवभाकरितां स्वतंत्रपणें चिकित्सा न करिता त्या त्या स्थलीं त्याचा उत्रेस करणार असल्यामुळे राशी,परतें विचार करीत आहेत.

त्याचप्रमाणे प्रसंगानुसार स्नेह पण धरीतात, त्या प्रमाणात त्याचे वरुणाशी शत्रुत्व मानू नये. राहु-शनि-मंगळ आणि प्रजापति ह्यांच्याशी वरुणाचे मात्र पटत नाही व ते वरुणाचे शत्रू मानण्यात मोठी चूक होणार नाही. चंद्र व गुरु यांच्याशी शुभयोग करिताना वरुण वारच दाढी शुभफळे देतो. तितक्या दर्जाची शुभ फळे तो शेंवटच्या चार प्रहारांनी शुभयोग करिताना देताना आढळत नाही.

रवि हा स्वभावतः प्रखर व तापट प्रकृतिचा स्वयंप्रकाशित असा आत्म-कारक ग्रह आहे, याच्याशी वरुण असा योग करील त्या प्रमाणे मनुष्याच्या आत्म्याची संस्कृति झालेली समजेल. वेदान्त-अध्यात्म व योगी यास रवि नेपच्यूनच्या शुभयोगाची फार अवश्यकता आहे, तसा तो नसेल व उलट या दोन ग्रहामध्ये अशुभ योग असेल तर आत्मोन्नतीच्या मार्गात तो एक मोठा अडथळा निदान या जन्मात आहे अस समजून घ्यावे. रवि आत्म्याचे प्रत्यक्षबीज तर नेपच्यून त्या बीजाचा प्रत्यक्ष विकास करणारा शक्ति असा या दोन ग्रहांत संबंध आहे. मनुष्याच्या आत्मसंस्कृतीचा छडा या दोन ग्रहांच्या सहाय्याने चांगल्या रीतीने टाकता येणे शक्य आहे. रवि प्रजापति प्रमाणेच रवि नेपच्यून युति अथवा प्रतियुति हटयोगांन उत्तम आहे. परंतु सिंह (कुंभ) या राशीतच ती ज्यास्त फलदाय होईल. इतराच्या बाबतीत हा योग इतर ग्रहांनी दूषित नसेल तर नोकरा-भक्ष-राष्ट्रान्मान यात उत्तम फळे देणारा होऊ शकेल. ही युति अथवा प्रतियुति धाईट समजण्याचा प्रघात आहे तो छेडकाला परतत नाही. एवढी मोठे मात्र खर का, हा योग जर दुस-या पाप-ग्रहांनी दूषित असेल तर फळे धाईट मिळतील. रवि-नेपच्यूनचा त्रिकोणयोग वरुणा योगपेक्षा ज्यास्त महत्त्वाचा आहे. मेघेचा रवि-सिंहेचा वरुण व धनूचा गुरु असा त्रिकोणयोग जर होईल तर त्या मनुष्याला या राष्ट्रात कशाचीहि कमतरता भरणार नाही. मात्र तो स्थान-शक्ति पण पाहीजे. रवि-नेपच्यून मधाल शुभ योग अध्यात्मविद्या देणारा आहे, स्वभाव मात्र कठोर पण उदार आणि निष्पटी दाढतो, त्याचप्रमाणे अर्गा निस्पृहता पण अगते हाच शुभ योग राजकृपेपासून अस्मिन्नाभिहि देणारा आहे. रवि-नेपच्यूनमध्ये जशुभ योग असणे फार धाईट आहे, एकतर आत्मसंस्कृतीला निघातक आहे, वितृ-मुखाळ तो प्रतिबंधक आहे, व नोकीमध्ये तो अपयश देणारा आहे, त्याच-प्रमाणे राजापासून तो छपदबहि देऊ शकतो.

चंद्र हा ग्रह मनाचा कारक असून जल तत्व प्रधान असल्यामुळे वरुणाशी समानधर्मीय म्हणून त्याची मैत्री फार आहे. अरनेपच्यूनयुति चांगली फळे

उत्पन्न करणारी आहे तशी प्रतियुति नसून ती उलट अशुभ फलेच उत्पन्न करिते, ही युति मानसिक विचारसच्छिची स्थित्यतरे करणारी आहे व ती र्क-मीनेत होईल तर फारच स्पष्ट फल अनुभवान येतील. हे दोन्ही ग्रह जलनत्वाचे असून जलराशीत एकेत्र जमने फारच महत्वाचे आहे, मात्र अशा माणसांस संगति-संस्कार फारच त्रासदायकहि होतात, वरुण हा स्वभावातः अनुकरणप्रिय ग्रह आहे, चंद्र ही मनाची देवता व मन फार चंचल-विकारी असते या मुळे या मंडळीच्या मनावर आजूबाजूच्या परिस्थितीचे फार परिणाम होनात, भावना क्षणोक्षणी बदलतात, हा योग कविवर्गांना फारच महत्वाचा आहे त्याचप्रमाणे स्फूर्तीच्या जोरावर अप्रतीमकाम्ये करणारासहि हा योग फार उपयुक्त आहे. नुसती चंद्रनेपच्यूनयुति मुळा स्फूर्तिदायक होते. या दोन ग्रहांमध्ये शुभयोग झाल्यास करपनाचातुर्य, गायनवादनान जलराशाची आवड, जलप्रशान व जलवेष्टाराविषया श्रियता, आणि पुढील परिस्थितीची रूपरेखा ओखणारी सूपन-स्वप्ने ही फलें दृष्टोत्पत्तीस येतील चंद्रवरुणामधील शुभयोग कवि-नट आणि कादंबरीकारास फारच पोषक होईल यात संशय नाही या दोन ग्रहांमध्ये शुभ-योग झाल्यास मैत्रीद्वाराद नैतिक गात्रांचे दीर्घत्व, मनाची अस्थिरता, मादक पदार्थाविषयीची च्युतने, क्षणोक्षणी बदलणाऱ्या उदरी, मातृसुखाची कमतरता अशी फलें उत्पन्न होतात. नेपच्यूनचंद्रयुति स्वप्ने फार देते व हे योग १।१।९ या स्थानात झाल्यास स्वप्नयुटीत मनुष्य वाचरतावा दृष्टीस पडतो, निद्रारोग व स्वप्नात एकाही स्त्रीचा करीत राहणे अशी फलें मुळा उत्पन्न होतात. अशा मंडळीचे स्वप्नयुटीतील घाटमय व विचार फारच असामान्य व चमत्कारिक असे उत्पन्न होऊं शकतील मेस्मेरीझम अथवा हिप्नाटीझम करणारे व ज्याच्यावर हे प्रयोग करावयाचे अशा लोकास बरोल शोभ महत्वाचे आहेत.

नेपच्यूनचे मंगळाशी विशेष जमत नाही व या दोन ग्रहातील अशुभ-योग अतिवाईट फलें देताना दृष्टीस पडतात. मंगळनेपच्यूनयुति व प्रतियुति शुभपरीणामोपक्षा अशुभफलचे तद्वये ज्यास्त देते. मादक व रसायनिक द्रवापासून त्रास व अपघात, अनियमितपणा, जन्म होणे, कोणत्याहि गोष्टीचा अतिरेक होणे असे परीणाम घडतात, अशीं माणसे सुनशी, तापट, चिडखोर व हट्टी असतात, जशरासाताळ युति व प्रतियुति विजेपासून अपघात दर्शविते. या दोन ग्रहातील त्रिकोणयोग फारच अशुभफले देणारा आहे व हा योग ज्यांच्या कुंडल्यात आढळतो ती मंडळी स्वस्थ वसून राहावयाची नाहीत. अंगी फार दाढगी जीवनशक्ति व तदफ असते व प्राणतिक तत्वाला घरून हमेश पुढे

पाऊळ टाकण्यात ते पटाईत असतात. वृद्धिक राशीतील मंगळ-नेपच्यूनयुति पार अनीष्टफळे उत्पन्न करणारी आहे व ती ११३।७।८।९।१२ स्थानात होणें ज्यास्तच वाईट आहे. यांच व विद्युच्छक्ति याच्याशी या दोन ग्रहांचा सुस्वतः संबंध असावा असें लेखकास वाटतें, व अशावेळीं हे ग्रह जळ आणि अमिराशीत असून संबंधित पाहिजेत.

बुध या ग्रहाला नेपच्यूनची संगत स्नेहभावपूर्ण वाटते. नेपच्यून बुध यांचा शुभयोग मानसिक व बौद्धिक सामर्थ्य वाढविणारा असून कनित्वशक्ति, तनुत्व व प्रीयता, विद्याभ्यास आणि वाचनाभिरुचि व लेखन व्यवसाय देणारा आहे. या दोन ग्रहांमध्ये अनुभूति असल्यास अस्थिरपणा, मज्जातंतूंचे विकार मानसिक दौर्बल्य, टोंगी व कृत्रिमवपणाचा तो योतक आहे. नेपच्यूनबुधयुति व प्रतियुति शुभफल देणारा आहे परंतु राशिकेले पाहिजे, व हेच योग जनसमाज रुढीच्या वैविध्य वर्तन ठेवण्यासहि लावितात. नेपच्यूनबुधयुति भिन्नतः व १।५.९ या स्थानी झाल्यास अशी माणसे लेखनव्यवसाय आणि बुद्धिमामर्ध्य यांच्या सहाय्यानें हटकून पुढें येतात. कर्केतील द्वितीयस्थ नेपच्यूनबुधयुति वाचाळपणा फार देते, अशी माणसे पारच बोलकी आढळून येतील, त्या प्रमाणात वृत्ति मान दिसून यावयाची नाही हर्षल-नेपच्यून आणि बुध यांमधील शुभयोग छापलागेवल्यास उत्तम व पोषक होतात. जहाल व रान नष्टनाशील बुध-नेपच्यून मधील अनुभूति योग भेदुचा क्षोभहि करितात, डोकें फिरतें, भ्रम होतो.

नेपच्यून आणि गुरु यांमध्ये स्वभावतः सख्य धरून चालवयास हरकत नाही. विशेषतः गुरु-नेपच्यूनयुति हा योग अत्यंत महत्त्वाचा असून स्थानपरतें तो आयुष्यांत स्पष्ट फळे देणारा आहे व गोचर गुरु पुन्हा जेव्हा १२ वर्षांत जन्मस्थ नेपच्यूनशी पुन्हा युति करीत जातो. तेव्हा सगळा हा फळे अवश्य नजरेत आल्याशिवाय राहत नाही. ही युति भिन्नतः आल्यास 'अधिकस्य अधिकं फलम्' असें समजण्यास हरकत नाही, त्याच प्रमाणे ती १।५।९. ११ या स्थानात होणें ज्यास्त चांगलें युतिप्रमाणे प्रतियुतीची फळे तितकी तीव्र नसतात व राशेपरतें अनुभूति फळे पण देतात. दुसरा या दोन ग्रहांतील चांगला योग म्हणजे १।९ हा होय हा योग विशेषतः भाग्य कर्ति आणि स्वात्म संस्कृति याबाबतीत फारच श्रेष्ठ आहे कर्केतील गुरुनेपच्यूनयुति ५।९ या स्थानांत झाल्यास जसा मनुष्य देवतासामर्थ्याचा अपयश असामान्य मानसिक शक्तीचा पहावयास मिळेल नेपच्यून व गुरु यांमधील अनुभूति योग सांपत्तिक

अहंचणी, धर्मप्रवृत्तीचा व्हास अपयश देणारा आहे. या दोन प्रह्लातील शुभ-योगांच्या फलांत जितकी तीनता असते तितकी तीनता अशुभ योगांच्या फलांत दिसून येत नाही.

शुक्र व नेपच्यून या दोन ग्रहांत मैत्रीही नाही व क्षत्रुत्वही पण नसून नेपच्यूनशी शुक्र सभनात्याने वागतो. शुभयोग या दोन ग्रहांत असल्यास फलें फारच तीन असतात. अशुभ योग झाल्यासहि अशुभ फलें इतकीं तीन नसतात शुक्र नेपच्यूनची युति व प्रतियुति शुभफलापेक्षां अशुभ फलेंच जास्त देणारी आहे व ही अमिहारीत क्रिया तीम नशनात ज्यास्त तीमता वाडवील तूळ राशीतील युति अशुभ फलापेक्षां शुभफलें ज्यास्त देईल असे वाटतें. या दोन ग्रहांत अशुभ योग असल्यास विषयवासाना व त्यापासून होणारे अनाचार, मयपदार्थ व शंभुतराजी एवढेंच नव्हे तर सर्व चाज्यांत प्रवीणता, पत्नीसुखाची कमतरता शृंगार व श्लिष्टाभिरुचिपासून नुवसान, पैशाविकसाधने व त्यापासून उत्पन्न होणारे, दुष्परिणाम अशीं फलें उत्पन्न करीतात नेपच्यूनशुक्र यांमधील शुभ-योग चित्रकार, वादबरीकार, गवई, व वाय प्रवीण लोक आणि नष्ट यास फारच पोषक होणारा आहे. या शुभयोगात सृष्टिसौंदर्याचें मार्भिक परीक्षण हा गुण साठविलेला आहे. त्याचप्रमाणें टापटाप, स्वच्छता, नीटनेटकेपणा, सौंदर्या-विषयी उच्च रत्नपना, शृंगारप्रीयता, नकसकामें इत्यादि गुण या योगात आहेत अशाच्या कुंडल्यात सत्पमेशहि शुभसंबधित असेल तर पत्नीपण चांगल्या गुणाची पहावयास मिळेल.

नेपच्यूनशी शनीचें कधींच पडत नाही उलट या दोन ग्रहांत हाडवैर धरून चालणें बरें. एकाच्या भावना अत्यंत उत्तुंग तर दुसऱ्याच्या नीच, एकाच्या हृदयात प्रेमाची ज्योत पेटलेली तर दुसऱ्याच्या हृदयांत कुरता अशी ही जोडी आहे. या दोन ग्रहातील शुभयोगापेक्षा अशुभ योग फलांची तीमता अत्यंत वाढवितात, व पुन्हा ते तीम नशनात असल्यास मनुष्याचें जीवित म्हणजे संकटांचा आखाडाच बनतों. या दोन ग्रहामधील युति अथवा प्रतियुति अनिट फलें देणारी आहे. या दोन ग्रहांत शुभयोग असल्यास कठोरपणा, तिकाडी, प्रीये-पणानें काम पार पाडण्याचा स्वभाव, आपलेंच खरें करून दाखविण्याची हौस, मनाचा लय व एकतंत्रीपणा हीं फलें उत्पन्न होतात. अशुभ योग झाल्यास अविश्वासानें होणारे जव्वर नुकसान, कैद अथवा तुरुंगवास, गुलामगिरी व तीचे कट्ट अनुभव, अपयश व अपमान, जें करावें खांत खेळ बसणें, देवाचा

रसवा अमे परिणाम उत्पन्न होतात. दीर्घकाळ होणारा रोगहि जडतो. कर्क-मकर राशीतील नेपच्यून शनीचा प्रतिभोग सर्व आयुष्य क्रांतितत्वाचा धरूनच न्यावयास लागतो.

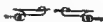
राहुची फळे शनिप्रमाणेच समजावीत. अशुभ योग फार तीव्र असल्यास व ते ६।८।१२ स्थानातून होत असल्यास मृत्यू वार्ड तऱ्हेने येणे, विश्वासघाताने मृत्यू होणे, सर्प वगैरे प्राण्याच्या संशाचा उपद्रव होणे असे परिणाम हि दृष्टोत्पत्तीस येतील. राहु-नेपच्यून व। हर्शल नेपच्यून किंवा शनि-नेपच्यून यांमधील शुभयोग मानिक व गारडी यांस फार पोषक होतील.

हर्शल व नेपच्यून याच्या शुभघर्मांची तुलनात्मक श्रेष्ठिचा भागे वेली आहेत त्याच धोरणाने फळे पाहिळी पाहिलेजत. या दोन ग्रहांतील अशुभ योग अतिप्रसदायक होतात. अशस्मिक प्रसंग येऊन आपत्तींची परंपरा वाढते, जीवित निराश्रयक वाटणे, परस्पर विरोधक भावना व त्यांनी मनांत फाहुर भावने, विस्वाची अस्वस्थता, विश्वास घात, अपराध अशी दुष्ट फळे उत्पन्न होतात. शुभ फळे प्रगतीला फार पोषक आहेत, व ही मंडळी वाढेल त्या परिस्थितीत पुढे आल्याशिवाय राहत नाहीत. दैवि सामर्थ्य वाढविणारा हा योग समजावा. या ग्रहामधील युति व प्रतियुति अलंत वार्ड समजून चालणे बरे. ह्यांत कर्कचा नेपच्यून-मकरचा प्रजापति ही प्रतियुति चांगली नाही. या दोन ग्रहामधील द्विर्वांशयोग अशुभ असून फार वार्ड आहे.

प्रकरण ४ थे.

स्थानपरतये घरणाचे निरीक्षण.

हा ग्रह ज्या स्थानांत असतो त्या स्थानयुक्तक बाबतीत स्पष्ट फळे देण्यास तो कारणीभूत असतो अशा वेळी तो जलराशीत आणि बौद्धिक राशीत असल्यास व त्या स्थानेशाशी शुभ योग करित असल्यास शुभ फळे उत्पन्न करील या न्यतिरिक्त हो अशुभ फळे उत्पन्न करण्यास प्रवृत्त होतो. विशेषतः स्थानेश कुप-गुरु अथवा चंद्र यांपैकी एकादा ग्रह असून पुन्हा दोघांत शुभ योग असेल तर फारच उत्तम फळे पहावयास मिळतील, स्थानाच्या दृष्ट्या १।२।५।९।११

ही स्थाने नेपच्यूनस विरोध बलवान् असतात व ४१२११११८ ही स्थाने विरोध बलवान् नाहीत. दशमस्थान घरणास इतर ग्रहांचे अथवा रावि किंवा दशमेस याचे शुभ योग असल्यास किंवा तो राशिबलि असल्यास उत्तम, नाही तर वाईट फळे तो देण्यास प्रवृत्त होतो.

तमस्य घरुण मध्यम नांवा (तमस्य प्रजापति सभावातः उच शरिरयष्टि देणारा आहे), वर्ण गौर पण त्यात नील वर्णाची सोडीची छक, नेत्र माभराता-रखे व मधील कृष्णमूर्तुल स्पष्ट दिसणारे, सुदेवर गूढपणाची छात्रा, कपडालता व स्वतांच्या वस्तू विषयी विरोध काळजी आणि नीटनेटकेपणा, जलप्रवासाची आवड अशात-हेचे परीणाम उत्पन्न करीतो. तमस्य नेपच्यूनानाची माणसें फार शांति संस्कारी असतात व जलराशीत असल्यास हा गुण उत्कृष्ट असतो. चंद्र, घरुण-युति पण वरील फल देणारा आहे. तमस्य अपवा तृतीयस्थ घरुण स्रोपेत बर-ळगारी व निशारोगी असणे शान्त आहे. हा ग्रह देवी सामर्थ्याचा आहे व तो लग्नात असून पुत्र-गुरु-रवीनें शुभ संबंधित असेल तर तो योग अध्यात्म, योग, वेदांत अथवा, गूढशास्त्रे यात इगति करवीतो. तमस्य घरुणाची माणसें बरीच नादकुण्ड व एकतंत्रीची पण असतात मनाचा लग्न लवकर लागतो, हेंच फल तो चंद्राशीयुति करून असेल तर तो देईल. तमस्य घरुण लग्नस-चंद्र अपवा रवीनें अशुभसंबंधित असल्यास मनाची अस्मिता, चंचलता, लहूर, उदासीन-युति, नैरीश्वर्याद, बुद्धिमाय, छादिष्टपणा अथवा नाद अशीं फळे उत्पन्न करील, तमस्य घरुण पाप व सलमहाने पीडीत असल्यास तो आत्मघात घड्या करवील, व अशावेळी पुन्हा तो अष्टमेस किंवा न्येयेशाने अशुभ संबंधित असू नये.

द्वितीयस्थ घरुण चांगल्यापेक्षा वाईट फलेंच अनुभवतात देतो. अशा सं-
र्षाच्या कुटुंबातील माणसाची क्षात्री होणे, सापत्तिक अढयणी येणे, परमाच्या
वायलील स्थिरवंतर किंवा घडामोड होणे अशी फळे विशेषतः पदावयास मिळतील.
द्वितीयस्थ नेपच्यूनसुधयोग वस्तुत्व देणारा आहे. त्याचप्रमाणे हाच घरुण
द्वितीयेथाने पीडित असल्यास नेत्र-कंठ-वाणी यात व्यंग असणे, स्त्रीचा मृत्यु
अकस्मात होणे (अशावेळी घरुण तीन नक्षत्रांत असेल तर फळे ज्यास्त स्पष्ट
मिळतील), भागीदारांचे व प्रतिस्पर्धी यांचे मृत्यु, कर्ज, दारिद्र्य ही फळे उत्पन्न
होतात. हाच, घरुण द्वितीयेथाने अथवा गुरुने शुभसंबंधित असल्यास धनप्राप्ती
अथवा तमह पण करवील. द्वितीयस्थ घरुण अष्टमेथाने अशुभ दष्ट असा-
ल्यास अत्याशुत्व देतो.

तृतीयस्थ वरुणाची फळे विशेषतः चांगलीच पहावयास मिळतील. तृतीयस्थ वरुण, जल-बौद्धिक राशीत असताना व लग्न तृतीय, पंचम, नवम किंवा छम, या स्थानांशी शुभसंबंधित असल्यास आयुष्य प्रगतिपरच होतें. तृतीयेशानें शुभसंबंधित असल्यास कल्पना, चानुर्य, बुद्धिमत्ता, प्रवासापासून फायदे, मानसिक विचारांची प्रगल्भता असे गुणधर्म उत्पन्न करवितो. जल राशी-तील तृतीयस्थ वरुण भावना, स्फूर्ती वाढ देण्यास कारणीभूत होतो. अशा मंडळींच्याहोतून भावनेच्या किंवा स्फूर्तीच्या जोरांत ज्यास्त कार्य होतें. शिवाय या मंडळींस सूक्ष्मस्वर्णेंहि पार पडतात, या स्वानाचा संबंध मनुष्याच्या मेंदुशी फार ओढ व तृतीयस्थ वरुण तृतीयेश अथवा चंद्रानें पोडीत असणे चांगलें नाहीं, मेंदुला विकृति होतें, मातृसुखालाहि तो विघातक होतो. तृतीयस्थ वरुण नवमेशानें शुभदृष्ट असल्यास फारच उच्च दर्जाची फळे पहावयास मिळतील, स्वताच्या कर्तमगारीच्या जोरावर असा मनुष्य पुढें आल्याशिवाय राहत नाहीं. तृतीयातील मकर वृश्चिकेचा वरुण अशुभ फळें देणारा आहे. बुद्धीचा दुरुपयोग करवीतो.

चतुर्थस्थ वरुण मातृसुख, मातेला आजार, पिडा व त्यामुळें होणारा खर्च, रथावर इस्तेवची कातरहात, हृद्रोग, आयुष्यातील शेवटचे दिवस एकांतांत व कितेंत जाणें वगैरे बाबतींत फळें देण्यास कारणीभूत होतो. या वरुणाची प्रवृत्ति विशेषतः कटुफलांचाच अनुभव ज्यास्त देतें. चतुर्थस्थ वरुण बौद्धिक राशीत असून चंद्र अथवा चतुर्थेशानें शुभसंबंधित असल्यास फळे चांगली मिळतात व फलाच्या भावतीत जलद्रव्यापासून उत्कर्ष, मनाचा लय लागणें, माता बुद्धिवान व प्रेमळ असणें, स्वमवात स्फूर्तीचें प्रमाण ज्यास्त असणे, संस्कार व संगत यांचा परिणाम होणें अशी फळें उपलब्ध होतात चतुर्थस्थ स्थिर, राशीतील वरुण जर पापग्रहानें पिडीत असेल तर छातीमध्यें रोग उत्पन्न होतो. व कित्येक वेळा तो कायमचा पण असतो. जर राशीचा चतुर्थस्थ वरुण राहण्याच्या जागा बदलावयास धाडवार लावतो, फिटस् येणें अंतःकरण कोमळ असल्याने त्याच्यावर आज्ञाबाजूच्या परिस्थितीचा परिणाम होणें, दैवी प्रकोप, अशी फळें पण मिळतात. परंतु अशा वेळीं तो प्रजापति, शनि अथवा राहून पिडीत असावा लागतो. साधारणपणें जल राशिस्थित वरुण चतुर्थांत असून तो जर चंद्र-गुरु अथवा शुक्रानें शुभ दृष्ट असेल तर तो हितावह असून शेतकी-बागाईत आणि रानीज द्रव्यांवर उपजिवीका करणारास उत्तम समजावा. चतुर्थस्थ वरुण अग्निराशीत असून चतुर्थेश-चंद्र मंगळ किंवा शनि यांनी पिडीत असेल तर मातृसुख न

मिळणे, मातेची प्रकृति व मृत्यु अगदी वाईट-तऱ्हेने होणे किंवा स्वताला छोतीचा रोग होणे संभवनीय असते.

पंचमस्थ वरुणाची फळे विशेषतः चांगलीच दृष्टोत्पत्तीस येतात. अशांच्या कुंडलीत विद्या, संतति व उपासना या बाबतीत फार चमत्कारिक फळे पहावयास मिळतील. अशांपैकी कोही मंत्रतंत्र विद्येची फार मोठे असतात पण प्रत्यक्ष त्यांत चांगले यश मिळण्यास शुक्र अथवा शनीची मदत लागते. लग्नस्थ वरुण तिसऱ्या प्रतीची मानासिक प्रगति दर्शवील तर पंचमस्थ वरुण दुसऱ्या प्रतीची मानासिक-प्रगतीची आवस्था दर्शवीतो; आणि नवमस्थ वरुण तर पहिल्या प्रतीची मानासिक प्रगति करवील, मात्र तो राशिबाळी पाहिले. पंचमस्थ वरुण बहुप्रसन्नरशीत असल्यास फार संतति देऊन मातापितरास संततीच्या वाढत्या संख्येचा बीट छुड्या आणुं देईल. त्यांतल्यात्यांत तो बहु प्रसन्नराशीत असून पंचमेश अथवा गुरूने पुण किंवा शुभदृष्ट असल्यास वरील अनुभव हटकून मिळेल. पंचमस्थ जल किंवा अग्निराशीतील नेपचयून शुक्राने संबंधित असल्यास तो व्याभिचारप्रकृति आणि व्यसने वाढविण्यास कारणीभूत होतो. याच भावावरून धर्मति-लोढ्या अशा मार्गाने अकस्मात होणाऱ्या स्वभावा विचार पाधिरास करितात व तसे मान्य केल्यास पंचमस्थ वरुण जर पंचमेश-शुक्र अथवा गुरूने शुभ दृष्ट स्थितीत असेल व गोचरीने पुन्हा वरील ग्रह शुभयोग जेव्हा जेव्हा करत जातील तेव्हा तेव्हा त्या मार्गाने प्राप्त होण्याचा संभव आहे व त्याचवेळी प्रयत्न केल्यास यश येईल हे उघड आहे. पंचमस्थ जलराशीतील पापग्रहांनी दुषित वरुण हटकून व्यसने छात्रील. स्वाचप्रमाणे तो जठराचे रोग पण उत्पन्न करणारा असून विशेषतः जठेदराचा प्रादुर्भाव होणे संभवनीय असते. साधारणपणे जलराशीतील पंचमस्थराशीत वरुणाच्या मंडळीनी स्नायुपिण्यांत फार दक्ष व नेमस्त राहणे बरे. नाहीतर अतिसार, अवचन, संप्रहणी अशा रोगांपासून त्रास होतो.

षष्ठस्थ वरुणाची प्रकृति वाईट फळे देण्याकडेच ज्यास्त आहे व हा वरुण रवि-चंद्र यांनी अशुभ असतां जठर, आतडी व मूत्राशयावरील भागांत विकार उत्पन्न करवीता. षष्ठस्थ वरुणाच्या मंडळीनी संसर्गजन्य रोगांपासून फार लाव राहील पाहिले कारण या लोकावर अन्ना रोगाचा परिणाम फारच लवकर होतो. हगवण; कफेरा, संप्रहणी, पोटाखळ वगैरे रोगांची उत्पत्ति या स्थानावरून होते. तृतीय षष्ठस्थ पापग्रह कोळरा, पटकी अथवा रक्तांत्या यांची

उत्पत्ति करवितात जठर व पयनेन्द्रिये, वस्ती याचा विचार पटस्थावरून करावयास हरकत नाही रोगाची उत्पत्ति बहुश जठर व पयनेन्द्रियांत विघाड प्रथमतः झाल्याने होते व झणून पटस्थान हे रोगस्थान मानण्यात येते पटस्थ पीडीत वरुण नेकपाचाकरापासून त्रास देववीतो त्याचप्रमाणे नोकर व शत्रू याकडून फसवेगिरी होते शत्रूविषयी कल्पनामुद्रा करिता येत नाही पटातील वरुण अधिक राशीत असल्यास फलाची तीव्रता वाढवील पटस्थ वरुणाची मडळी दुसऱ्याची सेवाचाकरी करण्यात हुस्माराहि असतात, यात शनीची त्याचा शुभ संबंध असावा लागतो

सप्तमस्थान वरुणास इतकें चांगलें नाही या स्थानात तो असून अभिराशीत असेल तर फलें वाईटच मिळतात, या स्थानातील वरुणामुळे खीळ व्यगल येते (खीयाच्या कुडलीत पतीला) त्याचप्रमाणे हा वरुण विवाहसौख्य, ससार, भागदारी धन आणि दादे एकव्यावावतीत फार प्रतिकूल फलें देणारा आहे सप्तमस्थ पापग्रहानें दुषित वरुण लग्न अथवा सप्तमेशानें अशुभ दृष्ट असल्यास पतिपत्नी या दोघातहि व्यगें दर्शवितो. जलराशीचा सप्तमस्थ वरुण खी'गोरी, घाऱ्या डोळ्याची व किंचित ठेंगणी अशी देईल व तोच शुद्ध भगळानें शुभ दृष्ट असल्यास खीचा बेहेरा व काति फार तेजस्वीपण ठेवाल, त्याच्या अर्गी जीवनशक्ति चांगली असून त्यात स्फूर्ति असते या वरुणाशी भगळाच्या संबंध असेल किंवा तो भगळाच्या राशीत असेल तर खीचें केंस विंगड व बेहेरा ज्यास्त लात्वर्णाचा असतो या स्थानातील वरुण अग्नि-राशित असून तो पापग्रहांनी पीडीत असल्यास ससाराचें मातरे होवें आयु-ध्यातील मधला काल फार नासाचा जातो, कोटांत खटले होउन नुकसान होत, भागीदारीकडून त्रास होतो प्रवासात अरयश आणि सकुं देतो हाच वरुण भगळ-शनीच्या राशीत, भगळ-शुक्रां अशुभ संबंधित, सप्तमेशादि प्रजापति शनीनें विपडलेला, चंद्राशी पापग्रहाचा अशुभ संबंध असे उत्तरोत्तर वाडते योग स्वताला किंवा खी'ग व्यभिचारी बनवितात व त्यात गुप्तपणा असतो सप्तमस्थ वरुण पापग्रहांनी पीडीत असल्यास बहुभार्ययोग, विवाहित खी व्यतिरिक्त परस्त्राच्या भ्रमपाशांत पडल्यानें होणारे नुकसान अशी फलें देतो सप्तमस्थ वरुण खी'सुखराशीत, खी'ग्रहांनीं शुभसंबंधित असल्यास खीयापासून अकस्मिक लाभहि होतात

अष्टमस्थ वरुण पापग्रहानें पाडीत अथवा अभिराशीत किंवा वाटभेदानें युत अथवा प्रतियुत असल्यास, मृत्यू अकस्मिक येत्या येणें जलराशीद्वित असा

असल्यास जलप्रवास व जलापासून अपघात होण, अमिरासिस्त्रित असा असल्यास रसायन, अग्नि जाळपोळ किंवा शस्त्रघातापासून अपघात होणें किंवा विपुच्छश-
र्जीपासून त्रास होणें असे परिणाम उत्पन्न होणत अष्टमस्थ अशुभदृष्ट वरुण
मृत्यूसंबंधी चमत्कारिक फलें देतो. पूर्णमृत्यू झाला नसता लोकांनी मृत सम-
जून अत्यविधीच्या तयारीस लागणें अर्मांत-किंवा यासोच्छवासाचा प्रतिरोध
होऊन शुद्धमन मृत्यू सुखा येतो, त्याचप्रमाणें मृत्यूनंतर वारसाई हकदृष्ट्या
इस्टेटीचा पण फार भानगड उत्पन्न होणे, भागदार, पत्नीचा खचिकस्वभाव
बगैरे फलें पण क्वचित्प्रसंगी दृष्टोत्पत्तीस येतात हाच वरुण अष्टमेश नें शुभ दृष्ट,
द्वितीयेस, चतुर्थेश दशमेशांनी शुभसंबधित असल्यास भूमीगत द्रव्य, वारसाई-
द्वयाने होणारा लाभ, राजदरवार अथवा नोकरांत उन्नति असे लाभ मिळू
शकतात साधरणपणें या स्थानातील वरुणाची प्रवृत्ति अशुभफलें देण्याकडेसच
जास्त आहे

नवमस्थ वरुण आत्मोन्नतीच्या बाबतींत विशिष्ट दर्जाची फलें देणारा
आहे वारा स्थानामध्ये हें एकच स्थान वरुणाला फार अप्रतीम आहे व या
स्थानातील वरुण पुष्कळ चांगली फलें देतो, मान इतर ग्रह आणि राशिबल
याच्या स्थितीवरून फलाच्या परिणामाचें प्रमाण चढतें असतें नवमस्थ
वरुणाच्या मंडळीस स्वप्न पार पडतात व ता फार सूचक असतात, तो जल
राशीत असल्यास स्वप्नसृष्टीतील अनुभव जास्त चमत्कारिक असतात. याशिवाय
आणखी चंद्राची भर अपेक्षे तर स्वप्नसृष्टीतील चमत्कार, मानसिक उन्नति, स्फूर्ति
व भावना यांची फलें तोत्र दिसून येतील धर्माविषयी व गूढ शास्त्राविषयी या
मंडळीचीं मते फार गूढ मुद्देसुद व अखेरीस खरी ठरणारी असतात. नवमस्थ
वरुण नवमेशाने अथवा शनि प्रजापतीने पीडीत असल्यास नास्तिक्य, अधर्मा,
सुधारकपणा, नवा पथ, ऐहिक अवनति अशी फलें पहावयास मिळतील नवमस्थ
वरुणाचा चंद्र-बुधाशी असलेला शुभ संबध बौद्धिक सामर्थ्य-तर्कशक्ती व अनुमान
या बाबतींत फार महत्त्वाचा आहे या स्थानातील वरुण पत्नी व नातेवाईक
याचे स्वभाव चमत्कारिक दर्शवितो ज मत्त मनुष्यप्रणी मन जन्मातील कर्मा-
नुसार ज शील अथवा आत्मसंस्कृति बरोबर घेऊन येतो त्याविषयी कल्पना
ज-मकुडालिवहन करण्याचें हें स्थान व यातील वरुण यावरूनच करता येईल,
व म्हणून या स्थानास मान्यस्थान ही सज्ञा आहे नवमस्थातील बौद्धिक-
राशीतीत वरुण आत्मसंस्कृति फार दाढगी करवीत, योगी विद्वान् शोधक मानिक
यांस असा वरुण फार महत्त्वाचा आहे चरसाक्षित्य हा वरुण प्रवास फार

करवितो. या स्थानातील पीडीत वरुण मेंदूचे विकार उत्पन्न करवील तृतीय-
नवमस्य वरुणाशसून ज्या ज्या वेळीं गोचरीचे प्रदृ जातात किंवा शुभ संबंध
करितात त्यावेळेस स्पष्ट फलें दृढकून मिळतात. रविचंद्राचे भ्रमणसुद्धा लक्षांत
ठेवण्यास हरकत नाही. तृतीयनवमांतील तुलेचा व शुक्रशुभसंबंधित वरुण
ललित व गायनकलेत अलौकिक गुण देणारा आहे.

दशमस्य पीडीत वरुण आळस, ध्याची उल्लास व त्यात अपयश,
मानापमान, अपवीर्ति, मोकरांत जन्मर ठोकर व रित्याचा अकस्मात मृत्यू
इतक्या गोष्टीत प्रमुखपणें फलें देणारा आहे. दशमस्य जलराशीतील अपवा
बौद्धिक राशीतील दशमेश, लभेश, नवमेश किंवा रवि-चंद्र-बुध-गुरु यापैकी
एकाचा प्रहानें शुभ दृष्ट असा वरुण दशमस्थानाविषयी उन्नतिदर्शक फल
दिल्या वाचून रहाणार नाही. दशमस्य वरुणाच्या मंडळीच्या आयुष्यातील २९
ते ४८ वर्षांचा काल महाराचा व उल्लासचा वेळ हा द्योत्यत्तीस येतो. दशमस्य
भग्नि राशीतील वरुण उच्च स्थितीवरून अकस्मात नीच पथेत पतन करवितो
व त्याला धारणहि कित्येक वेळा भगदां चमत्कारिक व क्षुल्लह्मि असतें. दशमा-
तील रविनेपथ्यूनशुक्ति राशिबली (सिंह अथवा वायुराशि) असल्यास राजकारण व
राजनौकरीत अप्रतीम यश देणारी आहे, प्रतिशुति मान अशुभ आहे. दशमातील
वरुण मंगळ-शनि-राहु किंवा प्रजापतिने जन्मत अशुभदृष्ट किंवा पीडीत असूं
नये, खात्रीने आयुष्यातील काल संकटमय जातो व प्रत्येक चळवळीत नुकसान व
प्रास होतो. दशमस्य वरुण जात्या घडामोडी करविणारा आहे, त्याचप्रमाणें तो
ज्या भावेशानें व स्वभावघोतक प्रहानें शुभ दृष्ट असतो त्याचोदक धेंपांत अप्रतीम
यश व लाभ देतो अशा वरुण शुक्रानें शुभ दृष्ट असल्यास शुक्रदर्शकचित्रकला,
वाद्य-नायन, नक्ष व कोतरकाम वगैरे कलेत अभिवृद्धि करवील परंतु अशाच्या
खाजगी वर्तनाबद्दलहि गडगवा पण होतो. एकाद्याच्या धेंयाचा अपवा प्रत्यक्ष
संपत्ति मिळविण्याचा मार्ग कोणता हें दशम स्थानगतराशि आणि प्रहाची स्थिती
यांचा निचार करितोना दशमस्थानस्यवरुण विसरता कामा नये दशमांतील
अशुभ वरुण प्हास व पतन केल्याशिवाय राहत नाही. हें स्थान आयुष्यांतील
प्रत्यक्ष घडामोडींचे व स्वस्वास्तिक विषयीने आहे.

एकादस्य पीडीत वरुण मित्र व पुत्रसुखाला विघातक, मित्रांशसून गुप्त
रीत्या नुकसान, मित्राच्या चाबतीत शारीरिक व्यंगे, फायदा करिता जें कल
करावें तें नुकसानाचे ठरवें अशीं फलें द्योत्यत्तीस येतात. मित्र व्यसनी मिथून
त्याच्या संगतीनें कुमार्य प्रवृत्ति सुरू दोते. अशा वेळीं हा वरुण शुभ-शनि

अथवा प्रजापतीने अशुभ संबंधित असल्यास पोलीस फलें जास्त स्पष्ट मिळून संततीच्या बाबतीतहि अशीच फलें दृष्टोत्पत्तीस येतात, त्याचप्रमाणें सुना व जावई यांचा पण विचार याच स्थानावरून होत असतो. वरुण ज्या ग्रहानें या स्थानीत असून शुभदृष्ट असेल त्या ग्रहाच्या प्रवृत्तिधर्मानुसार लाभ व यश मिळते. चंद्रानें युक्त अथवा शुभदृष्ट वरुण तात्कालिक लाभ. पार देतो. धाव-प्रमाणें टेलीफोनी, हिन्पाटीकृत वगैरे अशात गूडविषयापासूनहि लाभ तो देईल. हें स्थान पंचमाच्या समोरचें, नवमानें तृतीय, वदमानें द्वितीय तृतीयाचे नवम-स्थान आहे व त्या दृष्टपात्र त्याचा विचार केला पाहिजे प्रत्यक्ष पराक्रमापासून उदयारा येणें, स्वदृष्ट व नोकरीपासून रापति मिळविणें व नशिवाची करामत कितपत आहे इतक्या गोष्टी या स्थानावरून पहाणें बरें; अर्थात दशमाच्या खालोखाल तिसऱ्या मंवरचें हें स्थान वरुणाच्या बाबतीत आहे, संतति आणि विद्या या बाबतीत एकादशस्थ वरुणाचा परीणाम दृष्टवून झालेला दृष्टोत्पत्तीस येतो रशिवलि व पंचमेशानें शुभदृष्ट असल्यास शुभफळ तो देणारा आहे. जहाल राशीतील व पापग्रहानीं एकादशस्थ वरुण पंचम स्थानाविषयी विररीत व वाईट फलें देणारा आहे.

द्वादशस्थ वरुण एक ठिराणी वस्तू देत नाही, नेहेमी फिावयास लायतो. जलराशीत असल्यास जलप्रवासाहि घडवितो पण अशावेळीं चंद्र व पापग्रहांनीं तो दुषित असल्यास त्या प्रवासापासून नुकसान व संकटें देतो. मीनेचा वरुण गुरुने शुभदृष्ट अथवा युक्त असेल तर जलप्रवासापासून फार उत्पत्ति तो करविल व गौचर गुरु तर ज्यास्तच महत्वाचा समजला पाहिजे, अशा स्थितीत देशातरानें भाग्योदय होऊं शकतो. द्वादशस्थ वरुण जर अमिराशीत असेल किंवा पापग्रहानीं फार पीडीत असेल तर शुभ वस्तुत्व, कैद, दंड, वगैरे वाईट फलें उत्पन्न होतात प्रवासात दुष्ठापत किंवा त्रास होतो. द्वादशस्थ वरुण प्रजापतीनें पीडीला जाऊं नये, आपेष्टा-हाल व दुःखें याची परंपरा वाढते व आयुष्याचा शेवट फारच वाईट प्रकारें निराशें होतो. या स्थानातील वरुण जनसमाजापासून मतभेद करवीतो, हाच वरुण दशमेश-नवमेश अथवा लाभेश यांनीं शुभ संबंधित अथवा शनीनें शुभ दृष्ट असल्यास पोलीस व शुभत फोर्सेस खात्यातून उत्पत्ति करवीतो, किंवा हॉस्पिटलें, रेजिमेंती इस्मित्ते, जुर्जफ, अशा कारागृहां नोकरीत यश देतो; पण इस्मित्तांच्या बाबतीत त्याला मंगळाची जोड पाहिजे. द्वादशस्थ जल राशीतील चंद्रानें शुभदृष्ट वरुण नौकाखात्यातून उत्कर्ष करवील. वायुराशी स्थित असून शनि

किंवा प्रजापतीने शुभदृष्ट असल्यास वैमानिककलेंत तो उत्कर्ष करविणारा आहे. दशमाचे हें पराक्रमस्थान आहे व त्याहि दृष्ट्या द्वादशस्य वरुणाचा विचार करणें अत्यावश्यक आहे. द्वादशस्य वरुणाची मंडळी एकातवास पराकरणारी पण असतात, हें स्थान अष्टमस्थानच्या त्रिकोणापैकी एक असून ४१८।१२ स्थानातील ग्रह मनुष्याचा अंतकाल व शेवटचे दिवस यावर हटकून परीणाम केल्याशिवाय राहत नाहींत. त्याचप्रमाणें व्ययस्थानांतील ग्रहस्थिती मनुष्याच्या शारिरीक व मानसिक क्षमतेचा व्यय करणारी असून या जग्मातील व्यय पुढल्या जन्माच्या वर्माची सामुग्री एकत्र करणारा असतो हेंहि सध्यांत ठेवें पाहीजे.

भाग ३ रा.

प्रकरण १ ले.

स्फुट माहिती व विचार.

राशिपेशा नक्षत्रें हा भाग फलिताच्या बाबतीत ज्यास्त सूक्ष्मतेचा आहे आणि वैदिक आर्यज्योतिषात फलजातकाचा विचार फक्त नक्षत्रपरतें पहाण्याचा प्रघात होता व मुहूर्तफलिताचा उगम जसा नक्षत्रातून झाला आहे त्याचप्रमाणें त्यावेळी संस्कार होमहवनक्रीया करण्याची पद्धतही नाक्षत्रिक-गोचरातेंच सुरू होती राशी आमच्या नसून आझीं त्या यावनीज्योतिषशास्त्राकून घेतल्या असोत किंवा त्या अन्यमार्गे आमच्या ज्योतिषात आल्या असोत. राशिपेशा नक्षत्रें हा भाग जास्त सूक्ष्मतेचा व स्पष्टतेचा आहे. *

नक्षत्र पटातील भरणी, चित्रा, विशाखा, कृत्तिका, जेष्ठा, मूळ, धनिष्ठा, आश्लेषा, मघा, आर्द्रा अशीं सहा नक्षत्रें तामस प्रकृतीची मानण्याचा प्रघात आहे

* हल्ली ३५१४० वर्षे सायन-निरयन वाद बराच जोरातें चालूं आहे त्या वादाचा फलनिर्णयाच्या कामी होणारा निकाल नक्षत्र परतें निरीक्षणच छत्रकर लावूं शकेत सायन-निरयन वादाच्या बाबतीत नक्षत्र दृष्ट्या दोढ पासून पावगे-दोन नक्षत्राचा फरक आहे व हा फरक ११२ अंशाचा नसून १८ पासून २३ अंशाचा आहे व तो फलजातकाला सहन होणें शक्य नाहीं. तेव्हा या वादाचा निकाल कसोशीने व स्वातुभवांनं अगर्हा बिनतोड करावयाचा असल्यास नक्षत्रात्मक ग्रहजातक वाढून सशोधन विद्वानांनीं करणें अत्यावश्यक आहे आणि भारत-फलसंशोधन कमेटीनें खास ही दृष्टि ठेवण्याविषयी लेखकाची नम्र सूचना आहे.

आमच्यामते अश्विनी, कृत्तिका, विशाखा, ज्येष्ठा, मूळ, धनिष्ठा, आश्लेषा आणि मघा व घोडे बहुत आर्द्रा अशी नव नक्षत्र तामस प्रकृतीची मानण्यास हरकत नाही. यापैकी विशाखा, ज्येष्ठा, मूळ धनिष्ठा, मघा विशाखा, कृत्तिका, आश्लेषा अशा उत्तरच्या पायरीने ही नक्षत्रे कमी तीव्रतेची आहेत. त्यातल्यात्यांत पहिली चार नक्षत्रे पूर्ण जहाल व क्रूर आहेत. स्वभावतः जे क्रूर ग्रह आहेत ते या नक्षत्रांत जन्मत असल्यास त्यांच्या मूळच्या क्रूरपणात ज्यास्तच भर पडणार ही गोष्ट निर्विवाद आहे. वरील दृष्टीने विचार करता प्रजापति उर्फ हर्शल हा ग्रह जाल्या क्रूर व तामसी स्वभावाचा आहे अर्थात् या नक्षत्रांत तो असल्यास त्याचा मूळचा गुण द्विगुणीत होणार हें उमड आहे. वरुण उर्फ नेपच्यून हा ग्रह क्रूर नसून गूढ असा दैवी ग्रह आहे व त्याने फड वरील तीव्र नक्षत्रांत तो असताना ज्यास्त तीव्रतेने अनुभवास येईल. या दोन ग्रहांची स्वाभाविक फळे व स्वभाव-धर्म सुरुवातीलाच आम्ही पूर्णपणे वर्णन केले आहेत

ज्या स्थानांत अशा क्रूर नक्षत्रांत प्रजापति असेल त्या स्थानाला तो मारकच होतो, व फलाची तीव्रता पण दांडगी असते. वरुणाचा गुणधर्म तितका मारक नसून आपल्या स्वाभाविक फलांत तो तीव्रता फक्त उत्पन्न कर-विणारा आहे. बाही स्थाने अशी असतात की त्या स्थानांतील क्रूर नक्षत्रांतील प्रजापति आयुष्प्रकार्याला पोषकहि होतो. कारण अशी माणसे अनेक उल्लाढाच्या करून पुढे आत्म्याशिवाय राहत नाहीत ही स्थाने म्हटली म्हणजे ३-६-१२ ही होत, मान काही बाबतींत असा प्रजापति जुकसानहि देणारा आहे. अशाप्रसंगी त्या त्या स्थानेशी तो जर दुसरेवेधित असेल तर फळे चांगली मिळतील वरुण क्रूरतेपेक्षा दैवी फळे ज्यास्त उत्पन्न करणारा आहे क्रूर नक्षत्रांतील प्रजापति व वरुण मनुष्याला स्वस्थ करीत बसू देत नाहीत स्वभाव फार चञ्चळता असल्याचा व कामाची विलक्षण तडक, दांडगी जीवनशक्ति आणि अभ्याहत-धर्म करण्याचा नवा उत्साह ही फळे वरील नक्षत्रांतील प्रजापति व वरुण दैव्या-शिवाय राहणार नाहीत, व अशा बाबतात योग्य स्थाने आणि ग्रहांच्या योगाची जोड मिळाल्यास वरील फळे स्पष्ट दृष्टीतर्तीस येतील. जन्मत अष्टमस्थानांतील क्रूर नक्षत्रांतील हर्शल-नेपच्यून चांगले नसून आयुष्याला ते विघातक आहेत, व अशा स्थितीत रविचंद्राची स्थिति समाधानकारक नसल्यास त्याची फळे तीव्रच असतात.

अळेपा हें नक्षत्र कर्कच्या शेवटच्या भागांत असून यातील प्रजापति संकळाहत्की दुष्ट फळे देणारा आहे वरुण मात्र कार्य करण्यास ज्यास्त उत्तेजक वरुण चालण्यास हरवत नाही. मघा हें नक्षत्र वरुणास चांगलें नसून वाईट आहे. मघा नक्षत्रातील हर्षल अथवा नेपच्यून तृतीयस्थानी असणें फार उत्तम व अशावेळीं रवीच्याही शुभ संबध असल्यास हा योग पराक्रमाला फार मोबक पण भातुसुखाला विघातक आहे,

राजस प्रकारची नक्षत्रें प्रजापति व वरुण यास महत्त्वाची नाहीत रात्व प्रधान नक्षत्रें प्रजापतिशेष वरुणास फारच उत्तम आहेत व तो अशा नक्षत्रास असल्यास गुरुच्या खालेलाल फळें देऊ शकतो सत्त्वप्रधान नक्षत्रातील प्रजापति आपली तामसवृत्ति बरीच कमी करितो असें पण पहाण्यात येते स्वाति हे सात्विक नक्षत्र वरुणाला फार अप्रतीम आहे. अनुराधा हें नक्षत्र प्रजापतीला चांगलें नाही बाकीच्या नक्षत्रातील या दोन ग्रहाचीं फळे विशिष्ट दर्जाचीं पदा-वयास कवित्त संपिडतात.

या दोन ग्रहास पडवर्गांत असणाचें किंवा नाह। कारण जर ते आर्य-जातकात व्यावयाचें तर पडवर्गांत त्यास का ओढू नवे अत्ता प्रश्न सहाजिक उत्पन्न होतो, वास्तविक हे दोन ग्रह पडवर्गांत आणावयास अजून त्याचें राशी-गत सूक्ष्म परीक्षण ज्यास्त झालें पाहिजे सध्या प्रजापतीच्या बाबतींत शुभ स्वग्रह मानून व मिथून आणि तूल या त्याच्या मित्रराशी मानण्यापर्यंत हरवत नाही वरुणाच्या बाबतीत मीन हें त्याचें स्वग्रह मानून कर्क ही राशि त्याला उच्च मानण्यात गैर होणार नाह। हर्षलचें उच्च दृढम राशि काही मानतात परंतु ज्ञानीपूर्वक सावना येणें आजच्या परिस्थितीत कठोरण आहे. हर्षलची उच्च राशी धृपम धारिल्यास त्याची नीचराशी निबमा प्रवाणें शुशिक येने व शुशिकेतील त्याची फळे वाईट नितका असतात तितकीच फकेंत असताना तो देऊ शकतो असें लेखकाला वाटते. वरुणाचें उच्च कर्क मानलें तर गुरुचा उच्च राशापण हाच येंत व वरुणाचे त्या नियमानें मकर नीच राशी येते व मकरेंत ते असताना त्याची वाईट फळे दृष्टोत्पत्तीस येतात त्यापेक्षा दुसऱ्या एकाद्या राशीत तो असताना ज्यास्त वाईट फळें दृष्टोत्पत्तीस येनात किंवा नाहीं हे ठरविलें पाहिजे.

मैसर्गिक मैत्रीच्या बाबतींत विचार करिता प्रजापती मित्र असा ग्रह पुण एकदाच आहे बाकीच्याशीं या स्वारीचे पटत नाहीं त्यातल्या त्यात शनि

मंगल व वरुण यांच्याशी प्रजापतीचे शत्रुत्व धरून चालण्यास हरकत नाही. शुक्र हा ग्रह प्रजापतीशी समतने राहु शरतो वरुणाचे चंद्र-गुरु यांच्याशी बरेच पटते व ते त्याचे मित्र समजणे येर दिसत नाही. नेपच्यूनचे मंगळ, शनि, व प्रजापतीशी बरेच आहे शुक्र-युध आणि रवी। समनात्माने वरुणाशी वागू शकतात.

प्रभ्रजातकांत हि या ग्रहास घेणे अवश्यक आहे प्रभ्रजातकात या दोन ग्रहाची विशिष्ट फळे अशा दृष्टीने लेखकाने परीक्षण स्वतंत्रपणे फारसे केले नाही तरी दीक्षा शास्त्रविण्या इतकी सुचना एवढीच की जलराशीतील प्रजापति क्षुब्धता वाढविणारा तर वरुण उरसाहक शुभ फळे देणारा, आभिराशीतील प्रजापति व वरुण दोन्ही क्रांति करणारे पृथ्वीराशीतील हे दोन्ही ग्रह उदासीन व सुगंधता धारण करणारे, वायुराशीतील प्रजापति उरसाहक शुभ फळे देणारा व वरुण साधारणपणे उदासीन व सुगंधता स्वीकारणारा असे समजून त्या त्या स्थानातील ग्रहाच्या परिस्थित्यानुसार विचार करावयास हरकत नाही. हे दोन्ही ग्रह गूढ आहेत परंतु प्रजापती तामसी आणि विश्वासघातकी व अस्थिर प्रकृतीचा व वरुण स्थिर-धोमा व शुभ प्रकृतीचा ग्रह धरून चालणे बरे हे ग्रह फार दीर्घ परिभ्रमण करणारे आहेत व प्रभ्रजातकात त्या दृष्ट्या त्यास तितक्यापुरते महत्त्व द्यावयाचे आहे

होराजतकात या दोन ग्रहांत आणावे किंवा नाही हा एक प्रश्न उत्पन्न होतो. आजपर्यंत सात ग्रहांचे (चारांचे) सात होरे असून ते अनुक्रमाने दर साराळा बदलतात नवे ग्रह जर हों-यांमध्ये येऊन आगा आडवु लागले तर होरा-धिपति प्याल्ल होऊन होरागणना अर्थात बिस्फीत होणार व ती नव्याप्रकारे सुरुंगत आणि अनुमदामक सत्वावर कधी समावयाची हा प्रश्न सोडविणे थोडक्यात तो सध्यातली सुटणे अशक्य आहे शीत विरोधेला अगदी चमत्कारिक आणि विसंगत अथवा अशुभ स्वप्ने पडणे, रोद्रच्या व्यवहारांत एम्दम एक दि चमत्कारिक गोष्ट घडू येणे, वगैरे गोष्टी गवेषर प्रजापतीचा संबंध असला पाहिजे असे ऐशकास आढळून शाले आहे, या बाबतीत स्वतंत्र अनुभव व निरीक्षण होणे अवश्यक आहे

कालनिर्णय पद्धति पैकी दशा पद्धतीत या दोन ग्रहांस कसे आणावे, न आणावे तर या ग्रहांचा फळे स्पष्ट अनुभवास येतात. आणावे तर वर्षगणना कशी करावी असे जेव्हा प्रश्न उत्पन्न होनात. बाकीच्या बहुतेक कालनिर्णय

पद्धतीत हे दोन ग्रह विचारात घेतले जातात मग दशा पद्धतीत त्यास कां घेऊं नये असें कित्येकांचे मते संयुक्तिक आहे पण या ग्रहास दशा पद्धतीत कसें आण-
वून बसवावे त्याचा निर्णय कालांतराने लागेल असा भरवसा ठेवण्यापुरताच उल्लेख येथें करावा लागतो खरोखर योग्य मार्गानें दशापद्धतीत हे दोन ग्रह येतात तर दशापद्धतीतील दुवे हातीं येणें संभवनीय आहे.

प्रकरण २ रे.

भेदनीय ज्योतिष दृष्ट्या प्रजापति व धरुणाचें निरीक्षण.

•यक्ति विषयक फल जातपेक्षा भेदनीय ज्योतिषात या दोन ग्रहांचे पराणामाच्या बाबतात प्राथम्य फार आहे 'जापतीचें चांगले परीणाम म्हटलें म्हणजे नवें शास्त्रीय शोध, न०३१ स्थान, ज्योतिष वगैरे गूढ विद्याची अभिवृद्धि, वायु व वायुप्रधान यंत्रें, वैमानिकता हे होत. वार्डट परीणाम म्हटले म्हणजे साथीचे रोग, दंगेधेमे, मागमाग्या, अवपण्यापासून उत्पन्न, होणारे दुष्काळ, तुफान, वारळें, अत्याचार, वेड्याची इत्थितळे, मायेफिर लोक, नास्तिकपणा वगैरे होत

नेपच्यून उर्फ धरुण भंगी देवी-सामर्थ्य, दाहणी जीवनशक्ति, साक्षात्कार, गूढ वेदांत, विद्युन्मय प्रधान यंत्रें, नोकाशास्त्र, विरस्थार्थ सत्या वगैरे सुपरीमाण उत्तम वरध्याचे सामर्थ्य आहे. त्याच्या दुष्परीणामाच्या यादीत अति-रुष्टिमुळें झालेला ओला दुष्काळ, पूर, पुर्वतयारीने व सधशक्तीने केलेले अत्याचार व विद्युच्छक्तिपासून अभाव वगैरे परीणाम येतात. वर वर पहाणारास दोन ग्रहांच्या फलांमध्ये विशेष फरक दिसणार नाही, परंतु फलाच्या बुडाला वराच फरक आहे व भेदनीय ज्योतिषदृष्ट्या त्याचा विचार करिताना वाईट ठिकाणीं लेखकास पुनरोच्चार करावा लागणार आहे.

दोन्ही ग्रह उत्तम करू शकतात, परंतु प्रजापति उर्फ हर्शल वायु तत्वाचा शुद्ध ग्रह आहे. तो पाण्यापेक्षा एक चतुर्थांश विरल द्रव्यसुद्ध असल्यामुळें हा गोल पाण्यावर तरंगत जाईल दर्शनसुळें जे दुष्काळ पडावयाचें ते अवर्षण, पाण्याची टंचाई, पर्जन्याचा अभाव त्यामुळें पडतील, वरुण उर्फ नेपच्यून हा

ग्रह जलतत्वाचा आहे. व तो बिघडल्यास अतिवृष्टि, अकाली वरस व पर्जन्य पडून पीकाची नासाढा घरणे, जळस्थाने वाढून जाणे, पूर येणे अशा रीतीने ओले दुष्काळ उत्पन्न करतील.

प्रत्यक्ष महासागरावर नेपच्यूनचा अंमल आहे. परंतु त्यावर फिरणाऱ्या बाष्प नांकावर आणि वायूवर प्रजापतीचा अंमल आहे. वायु व जल यामध्ये सलोखा अनियमित असतो. एकाचा जोर वाढला की दुसऱ्यात खळबळ उडते. हर्शल-नेपच्यून परस्पर पीडीत झाले तर बारा सोसाऱ्याचा वाढून दुकान उत्पन्न होते. व जलात अवघात होतात.

साधीच्या रोगाच्या बाबतीत कॉलेरा, अतिसार व पदकी असे रोग वक्षगाच्या भागास येऊ शकतात तर स्लेग, इन्फ्लुअंसा व दाहजन्य विकार प्रजापतीकडे येऊ शकतात. ओ बरवान् अथवा फुरजास्त त्याच्या गुणधर्माप्रमाणे रोगाच्या साधी उत्पन्न होतात, व ज्याचा फक्त सशुभ संबंध असतो तो वरील साधीला ज्यास्त प्रोत्साहन देऊन तीव्रता वाढवीतो. नेपच्यूनकडे बऱ्याच काल टिकणाऱ्या रोगांपैकी क्षय, सर्दव्याधि, जलोदर असे रोग येऊ शकतात. तर प्रजापतीकडे अर्धांगवायु, दमा अथवा श्याम, वायुचे सटके, फेफूरे असे रोग येतात. प्रजापतीचा अंमल मेंदु व पुष्पुसे वावर चालतो तर वरणाचा अंमल प्राणवृत्ति (चैतन्य) आणि रुधिराग्निसरण व जठर वावर आहे.

हर्शल हा ग्रह स्वतंत्रताप्रिय आणि अगदी लहरी ग्रह आहे याच्याशी दुसऱ्याचे पडत नाही. दुसऱ्यावर सत्ता अरेरावीपणाने चालविणे किंवा तशी परिस्थिती नसल्यास गुलाम बनून विश्वासघातकी वर्तन ठेवणे असा त्याच्या अंगी गुण आहे. मिळून मिसळून संपत्तीकडे कार्य करण्याचे शील या ग्रहात नाही. यामुळे माधेफिरपणा, अत्याचार, अरेरावी, रूनसापण वगैरे प्रकारच्या गोष्टी प्रजापति एकट्याच्याच आविचारी लहरीच्या अवानदारीवर करण्यास प्रवृत्त होतो. वरणाचे कार्य सामुदायिक, पुर्व तयारीचे व धीमेपणाचे असते व त्यात नेवळ स्वतांची लहर नसते. एकटें कार्य करण्यास प्रजापतीची जहर लागते. संध शक्तीने कार्य करण्यास वरणाचे पाठबळ असणे आवश्यक आहे.

प्रजापतीच्या अंमलशास्त्री स्थापन झालेच्या संस्था अगदी अस्थिर व लवकरच दिल्यास पावतात, व त्या स्वार्थपरायणतेवर आणि अविश्वासूपणावर चम्या असतात. वरणाच्या अंमलशास्त्राच्या संस्था चिरकाल टिकणे दाय्य आहे,

व त्यांच्या युद्धाशी सामुदायिक हितहि असू शकते. प्रजापति कूर, कपटी, अत्याचारी, स्वाधी, आहूंचितमतवादि, कल्पनाचतुर, पण विश्वास घातकी असेल तर वरण उदार प्रकृतीचा, निष्कपटी, सामर्थ्यवान, गंभीर, विचार करणारा व सामुदायिक हितप्रिय असा आहे.

हर्शल पुरुषास जितका हितप्रद दिसून येतो तितका श्रियास नुकसान कारक होतो. वरणाचे प्रमाण या यावर्तीत चरत आहे. प्रजापति कटोर प्रकृतीचा व विचारवश असून प्रणयो जनास तापदायक होतो, त्याच्यामुळे अत्याचार व खनाहि बळारक्षाराने होतात. वरणांच कार्य संद, स्वसुधीचे व उदार प्रकृतीचे असे होईल असे वाटते. हर्शल प्रणयो जनाचा अंत, कठोरपणा, वैताग नेष्टुर्य व अविचार यात करवीतो, वरून त्याचा अंत, शांत-उदार विचार, पण अंतरयामा वसत असलेल्या निराशेत समजूतदाराने करवील.

राष्ट्रांचे इतिहास बदलविण्यास, त्याचा उत्कर्षापकर्ष करण्यास अनेक मोठी स्थित्यंतरे व कार्या घडवून आणण्यास या दोन प्रहाची गोचरभ्रमणे फारच महत्वाचा आहेत. राष्ट्रांचे आयुष्य मानवाच्या पांढीच्या मापानेच मोजावे लागते व तदनुसार या दोन प्रहाची भ्रमणे दोषकालयोतक असल्यामुळे त्याचे सामर्थ्यहि दाढीने असते व या दोन प्रहांचे इतर प्रहाशी होणारे शुभाशुभ-योग मेवनीय जातकात महत्वाचे आहेत. मेवनीय ज्योतिषात प्रत्येक प्रहाचा कर्मल खालील प्रमाणे असतो व त्या प्रहाशी जसा या दोन प्रहाचा योग होत जातो त्या धर्माची कले उत्पन्न होतात.

रवि.-राजघराणे, राजकीय सत्ता व संस्था, राजकीय मोठा अधिकारी वर्ग.

बुध:-प्रजा, जनसमाज, खीसमाज, सामुदायिक हिताच्यासंस्था, संतति, वाळवर्ग.

मंगळ:-सेना व सेनापिकारी, युद्धकला, वॉक्टर-सर्वेन, आरमार व आरमारी लोक, रसायनशास्त्र, खून, अग्निप्रलय, चिराफाडी हॉस्पिटलें, अपघात, वाणयंत्रे.

शुक्र:-भौतिक व मानसिक, प्रगति, वाटभयवृद्धि व ग्रंथलेखन आणि वक्तृत्व, व्यापार, नेदात, कठीण व गूढात्मक शास्त्रे, लेखक-प्रकाशक, परराष्ट्रीय वकील व मंत्री.

गृह — न्यायाधीशी, वकील, पेढीवाले, सावकारी खाजिने, बँका, सरकारी टाकसाल, धर्म व धार्मिकसंस्था, विद्यालये, जन्मनोद व संख्या, मनीमंडळ

मुक्त -- कलाकौशिल्य, रचितकला, व ललितवाङ्मय, गायन-वादन नाट्यकला, विवाहोत्सव, व्यभिचार आणि कामप्रवृत्ति, दृंगार-विलास-व्यसने, औदर्य, कुटिलनीति, वागवर्गीचे व वागार्हत.

शानि -- बृद्ध मनुष्ये, जमीनदार, शेतकरी, मजुरवर्ग, खाणी व उनीज, पदार्थ, चावाडकष्ट करणारा वर्ग, मीन जाति, कैदखाने-तुरुंग, पौजदारी खडले व पोलीस खाते.

वरील प्रमाणे प्रहाचे कारकत्व आहे व प्रजापति आणि वरुण याचे गुमाद्युभ संबंध ज्या प्रहाशी होतात त्या प्रहाच्या कारकत्वानुसार गोटीत फले दृष्टोत्पत्तीस येतात.

प्रहाप्रमाणे देशाच्या राशि व शहराच्या राशि लक्षात घेऊन या प्रहाचे गोचर भ्रमण त्या त्या देशाच्या व शहराच्या कोणत्या स्थानामधून होत आहे व इतर प्रहाशी त्याचा कया संबंध आहे ते पण प्रहाचे लगतें सर्व देशाच्या व शहराच्या राशि जातीपूर्वक असून ठरल्या गेल्या नाहीत, कांही मान नको ठरल्या आहेत व त्या परिनिश्चित दील्या आहेत.

प्रहाचे कारकत्व ज्याप्रमाणे विचारात घ्यावे त्याचप्रमाणे राष्ट्रीय ज्योतिषात स्थान (भाव) कारकत्व पण प्रहाचे लागतात. स्थानपरत्वे खाली-प्रमाणे कारकत्व प्रहाण्यात येतें.

प्रथम — प्रज. व प्रजेची सारिणीक खडस्था, आरोग्य, देशांतील सामान्य लोक व त्याचा सङ्भाव वर्गरे.

द्वितीयः—देशाची भाषाशक्ति स्थिति, द्रव्यनिधी-खाजिना-बँका-टांकसात्री, सावकारी पेढ्या, जगाबंदी व जमीन मदेमुल खाते पैशाच्या देवघे-वचे व्यवहार, व्यापार व व्यापारविषयकपनसप्रद

तृतीय — रेलवे-पोष्ट आणि टेलिग्राफ खाती, मोटार-सायकल वगैरे यांत्रिक वाहने, प्रयत्न, छापखाना बौद्धिकप्रगति, तरुणपिढी

चतुर्थः—शेतकी-बागार्हत व इषिकर्म, अग्निफल्वर खाते, खाणी व खनिज पदार्थ, सुख-अशान्ति, वातावरण, सार्वजनिकइमारती, अधिकारी वर्गाशी विरोध करणारा पक्ष.

पंचमः--बालवर्ग, प्रघोत्पत्ति व जन्म नोंद, जुगार-शर्यति-लॅटन्या, नाट्य व शौकेनकला, विद्या व विद्यालयें, व्यभिचारप्रवृत्ति (पाक्षिमात्य मते).

षष्ठः--रोगराई, सामान्य मजुरवर्ग व काबाडकष्ट करणारे लोक सैन्य व आरमार.

सप्तमः--युद्ध, परराष्ट्रीय संबंध, आपापसातील वादवीकृत्य, विवाहस-
मारंभ, व पटस्फोट, कामप्रवृत्ति, हायकोर्ट, दावे, वादविवाद, घर्षा.

अष्टमः--मृत्यूसंख्या व मरणनोंद, रून-आत्महत्या, शिष्टांकौन्सिले, गुप्तहेर
व सी.आय.डी खाते, भूमीगत द्रव्यकोप,

नवमः--धर्म-धार्मिक सस्था-सुधारणा, नोंतिमत्ता-तत्त्वज्ञान, शास्त्रीय शोध,
गोदीखाते, परराष्ट्रीयव्यापार.

दशमः--राजा-राजरस्ता, राजकुटुंब, सरकार व मोठे अधिकारी, प्रजासत्ताकचा
प्रेसिडेंट, कोनायसस, हाऊस ऑफ लॉर्ड्स.

एकादश--कायदेकौन्सिल व लोकनियुक्त सभासद, हाऊस ऑफ कामन्स, सर्व-
साधारण देशाला होणारा लाभ.

द्वादशः--गुरंग, दमाखाने, गुन्हे व गुन्हेगार, गुप्त सनू अराजक सस्था, खर्च,
चिरफाडी हॉस्पिटलें, वेडे, वेड्याची इस्पितळे

वर दर्शविल्याप्रमाणें प्रत्येक स्थानावरून फलें ज्या त्या देशाच्या राशि-
कुंडलिवरून गोचर ग्रहाच्या स्थित्यानुसार पहाण्याचा प्रघात आहे. वरील स्थानांपैकी
मेदनीय ज्योतिषात केव्हा स्थानें (१-४ ७-१०) फार बलवान असतात व
यातील गोचर भ्रमणें राष्ट्रात स्थित्यंतरे करवितात, राष्ट्राच्या उन्नतिदर्शक अशीं
स्थानें ३१/५१/११ हीं होत व या स्थानातील ग्रह गोचर भ्रमणें प्रगतीच्या दृष्ट्या
फार महत्वाची आहेत. द्वितीय, अष्टम व एकादश हीं स्थानें राष्ट्राच्या तापत्तिक
स्थितीचीं उलाढाल करणारी आहेत तर ६-१२ हीं स्थानें राष्ट्राची अदमतीचें
प्रमाण दर्शविणारी आहेत. पक्षापत्ति व वरुण यांची वरील स्थानातून होणारी
गोचर भ्रमणें मेदनीय ज्योतिषात फारच महत्वाची आहेत.

वरील दोन ग्रहाच्या भ्रमणाचा विचार करितां हे दोन ग्रह राशिबली
असून ३१/५१/११ असा स्थानातून भ्रमण करीत असल्यास त्या राष्ट्राची उन्नति
व प्रगति ते संपादन करितात व इतर ग्रहांची मदत असल्यास फलाचा तीव्र-
पण अधिक वाढतो, साधारणपणें या दोन्ही ग्रहास २१६१/८१२ हीं स्थानें

प्रकरण ३ रें.

प्रजापति-वरुणाचा तुलनात्मक विचार.

आणी

डारेक्शन्स.

इतर प्रत्येक ग्रह एकाद्या गुणांत श्रेष्ठ असलेला आढळून येतो. हर्शल उर्फ प्रजापति हा ग्रह त्रिगुणात्म दिखून येतो व स्वभाव-कृति-विचारपरंपरा या तीनही गुणांत त्याचे प्रतिबिंब आढळून येते. प्रजापतीच्या अंमलाखालील माणसें अगदी स्वतंत्र विचाराचीं, वाण्याचीं, कल्पनावैचित्र्याचीं, दुसऱ्याशीं मिळून-मिसळून न वागणारी व स्वतंत्रपणे कार्ये करणारी असून त्यांस कोणाचाही दरबंदपणा वा ताबेदारी सहन होत नाहीं. नेपचून उर्फ वरुणाच्या अंमलाखालचीं माणसें जनसमाजाशीं मिळून-मिसळून वागणारी व संघसंघीनें कामकरणारी असतात; दुसऱ्यांचे मार्ग व विचार तीं स्वीकारतात, अनुसरतात व दुराग्रही पण नसतात. प्रजापतीच्या स्वीक्षीं शुभसंबंध असेल तर राजकारण व पुढारीपणा आणि लोकनायकत्व देतो, सरकारदरबारातून मान्यता देववीतो, ऐहिकसुखाच्या उन्नति करिता मनुष्यप्राणी क्षत रहातो; स्वीक्षीं वरुणाचा जोरदार शुभ याग असल्यास तो योगाभ्यास-आत्मचित्तन-आध्यात्मकसृष्टि-आत्मोन्नतिकडे प्रवृत्ति दळवितो आणि ऐहिकसुखाला माऱ्यता व महत्त्व देत नाहीं. जगाच्या ऐहिकतत्त्वसंशोधनाला प्रजापति पोषक असून तो ऐहिकोत्कर्ष करवितो तर जगाच्या आध्यात्मिकोन्नतिला वरुण पोषक होत असतो. प्रजापतिचा प्रवास भूमागामे व रेलवे वगैरे वाहनांनी केवळ बदल व नाविन्यनिरीक्षण-भौतिक शास्त्रजन्य शोधास्तव होतात; वरुणाचा प्रवास जलमार्गांचा असून स्थाने जलाशयाजवळचीं असतात व हे प्रवास सृष्टिसौंदर्यपरीक्षण, निसर्गाच्या रमणीयक्रीडा व कृति पाहण्या करिता किंवा एकातवास व अध्यात्मिक अभ्यासासाठीं होतात. रोगांच्या बान्तीत प्रजापति शुद्धिभ्रंशता देतो व मेंदू आणि मज्जातंतूंची त्याचा फार संबंध आहे तर वरुणाचा अंमल हृदय अथवा वाळीज यावर असून रुधिराभिसरण आणि रक्तसंचय याच्याशीं त्याचा फार संबंध आहे; प्रजापति शुभ रोगांवर अंमल करतो परंतु त्यांत उष्ण व दाहजन्य विकार व वायुप्रबोपाचे वास्तव्य असू शकते, विलेकवेळां हे रोग परीक्षा करतां येत नाहीत व मनुष्य प्राणी खंयत शिजून मरतो किंवा रोगाचा जोर अकस्मात वाढून अथवा अपघाताचा आघात होऊन मरण प्राप्त

होते. नेपचूनचे रोग जल व सदी प्रधान असून दांतखोळ वगुणें, आकुंचन व अवयव आंखडणें, रक्त गोठणें असे पण प्रकार घडतात तर प्रजापती वायुप्रकोपानें वरळण्यास व तूपन माजविण्यास तयार होतो प्रजापतीच्या अंगी प्रसरणशक्ति वास करते व कोणत्याहि पदार्थाचें प्रसरण करून त्याची मर्यादा विस्तृत करितो तर बहणाच्या अंगी आकुंचनशक्ति असून कोणत्याहि पदार्थाचें तो आकुंचन करीत जातो. एक केंद्रच्युतिपासून वर्तुळाकारात प्रसरण पावतो तर दुसरा वर्तुळाकारून केंद्रस्थितिप्रत येऊन पोहोचतो. प्रजापतीच्या अंगी उत्साह दांडगा असून अगदी अंतःकारुण्या शेषटच्या क्षणापर्यंत त्याच्या उत्साहाची लाट खळखळत असते व अवसाहत धम करण्याची त्याला हीस असते तर बहणाचा उत्साह भावनाप्रिय असल्यामुळे त्याच्या उत्साहाची जोराची लाट काही काल उसळणारी आहे. प्रजापतीच्या अंमलाखाली बाष्प व वायुप्रधान यंत्रें व वस्तू येतात तर नेपचूनची सत्ता विद्युच्छक्ति-प्रमाणे अदृश्य व अज्ञात सामान्यावर असून त्याचे तत्त्व रेडीयम समजावयास हरकत नाही. विद्युच्छक्ति हर्षसच्या अंमलाखाली आहे असे पाश्चिमात्य समजतात परंतु लेखकाला तसे निश्चित आज वाटत नाही तरी निश्चयात्मक अनुभवाभ्यासितिरिक्त धाडोच निर्णय आज देता येत नाही, व विद्वानास त्या विषयी ज्यास्त सूक्ष्मनिरीक्षण करण्याची आमची विनंती आहे.

हरील पुरुषतत्वाचा व सूर्योखालील सर्व गुणात भेद व बलवान असून त्याची शक्ति नेहेमी धन (Positive) आहे तर बहण स्त्री प्रकृतीचा व ज्यांत चंद्र-गुणांचे गुण एकवटलेले आहेत असा ऋण (Negative) शक्तीचा आहे. अगदी सूक्ष्मपणे विचार केल्यास मंगळ-बुध-शनि याचे एकवटलेले गुणधर्म प्रजापतिमध्ये आहेत व चंद्र-गुरू-शुक याचे एकवटलेले गुणधर्म बहणांमध्ये आढळून येतील. प्रजापतीला पाश्चिमात्य 'जागृति देणारा' (Awakener) म्हणतात याचे कारण वातितत्त्वानुसार सृष्टीतील प्रत्येक अवस्थेत घडा मोड करून परिस्थिति बदलवित असतो व त्या बाबतात दुःखाची व नाशार्ची भर त्याच्या संहारकशक्तिमध्ये असल्यामुळे मनुष्य प्राण्याचा, दुराभिमान-ताटा नाहीसा करून त्याच्या अंगी परमेश्वराविषयी आस्तिक्य बुद्धि व पूज्यता आणून कल्याणांना देतो तो जाणवतो. बहणाला 'गुप्त' (Mystic) ही संज्ञा असून त्याचा अंमल अज्ञात व गहव्यशक्तिवर असल्यामुळे चैतन्य देऊन आत्मोन्नति तो करीत असतो. प्रजापतीचा संबंध जडजगाशी असा फार येतो त्याचप्रमाणे बहणाचा संबंध आत्मिकसृष्टीशी फार येतो. प्रजापति बौद्धिक शक्तीला पोषक

अथवा नाशक (अशुभ व पीडीत असल्यास) होतो तर वरुण गानसिद्ध अथवा आत्मिकप्रगतीसाठी पोषक अथवा नाशक होतो. प्रजापति रसायनशास्त्रज्ञ-इन्जि-निअर्स-शोधक-वर्षक वगैरे भौतिकशास्त्रज्ञास फार महत्वाचा आहे तर वरुणाचा संबंध हृदयाशी व भावनाशी असल्यामुळे तो नाट्यकार-नट-कवि-वैदांती सूक्ष्म व चिकित्सक प्रयत्नार-अध्यात्मिक लोक वास फार महत्वाचा आहे. वरुणाची स्फूर्ती फार दैवी असून तीच्यात ओजस्व-गंभीर्य भरलेले असून त्यात सहृदयेतेची भावना भर पडते तर प्रजापति उग्र-गंभीर व गुरेसूद असतो. एखाद्या अमल ससेने व सहाय्यपणाच्या जोरावर चालतो तर दुसऱ्याचा अंमल गुणांनी व प्रेमपणा आणि सहानुभूतीच्या जोरावर चालतो.

अर्थात दोन्ही प्रवाहे कार्ये फार विस्तृत व महत्वाचे आहे; व झणून त्यास प्रमाणे धन व ऋणशक्तीचे (Positive and negative forces) म्हणतात प्रजापति अद्वैतवादी (Materialism) निषेधित असल्यामुळे तो राजयोग स्वीकारून तर वरुण केवळ विश्वव्यापक असल्यामुळे भक्तियोग स्वीकारील. वरुणाच्या अमल पुढीलमध्ये त्रिकोणस्थानावर फार चालतो. प्रजापतीचा अमल १-२-१०-११ या स्थानावर फार चालतो. प्रजापति एकसर्वांदा व स्वतंत्रपणे फटकून वागणारा तर वरुण मिळून-मिसळून वागणारा व ज्याला सर्व जगाच्या हिताची काळजी आहे असा आहे. प्रजापति स्वताचीच आत्मोन्नति व रताना जगाकडे पहात नाही व हटबोगाला चिकटून राहून तो निष्कारुणी-कठोर व बेपर्वा असू शकतो. तर वरुण आत्मोन्नति करीत असताना सर्वजगाचे हित पहाणारा-प्रेमळ व विश्वभूत्वाची कल्पना उराशी बाळगणारा आहे व सर्व जग त्याचा सार तो समजतो; त्याचे हृदय आई व कोमल आणि दुसऱ्याच्या सुख दुःखाविषयी सहानुभूतिपूर्ण असते. प्रजापति हठी व निग्रहग्रह असून सारदा बोधदात तिडित बसल्यास अस्पृशे बारीणहि पुरे पडते तर वरुण सत्यप्रकृतीचा समजुतदार असून सहनशील आहे. स्त्री जातीचे सर्व नैसर्गिक गुण वरुणात आदेत तर पुरुषजातीचे सर्व नैसर्गिक गुण प्रजापतिमध्ये आहेत. स्त्रीजातीला वरुण तिच्या पोषक त्यापेक्षा प्रजापति ज्यास्त चातक आहे व आजपर्यंत ज्याप्रमाणे विवाह जमानिताना मंगळ पहाण्याचा प्रघात एक आहे त्याप्रमाणे प्रजापति पण पहाणे अत्यंत आवश्यक आहे. जठराशीतल सप्तमस्य प्रजापतीनी श्री वर्य घेऊन चालणे बरे, शिवाय सप्तमात शनि-प्रजापति प्रजापति-शुक्र, प्रजापति-मंगळ असे योगादि अगदी चार्ड पल्ले देणारे आहेत तरी त्या बरोबर राशीना पण विचार केव्या शिवाय पलास प्राधान्य घेत नाही हे ठपक आहे.

प्रजापतींचा स्वभाव तडफा असल्यामुळे उतावीळपणाने पण कामाचा नि काळ त्वरित लावण्याबद्दल त्याची प्रवृत्ति असू शकेल तर वरुणाचे कार्य संपण्याचे व काळाचा योग सर्वत्र देणारे असते. वरुणाच्या अंगा नाद लुब्धता असून असून त्याप्रमाणे तो गायनवादनाचा जसा भोक्ता आहे त्याचप्रमाणे गुणी आणि पाण्या पेयाची पण त्याला आवड आहे.

वरील प्रमाणे आणि ज्यास्त स्पष्टविचार या दोन ग्रहा विषयी तुलनात्मक पद्धतीने पुढे ठेवण्यात प्रजापति व वरुणाविषयी यथायोग्य कल्पना देण्याचा उद्देश आहे, कारण दोन्ही ग्रह गूढ असल्यामुळे गूढ व अकस्मिक परिणामाच्या बाबतात कित्येक वेळा हे ग्रह चांगल्या ज्योतिषशास्त्रासुद्धा सुचकल्यात पाडतात पाश्चिमात्य्यांची व काही अमेरिकन ज्योतिषांची मजल या दोन ग्रहाच्या जातका विषयी फार पुढे काही बाबतीत गेला आहे परंतु ता सर्व चिकित्सक विचार-मलिका असून अनुभवाच्या कसोटीने उतरल्याबाबून देण्यात व्यर्थ कालक्षेप व प्रयत्न होत नाही म्हणून ज्यास्त दीर्घ नाही.

दुसरी एक महत्वाची सूचना करणे अगत्याच वाटते हर्शल व नेपचून या दोन ग्रहांची वर्णन केलेली फल दरेक कुडलीत कधीच सापडणार नाहीत हर्शल व नेपचूनच्या विशिष्ट फलाच्या कुडल्या शंकडा ३० फार तर सापडू शकतील व बाकीच्या कुडल्यात ते निर्जीव असलेले आढळून येतील किंवा स्वतः फल देण्यास ते असमर्थ असतात वरील ३० कुडल्यात २० कुडल्या प्रजापतीच्या विशिष्ट फलाच्या तर फक्त १० कुडल्या नेपचूनच्या विशिष्ट फलाच्या आढळतले त्यात पुन्हा फलाच्या तीव्रपणा स्थान व राशिपरत्वेच आढळून येईल. अशुभ फलें शुभफलापेक्षा ज्यास्त दृष्टांततास येतात, व तदनुसार दृष्टि ठेवून या दोन ग्रहाची फलें पहाणे श्रेयस्कर होय. दरेक कुडलीत या दोन ग्रहांची विशिष्ट फलें पहाण्याचा मार्ग सयुक्त तरे नाहीच परंतु ता विचारदर्शना पण बदलविण शक्य आहे. विशेषतः हे ग्रह स्थान व राशिबल असून इतर ग्रहाशी जोरदार योग करितात तेव्हाच त्यांचा स्पष्ट फलें आढळून येतात. कित्येकवेळा या ग्रहांची जन्मस्था स्थिति जोरदार नसूनही गोचरीने अथवा डायरेक्शनने त्यांची फलें फार जोरदार व तीव्र असलेली पण दिसून येतात.

डायरेक्शन संबंधी.

डायरेक्शन दृष्टि निर्णयात्मक स्वरूप ची विस्तृत अनुभवात्मक फलें फार उपलब्ध झाली नाहीत. डायरेक्शनने जेव्हा हर्शल-नेपचूनचे शुभाशुभ योग इतर ग्रहांशी होतात व जन्मत जे योग असतात तेच योग डायरेक्शनने अथवा

गोचरीने जेव्हां या ग्रहाचे होतात तो काल आयुष्यांत फार घडामोडींचा व क्रांतित्याचा असतो ही गोष्ट निश्चित झाल्यासरखी आहे. डायरेक्शनमध्ये स्वतंत्र फले निर्माण करण्याचे सामर्थ्य या दोन ग्रहांत फारच थोडे आहे. ज्या ग्रहाशी त्याची डायरेक्शन सुरू होते त्या ग्रहाच्या धर्माप्रमाणे व ज्या स्थानांत होते तत्स्थानसंबंधी फलांतच या घडामोडी होत असतात. सगळ्यांत मंगळ रवि व शनीशी या ग्रहांच्या होणान्या अशुभ डायरेक्शन संकटें, अपघात, पैशांचे नुकमान व सांपत्तिक-व्हास, वारागृहवास, आरोप, कजेदलाली हे दुष्परिणाम उत्पन्न करतात व आयुष्यांतिल अडचणींशी सारखे झगडावे लागतें. धरील ग्रहांच्या डायरेक्शनस जेव्हां लागोपाठ एकामागून येतात तेव्हां आयुष्य म्हणजे संकटांचा व जावित दुर्बलतेचा आखाडाच आहे असे वाटतें इतकी संकटपरंपरा वाडते. या डायरेक्शनचे परीणाम पण दीर्घकाल टांपतात. चंद्र-शुभ-गुरू व शुक्र यांच्याशा हरील-नेपचूनच्या झालेल्या अशुभ डायरेक्शनस बरोल डायरेक्शन इतक्या तीव्र नमतात; एवढेच की सुखाची कबतरता, पैशांचा डेव्हाई, कळजी व वितामरतता वर्गरे फळे मात्र उत्पन्न होतात. चंद्राचा होणान्या या दोन ग्रहांच्या डायरेक्शनसची पळे दीर्घकाल टिकत नाहीत. शुभ डायरेक्शनच्या बाबतींत या ग्रहांच्या रवि-शनि-गुरू यांच्याशी झालेल्या डायरेक्शनस उजविला पोषक असून उत्कर्ष फार क्षपाव्याने त्या करणान्या आहेत तथाच त्या आत्मोन्नतीला पोषक होतात वारसाई-सष्टे-लोटच्या किंवा दुसऱ्या मार्गाने वाहूनत धनदीलत मिळण्यास या दोन ग्रहांच्या शुभ डायरेक्शनस फार कारणीभूत होतात; लातल्यालांत त्या ग्रहांची त्रिकोणाचा डायरेक्शन फार उत्तम व यलवान असून ती उच्चात फार क्षपाव्याने करवितें. संघटित अथवा व्यक्तिविषयक पण मोठाली कार्ये या डायरेक्शनसाली जायदेरीर अशी होतात, मान्यता वाडते. अशुभ डायरेक्शनमध्ये प्रतिशुति व वैश्रयोग्याच्या या दोन ग्रहांच्या इतर ग्रहांशी होणान्या डायरेक्शनस अलंते पीडादायक हेतात चोहोबाजूंनी त्रास होतो व त्यांचे परीणाम दीर्घकालाचे असून मनुष्याची परिस्थिति फार गंभीर व निराशाजनक होते. असल्या डायरेक्शनमध्ये कोणतेहि कार्य नुकसनाचे माप पदरांत टागते, कुटुंबातील माणसे मृत्यू पावणे, नोकरी-व्यापार बुडणे, स्थान बदलणे, अपटिन प्रसंगचे अनुभव घेणे, अपघात होणे असे अनेक अशुभ प्रत्ययात येतात. यापेक्षा डायरेक्शनच्या बाबतींत ज्यास्त व गूढ फळे व विवेचन आजच्या परिस्थितीत वेबळ कल्पनांच्या व अनुमानांच्या भरघोस करणे उपयोग्य आहे, व सर्वांचे जिहासूची इच्छा असल्यास र्थेलन लिओ-रेकेल-दोड-

कॉल-सफायरेल याचे ग्रंथ इंग्रजी जाणकारांनी पहावेत; परंतु त्या ग्रंथातहि इतर ग्रंथाच्या डायरेक्शन्सची फळे जितकी सुक्ष्म व अनुभवात्मक दोंली आहेत तितकी या दोन ग्रंथांच्या डायरेक्शन्सची दोंली नाहींत असेच आटळून देईल. थेंलन लिओसारख्या विस्तृत व विचित्ररूप लेखकांचीं फळे सुद्धां वरील प्राणेंच गोवलेलीं परंतु योगपरत्वे शब्दस्वरूपाभेदाने वर्णन केलेलीं फळे आहेत. याचे कारण अज्ञान डायरेक्शनच्या दृष्ट्या व अनुभवजन्य सामुग्री अपूरी आहे हेच होय.

आदित्याया प्रहसन्मयं सनक्षरां सार्वभौमं
कुर्वन्तु मण्डला सर्वज्ञानेनापि न श्रोतुमाय॥

हर्षलुनेपचून

उक्तं
प्रजपति व
वस्तु.

मन्त्रे सार्वभौम फलविन्द

ॐ

ॐ

ॐ

लेखक-नाथवी बसव, कान्हे-मिनाम

किंमन्त्र

ॐ शि

पाश्चिमात्य ग्रहदृष्टि स्पष्टिकरण.

ग्रहांमधील अंशात्मक नांव	शुभाशुभ चिन्ह.		
अर्जुन. ३०° सेमि-सेन्स्यडल	शुभ	५	द्विदिश
४२° सेमि-स्केअर	अशुभ	८	
६०° सेमि-स्केअर	शुभ	४	
७२° डिस्टाइट	मध्यमशुभ	९	
९०° स्केअर	अशुभ	०	केंद्र
१२०° द्राईव	शुभ	६	त्रिकोण
१३५° सेमि-स्केअर	अशुभ	७	
१४४° कापिन्सिटल	शुभ	३	
१८०° डिक्कस	अशुभ	४	पंचदश
१८०° आपोक्षितान	अशुभ	८	त्रिपोष
०° पॅरेलल	मध्यम	९	समस्त
०° कंजंक्शन	मध्यम	०	युधि

याशिवाय हत्ती आणखी पुष्कळ दृष्टियोग निघावे असो हत पण ते फार महत्वाचे नाहीत.

ग्रहांची चिन्हे.

पृथ्वीपासून मेळ

कारण दिवात.

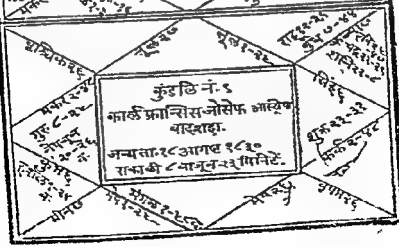
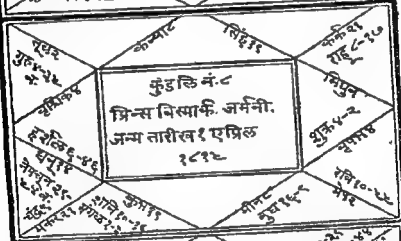
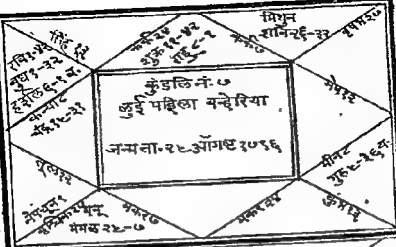
रवि	सन	०	रवि	१ कोटी १० लक्ष	पृथ्वीपासून ३५५
चंद्र	मूढ	८	बुध	३ कोटी ५० लक्ष	८८
मंगळ	मार्स	०	शुक्र	१ कोटी ५० लक्ष	२१२
बुध	मर्क्युरी	४	शनि	१४ कोटी १० लक्ष	१८७
गुरू	जुपीटर	४	गुरू	४८ कोटी ३० लक्ष	४९३३
शुक्र	वेनस	३	शनि	८८ कोटी ६० लक्ष	१००५९
शनि	सॅटेर्न	६	प्रजापति	१०८ कोटी २० लक्ष	३५८७
प्रजापति	हर्षाल	३	वरुण	२०९ कोटी ३० लक्ष	९८१२०
वरुण	नेपचून	३०	चंद्र	२ लक्ष ३८ हजार	२०३५
राहू	मूनसाभा	३०			
केतू	मूनसाभा	३०			

<p>सिंह २३ द्वि २०-२०</p> <p>कन्या २३ द्वि २३-२५</p> <p>वृश्चि २३ द्वि २३-२५</p> <p>मकर २३ द्वि २३-२५</p>	<p>कुंडलि नं ३</p> <p>श्री शिवछत्रपति महाराज</p> <p>जन्म ता. १० एप्रिल १६२७</p> <p>सकाळी १० वाजून ४ मिनिटें</p>	<p>कर्क २३ द्वि २३-२५</p> <p>मेष २३ द्वि २३-२५</p> <p>मिथुन २३ द्वि २३-२५</p> <p>वृश्चि २३ द्वि २३-२५</p>
<p>सिंह २३ द्वि २०-२०</p> <p>कन्या २३ द्वि २३-२५</p> <p>वृश्चि २३ द्वि २३-२५</p> <p>मकर २३ द्वि २३-२५</p>	<p>कुंडलि नं २</p> <p>श्री संभाजी महाराज छत्रपति</p> <p>जन्म ता. १७ जून १६५७</p> <p>पुष्या १२ वाजून २८ मिनिटें</p>	<p>कर्क २३ द्वि २३-२५</p> <p>मेष २३ द्वि २३-२५</p> <p>मिथुन २३ द्वि २३-२५</p> <p>वृश्चि २३ द्वि २३-२५</p>
<p>सिंह २३ द्वि २०-२०</p> <p>कन्या २३ द्वि २३-२५</p> <p>वृश्चि २३ द्वि २३-२५</p> <p>मकर २३ द्वि २३-२५</p>	<p>कुंडलि नं २</p> <p>श्री छत्रपति राजाराम महाराज</p> <p>जन्म ता. ११ एप्रिल १६६२</p> <p>सकाळ ११ वाजून ८१ मिनिटें</p>	<p>कर्क २३ द्वि २३-२५</p> <p>मेष २३ द्वि २३-२५</p> <p>मिथुन २३ द्वि २३-२५</p> <p>वृश्चि २३ द्वि २३-२५</p>

कुंडलि नं. ४
 चार्ल्स पहिल्या इंग्लंड
 जन्म सा. ११ नव्हेंबर १६००
 रात्र १० वाजून ४ मि. मि. सा.

कुंडलि नं. २
 लुई १६ वा. फ्रान्स
 जन्म सा. २३ ऑगस्ट १७८४
 सकाळी ८ वाजून २० मि.
 स्थानिक

कुंडलि नं. ६
 नेपोलियन बोनापार्ट-फ्रान्स
 जन्म सा. १८ ऑगस्ट १७६९
 सकाळी ९ वाजून ३२ मि. मि. दि.
 स्थानिक.

कुंढलि सं. ३०

श्रीमंत महााराय गायकवाड
जन्मतारिख २६ नवेंबर १८३२
पहोटे द्वाजून ८८ मिनिटे

कुडलि नं. १३

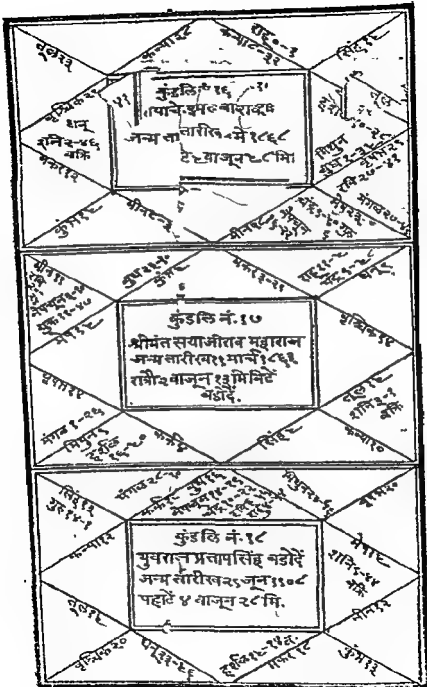
लक्ष्मीवर्द्धि राणीसाहेब-शांशी
जन्म तारीख १९ नवंबर १८३८
पहांटे ४ ना जून ४९ मिनिटें स्थानि

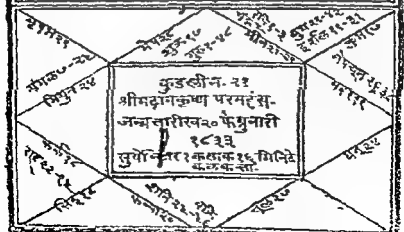
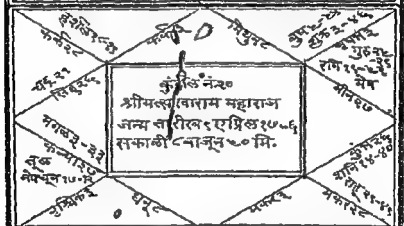
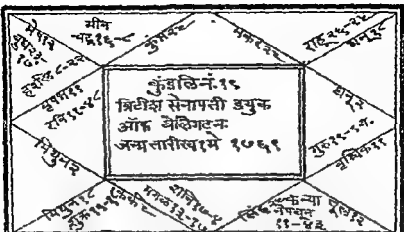
कुडलि नं. १२

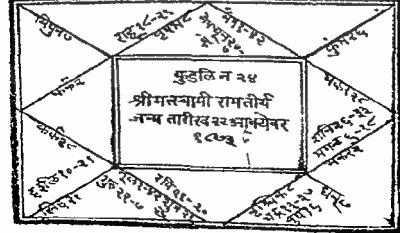
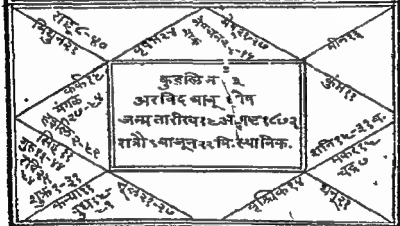
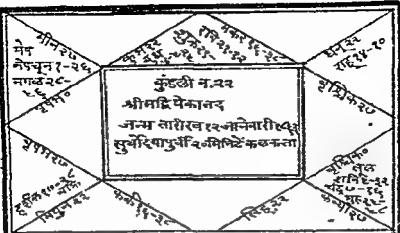
महाराष्ट्री इति जावेयः अस्ति
नान्यस्तस्मिन् रात्रिमेव

466

<p>सिंह २८ हस्त ३२ ज्येष्ठ २० अश्लेषा २२ शुक्र २८ रव ३० शुक्र २८ शुक्र २८ शुक्र २८</p>	<p>सिंह २८ हस्त ३२ ज्येष्ठ २० अश्लेषा २२ शुक्र २८ रव ३० शुक्र २८ शुक्र २८</p>	<p>कुंडलिनं १३ गुरु ३० शुक्र २८ अश्लेषा २२ शुक्र २८ रव ३० शुक्र २८ शुक्र २८</p>	<p>सिंह २८ हस्त ३२ ज्येष्ठ २० अश्लेषा २२ शुक्र २८ रव ३० शुक्र २८ शुक्र २८</p>
<p>सिंह २८ हस्त ३२ ज्येष्ठ २० अश्लेषा २२ शुक्र २८ रव ३० शुक्र २८ शुक्र २८</p>	<p>सिंह २८ हस्त ३२ ज्येष्ठ २० अश्लेषा २२ शुक्र २८ रव ३० शुक्र २८ शुक्र २८</p>	<p>कुंडलिनं १४ बुधस्वियम कैसर-अर्जनी बादशाहा जन्म तारीख २० जानेवारी १८८९</p>	<p>सिंह २८ हस्त ३२ ज्येष्ठ २० अश्लेषा २२ शुक्र २८ रव ३० शुक्र २८ शुक्र २८</p>
<p>सिंह २८ हस्त ३२ ज्येष्ठ २० अश्लेषा २२ शुक्र २८ रव ३० शुक्र २८ शुक्र २८</p>	<p>सिंह २८ हस्त ३२ ज्येष्ठ २० अश्लेषा २२ शुक्र २८ रव ३० शुक्र २८ शुक्र २८</p>	<p>कुंडलिनं १८ अन्तरिक्ष फुल्ल फुल्लिड ऑस्ट्रिया जन्म तारीख १८ डिसेंबर १८८३</p>	<p>सिंह २८ हस्त ३२ ज्येष्ठ २० अश्लेषा २२ शुक्र २८ रव ३० शुक्र २८ शुक्र २८</p>

~~प्राधिकृत~~

बुल १८
पृष्ठ १७३

मिनिस्टर्स-पुडुवर्गि

गुरु २०-३
सिंह २०
बौद्ध २०-३

मुद्रां नं. २५

श्री. नारायण महागज केडगांव
जन्म तारीख २० मे १८८५

दुपारीं १ वाजून २७ मिनिटें

क्रा. २४-२

मिथुन २०
अरु २-४७

१५/११/२०२०

महाक. १०४५
अध्या. ३६

कुं. ३३

लीन डी. ५२

10

अंक-१
शालि२१-१
मिथुन २१

अथवा ३५

मे २४-२१

8836

कुंडलि नं २६

दादामाई नौरोजी
जन्म तारीख ४ सप्टेबर १८२५

1994

क.क.ए.
इ.क.२८-३१

ਸਿੰਗ ੧੯
ਭਲ ੨੫

मकर १८
हस्ता १७-७
मृगशिरा १५-४

दि ११-४५
कन्या १८

উল্লিখিত ২৪-২৫
কুমারী-৮৮

वृत्ति ३५

10

1954

۱۰۰

19-29
1928-29
1929-30

सं. २४-००

रा.ह.१७-११
मगल १८-५८
शिवुन २३-२१

शुद्धि २१-११
नूतन २२

हदलि १२-१५

कुंडलि नं. २५

ગ્રં. ના. દીક્ષિત.
જન્મ તા. ૨૦/૨૧ જુલૈ ૧૮૫૧

पहलेंटे ३ बाजून ३१ मिनिटे.

मोल ३५
बनभूत ११-२५

۱۳۰۴

पृथिक २३

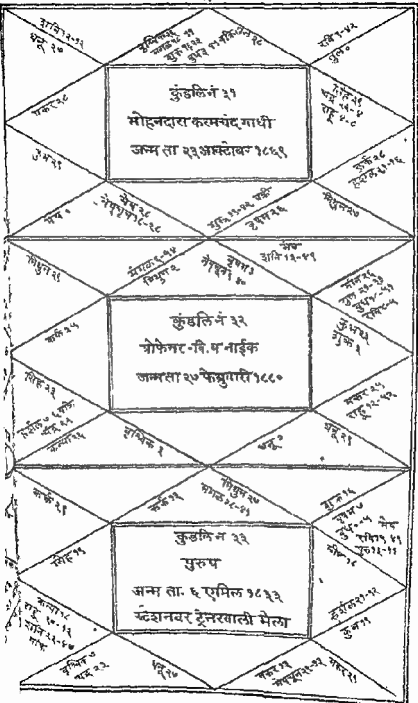
१५-२२
 १५-२२

मकर ११

कुंडलिन २८
अण्णा भटजी जेरे अधणीकर
उपजत गणिती
जन्म ता. १५ सप्टेंबर १८६३

कुंडलिन २९
शेट तुकाराम जावजी
निर्णयासागर
जन्म ता. १ एप्रिल १८६४

कुंडलिन ३०
बामाजीराव पटवर्धन मंहाडकर
जन्म ता. २४ मे १८६५

गुड १०-१८
कन्या ४

मिहि १०
गुड ११ ५

मिहि १०
गुड ११ ५

कुंडलि नं. ३१
बुद्धलियम मेड
जन्म ना ५ जुलै. १८४१.

मिहि १०
गुड ११ ५
कन्या ४
गुड ११ ५
मिहि १०

गुड ११ ५
कन्या ४

गुड ११ ५

गुड ११ ५
कन्या ४

गुड ११ ५

गुड ११ ५
कन्या ४

गुड ११ ५
कन्या ४

गुड ११ ५
कन्या ४

कुंडलि नं. ३५
मोंड कियेनेर युधमंजी.
जन्म. ना. २४ बून १८५०
सकाक ७ बा. २२ मि. मि.

गुड ११ ५

गुड ११ ५

गुड ११ ५

गुड ११ ५

गुड ११ ५

गुड ११ ५

गुड ११ ५

गुड ११ ५

गुड ११ ५

गुड ११ ५

गुड ११ ५

कुंडलि नं. ३६
मजूर.
जन्म ना. ५, ओगल. १८६३
साणीच्या मडक्यांत मेला.

गुड ११ ५

गुड ११ ५

गुड ११ ५

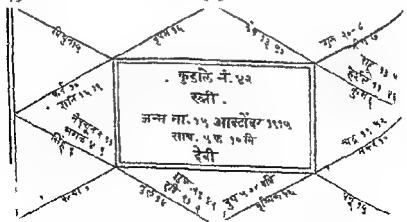
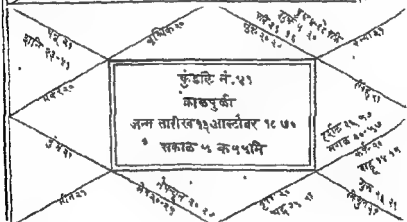
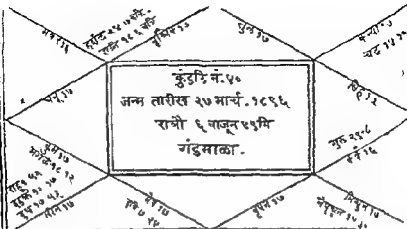
गुड ११ ५

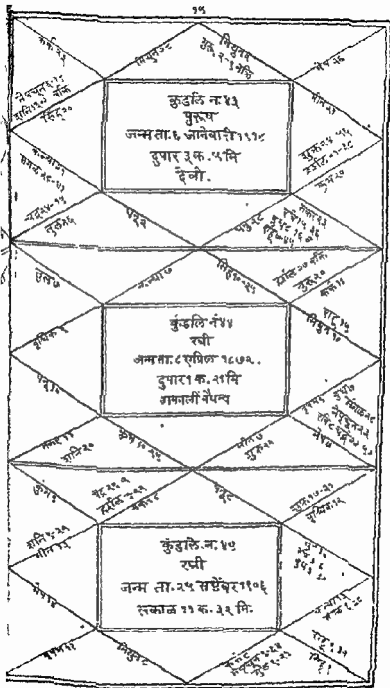
गुड ११ ५

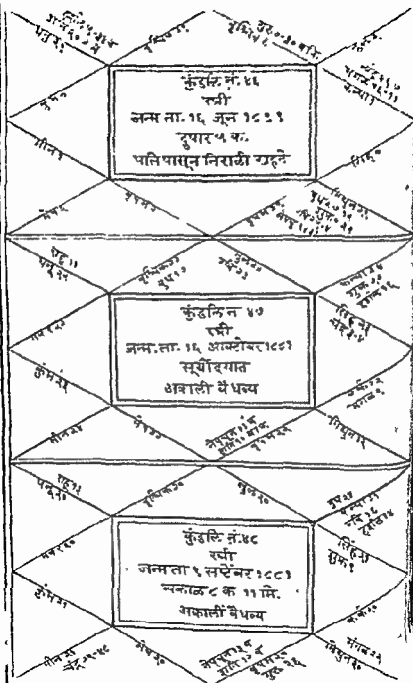
कुंडलिनं ३७
पुरुष
जन्म ता. १६ नव्हेंबर १८८७
रात्रौ १० क. ९ मि
ट्रेन टक्करींत मोठा अपघात

कुंडलिनं ३८
पुरुष
जन्म ता. १८ ऑक्टोबर १८९२
रात्रौ ८ क. ४९ मि
कायमचा पांगळा झाला

कुंडलिनं ३९
पुरुष
जन्म ता. ९ डिसेंबर १८९४
ट्रेन टक्करींत भयंकर जखमा

कुंडलि नं. २५
 जन्म तारीख १ जुलै १८२०
 सू. नंबर ४ कलाक २१ मिनिटिंग्रि
 रा क्षसी अठराग्रि।

कुंभ २५-३०

नवम २५-३०
मीन १८

राहु १८-१
 सुक्र १८-२०
 शनि १८-३०
 बुध १८-१३
 मंगल १८-१३
 शनि १८-३०
 बुध १८-१३
 मंगल १८-१३

कुंडलि नं. २६
 जन्म तारीख १३ जुलै १८८९
 रात्रो १ वा. २ मिनिटिंग्रि.
 अकमाणूस।

कुंभ १३-१८

नवम १३-१८
मीन १८

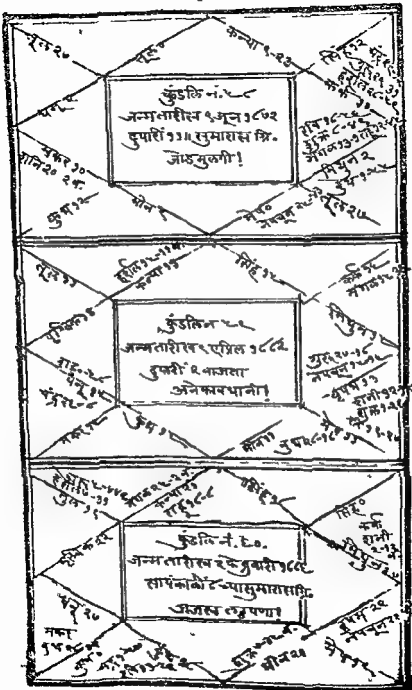
राहु १८-१
 सुक्र १८-२०
 शनि १८-३०
 बुध १८-१३
 मंगल १८-१३
 शनि १८-३०
 बुध १८-१३
 मंगल १८-१३

कुंडलि नं. २७
 जन्म तारीख १३ जुलै १८०२
 सू. नंबर ४ कलाक. ग्रि.
 जीवंत हस्तिहस्त।

कुंभ १३-१८

नवम १३-१८
मीन १८

राहु १८-१
 सुक्र १८-२०
 शनि १८-३०
 बुध १८-१३
 मंगल १८-१३
 शनि १८-३०
 बुध १८-१३
 मंगल १८-१३

सिंह ५
सिंह २४
कन्या २२
शनि २३
हस्त २२
शुक्र २३
मंगल २३
बुध २३
गुरु २३
शनि २३
हस्त २२
शुक्र २३
मंगल २३
बुध २३
गुरु २३

कुंडलि नं. ६७
पुत्र
जन्म तारीख २० मे १८०६
सकाई ८ वाजून २० मिनिटि
पत्नी च्या खून निदगतेने केला.

सिंह ७
शुक्र २२
हस्त २२
शनि २३
हस्त २२
शुक्र २३
मंगल २३
बुध २३
गुरु २३
शनि २३
हस्त २२
शुक्र २३
मंगल २३
बुध २३
गुरु २३

कुंडलि नं. ६९
स्त्री
जन्म तारीख ३० ऑगस्ट १८०९
सकाई १० वाजून २० मिनिटि
गालेमादि फांस पिचन योगाने कर साति

सिंह १६
शुक्र २३
हस्त २२
शनि २३
हस्त २२
शुक्र २३
मंगल २३
बुध २३
गुरु २३
शनि २३
हस्त २२
शुक्र २३
मंगल २३
बुध २३
गुरु २३

कुंडलि नं. ६३
स्त्री
जन्म तारीख १० एप्रिल १८०७
सकाई ६ वाजून २० मिनिटि
पत्नी च्या खून निदगतेने केला.

हर्शल-नेपचून.

परिशिष्ट २ रें.

जन्मकुंडल्यांची स्पष्टता.

नं० १ ची कुंडलि महाराष्ट्र-स्वराज्य स्थापन करणारे श्रीशिबछत्रपति महाराज यांची आहे.* महाराजांचे चरित्र सर्वांस माहांत आहेच. कुडांत-धूर्त व कपटपट्ट औरंगजेबासारख्या जबरदस्त प्रांतस्पर्ध्यांशी सतत तांन तय महाराज लढले आहेत व त्यांत त्यांचें राजकारण, कडक शीस्त, असाधारण प्रसंगावधान, दुर्दुर्लभपणा, युद्धकौशल्य वगैरे अनेक गुणच फार उपयोगी पडले आहेत. १६६५ चें साल महाराजास अत्यंत बाईट व धोक्याचे गेले आहे. २० वर्षांत मिळविलेले मुख्य मुख्य किंते व मुळमुळ मोगलांच्या स्वाधीन करून दीर्घाय जाणे व तेथें नजरकैदेतून धूर्तपणानें मुदका करून घेऊन परत येणें (डिसेंबर १६६६), हा तो प्रसंग होय.

कुंडलींत हर्शल ३१११ नेपचून, हर्शल त्रिकोण युध; हर्शलच्यासमोर मंगळ; युध प्रतियोग नेपचून; हर्शलच्या द्वितीयांत शनि, शमीच्या द्वितीयांत नेपचून व नेपचूनच्या द्वितीयांत गुरु असे योग झाले आहेत. (या वर्षांत फक्त हर्शल-नेपचूनचेच योग दिले आहेत.)

नं० २ ची कुंडलि श्रीशिबछत्रपति महाराजांच्या ज्येष्ठ चिरंजीवाची आहे. महाराजांनी सतत ४ वर्षांच्या भ्रमानें स्वराज्यवृक्ष वाढवावा व तो धोऱ्याच

* महाराजांच्या जन्मतारखेविषयी बराच मतभेद उत्पन्न झाला आहे. ज्योतिर्निंद जीवन्नाव सिटणीस-महाज्वर वगैरे मंडळींनी १७ तारीख ठरविली आहे; व तीन आजपर्यंत माझ झाले होती परंतु इतिहास संशोधक प्रोफेसर जदुनाथ सरकार यांना अनेक अस्सल पत्राचारें १० तारीख सिद्ध केली आहे व त्याच तारखेची आम्ही कुंडलि दिली आहे. दबिकर व चाफेकर द्वयांनी जन्मकालाविषयी नवीनच प्रथम उभा केला असून महाराजांचा जन्म शके १५५१ (सन १६३०) फाल्गुन (फेब्रुवारी) वज ३ सह ४ जन्मघटि ४६ षळें ५३ हा काल ठरवून त्याप्रमाणे निरयन ३ अंश धनू लग्नाची कुंडलि पण पुढें मांडली आहे. (विशेष माहिती मा. इ. सं. मंडळ्याच्या वून १९२२ च्या ३३ भागिकांत याच काली पहावी) हा काल आम्हांस माझ नाही.

कालात संभाजीने उलथून पाठण्याच्या रिवातिला आणवा हे महापटूचें दुर्दैवच म्हटलें पाहोजे. संभाजीच्याअंगी पुष्कळ चांगले गुण होते परंतु व्यसनानुळे त्या गुणाचा दुस्तुयोग झाल्य. तो अत्यंत निघच्या छातीचा-शिपाई बाण्याचा व करारी स्वभावाचा मनुष्य होता. त्याच्या हातून अत्यंत निरकृत्य जें घडलें तें म्हणजे आपल्या सावन मातेवर मर्तुहरयेचा आरोप ठेवून तीला तारीख १९ जून १६८० रोजी भिर्तीत जिवंतपणें चिनणे (राजारामाची मातोथी सोयराबाई) तंनिं अन्नपाण्यावाचून ३ दिवसात तेथेंच प्राण सोडणें ही होय. त्याच प्रमाणें संभाजीचा शेवटहि फार चाईट तऱ्हेनें झाला आहे. औरंगजेब यानें त्याचे अत्यंत हाळ करून त्याला ठार मारलें तरी तो प्रत्येक नशीबाचा खोरळा त्यानें धैर्यानें व सहनशीलतेनें सहन केला आहे परंतु तो शरण गेला नाही.

याच्या कुंडलींत मातृस्थानावर राहु-हर्शल व नेपचून हे तीन पापग्रह जन्मस्थ एषिच्या समोर आहेत. रवि प्रतियोग नेपचून शुक्र त्रिकोण हरील, भाग्येश बुधाच्या समोर हर्शल, राहु नेपचून युति एवढेच हर्शल नेपचूनचे योग आहेत.

नं० ३ ची कुंडलि धीशिवछत्रपति महाराजाचे दुसरे चिरंजीव राजाराम याची आहे. याचें आयुष्य झणजे महाराष्ट्र स्वराज्य स्थापना पुन्हा करण्या करिता फार दगदगीचें व प्रासाचें गेलें आहे. याचा स्वभाव शांत-विचारी होता. याच दगदगीच्या स्वारीत रक्षाच्या उलट्या होऊन त्याच आजारांत तो ३९ व्या वर्षी झणजे तारीख २ जून १७०० वारला. माला १ बायका होत्या. १६९२ ते १६९९ पर्यंतच्या सात वर्षांत माला जीजीच्या बेटयात राहावे लागले

याच्या कुंडलीत नेपचून ३१११ मंगळ, हर्शल त्रिकोण गुरु व गुरु नेपचून केन्द्र असे तीनच योग आहेत. धनु शस्तीवाचून बाकीच्या चाल ते वृषभपर्यंत दरेक राशीत एकेक ग्रह एकपुढे एक आहेत.

नं० ४ ची कुंडली इंग्लंडचा राजा चार्लस १ ला याची आहे. हा लढानपर्णी अत्यंत अशक्त होता. ७ व्या वर्षी पावेतो चालत नसे. पुढें मात्र दाक्ष शाला. १६ व्या वर्षी प्रिन्स ऑफ वेल्स झाला. वेम्स १ त्यानंतर हा तारीख १७ मार्च १६२५ ला गादीवर आला. या पुर्वीच १॥ म्हणिना त्याचा निनाद झाला होता यानें तानिदां पार्लमेन्ट बोलावून तिनदां तें मोडलें, व

पुढे ११ वर्षे पार्लेमेन्ट वांचून राज्यकारभार करूं लागला. यामुळे बंडे होऊं लागली. त्यांत याचा परामव झाला. न तो ५ मे १६४६ ला पार्लेमेन्टला शरण गेला. सहा सात महिने कैदेत; जुलमी राजा म्हणून तारीख ३० जानेवारी १६४९ रोजी जाहीरपणे त्याचा वध करण्यांत आला व हा प्रयोग त्याने संभाजी प्रमाणे करारी वाण्याने धेर्याने सहन केला परंतु पार्लेमेन्टच्या अटी त्याने मान्य केल्या नाहींत.

याच्या कुंडलांत भाग्यत्यागीं हर्शल वक्रि व त्याचा लमस्य वदनाशीं त्रिकोण, चंद्र २११२ नेपचून; हर्शल ६१८ चंद्र; * शनि हर्शल प्रतिपुति, शनि ३१११ वरुण, असे मुख्य योग ज्ञाळे आहेत. १६४९ मध्ये गोचर हर्शल-वरुणाचा धनूराशीत प्रतियोग होत होता.

नं० ५ ची कुंडलि फ्रान्सचा राजा १६ लुई याची आहे. दरबारचा थाड व ऐपाराम बाडल्यामुळे रयतेवर फार कराचा बोझ पडत चालला व यामुळे जुलूमहि वाडले मॅच प्रजेने बंड उभें केलें, राज्यक्रांति झाली व १६ व्या लुईचा त्याची पत्नी मेरी अँटोनिटेसह जाहीरपणे तारीख २१ जानेवारी १७९३ रोजी वध करण्यांत आला

याच्या कुंडलांत मंगळाच्या समोर हर्शल सप्तमात जलराशीत वक्रि; चंद्र नेपच्यून अंशात्मक केंद्रयोग, नेपच्यून मघा तीत्र नक्षत्रात, भाग्य द्वितीयाधिपति शुक्र ६१८ हर्शल, शनि ३१११ हर्शल, हर्शल ६१८ वरुण, चंद्र हर्शल त्रिकोण, एवढेच योग आहेत.

नं० ६ चा कुंडलि नेपोलियन बोनापार्ट या प्रसिद्ध योद्ध्याची आहे. याला युद्धशास्त्रात तोडीचा प्रतिस्पर्धी नव्हता व सर्व युरोपचे बातावरण यानें २० वर्षे शुद्ध करून सोडीलें होतें; आलेल्या प्रत्येक संधीचा फायदा घेणे, कामाची तडफ व तीत्र स्वभाव, लोकांवर वर्चस्व सहज ठेवण्याची हातोटी वगैरे शुणांत तो प्रसिद्ध आहे. १८०५ पर्यंत याचा बाल उरकपाचा चडता होता. उच्च शिक्षणला पोहोचून पुन्हा एकदम अध.पात होणे या तत्वाचें त्याचें चरित्र आहे. याची पत्नी जोसेफाईन याच्यापेक्षा ६ वर्षांनी मोठी

* या स्पष्टिकरणात सांख्य व स्थल गंधेनासादे योग बरोल प्रमाणें दोशविले आहेत. २११२=द्विर्द्वादश योग, ३१११=तृतीयेरेकादश योग असे समजावे.

व तीला प्रथम संबंधापासून २ मुलें होती. नेपोलियनानें तींच्याशी १८०१ चिसेंबरला घटस्फोट केला.

याच्या कुंडलीत मंगळ नेपच्यूनयुति सप्तमस्थानाच्या (युद्धस्थानाच्या) पंचमात व त्यांच्याशी सप्तमस्थ हर्शलचा त्रिकोण योग झाला आहे. हर्शल सप्तमात रोहिणी नक्षत्रात व त्याच्या तृतीयात शुक्र अमत्यामुळें याचें वर्तन फारें व्यभिचारी होतें असा मवगवा आहे.

७ ची कुंडलि बव्हेरीयाचा राजा लुई १ ला याची आहे. याला चित्रकलेचें फार बेंद होतें. इमारती व नित्रे यात अतोनात यानें खर्च केला; स्वभाव ऐपारामी पण होता. लोला मोंटेस नांवाच्या एका सुंदर खीनतकीच्या सहवासातच हा सर्व काळ रहात असे यामुळे लोकांनी दोनदा बंड केलें तेव्हां मुलाच्या नावानें याने स्वसुपाने सिंहासन १८४८ मध्ये सोडून दिलें.

याच्या कुंडलींत शुक्र-राहू युति व त्यांचा बरमाक्षी त्रिकोण; रवि-बुध -हर्शल युति, हर्शल ३१११ नेपचून; हर्शल गुरू प्रतियुति व दोपेहि शकि; शुक्र ३१११ हर्शल असे योग आहेत.

८ ची कुंडलि जर्मनीचे प्रिन्स बिस्मार्क याची आहे. हे मोठे राजकारणी मुत्सद्दी असून सर्व जर्मन राष्ट्रांचे प्रधान होते. " राजकारणाचे प्रश्न तल बारीच्या जोरावरच सोडविले पाहिजेत " हा मुद्दमंत्र यांनी जर्मनीला शिकविला. जर्मन राष्ट्र ऑस्ट्रियाची सत्ता धुगारून स्वतंत्र जें झालें तें यांच्या कर्तबगारीनेच होय. हे जसे राजकारणी मुत्सद्दी तसे मोल्ड्के व युद्धकलाविशारद सेनापति प्रशियाला मिळाले होते. राजकारणाच्या जोरावर बिस्मार्कनी कुरापत काढावी व मोल्ड्के यानें शेवटास म्याव अशी ही द्रयी होती. यांचा दुसऱ्या राष्ट्रावर फार दारारा असे, ह्मणच जर्मनी झणजे या द्रयांची कर्तबगारी होय.

यांच्या कुंडलींत राजकारण ग्रह रवि उत्तचीचा मान्यस्थानी व त्याच्या त्रिकोणांत हर्शल, गुरू ३१११ हर्शल असे फक्त हर्शलचे योग जाण आहेत.

९ ची कुंडली आस्ट्रीयाचे बादशहा फर्डिनेन्ड मॅक्सिम जोसेफ यांची आहे, स युरोपियन राजापेक्षा याची कारकीर्द दीर्घ काळाची आहे व त्यांत अने क रिवायंतरे झालेले यांनी पाहिले आहेत. जन्मसालावर ४ तांघांनी

प्रदण होतें. यास कुटुंबसुखाची फारच कमतरता असून त्याविषयी तडाखेपण बसले आहेत याचा बंधू वत्सलीत मारला गेला, गुल्गा शिकारीस गेला तो मेलेल्या सापडला पत्नीचा अनार्किस्टने खून केला, मेण्हुणी पॅरीस बजारच्या आर्पात मेली, राज्याचा वारस पुतण्याचा त्याच्या पत्नीसह अनार्किस्टने खून केला व तेच प्रस्तुत महामुद्यांचे कारण होऊन बसले. अशारीतीने कुटुंबसुखाचे कटु अनुभव घेऊन १९१६ मध्ये ८६ व्या वर्षी हे वृद्ध बादशहा निवर्तले.

याच्या कुडलीत लग्नाटोम्या शुक्र व नेपच्यून प्रतियुति, पचमेश शुक्र २/१२ हर्शल, बुध ६/८ हर्शल, घनि-रवि-चंद्र युति ६/८ नेपच्यून एक्वेबल योग आहेत.

नं० १० ची कुडलि बडोद्याचे आधिपति श्रीमंत मल्हारराव गायकवाड यांची आहे. याचा अमल प्रजेवर फार अदाधुर्दीचा व वाईट होता त्यामुळे ते नालायक ठरून १८७५ एप्रिलमध्ये मद्रासला त्यांची रवानगी झाली व तेथेच नजर कैदेत २५ जुलै १८८२ रोजी त्याचे देहावसान झाले. यांनी आपल्या मुलीचा नेहेमी दुरूपयोग केला आहे.

याच्या कुडलीत नेपच्यून हर्शल तृतीयात आहेत. चंद्र २/१२ हर्शल, राहु नेपच्यून प्रतियुति, घनि नेपच्यून मयळ निकोण, बुध ३/११ हर्शल, बुध २/१२ नेपच्यून, शुक्र २/१२ हर्शल एक्वेबल योग झाले आहेत

नं० ११ ची कुडलि झाशीच्या लक्ष्मीबाई राणासाहेब यांची आहे. यांचा जन्म ताभारण कारकूंगी पेशाच्या घराण्यात झाला पण विवाह भीमंत गंगाधरपंत (झाशीचे अधिपति) यांच्याशी ८ व्या वर्षी झाला. याचा चेहेरा निमगीर पण अत्यंत देखणा होता. स्वभाव तापट व सडफी-शिपाई बाण्याचा-करारी होता याच्या अठराव्या वर्षी गंगाधरपंत मारले. पुनसंतान नसल्यामुळे त्यांनी दत्तक घेतला परंतु तो त्रितीय सरकारने मान्य केला नाही. त्यामुळे त्या वढात सामील झाल्या व ग्वाल्हेर अवळ त्यांस डोक्यावर वार लागूळ तारीख १८ जून १८५७ रोजी त्याचे देहावसान झाले. " शिस्तोने व शहाणपणाने लढणारा पुढारी बंडखोरा-बाबूराऊ कायत्या लक्ष्मीबाई होत्या " असे त्या वेळच्या ब्रिटिश अधिका-त्यांनी उद्गार काढले आहेत.

याच्या कुंडलीत चंद्र नेपच्यून केंद्रयोग, रवि हर्शल केंद्रयोग, मंगळ २।११ नेपचून, शनि हर्शल त्रिकोण एवढेच योग झाले आहेत.

१२ ची कुंडलि ऑस्ट्रेलियाचे वृद्ध बादशाह कार्ल मान्सीस जोसेफ याच्या पत्नीची आहे जुबिलीच्या शुभ प्रसंगात असता हीचा सप्टेंबर १८९८ मध्ये एका थनार्किस्टने खून केल्या

हा कुंडलीत हर्शल गुरु प्रतियोग, रवि २।१२ नेपचून, हर्शल २।१२ नेपच्यून, गुरु ६।८ नेपचून, रवि २।११ हर्शल एवढेच योग आहे.

३ ची कुंडलि बम्बेरीआच्या राजाची आहे हा १ त्या लुईस मुलगा १८९४ मध्ये गादीवर आला, परंतु राज्यव्यवस्थेकडे मुळीच लक्ष्य नव्हते; त्याला गाण्याचा खूपत नाद असून बॅंगर नावाच्या गवयाच्या संगतिमध्ये कालक्रमण करू लागला याने स्वसुखीने राज्य सोडले व ते प्रशियाच्या युहलियम १ ला यास ते अर्पण केले तो एकातात राहू लागला. हा राजवाडेबाधण्यात फार खर्च करावा लागला. स्वभाव विक्षिप्त व लहरी होता व तो कधी कधी वेडेपणापर्यंत त्याचा मजल जाई. १८८९ जूनमध्ये तो वेडा झाला व त्याने तलावात उडी टाकून तो सुडन मेल

या कुंडलीत अष्टमांश शनि-मंगळ व नेपचून जमे तीन ग्रह असून नेपचून मंगळ युति झाली आहे दशमात हर्शल वरि व त्याचा २।१२ गुरुशी योग, बुध ६।८ नेपचून, शुक्र ६।८ नेपचून एवढे योग झाले आहेत.

१४ ची कुंडलि प्रस्तुतचे जर्मन केंसर याची आहे. हे प्रिन्स बिस्मार्कच्या तालमीत तयार झाले आहेत. महायुद्धामुळे याची सर्वांत माहिती झाली आहे १८९८ ते १९०५ पर्यंत यांनी आरमार प्रायर्ष २ कोटी १५ लक्ष पाँड खर्च केले व उत्तरोत्तर तो खर्च वाढतच गेला. याचा काही भावतीत प्रिन्स बिस्मार्कशी मनभेद होता याची महत्त्वाकांक्षा जबरदस्त आहे, परंतु तील नेपोलियन प्रमाणेच परिणाम पहावा ■ गला.

यांच्या कुंडलीत मंगळ नेपचून युति जलराशीत दशमात, मंगळ २।११ हर्शल, चंद्र हर्शल प्रतियोग, शुक्र नेपचून केंद्र, शुक्र ६।८ हर्शल एवढे योग झाले आहेत.

१५ ची कुंडलि आस्ट्रेलियाच्या वृद्ध बादशाहच्या पुतण्याची आहे, व तो आस्ट्रेलियाच्या गादीला वारस होता परंतु त्याचा त्याच्या सुंदर

पत्नीसह तारीख २७ जून १९१४ अनार्किस्टने खून केला व प्रस्तुत युद्धाचे ते कारण होऊन बसले.

याच्या कुंडलिनमध्ये चंद्र-नेपचून युति, रवि-हर्शल प्रतियुति, नेपचून-मंगळ त्रिकोण, राहू ६।८ हर्शल; बुध ३।११ नेपचून एवढे योग आहेत.

नं० १६ श्री कुंडलि रशियाचे बादशहा शार यांची आहे यास ५।६ भाषा अवगत आहेत, स्वभाव फार विनोदी आहे. अनेक अनार्किस्टचे प्रयत्न फुकट गेले आहेत. पितृनिधना नंतर तारीख १ जानेवारी १८९६ रोजी राज्याभिषेक झाला. प्रस्तुत महायुद्धात रशियात राज्यघाति होऊन याच्या नशिबी कारागृहवास आला.

यांच्या कुंडलीत जलराशीत दशमात हर्शल-व शुभ यांची युति, चंद्र हर्शल केंद्रयोग, गुरु हर्शल केंद्र, शुभ नेपचून केंद्र, एवढे योग झाले आहेत.

नं० १७ श्री कुंडलि बडोद्याचे महाराज श्रीमंत सयाजीराव यांची आहे. प्रथमाश्रमीचे नाव गोपाळराव, ऊढेराव महाराजाची पत्नी श्रीमंत जमनाबाई स हेप यांनी गोपाळरावाना तारीख २७ मे १८७५ रोजी दत्तक घेतले. महाराजाचा पहिला विवाह तारीख २०-१-७९ रोजी झाला वण प्रथम पत्नी सा. ७ मे १८८५ रोजी निवर्तली तेव्हा दुसरा विवाह लागूच झाला. बहुधनता, विद्या, परदेश गमन राजकीय सुधारणा या गुणामुळे त्यास 'सुमहत्त राजा' [Enlightened-Prince] म्हणतात. याचा प्रथम पुत्र व राज्याचा वारस १९०८ मध्ये एकाएकी वारला.

यांच्या कुंडलीत क्षनि उच्चैषा भाग्यस्थानी व स्याच्याशी नेपचूनचा प्रतियोग; मंगळ ३।११ नेपचून, नेपचून-शुक्राच्या त्रिकोणात व हर्शलच्या समोर चंद्र, रवि-हर्शल केंद्र, एवढे योग झाले आहेत.

नं० १८ श्री कुंडलि बडोद्याचे युवराज व श्रीमंत सयाजीराव महाराजाचे नातू प्रतापसिंह यांची आहे. ज्यावर्षी जन्म त्याच साली पितृ निधन, १२ व्या वर्षी मातृनिधन झाले आहे.

यांच्या कुंडलीत एश्या कर्क राशीत उमान ५ ग्रह आहेत व चंद्र-नेपचून-बुध यांची युति व त्यांच्याशी सप्तमस्य हर्शलची प्रतियुति झाली

आहे. गुरु २।१२ नेपचून; गुरु ६।८ हर्शल; शनि-नेपचून केंद्र असे योग झाले आहेत.

नं० १९ ची कुंडलि त्रिशीश सेनापति कमुक ऑफ वेल्थिंगटनची आहे. नेपोलियन सारख्या प्रबल युद्धविशारद वीराचा अपयश देऊन फ्रान्स महत्वाकांक्षेचा दोळारा कोसळून पाडण्या करितां सृष्टिदेवता दुसऱ्या भ्याकिला दुसरीकडे जन्म देत असते. दोघांचा जन्म एकाच सालांत साडेचार महीन्यांच्या परवाने झाल्यामुळे प्रजापति-वरुणाचा त्रिकोण दोघांच्या कुंडल्यांत कायम आहे फक्त स्थाने बदलली आहेत.

याच्या कुंडलींत सप्तमांत मीचीचा मंगळ शनीची युति करावयास जात असता त्याच्या तृतीयात नेपचून व लाभस्थानी हर्शल आहे. रवि हर्शल युति होत आहे; रवि नेपचून व हर्शल-नेपचून त्रिकोण; चंद्र-नेपचूनच्या प्रतियुतीतून गेला आहे; असे योग झाले आहेत.

नं० २० ची कुंडलि श्रीमंत सखाराम महाराज योग्याची आहे. मागील जन्मी पण योगी होते असे म्हणतात दोड तप खडवर योगसाधन स्थानी केले. वयोवर्ष ९२ मध्ये समाधिस्त झाले. पुढील चमत्कार करीत असत.

आत्मकारक रवि उच्चराशीत व त्याचा पंचमस्थ बौद्धिक राशीतील नेपचूनशी प्रतियोग; रवि हर्शल केंद्र; हर्शल नेपचून केंद्र; शनि ६।८ नेपचून; शनि ६।८ हर्शल; चंद्र ३।११ नेपचून, चंद्र १।१२ हर्शल असे योग झाले आहेत.

नं० २१ ची कुंडलि धीमत रामकृष्ण परमहंस यांची आहे. हे फार प्रेमळ भक्त व योगी होते. आजन्म प्रतस्थ राहून श्रेकोपदेशाचे कार्य यांना केले आहे. तारीख १६ ऑगस्ट १८९६ रोजी ६३ व्या वर्षी समाधि घेतली. याच्या कुंडलींत शुभ हर्शल युति; शुभ ३।११ हर्शल; नेपचून ३।११ गुरु; शनि नेपचून त्रिकोण, एवेद्य योग झाले आहेत.

नं० २२ ची कुंडलि धीमत रामकृष्ण परमहंस यांचे पश्चिमेय स्वामि विवेकानंद यांची आहे. पूर्वायमीचे नाव चोरेश्वर पण सहाष्यायी नैरद्वयगत. १६ व्या वर्षी मेरिक २१ व्या वर्षी बो. ए. काही काळ प्रसोसमाजिस्ट होते. अमेरिकेंतील सर्व धर्मांच्या परिपदंत पौर्वांत वेदान्ताचे उज्ज्वल स्वरूप स्थानी आज्ञास्वी बाणीने शुद्ध मांडून हिंदुस्थाना विषयी माहिती करून

दिली. यांचे गुरू रामकृष्ण परमहंस होत. यांनी १९०२ च्या जुलै मध्ये समाधी ३१ व्या वर्षी घेतली. यांच्या कुडलीत शनि उषीचा भाग्यस्थानी चंद्राच्या गुतीत असून समोरच नेपचून प्रतियुतीत आहे. राहू हर्शलची प्रतियुति, बुध-शुक्र ३।११ नेपचून, रवि ६।८ हर्शल असे योग आहेत.

न० २३ चा कुडली अरविंद बापु घोष याचा आहे वडील कृष्णधन घोष डाक्टर होते, व त्याची मत फारच सुधारली होती. अरविंदाचे बालशिक्षण मिशनमध्ये झाले असतांना ते तिथून होण्यात नशिबानेच सुटले ७ व्या वर्षी मॅन्चेस्टरला शिक्षणास रवाना झाले. १६ व्या वर्षी सिव्हिल सर्व्हिसच्या परीक्षेत १२ वा नंबर आला परंतु अश्वरोहण परिक्षेत नापास झाले वडाला निर्बताल्यामुळे १८९१ ला परत हिंदुस्थानाला आल्यावर १८९२ ते १९०६ पर्यंत १४ वर्ष गावकऱ्यांची राज्यात प्रोफेसर, प्रिन्सिपाल व यानगी अधिकारी अशी कामे त्यांनी केली. यथेच त्याचा विवाह १५ वर्षांच्या सुशिक्षित कन्येशी झाला. येथपासून त्याच्या डोक्यात विचारक्रांति सुरू झाली व रहाणी अगदी साधी झाली. धर्मप्रसाराचे कार्य स्वामि विवेकानंदानंतर आपण करावे असे वाई लागले. बंदेमातरम् पत्राचे संपादक झाले व बंगालच्या फाळणीवर फार कडक लेख लिहील्यामुळे त्याच्यावर सरकारचा रोष होऊन काही काळ कैदेत पाड्या लागली. टैवी सामर्थ्यावाचून राष्ट्रीय कार्य शेषटास पोहोचत नाही असे निश्चित वाटल्यावर ते पोंडेचरीम निवासस्थान म्हणू लागला. १९१० त गेले. ह्या ते आर्यपत्र स्वता काढीत असतात. याची पत्नी १९१८ मध्ये निवर्तली. अरविंदाचे इंग्रजीभाषेवर फार प्रभुत्व आहे. दहा मुमते आस्थिपत्रर झाले आहेत. यांच्या कुडलीत नेपचून मगळ क्षेत्र, चंद्र ६।८ हर्शल, शुक्र ३।११ हर्शल, रवि नेपचून त्रिकोण, एवढे योग आहेत.

न० २४ ची कुडली स्वामि रामतीर्थ याची आहे. रामभक्त तुळशीदास याच्या पराज्यात त्याचा जन्म झाला. माता अगदी रुढानपणा वारल्यामुळे ते अशक्त होते परंतु पुढे प्रवृत्ति इनकी मुन्ड केली की पहाडावरून ५० मैलांची मजल मारणे, अमेरिकन शिपाया बरोबर ३० मैल पावून त्याच्यापुढे गेणे, समुद्रान २० मैल पोहोचणे अशा कृती त्यांनी म्हणून दाखविल्या आहेत. प्रत्येक परीक्षेत वरस्वापणे उत्तीर्ण होत २१ व्या

वर्षांच एम्. ए. झाले. ६० रु. दरमहा स्कॉलरशिप मिळते ती बहुतेक घरी पाठवांत व आपण अगदी थोडा खर्च करीत. खाणें झणजे दुध व फळे होत. काही दिवस गणिताचे अध्यापक होते १८९७ च्या दीपावलीच्या २ च्या दिवशी आपला आत्मा व सर्वस्व रामाला अर्पण करून ते आध्यात्मिक साधित शिरले. हिमाच्यात ३ वर्षे खडतर तपश्चर्या व योग साधन केल्यावर पुढें २ वर्षे अमेरिका मिसर, जपानात जाऊन वेदान्तोपदेश देला. १९०५ मध्ये पुन्हां हिमालयकडे चालते झाले. तारीख १७ ऑक्टोबर १९०६ रोजी जीला प्रेमानें ते गंगी म्हणत त्या गंगोत्रीच्या प्रचंड ओघांत स्वदेह टाकून जलसमाधि घेतली व त्याचा देह ७ दिवसांनी वहात वहात आला. याच्या आयुष्यात दीपावलीचा दुसरा दिवस महत्वाचा आहे.* याच्या कुंडलीत शनि-नेपचून वैद्र, रवि-नेपचून प्रतियुति; हर्षल ६।६ मंगळ, चंद्र हर्षल व बुध-हर्षल वैद्र, नेपचून गुरु प्रतियोग होणारा आहे, शुक्र नेपचून प्रतियुति, असे योग आहेत.

न० २५ ची कुंडलि बेडगावचे नारायण उहाराबाची असून हे राजयोगी आहेत. प्रथमतः यांनी बरेच खमत्कार केले होते, व त्यावेळी 'यांची प्रसिद्धी पुढील होती.

यांच्या कुंडलीत रक्षल-नेपचून त्रिकोण प्रथमनवमात आहे; रवि-हर्षल त्रिकोण, रवि-नेपचूनशुक्र युति वरून पुढें गेला आहे. शनि-हर्षल वैद्र, गुरु २।१२ हर्षल, शनि २।१२ नेपचून, गुरु नेपचून वैद्र असे योग झाले आहे.

न० २६ ची कुंडलि दादाभाई नौरोजी यांची आहे. नवमात हर्षल-नेपचून, रवि-नेपचून त्रिकोण, शनि ६।८ हर्षल, मंगळ ६।८ नेपचून; मंगळ ६।८ हर्षल एवढेच योग आहेत. यांचा कोणताही मागदारी भेदा यशस्वी न होता त्यात गुनासान झाले आहे.

न० २७ ची कुंडलि ज्योतिर्गणित शंकर-माळटुण-दीक्षित यांची आहे. " भारतीय ज्योतिषशास्त्राचा इतिहास " हा यांचा ग्रंथ चिकित्सक माहितीचा तुलनात्मक शास्त्रीय विवेचनाचा प्रसिद्ध आहे. यांस ' गणिताचें यंत्र '

* बादशाह ७ वे एडवर्ड याच्या आयुष्यांत मेण्ळवार महत्वाचा होता व त्या दिवशी बरेच महत्वाचे प्रसंग घडले आहेत तसाच हा प्रकार आहे.

म्हणत. कितीही मागील ग्रह ते ताबडतोब तयार करीत. यांच्या कुडलीत हर्शल ३१११ नेपचून, मंगळ-नेपचून केंद्र, शुक्र ६१८ हर्शल केंद्र, गुरू-नेपचून केंद्र, गुरू ६१८ हर्शल असे योग आहेत.

न० २८ ची कुडलि अण्णाभटजी जेरे यांची आहे हे उपजत गणिति होते. यांच्या कुडलीत शनि-नेपचून प्रतियुति, नेपचूनच्या समोर बुध व शुक्र आहेत, गुरू-हर्शल त्रिकोण, रवि हर्शल व मंगळ हर्शल केंद्र, राहु नेपचून त्रिकोण एवढे योग झाले आहेत.

न० २९ ची कुडलि शेठ तुकाराम जावजा जे पी यांची आहे शास्त्रीयप्रण प्रकाशन, वाढमयशुद्ध या कामात जशा त्याची प्रसिद्धि आहे त्यांच्या टाईप-फाल्गुनीताल टाईपा इतके सुंदर व मनोहर बालबोध टाईप कोठेही निघत नाहीत अशापण प्रसिद्धि आहे या कुडलीत बौद्धिक राशात हर्शल-मंगळ असून त्याचा त्रिकोण स्थान-महत्त्वदर्शक झाला आहे रवि-नेपचून युति होऊन गेली असून समोर उच्चीचा शनि आहे बुध ३१११ हर्शल, शुक्र हर्शल केंद्र असे योग झाले आहे.

न० ३० ची कुडलि फलज्योतिषी महाडकर पटवर्धन यांची आहे. नेहरा पाहून कुडलि मांडण्यात यास बरेच यश मिळाले होते यांच्या कुडलीत गुरू हर्शल प्रतियुति, चंद्र ३१११ हर्शल, शनि हर्शल त्रिकोण, नेपचून २११२ बुध-शुक्र, नेपचूनच्या तृतीयात रवि वरवीच्या तृतीयात मंगळ, मंगळाच्या तृतीयात शनि व शनिच्या तृतीयात गुरू असे योग आहेत पण अश-परतें फार अंतर आहे

न० ३१ ची कुडली महात्मा गांधी यांची आहे यांच्या कुडलीत चंद्र-शनि-नेपचून त्रिकोण स्थानात, गुरू ३१११ हर्शल, मंगळ त्रिकोण, हर्शल बुध त्रिकोण, चंद्र २११२ हर्शल, नेपचून २११२ गुरू, असे योग झाले आहेत.

न० ३२ ची कुडलि प्रोफेसर नार्सिक यांची असून हे यांचि आदेत याच्या कुडलीत नेपचून हर्शल त्रिकोण स्थानमहत्त्वयुक्त, रवि २११२ नेपचून, नेपचून २११२ मंगळ, रवि हर्शल प्रतियुति, शनि २११२ नेपचून असे योग झाले आहेत

न० ३३ ची कुडली ज्या पुरूषाची आहे तो आपल्या न्यायाच्या ५० वर्षे ८ मास सात्यावर स्टेशनवर ट्रेन खाती सांपडून मेली. यांच्या कुडलीत मंगळ

सत्री व त्याच्या अष्टमात नेपचून, हर्शलच्या अष्टमांत शनि, राहु, मंगळ व हर्शल राहु केंद्र, हर्शलच्या व्ययात नेपचून, असे योग झाले आहेत.

नं० १४ ची कुंडलि रिन्गु ऑफ रिन्गुथ्रे संपादक बुइलियम स्टेड याची आहे. प्रसिद्ध टॉटॅनीक बोट बुडाली त्यामध्यें सारीस १५ एप्रिल १९१२ रोजी जलप्रवासात बुडून मृत्यू ६३ व्या वर्षी झाला. याच्या संपादकीय ज्ञानाबद्दल व विद्वत्तेबद्दल सर्व जगात प्रसिद्धी आहे. याच्या कुंडलेंत नेपचून २११२ शान, नेपचून-३१११ मंगळ, नेपचून बुध त्रिकोण, नेपचून राहु प्रतियुति, हर्शल २११२ शुक्र, हर्शल गुरू त्रिकोण असे योग आहे.

नं० १५ ची कुंडलि प्रिटीश बुद्धमंजी लॉर्ड किचनेर याची आहे याचा शेवट सारीस ५ मे १९१६ रोजी हे रशियाशी महायुद्धाच्या कामाच्या महत्त्वाच्या कामगिरीवर जात असता रात्री अचानक बोट फुटून पाण्यात झाला. याच्या कुंडलीत रवि-नेपचून त्रिकोण, नेपचून ६१८ शुक्र, नेपचून ३१११ चंद्र, चंद्र हर्शल त्रिकोण, हर्शलच्या केंद्रात मंगळ असे योग आहेत. मरील दोन्ही कुंडल्यांत जलराशीत नेपचून आहे, दोघांसहि जल प्रवासात मृत्यू झाला आहे.

नं० १६ ची कुंडलि एका मजुराची आहे. साणीच्या भटक्यात हा मुलगा १७ व्या वर्षी जडून मेल्या याच्या कुंडलीत शनि नेपचून प्रतियुति, नेपचून १११२ चंद्र; नेपचून ६१८ मंगळ, हर्शल शुक्र केंद्र योग; असे योग झाले आहेत अयरेकशनने हे योग ज्यास्त तीन झाले आहेत.

नं० १७ ची कुंडलि ज्या महत्त्वाची आहे त्याला सारीस २६ जून १९०६ रोजी रात्री ३ वाजता देून टक्करीत भयंकर आघात झाला. अपघातात त्याची आजी मेठी व जाळगेळ जखमांनी याचे शरीर इतके ठेंबले की कापसांत घालून त्याला घरी आणवे लागले. सहा माहिने आजारात काढले तरी शरीराचा उजवा भाग कायमचा अभू झाला आहे याच्या कुंडलीत लग्नी शनि-राहु यथा नक्षत्रांत, हर्शल नेपचून प्रतियुति, एवढेच योग आहेत.

नं० १८ ची कुंडलि ज्या गृहस्थाची आहे त्याला विषम झाला व त्यात त्याचे पाय आंखडले ते सरळ करण्या करिता डॉक्टरने स्ट्रिंगचा ताणा दिली तो एकदम शुद्ध्यामुळे टलट त्याचे पाय कायमचे उतरले व लुले झाले.

याच्या कुंडलित हर्शल पंचमात शुध्दित व त्याची राहूची प्रतिमुति, हर्शल ६।८ नेपचून, चंद्र २।१२ हर्शल, शनि २।१२ हर्शल, शुक्र ३।११ हर्शल, नेपचून मंगळ त्रिकोण, असे योग झाले आहेत.

नं० ३९ ची कुंडलि ज्याची आहे त्याला दोमदा ट्रेनचे अपघात, मानेचे हाड मोडून ती छली झाली, जठराचे ऑपरेशन दोमदा करावे लागले, एकदा पाण्यात बुडून मरता मरता बांधला, याला एकेक तास फीटस् येतात याचे सर्व जीवित हु ली झाले आहे. याच्या कुंडलीत सगनेश बुध रवीच्या सुतीत व समोर नेपचून प्रतिमुतीत आहे. नेपचून ६।८ हर्शल रवि शुध्द १।१२ हर्शल, हर्शल ६।८ मंगळ, असे योग असून दुसरे पण अनेक योग आहेत.

नं० ४० ची कुंडलि ज्या स्त्रीची आहे ती गहमाळा रोगाने मेली इत्या कुंडलीत द्वितीयात शनि-हर्शल शुध्दिकेत आहे, शनि ६।८ नेपचून, हर्शलच्या वेदात मंगळ, चंद्राच्या तृतीयात व रवीच्या अष्टमात शनि हर्शल आहेत.

नं० ४१ ची कुंडली ज्याची आहे त्याला काळपुळी १९१६ मध्य झाली ऑपरेश करून ती मरी झाली १९२६ नीचीचा मंगळ हर्शलची युति करावयास जात आहे, रवि नेपचून प्रतिमुति रणांशावर व रवि नीचीचा, शनि ६।८ हर्शल, हर्शल नेपचून केंद्रात असे योग आहेत

नं० ४२ ची कुंडली मुलीची आहे जून १९१८ मध्ये इतक्या दवी आल्या की अगावर नुसता थर होता. ती जुलाई २० ला मृत झाली हर्शल राहू-युति, नेपचून मंगळयुति मघा या तीव्र नक्षत्रात व समोर हर्शल-राहू शनि ६।८ हर्शल, शुध्द नेपचून केंद्र असे योग आहेत.

नं० ४३ ची कुंडली मुलाची आहे यालाहि भयंकर दैवी आल्या व तो तारीख ३ ऑगस्ट १९१८ ला मेल. शुक्र हर्शलयुति, नेपचून शनि मघानक्षत्रात तृतीयात, एवढेच योग आहेत व दुसरे योग आहेतच.

नं० ४४ ची कुंडलि ज्या स्त्रीची आहे तीचा विवाह १० मार्च १८९६ रोजी झाला व ४ महिन्यात तोला वैधव्य प्राप्त झाले. या कुंडलीत सगनेश शनि समोर चक्रि हर्शल राशीत, नवमात चंद्र-नेपचूनयुति व जयजय मंगळ, मंगळहर्शल केंद्र, शनि नेपचून केंद्र असे योग आहेत.

नं० ४५ ची कुंडलि ज्या मुलीची आहे तीची माता २ व्या वर्षी वारली, व त्या-वेळी हीच्या कुंडलात ४।५ मानसे ट्रेनने १० दिवसांत निवर्तली, या

वर्षापर्यंत अथरुणांत मूत्रोत्सर्ग करण्याची संवय, आठव्या वर्षी होला पिशाचबाधा झाली, ३ व्या वर्षी मयंकर देवी आस्वा होला; पिता मॉनिक, सौम्यांबस्यंत वर्तन विगडलें होतें असें म्हणतात. हीच्या कुटुंबीत हर्शल-नेपचून प्रतियोग होत असून त्याला लमेश गुरू आपली मदत करीत आहे. भाग्यस्थानी मरा नक्षत्रात नेपचूनच्या द्वितीयांत राहु व राहुच्या द्वितीयांत मंगळ, मंगळच्या द्वितीयांत रवि-बुध असे प्रह आहेत रवि-हर्शल व नेपचून रवि केंद्र आहे.

नं० ४६ ज्या स्त्रीची आहे तीचा विवाह १९०६ साली झाला. वर्तन अशुद्ध यावरून पतीने त्याला केला, पति अफू-गाडेबाज पण दुरिद्रि आहे. ही स्त्री हुशार व कर्तबगार असून स्वतंत्ररीत्या कामाई करीते. सप्तमेश शुक्र मूळ नक्षत्रातील प्रजापतीच्या प्रतियुतीत आहे व हर्शल वरि कुटुंब स्थानात, रवि-नेपचून युति अष्टमात, चंद्र-नेपचून केंद्र, राहु नेपचून प्रतियुति असे योग आहेत.

नं० ४७ ह्या स्त्रीला ऋतुप्राप्ती झाल्यार तीचा पति निश्चिंत आहे. सप्तमांत शनि-नेपचून युति व दोघे वरि, सप्तमेश मंगळ नांवीचा व शुक्र हर्शलशी युति करावयास जात आहे, नेपचूनच्या केंद्रात चंद्र, रवीच्या न्ययात शुक्र हर्शल, असे योग आहेत.

नं० ४८ या स्त्रीला तिजवर पति मिळाला तरी अठराव्या वर्षी वैधव्य प्राप्त झालें. हीच्याहि सप्तमांत शनि-नेपचून वरि सप्तमात युतीत आहे. रवि हर्शल युति व समोर चंद्र, हर्शल मंगळच्या केंद्रात शुक्र मरा नक्षत्रात नेपचूनच्या केंद्रात असे योग झाले आहेत.

नं० ४९ कुंडलि एका कौटुम्भीशाची आहे व त्यानें व्यापारांत ४० वर्षांत लाखो पौंड मिळविले आहे.

लमेश रवि-नेपचून युति; व्यापारकारक बुध हर्शलशी युक्त सप्तमांत. भाग्येश मंगळच्या द्वितीयांत बुधहर्शल, नेपचून-रवीच्या द्वितीयात शुक्र उन्नीचा एवढेच योग आहेत. यापेश बलवान योग लाभस्थानी झाला आहे.

नं० ५० ची कुंडलि एका हाटेलात्यानी आहे प्रथमत मोठ्या कष्टांचे दिवस काढले. या धंद्यांत ३१४ लाखांचे मालक झाले आहेत. पाकशास्त्रकारक गुरू-शुक्र यांची युति हर्शलच्या त्रिकोणात व नेपचूनच्या सप्तमात स्थान प्रदत्तदर्शक आहे मंगळ नेपचूनशी युति कर्कश झाला आहे.

नं० ५१ ची कुंडलि ज्याची आहे त्याची रसायनिक औषध माहून त्याच्यावर
 १) लाखों रुपये कमविले आहेत या कुंडलीत एकादश स्थान पार बलवान
 आहे. नेपचूनच्या द्वितीयात चंद्र उच्च राशीत धनस्थानी, चंद्राच्या
 तृतीयात हर्शल व हर्शलच्या त्रिकोणात शनि आहे. नेपचून ३११
 रवि आहे.

नं० ५२ ज्याची आहे ते एका सस्यानात १५ रुपयापासून नौवरीवर राहिले
 व आज दरमहा दीडहजार प्राप्ता आहे १५।२० लाखाची इस्टेट केली
 आहे. बुद्धि फार चलाय आहे वाच्या कुंडलीत चंद्रमंगळयुति पंचमात
 बौद्धिक राशीत व त्याच्या त्रिकोणात बौद्धिक राशीत हर्शल अशात्मक
 भाग्यस्थानी आहे,

नं० ५३ ची कुंडलि एका युरोपियन स्त्री नटाची आहे ही स्त्री युरोपात गेलेत
 देखणी व अभिनयकुशलनर्तकी असल्यामुळे हीला पैसा अतोनात
 मिळत गेला अस्पावधीत श्रीमान झाली. एका मोठ्या
 सरदाराशी तीचा विवाह झाल्यामुळे तीचें वैभव आणखी दिशु-
 णित झाले हीला सुंदर व अत्यंत देखणी बर्हाण असून ती पण
 ह्याच धंद्यात हजारों रुपये मीळवीत आहे. हिच्या कुंडलीत स्वर्गुद्वांचा
 शुभ लानी व जवळच हर्शल; शुभ-गुरु-नेपचून त्रिकोण बौद्धिक राशीत
 स्थानमहत्त्वदर्शक आहे रवि-३११ हर्शल, चंद्र ३११ हर्शल, नेपचून
 मंगळ प्रतियुति, शनि नेपचून केंद्र असे योग झाले आहेत

नं० ५४ ची कुंडलि आहे त्याला हात नाहीत. सर्व कामे पायाने उत्तम करतो,
 पायाने बळणदार अक्षर काढतो व चित्रकलाभिज्ञ असल्यामुळे चित्रपण
 काढतो. नेपचून लनाशाला पूर्ण पाहातो, चंद्र ३१२ हर्शल, हर्शल
 ३११ नेपचून, रवि ३११ हर्शल, हर्शल २ १२ शनिमंगळ व नेपचून-
 च्या केंद्रात शनिमंगळयुति, रवि नेपचून त्रिकोण, शुभ नेपचून त्रिकोण
 असे अनेक योग आहेत.

नं० ५५ ची कुंडलि ज्याची आहे त्याचा जठरपि सज्जी होता. कावाची मुद्दी,
 लोखंड-खिळे-बुने वगैरे साण्यास दी-यास खात असे.

मंगळ-नेपचून प्रतियुति, मंगळ हर्शल त्रिकोण, नेपचूनच्या केंद्रात
 रविचंद्रयुति होत आहे, हर्शल इतिवृत्त एवढेच योग या दोन
 महाचे आहेत.

- नं० ५६ ची कुंडलि एका अत्यंत ठेंगु मनुष्याची आहे. उंची फक्त ३६ इंच आहे व वजन ४२ पौंड आहे. याचा विवाह पण अशाच प्रकारच्या छीशी झाल्य आहे व तीची उंची ४२ इंच आहे. सप्तमांतांल चार ग्रह लग्नाल पहातात. रविहर्शल्युति षष्ठात व त्यांचा नेपचूनशी केंद्र योग; चंद्र नेपचूनप्रतियुति या शिवाय दुसरे महत्वाचे योग दिसत नाहीत.
- नं० ५७ ची कुंडलि ज्याची आहे तो हातहास-विद्यार्थी आहे. पहिल्या प्रथम वर्तमानपत्रे विकत होता. याला जगातील मुख्य चक्रेत्या ऐतिहासिक प्रसंगाचे सर्व सन माहीत आहेत व हे ज्ञान शिक्षणाचे नाही. हल्ली तो दुसरी नोकरी करितो. वाचण्याचा नाद इतका आहे की जो कागद दातात येईल तो वाचत सुटतो. याच्या कुंडलीत हर्शल-शनि प्रतियुति तृतीय-नवमास आहे चंद्र नेपचून केंद्र; नेपचूनच्या तृतीयात शुभ-शुक्र -रवि लार्मी एकत्र, एवढेच योग आहेत
- नं० ५८ ची कुंडलि एका जोड मुलीची आहे. कमरेवर शरीराचे डबल अवयव आहेत व कमरेपुढे एकच शरीर आहे. एक मुलगी जन्म झाल्यावर ४ तासांत वारली व दुसरी दुष्ट्या दिवशी २४ तासांनी वारली हे आश्चर्य आहे. कुंडलीत चंद्र-हर्शल व गुरू यांची युति शनीच्या समोर व त्यांचा नेपचूनशी केंद्र झाल्य आहे.
- नं० ५९ ची कुंडली जशा गृहस्थाची आहे ते अनेकावधानी आहेत. एकाच वेळी मेंदूची तीन कामे व्यवस्थित करू शकतात. त्रिगुणम्यबसादी (Triplicity of brain) मेंदू आहे. याच्या कुंडलीत शनि-नेपचून युति व त्यांचा हर्शलशी त्रिकोण आहे; नेपचूनच्या तृतीयांत मंगळ व मंगळ्याच्या तृतीयात हर्शल अंशारवक आहे.
- नं० ६० ची कुंडलि ज्याची आहे त्याचा लठ्ठपणा जगांत १ ला नेबर पटकावील असे म्हणतात. जालणें कठीण जाते व त्याच्या कमरेला हाताचा वेढला वसत नाही. लठ्ठपणा देणारा गुरू वायुराशीत हर्शल्युक्त व शुभ, नेपचून त्रिकोण, रवि चंद्र पक्ष वायुराशीत आहेत. शनि जलराशीत व त्याचा हर्शलशी केंद्र, चंद्र हर्शल, रवि हर्शल त्रिकोणांत आहेत.
- नं० ६१ ची कुंडलि ज्याची आहे त्याने आपल्या पत्नीचा खून तांसे हाल करून घेत्य आहे. याच्या कुंडलीत सप्तमेश शनि बाकि असून बाकि हर्शलच्या युतीत आहे, त्याच्या द्वितीयांत नेपचून उपेष्टा नक्षत्रांत बाकि; शनि हर्शल चंद्राच्या केंद्रांत आहेत.

नं० ६२ ची कुंडलि ज्या स्त्रीची आहे तीने घरातील नातेवाईकास वीषप्रयोगाने विम्याच्या पैशाकरिता ठार मारील. कुटुंबास चंद्र हर्शलच्या प्रति युतीत; रवि हर्शलची युति, शनि नेपचून व्ययस्थानी असून त्यांची २११२ योग, असे योग झाले आहेत

नं० ६३ ची कुंडलि ज्या स्त्रीची आहे तीने तीचा पति शोषेत असता खून केला व पुरावा नाहीसा करण्याकरिता दरीराचे तुकडे करून ते जाळून टाकिले पतिसाठी आत्मयज्ञ करणाऱ्या हिंदू स्त्रीया कोणीकडे व ही सा कोणी फट्टे १ इतकेच नव्हे तर पतीचे काळाज हीने तळून खाते। हीच्या कुंडलीत लग्नाजवळ नेपचूनपुष्ययुति जन्मस्थ चंद्राच्या व्ययात, दशमस्थ भगळाचा नेपचूनशी केंद्र, शनि हर्शल ६१८ योग एवढाच योग आहेत.

• ६४ ची कुंडलि ज्याचा आहे तो शाळा मास्तर असून गने सहाय्यपूर्वी लिहून ठेवल्या प्रमाणे तारीख ४ सप्टेंबर १९१३ रोजी रात्री अनेक खून केले, प्रथमतः पत्नी व ४ गुने गांधे गळे कापून खून केल्यावर त्याने पोलीसला स्वकृत्याची पत्राने जाहीरात दिली व तो सायकलने पत्नीच्या माहेरी जाऊन त्या गांध्याच्या घरास व गवताला तो आग लावीत सुटला, लोकांवर विव्हाल-हल झाला लागला, व असे ३६ खून त्याने केल्यावर तो पोलीसच्या कवजात आग, तो भ्रमिष्ठ ठरून वेढ्याच्या इतिवत्बोत त्याची रवानगी झाली याच्या कुंडलीत लग्नी चंद्र शनि युति सप्तमांतील हर्शल समोर होत आहे, शुक्र हर्शल केंद्र, रवि नेपचून व नेपचून भगळ ६१८ योग आहे.

नं० ६५ ची कुंडलि ज्या गृहस्थाची आहे त्याने विम्याच्या पैशाकरिता २ बायका-आई व दुसरे नातेवाईक यांस विषप्रयोग त्याने केले कुंडलीत रवि-नेपचून युति सप्तमात, शनीच्या प्रतियुतीत, भगळ हर्शलशी युति करावयास जात आहे व समोर राहु, शुक्राच्या व्ययात नेपचून व नेपचूनच्या व्ययात पुष्य आहे.

नं० ६६ ची कुंडली वेदान्ततीर्थ कान्हेरेशास्त्री यांची आहे. २५ वर्षां नंतर स्वपरिभ्रमाने वेदान्ताभ्यासाला सुसात के-ी व पदवी मिळाली; पीतेवर प्रवचने उत्तम दिली १९१३ साली इंग्रजी अभ्यासाला घुरवात करून १९१५ ला इंग्लंडला गेले व तेथे विद्रोहाच्या बलावर संस्कृत-मराठी व

गायनचें अध्यापकत्वं तेषां मिळविलें. दोन विवाह झाले दोन्ही पत्न्या वारल्या. यांच्या कुंडलींत शूक्र-नेपचून युति गुरुच्या त्रिकोणांत लगीं, चंद्र-हर्शल प्रतियुति, शनि हर्शलच्या त्रिकोणांत स्वगृहांचा येत आहे.

बरील प्रमाणें ज्या कुंडल्या दीक्षा आहेत त्यांत हर्शल-नेपचून संबंधाचे जेवढे योग आहेत तेवढाच नामानिर्देश केला आहे व फलिताच्या बाबतींत कित्येक ठिकाणीं दुसरे योग बलवत्तर आहेत. त्याच प्रमाणें काही कुंडल्यांत जन्मस्य हर्शल-नेपचूनचे योग बलवान् विशेष नसून ते हायरेक्शन-परिभ्रमण पद्धतीनें अथवा गोचरीनें ज्यास्त तीव्र झाले आहेत कांही गोचर ग्रह शेवटीं मुद्दाम एकत्र दाले आहेत; व सर्व सामुग्री पुढें ठेवली आहे ती निरीक्षणासाठीं आहे

परिक्षा ३ र.

तीन शतकांतोळ ट्रेमासिक प्रजापति.

वक्र ३ र	१६७१	१६७२	१६७३	१६७४	१६७५	१६७६	१६७७	१६७८	१६७९	१६८०	१६८१
वक्र २ र	१७५५	१७५६	१७५७	१७५८	१७५९	१७६०	१७६१	१७६२	१७६३	१७६४	१७६५
वक्र १ र	१८३९	१८४०	१८४१	१८४२	१८४३	१८४४	१८४५	१८४६	१८४७	१८४८	१८४९
मास	प. अं. मीन	प. अ. मीन	प. अं. मीन	प. अ. मीन	प. अ. मीन	प. अं. मीन	प. अं. मीन	प. अ. मीन	प. अं. मीन	प. अ. मीन	प. अं. मीन
ज्येष्ठ	१-३१	१३-१९	१७-३२	२१-१२	२५-१९	२९-२६	३-७	६-७	१०-४३	१४-३	१८-९
माघ	१३-१७	१५-४५	२०-१	२३-५९	२७-१३	३-३३	५-७	९-१	१२-१७	१६-९	१९-३६
से	१५-४३	१९-१५	२३-५५	२७-१२	३-५९	६-१७	९-३३	१२-४५	१५-४३	१९-५७	२३-६
जुलै	१६-५३	२०-५५	२४-५३	२८-४३	३-४३	६-१७	९-३३	१२-४५	१५-४३	१९-५७	२३-६
मार्गशी	१५-४३	१९-१२	२३-३१	२७-१२	३-२९	६-१७	९-३३	१२-४५	१५-४३	१९-५७	२३-६
चैत्र	१३-२५	१७-१३	२१-१७	२५-१७	२९-१७	३-४१	७-१७	११-२९	१५-१७	१९-३२	२३-५३
वक्र ४ र	१९३३	१९३४	१९३५	१९३६	१९३७	१९३८	१९३९	१९४०	१९४१	१९४२	१९४३
अनुषा	७५	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२	८३	८४	८५

बक ३ र	१६८३	१६८३	१०८५	१६८६	१६८७	१६८८	१६८९	१६९०	१६९१	१६९२
बक ३ रे	१७६६	१७६७	१७६९	१७७०	१७७१	१७७२	१७७३	१७७४	१७७५	१७७६
बक १ न	१८५०	१८५१	१८५३	१८५४	१८५५	१८५६	१८५७	१८५८	१८५९	१८६०
माल	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ	रा अ
जानेवारी	मंग	मंग	शुक्र	शुक्र	शुक्र	शुक्र	शुक्र	शुक्र	शुक्र	शुक्र
मार्च	२०-०१	२६-०५	०-१९	८-४४	१२-५३	१७-८	२१-२३	२५-४२	०-४	४-३६
मे	२३-४८	२७-१९	१-३३	६-०५	१३-२४	१७-३८	२१-३१	२५-३६	२९-४४	३-५६
जुलै	७-७-७	०-५२	४-४९	१२-३७	१८-३१	२०-३०	२४-१६	२८-१३	३-१३	६-१७
ऑक्टोबर	२६-५०	३-४८	७-३१	१५-३७	१९-३७	२३-३८	२७-३८	१-३६	२१-४१	६-४७
नोव्हेंबर	०-५	४-१४	८-३३	१६-४०	२०-५०	२५-४	२९-१८	३-२९	७-४३	११-५९
डिसेंबर	२७-५६	७-१०	६-२५	१५-०	१९-१६	२३-३७	२८-२	३-२५	६-५०	११-१६
१८४४	१९३४	१९३५	१९३६	१९३८	१९३९	१९४०	१९४१	१९४२	१९४३	१९४४
ऑगस्ट	२	३	४	६	७	८	९	१०	११	१२

वक्र ३ ७	१६३	१६४	१६५	१६६	१६७	१६८	१६९	१७०	१७१	१७२	१७३
वक्र ३ ८	१७३	१७४	१७५	१७६	१७७	१७८	१७९	१८०	१८१	१८२	१८३
वक्र १ ८	१८६	१८७	१८८	१८९	१९०	१९१	१९२	१९३	१९४	१९५	१९६
साव	रा. अ. मि. ८-१६	रा. अ. मि. १३-२०	रा. अ. मि. १७-१०	रा. अ. मि. २२-२३	रा. अ. मि. २७-२८	रा. अ. मि. ३१-३४	रा. अ. मि. ३६-३९	रा. अ. मि. ४०-४३	रा. अ. मि. ४४-४७	रा. अ. मि. ४८-५१	रा. अ. मि. ५२-५५
जानेवरी	मा. ८-१६	मा. १३-२०	मा. १७-१०	मा. २२-२३	मा. २७-२८	मा. ३१-३४	मा. ३६-३९	मा. ४०-४३	मा. ४४-४७	मा. ४८-५१	मा. ५२-५५
मार्च	८-१६	१३-२०	१७-१०	२२-२३	२७-२८	३१-३४	३६-३९	४०-४३	४४-४७	४८-५१	५२-५५
मे	१०-२१	१४-२५	१८-२२	२२-२४	२६-२८	३०-३२	३४-३६	३८-४०	४२-४४	४६-४८	५०-५२
जुलाई	११-५०	१७-५५	२२-०	२६-११	३०-२०	३४-२१	३८-१६	४२-१३	४६-४	५०-३६	५४-२५
सप्टेंबर	१६-१४	२०-२६	२४-४५	२८-३	३२-४६	३६-२९	४०-२०	४४-१०	४८-०	५२-०	५६-०
नोव्हेंबर	१५-४४	२०-१३	२४-४४	२८-१३	३२-४६	३६-२९	४०-२०	४४-१०	४८-०	५२-०	५६-०
एक व ये	१९४५	१९४६	१९४७	१९४८	१९४९	१९५०	१९५१	१९५२	१९५३	१९५४	१९५५
अनुक्रम	११	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३

चक्र ३ रे	१७०४	१७०५	१७०६	१७०७	१७०८	१७०९	१७१०	१७११	१७१२	१७१३	१७१४
चक्र २ रे	१७८८	१७८९	१७९०	१७९१	१७९२	१७९३	१७९४	१७९५	१७९६	१७९७	१७९८
चक्र १ ले	१८७२	१८७३	१८७४	१८७५	१८७६	१८७७	१८७८	१८७९	१८८०	१८८१	१८८२
मास	रा. अ. मिह	रा. अ. मिह	रा. अ. मिह	रा. अ. मिह	रा. अ. मिह	रा. अ. मिह	रा. अ. मिह	रा. अ. मिह	रा. अ. मिह	रा. अ. मिह	रा. अ. मिह
जानेवारी	०-०	४-४९	१-४१	१४-३२	१९-२७	२४-१६	२९-८	४-०	८-५३	१३-४३	१८-३३
माघ	२७-३९	२-२६	७-१५	१२-९	१७-०	२१-५४	२६-५१	१-५०	६-४६	११-४६	१६-४६
फे	२७-३०	२-९	६-३८	११-१५	१५-५५	२०-३५	२५-१९	०-६	४-५४	९-४४	१४-३६
जुलै	०-१०	४-३३	८-५८	१३-३३	१७-५३	२२-१९	२६-५०	१-३१	५-५७	१०-३९	१५-७
सप्टेंबर	३-५३	८-१५	१२-४२	१७-६	२१-३५	२५-५९	०-३६	४-५३	९-३३	१३-५१	१८-१९
नोव्हेंबर	५-२४	१०-३	१५-९	१९-४५	२४-२३	२८-५८	३-२५	८-९	१२-४३	१७-२१	२१-५४
चक्र ४ ये	१९६६	१९७७	१९५८	१९५९	१९६०	१९६१	१९६२	१९६३	१९६४	१९६५	१९६६
अनुक्रम	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४

चक्र ३ रे	१७१५	१७१६	१७१७	१७१८	१७१९	१७२०	१७२१	१७२२	१७२३	१७२४	१७२५
चक्र २ रे	१७१९	१८००	१८०१	१८०२	१८०३	१८०४	१८०५	१८०६	१८०७	१८०८	१८०९
चक्र १ ले	१८८३	१८८४	१८८५	१८८६	१८८७	१८८८	१८८९	१८९०	१८९१	१८९२	१८९३
मास	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.
जानेवरी	दृग्मा	वर्षा	तूळ	तूळ	तूळ	तूळ	तूळ	तूळ	वृद्धिक	वृद्धिक	वृद्धिक
	२३-२१	२८-२९	२-५५	७-४०	१२-३३	१७-३	२१-२८	२६-१९	०-५२	५-२४	९-५४
माचं	२१-४७	२६-४५	१-४४	६-४३	११-४०	१६-३४	२१-२८	२६-१९	१-८	५-५३	१०-३७
जे	१९-३०	२४-२४	२९-१९	४-१६	९-१३	१४-७	१९-३	२३-५९	२८-५३	३-४४	८-३५
गुलारं	मां.	मां.	मां.	मां.	मां.	१३-११	१७-५	२२-३६	२७-१८	२-०	६-४१
सप्टेंबर	१८-४५	२४-३५	२९-५	३-४६	८-२८	१५-१८	१९-४६	२४-१४	२८-४१	३-१०	७-३७
ऑक्टोबर	२२-४७	२७-१९	१-४८	६-१७	१०-४६	१५-१०	२३-२६	२७-५०	२-१२	६-३६	१०-५७
नवेंबर	२६-२६	१-१	५-३३	१०-१	१४-१९	१९-०	२३-२६	२७-५०	२-१२	६-३६	१०-५७
चक्र ४ ये	१९६७	१९६८	१९६९	१९७०	१९७१	१९७२	१९७३	१९७४	१९७५	१९७६	१९७७
अनुक्रम	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५

चक्र ३ रे	१७२८	१७२७	१७२८	१७२९	१७३०	१७३१	१७३२	१७३३	१७३४	१७३५	१७३६
चक्र ३ रे	१८१०	१८११	१८१२	१८१३	१८१४	१८१५	१८१६	१८१७	१८१८	१८१९	१८२०
चक्र ३ रे	१८१४	१८१५	१८१६	१८१७	१८१८	१८१९	१८२०	१८२१	१८२२	१८२३	१८२४
मास	रा. अ. वृषिक	रा. अ. वृषिक	रा. अ. वृषिक	रा. अ. वृषिक	रा. अ. धनु	रा. अ. धनु	रा. अ. धनु	रा. अ. धनु	रा. अ. धनु	रा. अ. धनु	रा. अ. धनु
ज्येष्ठा	१४-२१	१८-४४	२३-६	२७-२८	१-४४	५-५८	१०-१०	१४-२१	१८-२९	२२-३४	२६-३८
माघ	१५-१७	१९-५६	२४-३२	२९-३	३-३३	७-५८	१२-२२	१६-४२	२१-१	२५-१५	२९-२८
मे	१३-१६	१८-१४	२३-०	२७-४३	२-३६	७-४	११-४१	१६-१५	२०-४५	२५-१५	२९-३९
ज्येष्ठा	११-२४	१६-५	२०-४७	२५-१६	०-५	४-४२	९-१६	१३-५७	१८-३९	२३-१	२७-३०
माघ	१२-५	१६-३१	२०-५८	२५-२१	२९-४८	४-१०	८-३३	१२-५४	१७-१७	२१-३८	२५-५८
ज्येष्ठा	१५-१६	१९-३३	२३-५१	२८-६	२-३१	६-३३	१०-४३	१४-५१	१८-५८	२३-१०	२७-१९
माघ	१७-७	१९-७९	१९-८०	१९-८१	१९-८२	१९-८३	१९-८४	१९-८५	१९-८६	१९-८७	१९-८८
ज्येष्ठा	४६	४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६

संक्षेप करण.

हर्षल उर्फ प्रजापतीचे ८४ वर्षांचे वक्तृवाण्यांत आले असून या प्रमाणे सन १९७१ पासून सन २००६ पर्यंत ३३६ वर्षांचीं चार बॅक दीर्घी आहेत. वक्तृ १ ले या कोष्टकातील अनुक्रम सनाचा हा दैसासिक वृत्तात्मक स्पष्ट दर्शक असून वक्तृ २ किंवा ३ मधील सनाचा (हणजे दर पाठीमगील चवदा-तील सनाचा) स्पष्ट प्रजापति करितांनी दर मागील वक्तृ प्रजापतीची सूक्ष्म गति व वक्ष्यापात मिळून एक अंदा पांच कला या वक्तृ घेणें व पुढील हणजे ४ व्या वक्तृातील सनाचा प्रजापति स्पष्ट करितांनी दर वक्तृ एक अंदा पांच कला मिळवीत जाणें.

याच्या मागील सनांतीलहि प्रजापति काढतां याचा हणून अनुक्रम अंकांचे

वक्तृ ३ रे	१७४८	१७४९	१७५०	१७५१	१७५२	१७५३	१७५४
वक्तृ २ रे	१८३२	१८३३	१८३४	१८३५	१८३६	१८३७	१८३८
वक्तृ १ ले	१९१६	१९१७	१९१८	१९१९	१९२०	१९२१	१९२२
मान	रा. अ. कुम.	रा. अ. कुम.	रा. अ. कुम.	रा. अ. कुम.	रा. अ. कुम.	रा. अ. कुम.	रा. अ. कुम.
जानेवारी	१३-४३	१७-३५	२१-०३	२५-१२	२९-००	३-१०	६-२९
मार्च	१७-५	२०-५३	२४-३९	२८-०३	३-११	५-१५	९-३८
म	१९-२६	२३-२५	२७-३८	३१-१०	५-३	८-१३	१२-४०
जुलई	१९-५	२३-१७	२७-२३	३१-२७	५-३०	९-३१	१४-२
सप्टेंबर	१६-५३	२१-४	२५-१३	२९-२३	३-२९	७-३७	१२-२५
नवेंबर	१५-४८	१९-४८	२३-४८	२७-४८	१-४७	५-४८	९-३७
वक्तृ ४ थे	२०००	२००१	२००२	२००३	२००४	२००५	२००६
अनुक्रम	६८	६९	७०	७१	७२	७३	७४

रोकटवें चक्र आहे. ज्या मनाचा प्रजापति पाहिजे त्या सनास ८४ नी भागून जी बाकी मेईल तोच अनुक्रमअंकांन अक पाहणे व त्याच कोष्टकांतील द्वैमासिक प्रजा-पतिवरून तारखेप्रमाणे इश्ट हर्शल काढून जितकी चक्रे हर्शलमागे अमेळ नितक्या शेरु चक्राम १ अश पाच कला प्रमाणे वजा करून घ्यावा.

उदाहरण:-ता. १० एप्रिल १९२७ चा हर्शल काढणे झाल्यास ८४ नी १९२७ ला भागता बाकी ३१ राहते व रोकटच्या कोष्टकांत अनुक्रम अंक ३१ पन १७११-१७१५-१८७९ च्या खाली येतो आहे किंवा १९२७+८४=१७११ हा पण सन बाब मकरात येतो झणून या सदरातील मार्च १ तारीख व मे तारीख १ वा प्रजापति मध्ये १ अश ४४ कला अंतर उर्फ ९१ दिवसांची ही गति आहे परंतु ता. १ मार्च ते एप्रील १० पर्यंत ४० दिवस वेतात तेव्हा साध्या वैशिशिकाने जवळ जवळ ६४ कला झणजे १ अश ४ कला तो १ मार्च पासून १० एप्रिल पर्यंत गेला देखे तो वक्रि असल्याने मार्च ता. १ च्या कन्या १ अंश ५० कलामध्ये तो वजा केल्यास कन्या ० अश ४६ कलामध्ये तो येतो; परंतु १९२७ सन ३ चक्रे मागे झणून दर चक्रास १ अंश ५ कला प्रमाणे ३ अंश १५ कला मागील झणून वजा करीता सिंह ३७ अश ३१ कलेंत तो वक्रि जमा येतो. हा आलेला हर्शल अर्था ते पाळव अशापेक्षा सूक्ष्म दृष्ट्या चुकणार नाही

परिशिष्ट ४ थें.

तीन शताब्दीतील वार्षिक नेपच्यूनची रपटम्बिती.

अनुक्रम नंबर	सन	सन	राश्वयश	सन	अनुक्रम नंबर	सन	सन	राश्वयश	सन,		
			सिंह					सूत			
११२	१५४७	१७६२	२५-८	१९२७	१३१	१६१६	१७८१	६-२७	१९४६		
११३	१५५८	१७६३	२८	१५१९२८	१३२	१८१७	१७८२	८-२४	१९४७		
			म-या								
११४	१५६९	१८६४	०-२४	१९२९	१३३	१६१८	१७८३	१०-२९	१९४८		
११५	१६००	१७६५	७-३१	१९३०	१३४	१६१९	१७८४	१२-३६	१९४९		
११६	१६०१	१७६६	४	३७	१९३१	०३५	१६२०	१७८५	१४-४४	१९५०	
११७	१६०२	१७६७	१-४७	१९३२	०३६	६२१	१७८६	१८-४९	१९५१		
११८	१६०३	१७६८	८	४५	१९३३	३७	०३२	१७८७	१८	५३	१९५२
११९	१६०४	१७६९	११-१	१९३४	१३८	१-२३	१७८८	२०	५९	१९५३	
१२०	१६०५	१७७०	१३-७	१९३५	१३९	१६२४	१७८९	२३-४	१९५४		
१२१	१६०६	१७७१	१५-१३	१९३६	१४०	१६२५	१७९०	२५-१०	१९५५		
१२२	१६०७	१७७२	१७-२०	०९३७	१४१	१६२६	१७९१	२७-१६	१९५६		
१२३	१६०८	१७७३	१९-२८	१९३८	०४२	१६२७	१७९२	२९-२३	१९५७		
								वृश्चिक			
१२४	१६०९	१७७४	२१	३४	१९३९	१४३	१६२८	१७९३	१-३०	१९५८	
१२५	१६१०	१७७५	२३-२९	१९४०	०४४	१६२९	१७९४	३	३४	१९५९	
१२६	१६११	१७७६	२५-४७	१९४१	१४५	१६३०	१७९५	५	४१	१९६०	
१२७	१६१२	१७७७	२७-५२	१९४२	१४६	१६३१	१७९६	७-५०	१९६१		
			सूत								
१२८	१६१३	१७७८	२-१	०९४३	१४७	६३८	१७९७	१०	१९	१९६२	
१२९	१६१४	१७७९	२-५	१९४४	४८	१८३१	१७९८	१२-३१	१९६३		
१३०	१६१५	१७८०	४-१३	१९४५	१४९	१६३२	१७९९	१४-४	१९६४		

[illegible]

वक्र २ रे	१६६८	१६६९	१६७०	१६७१	१६७२	१६७३	१६७४	१६७५	१६७६	१६७७	१६७८
वक्र १ रे	१८३३	१८३४	१८३५	१८३६	१८३७	१८३८	१८३९	१८४०	१८४१	१८४२	१८४३
	रा. अ.	र. अ.	रा. अ.	रा. अं.	र. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अ.
आनेमारी	२६-१६	२८-२४	०-३१	२-४७	४-४७	६-५६	९-२	११-११	१३-३९	१५-२९	१७-३३
एपिक	२१-८	१-१७	३-२७	५-३९	७-४८	९-५८	१२-९	१४-३०	१६-२६	१८-३७	२०-४२
जुलाई	२८-३२	०-४७	३-५	४-२९	७-३५	९-५०	१२-७	१४-२२	१६-२८	१८-५३	२१-०
अक्टोबर	२६-३९	२८-५१	१-६	३-१९	५-३२	७-४५	१०-१	१२-१४	१४-२५	१६-४४	१८-५७
अनुक्रम	३५	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८

वक्र २ र	१६७९	१६८०	१६८१	१६८२	१६८३	१६८४	१६८५	१६८६	१६८७	१६८८	१६८९
वक्र १ ले	१८४४	१८४५	१८४६	१८४७	१८४८	१८४९	१८५०	१८५१	१८५२	१८५३	१८५४
जानेवारी	रा. अ. कुम	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अं मीन	रा अ	रा. अं.	रा अं.	रा अ.	रा. अं.
	१६-४४	१७-५४	१४-२	१६-११	१८-२२	०-३१	२-४३	४-५१	७-१	१-१३	११-२३
					मीन						
एप्रिल	२२-५६	२५-२	२७-१३	२९-२२	१-३३	३-३९	५-४५	७-५८	१०-८	१२-१७	१४-२५
	व.	व.	व.	मीन	व.	व	व.	व	व.		
जुलै	२३-२३	२५-३४	२७-५४	०-११	२-१५	४-२९	६-५४	९-१०	११-२४	१३-३६	१५-५५
ऑक्टोबर	२१-१२	२३-२६	२४-४४	२८-०	०-१४	२-३०	४-५१	७-४	९-३०	११-३९	१३-५५
	मा.	फा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.
अनुक्रम	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९

वक्र २ रे	१७०१	१७०२	१७०३	१७०४	१७०५	१७०६	१७०७	१७०८	१७०९	१७१०	१७११
वक्र १ ले	१८६६	१८६७	१८६८	१८६९	१८७०	१८७१	१८७२	१८७३	१८७४	१८७५	१८७६
जानेवारी	रा. ल.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अं	रा अं	रा. अं	रा. अं	रा. अ	रा. अं.
	७-४९	९-१८	१२-१८	१४-३४	१६-४८	१९-२	२१-१७	२३-३२	२५-४७	२८-४	०-१७
	१०-१९	१२-२९	१४-३९	१६-४९	१८-५७	२१-७	२३-१८	२५-२८	२७-३७	२९-४६	३-०
	१२-४७	१५-०	१७-१५	१९-३०	२१-४३	२३-३५	२६-९	२८-२०	०-३२	२-४४	४-५६
दुसरे	व.	व.	व.	व.	व.	अ.	व	अ.	अ. व.	व	व.
अक्टोबर	११-३१	१३-५१	१६-७	१८-२७	२०-४७	२३-४	२५-२३	२७-४१	२९-५९	३-१८	४-३७
अनुक्रम	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०	६१

पत्र २ रे	१७१२	१७१३	१७१४	१७१५	१७१६	१७१७	१७१८	१७१९	१७२०	१७२१	१७२२
पत्र ६ ले	१८७३	१८७८	१८७९	१८८०	१८८१	१८८२	१८८३	१८८४	१८८५	१८८६	१८८७
जानिबारी	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.	रा. अं.
	पृथग	४-३२	७-५	९-२९	११-३८	१२-५५	१६-१२	१८-२९	२०-४६	२३-३	२५-२०
	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.	मा.
	४-८	६-१७	८-२६	१०-३९	१२-४९	१५-०	१७-१०	१९-२२	२१-३३	२४-४३	२५-५३
पत्रिम	७-१०	९-२१	११-३२	१३-४५	१५-५७	१८-८	२०-२०	२२-३२	२४-४३	२६-५३	२९-०३
	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.
	६-५६	९-१२	११-३०	१३-४८	१५-५५	१८-३५	२०-४३	२३-०	२५-१८	२७-३५	२९-५२
अक्टोबर	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२

चक्र १ रे	१७३३	१७३४	१७३५	१७३६	१७३७	१७३८	१७३९	१७४०	१७४१	१७४२	१७४३
चक्र १ ले -	१८८८	१८८९	१८९०	१८९१	१८९२	१८९३	१८९४	१८९५	१८९६	१८९७	१८९८
जानेवारी	रा. अ. दुधने २७-३८	रा. अ. दुधने २९-५८	रा. अ. दुधने २-१२	रा. अ. दुधने ४-३०	रा. अ. दुधने ६-४८	रा. अ. दुधने ९-५	रा. अ. दुधने ११-२४	रा. अ. दुधने १३-४२	रा. अ. दुधने १५-१	रा. अ. दुधने १८-१९	रा. अ. दुधने २०-३५
एप्रिल	मा. २८-५	मा. ०-१६	मा. २-१६	मा. ४-३०	मा. ६-४८	मा. ९-५	मा. ११-२४	मा. १३-४२	मा. १५-१	मा. १८-१९	मा. २०-३५
जुलै	मिथुन १-१५	मिथुन २-२४	मिथुन ४-३०	मिथुन ६-४८	मिथुन ९-५	मिथुन ११-२४	मिथुन १३-४२	मिथुन १५-१	मिथुन १८-१९	मिथुन २०-३५	मिथुन २२-५५
ऑक्टोबर	२-८	४-२५	६-४१	८-५८	११-१४	१३-३०	१५-४६	१८-२	२०-१८	२२-३४	२४-४८
	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.
अनुक्रम	३३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२	८३

वक्र २ रे	१७३४	१७३५	१७३६	१७३७	१७३८	१७३९	१७४०	१७४१	१७४२	१७४३	१७४४
वक्र १ ले	१८९९	१९००	१९०१	१९०२	१९०३	१९०४	१९०५	१९०६	१९०७	१९०८	१९०९
आनेवारी	रा. अं. मिथुन	रा. अं. मिथुन	रा. अ. मिथुन	रा. अ. मिथुन	रा. अ. वर्क	रा. अं. वर्क	रा. अं. वर्क	रा. अ. वर्क	रा. अं. वर्क	रा. अं. वर्क	रा. अं. वर्क
एप्रिल	२२-५४	२५-१२	२७-३०	२९-४८	३-६	४-२५	६-४२	८-५९	११-१७	१३-३५	१५-५२
जुलाई	२२-१३	२४-२५	२६-३४	२८-४९	१-१	३-१४	५-२६	७-३४	९-५२	१२-६	१४-१९
अक्टोबर	१५-४	१७-१३	२९-२०	१-३९	३-३७	५-४५	७-५६	१०-४	१२-१३	१४-२३	१६-३२
अनुक्रम	२७-१२	२९-१६	१-२९	३-४३	५-५६	८-९	१०-२२	१२-३५	१४-४८	१७-१	१९-१३
	- व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.	व.
	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०	९१	९२	९३	९४

चक्र २ रे	१७५५	१७५६	१७५७	१७५८	१७५९	१७६०	१७६१	१७६२	१७६३	१७६४	१७६५
चक्र १ ले	१९१०	१९११	१९१२	१९१३	१९१४	१९१५	१९१६	१९१७	१९१८	१९१९	१९२०
जानेवारी	रा. अं. कक	रा. अं. कक	रा. अं. कक	रा. अ. कक	रा. अ. कक	रा. अ. कक	रा. अ. कक	रा. अ. कक	रा. अ. कक	रा. अ. कक	रा. अं. सिंह
एप्रिल	१६-३३	१८-४६	२०-५९	२३-१३	२५-२६	२७-४०	२९-५३	३-७	४-२३	६-३६	८-५०
जुलाई	१८-४०	२०-४८	२२-५८	२५-६	२७-१३	२९-२१	३-३१	३-३८	५-४७	७-५७	१०-५
ऑक्टोबर	२१-३५	२३-३६	२५-४८	२७-५९	०-९	२-१९	४-३१	६-४१	८-५१	११-०	१३-११
अनुक्रम	९५	९६	९७	९८	९९	१००	१०१	१०२	१०३	१०४	१०५

प्रजापति उर्फ हरीलप्रमाणेय देव-
चूने के कल १६५ वर्षों के ओहरे व मागील
दोस कर्मातीत सनावा नेपचून काठ-
ठांनी १ अंश ५१ कला कला कलम
नेपचून च्यावा व पुडीस चकातील
सनावा काठठांनी दर वजामागे १ अश
५१ कला मिळवून घेत आवा, असा
भाकेल नेपचून फार ता ०॥ ते ०॥।
अंश पर्यंतच चुकेल या येछी ज्यास्त
परक पडणार नाहीं.

वक्र २ रे	१७५६	१७५७	१७५८	१७५९	१७६०	१७६१
वक्र १ ले	१९२१	१९२२	१९२३	१९२४	१९२५	१९२६
	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.	रा. अ.
	सिंह	सिंह	सिंह	सिंह	सिंह	सिंह
जानेवारी	१३-१२	१५-२०	१७-२३	१९-५९	२२-१३	२४-२७
एप्रिल	११-४	१३-१९	१५-३३	१७-४७	२०-१	२२-१६
जुलई	१२-१३	१४-११	१६-२१	१८-३८	२०-४६	२२-५४
ऑक्टोबर	१५-२०	१७-२९	१९-३८	२१-४८	२३-५५	२६-३
अनुक्रम	१०६	१०७	१०८	१०९	११०	१११

परिशिष्ट ५ वें.

देशांच्या व शहरांच्या राशी

इंग्लंड, डेन्मार्क, जर्मनी, पोर्लंड, जपान. खिरिया.	मेघ
आयरलंड इराण, आसियामायनर युरोपातील राशिया.	वृषभ.
अमेरिकेची समुक्त संस्थाने. बेल्जियम. इभ्रित, बेल्ज, आर्मेनिया, मिथुन	
स्काटलंड, हाल्ड, पश्चिम व उत्तर आफ्रिका	कर्क.
मान्य, इताली, रुमानिया.	सिंह.
युरोपातील तुर्कस्थान, स्वित्झरलंड, मेसापेटोमिया.	कन्या.
ऑस्ट्रिया, चान, तिबेट	तळ
बल्गेरिया, नॉर्वे, डेन्सबॉक.	वृश्चिक
जरमस्थान, ऑस्ट्रेलिया, हंगेरी, स्पेन	धनु.
हिंदुस्थान, अफगाण, बल्गेरिया, ग्रीस	मकर.
प्रसिया, रशिया, स्विडन ऑफिसिनिया	कुम्भ.
पोर्तुगाल, ताहार, गेलेरिया	मीन

हिंदुस्थानांतील प्रांत व त्यांच्या राशी.

आसाम=वृश्चिक,	बंगाल=मकर,	ब्यारिया=वृश्चिक,
काश्मीर=सिंह,	काठेवाड=धनु,	ब्रह्मदेश=वृषभ,
महाराष्ट्र=धनु	पंजाप=मीन	

प्रसिद्ध शहरांच्या राशी.

मॉसेलिस=मेघ	बोस्टन=कन्या
बर्मिंघम=मेघ	फोपनहेवन=तळ
ब्रिस्न=वृषभ	बेल्जियम=धनु
मेपलस=मेघ	लिंहरपुल=वृश्चिक
लंडन=मिथुन	अण्णराफोर्ड=मकर
आमस्टर्दाम=कर्क	बार्सिंगटन=वृश्चिक
रोम=सिंह	न्युफोल्ड=वृश्चिक
सेनफ्रान्सको=मिथुन	मुसलस=मकर
व्हेनीस=कर्क	मायटन=कुम्भ
मिलन=कर्क	जलेक्झाडीया=मीन

मॅन्चेस्टर=कुक
दसाहस=सिंह
शिकागो=सिंह
पॅरेस=कन्या

विस्टल=सिंह
न्यूयार्क=कुक
जेरुसलेम=कन्या
लिस्बन=कूळ

हिंदुस्थानांतोळ कांहीं प्रसिद्द शहरांच्या राशी.

अमृतसर=मेघ

वराणसी=कुक

पंढरपूर=कुक (अमच्या मतें-
मीन)

द्वारका=वृषभ

अगन्नाथपुरी=वृद्धिक

मुंबई=वृद्धिक

पुणे=कन्या

दिल्ली=वृषभ

नागपूर=कन्या

कलकत्ता=कुक

सुरत=वृद्धिक

मद्रास=मेघ

महाड=वृद्धिक

अलाहाबाद=मकर

कोल्हापुर=धनु

नईसुर=मेघ

जळगाव=मिथुन

पानिपत=मीन

बडोदे=मेघ

बनारस=मीन

जोशरा=वृद्धिक

हैद्राबाद (निजाम)=कुक

ऐतिहासिक प्रसंगाची कुंडली ज्या देशाची अथवा शहराची करवयाची असेल त्या देशाची अथवा शहराची वर दिलेली राशि, सनतों माहून गोचरोचे स्वरूपेचे ग्रह माहादेत.

परिशिष्ट ६ वे.

मोठ्याच्या प्रहांच्या युत्या.

हर्षल-नेपच्यून.

युति-सन	राशि.	प्रतियुति-सन	राशि.
१६५०	धनु १७ ते १८ अंश	१७३५-३६	मिथुन धनु २१ ते २२ अंश.
१८२१	मकर १ ते २ अंश.	१९०४-८	कर्क मकर ११ ते १२ अंश.

१९९१-९२ ११ मकर ते १२ अंश.

हर्षल नेपच्यूनची युति व प्रतियुति एकदा झाल्यावर दुस-यांनदा १७१ वर्षांनीं होत.

नेपच्यून-शनि.

युति-सन	राशि	प्रतियुति-सन	राशि.
१८०९	धनु	१८२७	कर्क-मकर
१८४६	कुंभ	१८६३	मेघ-तुला
१८८२	वृषभ	१९००	मिथुन-धनु
१९१७-१८	सिंह	१९३६-३७	कन्या-मीन
१९५३	तुल		

नेपच्यून-शनीची युति व प्रतियुति दर ३६ वर्षांनीं होत असते.

हर्षल शनि.

युति-सन	राशि	प्रतियुति-सन	राशि
१८०५-६	तुल	१८२८	मकर-कर्क
१८५२	वृषभ	१८७३	सिंह-कुंभ
१८९७	मृधिक	१९१८-१९	सिंह-कुंभ
१९४१-४२	वृषभ	१९६४	कन्या-मीन

हर्षल-शनि युति व प्रतियुति दर ४५ वर्षांनीं होत असते. कोणत्याहि दोन प्रहांच्या युति अथवा प्रतियुति एकदा झाल्यावर ता पुन्हा किते वर्षांनीं होणार हें स्थूलमानानें काढायार्चे असल्यास दोन्ही प्रहांस १२ राशि फिरण्यास लागणा-या शुणाकारास त्याच्या अंतरानें भागून निघते. उदाहरणार्थ हर्षलास बारा राशि फिरण्यास ८४ वर्षे \times शुक्ल बारा राशि फिरण्यास बारा वर्षे = १००८ \div दोघामधील अंतर ७२ = १४ हा आगाकार आला इतक्यांत वर्षांनीं हर्षल-शुक्रची युति व प्रतियुति पुन्हा होणार व युति व प्रतियुति यामध्ये ७ वर्षांचे अंतर रहाणार.

परिशिष्ट ७ वे.

आपतं उक्तं इमिज् यार्धा म्यष्ट म्यिति.

१८०५ घनु	१७-१६	१८८० मीन	४-४६
१८१० घनु	२२-४६	१८८५ "	९-१६
१८१५ घनु	२८-१६	१८९० "	१४-४६
१८२० मकर	३-८६	१८९५ "	१९-१६
१८२५ मकर	९-१६	१९०० "	२४-४६
१८३० मकर	१३-४६	१९०५ "	२९-१६
१८३५ मकर	१९-१६	१९१० मेष	४-४६
१८४० मकर	२४-४६	१९१५ "	९-१६
१८४५ "	३०-१६	१९२० मेष	१४-१६
१८५० कुंभ	४-४६	१९२५ "	१९-१६
१८५५ "	१०-१६	१९३० "	२४-४६
१८६० "	१४-४६	१९३५ "	२९-१६
१८६५ "	२०-१६	१९४० वृषभ	४-४६
१८७० "	२४-४६	१९४५ "	१०-१६
१८७५ कुंभ	३०-१६	१९५० "	१४-४६

या ग्रहास १२ राशि आक्रमण्यास ३६० वर्षे लागतात. वर्षांज तो एक अंश चालतो. सध्या निदान हा ग्रह राहु प्रमाणे वास्तविक घटन चालणे योग्य आहे. फलजातकांत असा ग्रह घेऊन काय निष्पन्न होतं त्याचे निरीक्षण करण्यास उपयोग व्हावा म्हणून त्याची स्पष्टस्थिति वाचकांपुढे ठेवली आहे. श्री शिवछत्रपति यांच्या जन्मकुठलीत ग्रह दाखल करावयाचा असल्यास तो वरील दिशेबाजें मिथुन २१-२२ अंशात म्हणजे (वृ. मं. १ पहा) व्यवस्थानें मेळं शकेल व मंगळ, नेपच्यून आणि शनिज यांचा त्रिकोण होईल या प्रमाणें कोणत्याही बुद्धीत तो बसविता येईल.

परिशिष्ट ८ वें.

विशिष्ट कुंडल्यांतील विशिष्ट प्रसंगांचे स्पष्टप्रद.

क्र.	रावे	चांद	मण्डळ	वृष	गुरु	शुक्र	शनि	राहु	हरेल	नेपचुन
१	शिवराज्याभिषेक तारिख ६ जून १९७४	सिंह १०	मीन २८॥	वृष २७	शुक्र १० व	शुक्र १६	मेघ २५	कुंभ ३	मीन २२	कुंभ १०
२	समाजनि सायन माता सोयराबाईस जीवित भि- तीत विनले तारिख १९	कर्क ०	मिथुन २९	मकर १३	जुल ३	मिथुन २७	कर्क ८	तुल ५	मेघ १५	कुंभ २२
३	जून १९८० वंसगाचा वध तारिख ११ मार्च १९८९	वृष १०	मकर १६	मघ ६	जुल १९	वृष ३	शुक्र ९	मेघ १७	वृष २१	मीन ११
४	नेपोलियनचा छिपरीकन पराजय आक्टोबर १८१२	०	कुंभ	पूर्व १८	दुःखा ६ व	वज्र	मकर १३	मिह ५	शुक्र २९	वज्र १६
५	वाटपुंग नेपोलियनचा पराजय. तारीख १९- १७-१८ जून १८१५	तुल १६	मीन १८	वज्र १७	तुल १	मिह ७	कुंभ १३ व	कर्क ३	वज्र ४५	वज्र १८

आर्योद्यन वादशाखा पुत्र रुद्राक्ष मेथेला रा- पदला. तारीख ३० ज- नवारी १८८१	रवि कुंभ ११	चंद्र कुंभ ८	मंगळ मीन १६-४९	जुष कुंभ २९-५२	गुरू धनू १८-४९	शुक्र मीन २७	शनी सिंह १७-२२	राहू रक २१	हंशल तुल २१-५८	नेपचून वृषभ २९-१२
धोमत मन्हारराव राय- हवाळ पदस्थूल हाळे. एप्रिल १८७५	मेघ वृषभ	•	धनू मकर	मीन	तुल २६, २५	मीन	कुंभ २३, २४	मेघ १८	सिंह ११	वृषभ १
आर्योद्यन वादशाखा परनीचा लून हाळ. मार्च १८९८	कन्या तुल	•	वर्क	कन्या	तुल १४, १५	वृषिक	धनू ६, ७	मकर १४	धनू १	मिथुन २४
आर्योद्यन रायशाखा वाररा शाबे ड्यूक फर्नेंडेडा लून हास्याने महाबुदा- बे शरण उपन शाले तारीख २७ जून १९१४	सिंह ५	सिंह	धनू १	वर्क २८	कुंभ २१-५२	सिंह ९	मिथुन २२-२४	मीन ७	कुंभ १० १०-५७	वर्क २७-६
अमित लक्ष्मीबाई सादेव यास वैष्य प्राप्त हाळे तारीख १८ नव्हेंबर १८५३	वृषिक २७	वर्क ७	कन्या १	धनू १८	मकर ४	धनू	वृषभ २० ३०	मिथुन १३	वृषभ १०	मीन ११

रवि	चंद्र,	मंगळ,	बुध	गुरु	शुक्र	शनि	राह	हसोल	नेपचून
११ धामत लक्ष्मीबाई रण-मिथुन भेदानावर मृत आल्या तारीख १८ जून १८५७	तुषम १०	मिथुन २४॥	मिथुन ७॥	तुषम ७॥	वृषभ १६॥	कर्क १५	मेघ २	तुषम २७	मीन २३
१२ श्रीमंत मयाजीराव महा- राजांचे दत्ताविधान ता- राख १७ मे १८७५	वृश्चिक ३	मकर ४	मिथुन ६	तुल २३	मेघ २३	कुंभ २६	मेघ १५	सिंह ११॥	वृषभ १॥
१३ श्रीमदाम कृष्णपरमहंस समाधिस्त झाले तारीख १६ ऑगस्ट १८९६	धनू १	मिथुन १	कन्या १०	सिंह २१	कन्या ४॥	वृश्चिक १३	कुंभ २५	वृश्चिक २०॥	मिथुन २०
१४ श्रीमद्विष्णुकाद समा- धिस्त झाले जुलै १९०२	०	मिथुन कर्क	मिथुन कर्क	कुंभ १४, १५	मिथुन	मकर १४, २५	वृश्चिक १	धनू १८, १७	कर्क २
१५ श्रीमद्वामतीर्थ यांनी जल समाधि घेतली, तारीख १७ नोव्हेंबर १९०६	तुल १७-२२	कन्या २३	वृश्चिक ६	कर्क ११	धनू ६	मीन ६ व.	सिंह ७	मकर ५	कर्क व. १२॥
१६ लुइल्यिस स्ट्रेब समुद्रांत घुडाले तारीख १५ एप्रि- ल १९१२	मेघ १, ९	धनू ६	मेघ २६	धनू १५	मेघ ४	वृषभ २०	मेघ २१	कुंभ ४	कर्क २१

APPENDIX IX

Herschel.

If, therefore, the sum be put aside and the classification of influences be confined to the Planets, Uranus has better claims than any other to present the king or ruler. The influence of Uranus may be summed up under the three heads of action, feeling and thought. It is doubtful, whether, when considered alone, it has very direct effect upon the accumulation of money. The invariable suddenness and unexpectedness of Uranus' action is quite peculiar to this planet and distinguishes it from all the rest.

Here, we have a close analogy to the mode of action of Uranus like a violent explosive, we have to look upon the planet as containing an unusual large quantity of energy, apparently ready to exert its characteristic effects suddenly and on slight provocation...just as a small spark falling upon gun powder. When well aspected this liberation of energy will, of course, act through harmonious and fortunate channels, and the planet will prove the Regenerator, but when afflicted, its disruptive effects will truly entitle it to the name of the Destroyer.

ALLEN-LIO

For although no figure of his horoscope can be obtained, still judging from the nature of the afflictions that fell upon him, one arrives at the conclusion that Uranus only could have produced such a series of sudden and unlooked for calamities.

And so Saturn and Uranus, the malefics serve to awaken the soul, may termed dumbbells as it were, by which spiritual life is developed and maintained.

The mission of Uranus, then, is to quicken the life in every form, to destroy every idol, to dethrone superstition and to drive out the money-changers from the temple, and to make us, whether we will or not realise that there is a God within as well as a God without

-BESSIE LEO-

Herschel may be said to be, the native is abrupt in manners, changeable in mind and temper, difficult to please, impulsive precipitate, and very independent. The mind appears to be made up of contraries, and he acts more from impulse than from reason, always ready for quarrel and such persons are often estranged from their kindred, lead a roaming and unsettled life, when in ascendent at birth, wayward-stubborn, conceited-possessing, some original talent, talkative, proud, malicious and jealous.

-RAPHAEL-

NEPTUNE.

It is a planet of confusion. Neptune has little or no influence over action upon the physical planet, its sphere of influence being largely confined to the psychic or emotional plane

So sublime are the vibrations of this planet that only few can raise their consciousness to its land of expression.

The child of Neptune is imitative, thinks the thoughts of others, is too much influenced by the example of others. Neptune thus provides actors of all sorts, visionary enthusiasts, detectives, who reflect in themselves the thought of criminal.

-ALFN LEO-

Neptune's influence we believe to be of a feminine or negative character, acting on the psychic or astral plane, and directly connected with the mediumistic powers of humanity and with what people usually term the "Sixth Sense." Neptune's influence causes receptivity to finer vibrations than the densest physical matter can translate, and hence Neptunian people are as it were more loosely put together than most persons.

Neptune's children are imitative and impressionable. They are all lovers of sensation of resorting to opium and other drugs to produce visions, dreams etc.

Neptune influences all moods, dreams, premonitions, trances, obsessions, visions, mediumism, spiritualism ect; impure magnetism of theirs, causing peculiar obstructions, disturbances, hysteria, fainting fits, cerebral apoplexy and serious nervous Diseases.

-BASSIE LEO.-

It seems to be the general opinion that this (Neptune) of a malefic nature, but producing worry rather than actual event. At present much of it is conjecture, and the young student should not rely too much even on the remarks on Neptune.

-RAPHAEL.-

BIBLIOGRAPHY.

हा ग्रंथ तयार करण्याच्या कामी खालील ग्रंथांचो फार मदद झाली आहे.

ग्रंथ	प्रणेतार.	गुजराती.
अकटाकट अस्ट्रॉलॉजी	होमीधार	मराठी.
ज्यातिमाला मासिक अंक	श्रीधुत रा के. प्रधान	"
कुंडलि विज्ञान मासिक अंक	" वि गो नवाणे	"
योगमाला अंक	"	"
जलकसप्रह अंक	"	"
मेढानय ज्योतिष	" रामनारायण	"
ज्यातिवैजय मासिक अंक	" गणेश शास्त्री देशिंगकर	"
ऑलन ' आचे मुख्य सर्व ग्रंथ		इंग्रजी
Planetary Influences	Bessie Leo	"
Astrology	Sephariel	"
Primer of Natal Astrology	Geo Wilde	"
The key to your Star	"	"
Character and success	"	"
Guide to Astrology	Raphael	"
Mundane Astrology	"	"

खगोल शास्त्रावरील ग्रंथ.

ज्योतिर्विलास	इ. वा दिक्षित	मराठी.
अतर्हितातील चमत्कार	म. खडे चिटणीस	"
Solar System	Samuel Cooke	इंग्रजी.
Astronomy of to-day	Cecil G. Dolmage	"
Encyclopadia Britannica		"

ज्योतिर्गणित ग्रंथ.

ज्योतिर्गणित	श्रीधुत रा ध्ये वा केतकर	मराठी.
ग्रहसाधन	" जी चिटणीस	"
Ephemeris पुस्तकें	Raphael	इंग्रजी.
Ephemeris पुस्तकें	Zadkiel	"

शत्रु व सन यांची तिथि तारीखवार जर्नी वा. प्र. मोडक मराठी

या दिवाय हार माहिती करिता चेम्बरची Biographical

Dictionary, भा. इ. से मडळाची वार्षिक वृत्तपुस्तकें, ग्रंथमालेचे वृत्तित अंक

श्रीधुत रा रा सर देसाई यांची मराठी मॉनॅक रोयासद असे दुसरे १५। २०

ग्रंथ व दुसरे फलज्ञानकावरील इंग्रजी मराठी ग्रंथ पण लेखकांचे पाहून अवश्यक माहिती घेतली आहे.

उपसंहार.

Full often learn the art to know,
Of future weal, of future woe,
By word, or sign, or star— *Scott.*

हर्शल-नेपचून अथवा प्रजापति-वरुणाच्या फलासबधी आतापर्यंत पुष्कळ विवेचन आणि चिकित्सा केली असून फलाचें एकत्र सार झालून या दोन प्रहाची जातकदृष्ट्या तुला पण स्वतंत्र प्रकरण जोडून दाखविली असता केवळ या प्रहाच्या फलसंशोधनाच्या कार्यांत मदत झालून आणि प्रथम आठ महीन्यां प्रेसमध्ये हल्लहल्ल छापला जात असता तेवढ्या अवधीत लेखकाला बरीच माहिती मिळाली व आणखी अनेक कुडक्या पण पहावयास मिळाल्या त्याचें एकीकरण दीर्घाशियाय जातक वर्णनावें कार्य पूर्ण होत नाही. प्रजापति व वरुण यात पाप व खल कोण त्याचें शुभाशुभत्व कोणत्या दर्जाचें त्याचे विशिष्ट गुणधर्म कोणते या बाबतींत कोणतीही निश्चितता न झाल्यामुळे अनेक पाश्चिमात्य विद्वानांचे परस्पर निरीक्षणाच्या बाबतींत पुष्कळ मनभेद आहे, तसा तो आपल्याकड जे उद्योतिर्विद या प्रहाच्या फलाचा विचार करितात त्याच्यातही ता. कोठें कोठें असणारच कित्येकांस हर्शल उर्फ प्रजापति सरळ मोक्क्यामनाचा व स्वैर वर्तनाचा आणि उघड्या छातीचा प्रह वाटतो तर वरुण उर्फ नेपचून हा प्रह खल-विश्वासपातळी-कपटी-फसवा व लपूनछपून कार्ये करण्यास प्रोत्साहन देणारा आणि अनर्थाची परंपरा उत्पन्न करणारा वाटतो, अर्थात आमच्या प्रधातीळ विवेचन विरुद्ध असलेले त्यामुळे वाटणें सहाजिक आहे, आम्हीं जी चिकित्सा केली आहे तीचा अगदीं बारकाईने विचार न करता वरवर पहाणारास असे आढळून येई, परंतु जेथे जेथे आम्हांस आमचें मत स्वतंत्र देणें वाटलें तेथे तेथे आम्हीं तें देतांना निश्चयात्म ठिहीळें असून सूचना विचारसरणीत प्रगट केल्या आहेत दोन्ही प्रहाच्या फलाची निश्चितता अनुभवाच्या भरपूर सामुग्रीवांचून आज ती होणें शक्य नाही व हें कार्य पाच पन्नास अथवा एका शतकानेंही पूर्ण होणारें नाही, तो पर्यंत आमच्या जातकात या प्रहाच्या फलास काहीं तरी जागा मिळावी आणि आमचे कित्येक जुन्या परंपरेचे विद्वान या प्रहाविषयी अजूनही जे झुल असलेले दिसतात त्या सर्वांचे चित्त वेधण्यास सामुग्री त्यांस मिळावी असा एक उद्देश हा प्रथम प्रकाशित करण्यांत आहे तसाच फलसंशोधनाच्या कार्याला योग्य चालना या दोन प्रहाच्या बाबतींत मिळावें हा पण उद्देश आहे तिसरा उद्देश एवढाच की प्रथमपेक्षा आमच्या आतापर्यंतचे आपुल्य प्रजापतीच्या प्रतिचक्राच्या केव्हांत गेलें असून दोनतीन वेळां

इसच्या प्रहारांनी बहणाचे गुमागुम झालेल्या योगांस मात्र वितरना कामा नये ” असे द्वागतांना आढळते. त्याच प्रमाणे तो आपल्या ‘ प्रायव्हेट इन्स्ट्रक्शन्स इन अस्ट्रॉलॉजी ’ या स्वागुमशाच्या खास प्रयात प्रजापतीचीं फळे जितकीं दतो त्या मानानें बहणाचीं फळे फार टोकळ दते, हीं फळे अगुमच विन्य आहत व त्याचा जोर व विशिष्टता या विषयी तो चोन्क स्वागुमच त्यात देत आहे हे त्याचे स्वागुमच द्वागुम विशय म्हत्वाचे असल्यामुळे त्याचा उन्म्व करण जरूर आहे. तो द्वागता “ सप्तमात प्रजापति असून चंद्राचा पुरधी अदका गुकाशी गुमसवध असले तर विवाह सौख्य वाईट लागत नाही (पुरुषास) परंतु स्त्रीचा अत फक्त तो अकस्मात करवीजे तमें जर नसले तर विवाहसौख्यही वाङ्म्व मिळतें. स्त्रीच्या कुडलीत रविपुखीं शुभयोग करीन असल्यासही सप्तमस्थ प्रजापति वरील फक्त फक्त हेईल (पतिनिघन अकस्मात होणे) सप्तमस्थ प्रजापति माग्वरी धंदे व दाव यांत फार नुकसान व फसवणूक कातो (heavy losses, fraud or collusion) व अशानी वकील, कप-या-लोक समाज सत्या अथवा अपरिचित मनुष्याशी व्यवहार प्रत्यक्ष न ठवतां लेखान्वयद्वारा दवावा पुरुषाच्या बाबतींत प्रजापतिने रवि पीडीत असता जितकीं दुष्टफळे तो दतो तितकीं शिवाच्या बाबतींत तो दतोच परंतु शिवाच्या कुडलीत प्रजापतीने अत्र पीडीत असल्यास तितकी अनिष्ट फळे पहायशाम मिळत नाहीत पुरुषाच्याशी तीत अती स्थिती जन्मत असून जेव्हा बायरेवरने तसाच रवि प्रजापतीचा अगुमयोग दतो तेव्हा अशा मनुष्यापुढे एकादी अत्यंत मोहक वस्तू दिसून तीला बळी पडून तो ती करावयास गला वी आपल्या सर्वस्वाचा नशा मात्र त्याच्या पदरी पतो असें नहेरीं पडतें. आत्महत्या विषयन प्रजापतीनें पडून येत त (suicides are caused chiefly by Uranus) or ससारसुखाची वाताहत करतो (In domestic life its chief effect is to lead astray, and destroy domestic felicity) प्रणयी प्रेमात हा दुखाच्या दागण्याच दत असतो व रयात म सर आणि आविधस कारणदाचून असतो (generating jealousy and distrust, not always without reason) धंद्यामध्ये तो पत घालविता पण जेव्हा तो बलवान व शुभ स्थितीत असतो तेव्हा उत्तर्पाल

* I have observed many times that when first evil direction is formed between the Sun and Uranus that the native has some scheme or enterprise before him of a most promising appearance but which if he engages in it entails his ultimate ruin this is invariably the case when Uranus is an affecting planet at birth or in 7th house

(Private Instructions in Astrology Page 5).

सीमाच राहत नाही व कोणताही उच्च दर्जा त्याला कमीच असतो. " वरील प्रकारचे रॅकेलसचे उद्गार नसून अनुभव आहेत पणुतु वरुणाच्या वावर्तीत मात्र तो तसे लिहीन नसून मागे लिहील्याप्रमाणे ' वरुण कांदीसा अशुभ व पाप ग्रह असता (malefic to a certain extent) असे येथे पण तो म्हणतो आणि वरुणाच्या फळाचे परिणाम असून इतके निरोक्षण केले नाहीत असे पण पुन्हां म्हणत आहेच व सध्याच्या स्थितीत फक्त प्रत्यक्ष एकाच दुष्परिणाम न घडविता तो काळजीत पार दाखणारा ग्रह आहे अशी त्याची कल्पना आहे. प्रजापतीच्या वावर्तीतही रॅकेल अभिधिन असून प्रजापति क्षत्रप्रमाणे चंद्र व शुक्र ग्रह आहे असे त्याचे मत आहे. ' हा दोन्ही ग्रहां विषयी रॅकेलसारख्या एका अनुभव ज्योतिर्विदाची मते पर प्रमाणे आहेत. यानंतर अल्फ्रेड जॉन पिअर्स (दुसरे सडकील) यांच्या मतांचा विचार करिता प्रजापति विषयी पर एक स्थान मत आम्हां उघट केले आहेच, वरुणाच्या वावर्तीत " क्षत्रप्रमाणे हा ग्रह उदासी आणि हटवादी नाही, मंगळ प्रजापति प्रमाणे अतिरेक-अविचार करणारा नाही, त्याचप्रमाणे शुधाची संबंधित असता मंगळ प्रजापतिप्रमाणे भौतिकशास्त्रासम देत नाही. " अशा या विद्वानाचा कल दिसत आहे. * या नंतर दुसरे विद्वानपाश्चिमात्य ज्योतिर्विद डॉक्टर सिमोनाईट हे आहेत. यांच्या मताचा विचार केल्यास ते तर म्हणाला पूर्ण पाप व अशुभ ग्रहच समजून आहेत व त्यांनी तशा प्रकारचे फल वर्णन विशेष केले आहे. प्रजापतिप्रमाणे नैऋत्य ही दुष्ट परिणामाची परमचवि करतांना सीमा ठेवीत नाही व अशावेळी ते आयर्लंडची राशि वृषभ हीत रवि-शनि यांच्या युतीत तारीख १ मे १८८१ च्या दिवशी हा ग्रह असताना फोनीक्स पार्कमध्ये झालेल्या अनेक अमानुष मृत्यू एक दांडगे उदाहरण आपल्या शर्याना या ग्रंथात देतात, त्याप्रमाणे १८७३ मध्ये परुण दुर्पमेत शिरल्यापामून आयर्लंडमध्ये अनेक राजकीय प्रकरणे वाप्पिः इंग्लंड पुरवात जोराची झाली असे पण ते म्हणतात. रवि-शनि युति हा ग्रह दुष्ट अर्थाष्ट किंवा नेवपून तेथे तीव्र झाला या गोष्टी नी चिकित्सा माय लॉनेस्ट्री.

आहेत व गुम असला तर नाविन्य आणि क्षोभ येणारा, अशुभ असला तर भयंकर नुकसान करणारा असे डॉ. सिमोनाइटचे मत आहे व प्रजापतीचे उद्योग म्हणजे 'पुराणवस्तु संशोधन, ज्योतिषशास्त्र, मातृव्यशास्त्र, रसायनशास्त्र, व्याख्याते, मूर्ती खोदणारे, मस्मीरीक्षम बगैरे शास्त्रे' अस त्यांचे मत आहे रोगाच्या बाबतीत प्रजापतीचे स्पष्टीकरण निराश विस्तृत व स्पष्ट त्यांनी केलेले नाही

ह्या प्रजापतीकृत नावानेले असे पाश्चिमात्य ज्योतिर्विद अँल्नलिओ प्रजापतीशतका वरुण पापग्रह मानीत नाहीत वरुणाचा गोल पट्टीतील प्रत्यक्ष घटना त्या गोष्टीशी इतका संबंधित नाही त्याचा संबंध अज्ञात व आत्मिक संवदनाशी आहे असे त्यांचे म्हणणे आहे १ त्याच प्रमाणे वरुण अँल्नलिओच्या मते पापग्रह दिसत नाही त्यांनी ग्रहाचे गुणधर्म आपल्या ग्रथात (The Art of Synthesis) जे वर्णन केले आहेत त्यात प्रजापतीच्या दोन दृष्टि ठेवलेल्या नजरेस येतात एक दृष्टि छद्मशी म्हणजे पापग्रहाचे फलवर्णन करितांना त्याची अगुम फलें भौतिक व नदवाद दृष्ट्या दिली आहे १ गुमग्रहाचीपण अगुम फलें आहेत अध्यात्मिकदृष्ट्या व मृष्टीचे कार्य यादृष्ट्या पुन्हा त्यान प्रत्येक ग्रहाचे चांगले कार्य कोणते व कसे होते हे पण त्यांनी दाखविले आहे ही फलें दुहरी जी असली तरी त्या दृष्ट्या सुद्धा वरुणाचे फल वर्णन करताना हे विद्वान प्रयत्न करणारा पापग्रह मानीत नाहीत * परंतु उलट त्यांचे म्हणणे असे की तरी या ग्रहाची अगुम फलें आहेत तरी त्यामुळे तो पापग्रह आहे असे दाखवावयाचे नसून वरुणाचा प्रत्यक्ष जड जगाशी पार संबंध नसून तो संबंध निराश अध्यात्मिक व अज्ञात शक्तिवत् आहे हेच दाखवावयाचे आहे या ग्रहाच्या फलवर्णनाच्या व गुणधर्माच्या बाबतीत म्हणून आम्ही व्याचवेळा फसतो १ अँल्नलिओ या ग्रहाविषयी आपली वरुणाची दीड्यता पवित्रता व दिव्य प्रेमाचे गोंडव पण गाण्यापर्यंत गेला आहे २ हाच प्रकार या ग्रहाची शुभफलें दग्गात पार पुढे गेला आहे. हा ग्रह बलवान असेल तर क्षीरसंप्रदा,

अंतरज्ञानजाणीव व तदंगभूत स्फूर्ति दणारा हा आहे * नेपचूनच्या अंगी बांगले गुणधर्म उत्पन्न करण्याची कारणे दाटली दणजे त्याची अनुसरणप्राप्त्यद्वारे, मोकळेपणा, नि सत्व व जीर्ण गोष्टींचा त्याग आणि नव्या सुमंस्कृत गोष्टी स्वीकारणे यांन्वेष्टाकडे असलेली सूक्ष्मदृष्टि, जडजगाच्या जडप्रवृत्तिपुढे अध्यात्मिक स्थिति-कडे अमलेली प्रवृत्ति हेच मुख्य कारण होय असेपण बॅलन लोओ दणजे १ हे सर्व वर्णन करण्यापूर्वी तो वाचकांत प्रथम " या ग्रहाचे दिलेले शुधर्म केवळ या शास्त्राशी परिचय असलेल्या व्यामंगी विद्वानाची मने आहेत ती निश्चित फलं नाहीत" असा इशारा देऊनच मग वर्णन करित आहे (Art of synthesis,) page 103 पहा) हे लक्षात ठेवण्या सारखे आहे.

प्रजापतीचे गुणधर्म वर्णन करिताना हाच मध्यधार वरणाशी जेव्हा प्रजापतीची तुलना करता तेव्हा प्रजापतीला ' चिह्नार भावनारिहीन बुद्धि व काठिण्य ' असे दणत आहे, * तर वरुणाला ' भावना विहार प्रधान व अंत वरणाची कोमलता ' म्हणतो. वरील प्रथकराशी आणखी पुढेकळ मने आहेत परंतु विस्तारमयास्तव येता येत नाही. अमेरिकनां पेकी वाहीची मते येणे पण अहुर आहे. एकांने या दोन प्रहाची तुलना करिताना अगदीं सक्षिप्त शब्दांत तो म्हणतो ' नेपचून-अध्यात्मिक व वैवी स्फुर्ती तर प्रजापति-गुण विद्याशास्त्र, नेपचून-स्वता अज्ञात व गूढ शक्ति तर प्रजापति-अज्ञात व गूढ शक्तीचे ज्ञान वरून दणारा वस्ताद, वरुण-विश्वव्यापक प्रेम व सारंगीय माहाती सम होऊन जाणे तर हर्षल-गूढ शास्त्रीयतत्वाचे विस्करण करणे, त्याचप्रमाणे ' दुष्कर्मवादा व्यतिरिक्त वरुण हा समतोळ अशा कुंडल्यात अशुभ व पापग्रह वेव्हाही मसतो ' असे पण हा विद्वान म्हणतो. १ प्रजापति फक्त रूपांतर वरविणारा तर वरुण स्वभागत मुळच्या स्थितीतच दत्तकपति करविणारा असे पण (translation and transmutation) एक मत एकाचे आहे. हा ग्रह मोहाने जाळे असून शिवाय मनीनप्रिय-स्फूर्तिजनक व यत्न करणारा पण आहे, २

* When prominent for good, therefore Neptune may reveal the manifested of genius may inspire the mind with ideas derived from inner planes of nature and may attract towards spiritual (page 104).

1 Neptune's power for good is due to its receptivity, openness to absorption that which is old and useless and accept that which is old and improved to its intuitive perception of truth & ability to rise above merely material towards ideal, imaginative and spiritual conditions.

(The Art of synthesis).

त्याचप्रमाण वरुण म्हणजे गारुड्याचें मोहकजाळें होय; वगैरे अनेक मनें आहेत. इच्छाशक्ति, दांडगा उत्साह आणि बुद्धिसामर्थ्य हे तीन मुख्यधर्म अनुक्रमे शनि-मंगळ आणि बुध यांत स्वतंत्र आहेत तर ते तीनही प्रजापतींत एकवटलेले आहेत असें पण एक मत आहे. * मॅक्स हीन्डेल यानें नुकत्याच ' मिसेज ऑफ धी स्टार्स,) ह्या ग्रंथ प्रकाशीत केला आहे त्यात तो हर्शेल वर्फ प्रजापतीलाच तीव्रगुण व वरुणाळा तीव्रबुध म्हणत आहे म्हणजे वरील २,३ ग्रंथकारांच्या संपन्न विरुद्ध हें मत आहे व आम्हांलाही तें मान्य नाहीं. हाच ग्रंथकार वरुणाला इच्छाशक्ति १ व प्रजापतीला प्रेम आणि कल्पनाचातुर्य पण म्हणतो. अॅलनलिथो प्रजापतीला ' जागृति करणारा ' (Awakener) हें सूत्र लावतो तर मॅक्स हीन्डेल त्याला ' यामोड करणारा ' (The planet of Altruism) म्हणतो. अॅलनलिथो व दुसरे काहीं वरुणाला ' गुण अहेय ' या शब्दानें संबोधतात तर हा ग्रंथकार त्याला ' देवत्वाचा ग्रह ' (The planet of divinity) या शब्दानें संबोधित आहे हा पण ग्रंथकार म्हणतो कीं या ग्रहाचे खरे गुण धर्म ज्ञानण्याची पात्रता फार थोड्याच्या अंगी आहे बहुतेक जग अजून भौतिक दृष्टिपेरित अगल्यामुळे वरुणानें खरें ज्ञान होण्यास अवकाश आहे; परंतु जगाची प्रवृत्ति दुसऱ्यानें अध्यात्मिक वादांद्वालाळी आहे व ती जशीजशी जाईल तसतशी वरुणाच्या किरणाचें महत्त्व आम्हांस समजून घेणें व या ग्रंथकाराच्या मताप्रमाणे वरुणाचें गुण यावयाचें आहे व ह्या प्रजापतीनें गुण आहे असें म्हणावें लागतें. काहीं ठिकाणीं या ग्रंथकाराची विचार सरणी जरी संमत होत नसली तरी तात्त्विकचिकि सा फार उत्तम आहे.

* Intellect without emotion, the judge, dispassionate but ruthless
1 Neptune is not malefic in harmonious horoscope except bad Karma

2 Neptune is connected with enchantments and enchanters. It is the spider's web of humanity, the toils of the ensnarers and deceiver's net.

The planet is highly musical and conduces of inspirational composition, dream melodies ect.

(Art of Synthesis page 113)

Uranus is the only one that is equally strong in all, it manifests a passion energy not unlike that of Mars, intellectual power at times equal to that of Mercury, and a will that can be as determined as that of Saturn.

(page 99, Art of Synthesis)

Q Uranus is the higher octave of Venus and Neptune the higher octave of Mercury

(The message of the Stars page 311 and 313)

सफारियल आपल्या अनुभवान्या दृष्टीने या दोन ग्रहाविषयी सक्षित चिकित्सा जी करीत आहे तीच फार महत्वाची आहे. प्रजापतिविषयी तो म्हणतो की प्रजापतिमुळे हाड उतरणे-मोडणे, वियोग होणे, मेंदुचा विकार व मृत्यू अशा गोष्टी आढळून आल्या आहेत, त्याचप्रमाणे कुंडलिमध्ये इतर ग्रहाची परिस्थिती डायरेक्शनने चांगली असताना आयुष्याची दोरी प्रारब्ध म्हणून किंवा देवी प्रकोप या दृष्ट्या तोडणारा किंवा कार्यकारणान्यतिरिक्त गोष्टी घडविणारा हा ग्रह आहे, तर वरुण गुप्त व क्रांति करविणारा असून विकाराची परमावधि करणारा आहे (जेव्हा पीडित किंवा चक्रवृत्ताने अशुभदृष्ट असले तर) किंवा सक्तीचा-व्हास करविणारे रोगदुही तो उत्पन्न करीतो त्याचप्रमाणे याची शुभफळे म्हणजे संस्कृति, कला वाढमय वृद्धि, भावना-समूर्तिजन्य काव्य-गीत, तत्वाद्याकडे प्रवृत्ति, असे आहेत. सफारिअल वरुणाकडे दाखवीत ' लैणपणा नवना नपुंसकत्व आणि नीतीमत्तेचा लवचिकपणा ' याकडे काही ठिकाणी वरुणाचा सबंध असलेला दर्शवीत आहे याकडे जरूर शोधक-बुद्धीने रुढ देण्याची आनखी सूचना आहे कारण अगदी हा नवीन गुणधर्म त्याने दर्शवीला आहे, असे आम्हास वाटते. याशिवाय, आपली पुढील मते या ग्रंथा-परी आहेत.

लुवे-न जॉर्ज (लुवरीन अस्टॉलॉजी-कॉलेजचे प्रिन्सिपाल, अमेरिका) यांनी आपल्या ' हारल्डोप डलिनियर ' ग्रंथात या दोन ग्रहाची बरीच माहिती दिली आहे परंतु ती या दोन ग्रहाचे शुभ व अशुभ अशा दोन स्वतंत्र वर्गांत वरील आहे. ती सर्वच यथे देणे अशक्य आहे या गृहस्थाने या दोन ग्रहांची राशीपरत्वे-चंद्र-परत्वे-योगपरत्वे स्वतंत्र फळे देण्याचा प्रयत्न पण केला आहे परंतु, त्यापैकी बरीच

* But we should err greatly if we supposed the influence ascribed to it ! ! ours on that account for as the person born blind lacks the organ to see the sunlight and colors so most humanity is still lacking the sensibility to catch them amenable to the vibrations of Neptune. But we are gradually developing finer feelings and becoming more able to respond to his influence

(The message of the Stars, page 23)

* It then became evident that Uranus was the cause of violent disturbances fractures separations mental disturbances and deaths. A new interpretation was put upon the old phrase, 'death by the visitation of God' for although the end of life is determined by the Divine plan and brought about by the agencies of Nature astrologers failed to find any adequate indication of the event in some cases in the current 'directions', and thus some supernatural cause had to be brought into the scheme of thought since an effect without a cause was logically untenable It is frequently in evidence in the seduction of sybarites effeminacy, and moral introversion

तत्त्वतः तद्वशाचील धरून केलेली आहेत, स्वतंत्र अनुभव अशी या ग्रंथांतही पार शोधीच पडें आहेत.

ग्रंथकाराने याप्रमाणें जितके ग्रंथ मिळतील तितके वाचनांत घेऊन व योग्य माहिती एवत्र घेवी परंतु बरील प्रमाणें जेव्हां परस्पर विरोधी मते दिसून येऊं लागली व पाश्चिमात्यंच्या मन्त्रेदाच्या विचार सरणीनेच जणें म्हणजे व्होळ मिटून चालण्यामानसे वाट लागते तेव्हा अनेक ग्रंथकारांनी दीलेली सर्व माहिती एवत्र धरून तीं वीक्षण केले व त्यांरी किती अनुभवाला पडतें हे पाहण्या करितां कुंडल्याचे निरीक्षण करण्याच्या उद्योगास आम्हीं लागलों. या सर्व नव्या उपक्रमासुद्धें प्रथम प्रकाशनकार्याला विलंब लागला, बरीच टाचणें परत बारांवार लिहावीं लागलीं, दुसऱ्या संसारिक अडचणी पण फार तेवढ्यात आल्याच त्या सर्वांस तोंड देऊन कुंडलि संप्रद केला. हा संप्रद करण्यात बराच काल रावें शाला, परंतु शास्त्रीय तत्त्वविद्विच्छतेच्या कामात विलंब चालतो पण अपूर्ण माहिती चालू शकत नाही. आता पर्यंत लेखकानें १२ वीं वर कुंडल्या निरीक्षणात घेतल्या त्यांत या दोन ग्रंथांची विशिष्ट कळे पहाण्यासारख्या फक्त १२५ पर्यंत कुंडल्या आटळल्या, ही सामुग्री अर्धातू अपुरीच आहे परंतु तेवज्यानें सुद्धा या प्रस्तुत ग्रंथाला बरीच मदत होण्यासारखी होती या कुंडल्यांपैकी सूची १२, अकस्मातमृत्यू १०, व्यभिचार व ब्रह्मसंके ९, नष्ट १२, कवि १०, वळे ६, बार्दबरीकार ६, चित्रकार ८, साधु-योगी १२, राजे २५, ऐतिहासिक विशिष्ट प्रसंग ५, श्रीमंत व संपत्तिलाम ७, शोधक व वल्पक ८, चमत्कारिक अनुभव ८, दरोडखोर चोर ४ अशा या कुंडल्या होत्या, या शिवाय या दोन ग्रंथाच्या फलांशा अशा राशि कुंडल्या बऱ्याच करिता आल्या.

डॉ. मिमोनाइटचा वृषभेचा नेपथून आयर्लंडला पार नामदायक झाला तर इंग्लंडील मिथुनेचा हर्शल अमेरिकेला पार फायदेशीर झाला हे लक्षात ठेवण्यासारखें आहे, तर सिंहेचा हर्शल प्रान्सला १७८९-९४ मध्ये इतका जाबक झाला कीं ' भेसूर राज्य ' (Reign of Terror) फ्रेंच लोक म्हणूं लागले.

पाश्चिमात्यांची फलवर्णन माहिती व मतभेद व या कुंडल्या मिळून चिकित्सक सुदिला जें पटले तेवढें विवेचन आम्हीं केले आहे अर्थात हा ग्रंथ केवळ पाश्चिमात्यांचे अनुकरण या सदरातही येत नाही त्याचप्रमाणें तो पूर्ण स्वतंत्र विचारांचा व शोधांचा

[New Dictionary of Astrology page 104 and 105]

Americans have good reason to remember the power of this planet in 1773 and again 1860-6, which were the last two of his periodical visits to Germany, the sun ruling America

(Textbook of Astrology by J. A. Pearce, page 105)

पण नाही हें उघड आहे. संशोधकांस न या शाखाची ज्यांस आवड आहे त्यांस विरीक्षण करण्यास सद्दज सामुग्री मिळावी व अजूनही या ग्रंथांच्या फलांना निविन पणा व्हावा या हेतुने परिशिष्टाच्या जशा ६६ कुडल्या दिल्या त्याच प्रमाणें या दोन ग्रंथाचे कांहीं ठिकाणी जे योग आढळून आले ते पण येथे उघटत करीत आहे.

चित्रकारः—फोस्टर चंद्र-वर्ण त्रिकोण (२१६), शुक्र शनि तृतीयेकादश योग (११३); रॅन्डल्फ कॉल्डकॉट शनि-शुक्र-वर्ण युति (११), बुध हर्शल युति (१); सॅन्ट्री चंद्र वर्णयुति (७) प्रतियोग शुक्रार्शी, रवि बुधयुति (१) जॉन कान्स्टेबल शुक्र हर्शल मंगळ युति (३) त्रिकोणात चंद्र (७), राजा रविवर्मा हर्शल शुक्र युति (१); सरफ्रान्सिस बर्नहार्ड (माजी इंग्लिशपत्रकर्त) शुक्र हर्शल त्रिकोण (८१२) व्हा. का. फडके (हिंदुपत्रकर्त) नेपचून रवि त्रिकोण (११९) हर्शलनेपचूनचंद्र (४११).

कवीः—एस. टी. कोलरीज नेपचून शुक्रयुति (६), शेले नेपचून शुक्रमंगळ युति (७), किट्स नेपचून रविशुक्रयुति (८), रविन्द्र नाथ टागोर नेपचूनचंद्रयुति (१) वकीमचंद्र चतरजी नेपचून मंगळत्रिकोण (११३) चंद्र गुरुयुति (६) प्रतियुतीत हर्शल (१२) विठोवाआण्णा दफ्तरदार (शीघ्र पदनालित्परसक्वी) हर्शल-मंगळ नेपचून-शुक्र युति (९) रविशनि चंद्र युति (११)

कवि-साधु-योगीः—नामदेव नेपचून चंद्र प्रतियोग (६१२); तेपचून रविगुरु तृतीयेकादश (६१८), मंगळ शनि युति (५) त्रिकोणात हर्शल (१); ज्ञानेश्वर बुध नेपचून युति (६) मंगळ हर्शल प्रतियोग (११३) तुकाराम चंद्रनेपचून प्रतियुति (१२१६), बुध रवियुति (११) त्रिकोण हर्शल (३), गुरुहर्शल तृतीयेकादश योग (११११), नेपचून शुक्रचंद्र (६१९), कौंट टॉलस्टॉय नेपचून शुक्र त्रिकोण; कृष्णानंद ग्रहचारी हर्शल गुरुत्रिकोण (११५) रविशनि त्रिकोण (५११)

लेखक-चित्र-कादंबरीकारः—जेन ऑस्टीन (ली कादंबरीकार) हर्शल बुध प्रतियोग (३१९) शनिनेपचून तृतीयेकादश (७१९); हरि ना. आपटे बुध हर्शल शनि त्रिकोण (११-३-७); प्रभात कुमार चतरजी नेपचून गुरु त्रिकोण (१-५) शुक्र हर्शल त्रिकोण (१-५) प्रतियोगांत बुध (११); डी-रुन्स हर्शल शुक्र, त्रिकोण (८-१२), हर्शल बुध तृतीयेकादश (८-१०); नेपचून मंगळ त्रिकोण (९-१),

भावना आणि सहृदयता याच्या सहाय्याने मनाच्या एकतानतेत स्वता मिळून दुसऱ्यासही मिळवू पहाणारा वरून आहे, याच्या वर्गात अर्थात कवि-मंड-नाट्यकार-कादंबरीकार-गवई आणि चित्रकार वगैरे मंडळी येऊ शकतात यांच्या कृतींचे स्वीय कल्लेला रुपांतर करून जनसमाजासहि घटकाभर डोळविण्यास लावण्यास वरणाची देणगी पाहोजे. ह्यारेकी कादंबरीकार चित्रकार वगैरे मंडळीस कल्पना नाविन्य व कल्पकतेकरिता दर्शकांचीमुद्रा जखर आहे तर मार्किट विनोद काणसासही तोच पाहिजे प्रजापतींची माणसे दुनयाची कामगुरु विनोदाने काण्यस बीच नदन कल्पकतात. स्फूर्तीच्या आवेशात बोलणारा वळा थोल्यांची मने जशी स्वातोशी समरस करून घाकरी त्याच प्रमाणे समचौरप हान व अनुभवपूर्ण विनोदी भाषणानेही थोल्यांची मने रिसविणारा वळा कमी दर्जाचा नाही. मंडाच्या कुडळीत वरणाच्या गुळ नपचूनशी असनेला सबब त्याच्या अभिनयाच्या कामात कपानकातील अरग एन प्रत्येक घटकावयव समजून अभिनय करिताना स्वताला विसरून भूमि वरणाच वरणाशी पूर्ण मिळून जातो तर दर्शकांनाचा सबब अमल्यास बुद्धिसामर्थ्य वरणा व वरणापयाच्या जोरावर अभिनय करून जरी लोकांस तो रिसवितो तरी स्वताला माय विसरत नाही

असो वरेल प्रमाणे स्पष्ट मेद जो जास्व पहाण्यात आला तो वावकाच्या पुढे ठेवला आहे. प्रथम प्रकाशित वळा हणजे या दोन वरणांच्या फल सशोचकाच्या वाव रितेन मुक्त झालो असं काही आम्ही समजत नाही त्याच प्रमाणे वरील अनेक प्रवक्त्यांची जी टोटक मत दोली आहेत त्या वरून प्रवक्त्यांचे प्रस्तुतने कार्य कसे नाम ये दाने याचीपण वरणा जशी येईल तत्त्व स रेषकात आपल्या दृष्टीचा कोन मुक्त वरणासही पुढे कल्प गिर्या प्रमाणे दिमेल वरणाचे खरे गुण रम जाणण्यास वरून आम्ही असमर्थ आहोत हेच खरे आहे एकोणीसाव शतक व वरणाच्या शत काचा पूर्वाव प्रजापति उर्फ हंगलच्याच अमलाखालचे आहे असे काही विद्वानांचे प्रमाणे असा तरी ग्राह्य अ हे. वरून उर्फ नेपचूनबा अमन पणपणे होण्यास अनून विमानाच्या उत्तमघापर्यंत वार पहाणय सध्या दस्य आह. प्रजापति कुभेत शिरतांच व गुरुशी त्यांनी युनि आणि रवीच्या प्रियुनी दात असताना १९१४ आगष्टमध्ये मद्रासुदाचा वरणा अकस्मात पेडला व तो जो पर्यंत कुभेत होता तोपर्यंत उदाचो पुनश्चि चालत दप्ती हे मद्रासुद प्रजापतींच्या अमला खालचे आहे. या युदात मनुष्यहानी कण्याची दस्य वे जेट टपयोनात आली त्यापेकी वरील प्रजापतीच्याच गुणमाची हेतो युदापूर्वी विमानांत बसून नेहेमीचा वरदार चाल ट.ने वरणाची भावुक वाटत होते, युदाच्या परिस्थितीत विमाने हे एक माटे साधन होऊन वरले,

नेपचूनसि तृतीयेकादश (१-११); इमरसन चंद्रनेपचूनसि (४-८), तृतीयेकादश गुरु (६); मिट (वक्ता) चंद्रनेप तृतीयेकादश (३-१), हर्शल बुध तृतीयेकादश (१२-३), म शुक्र तृतीयेकादश (२-४), गुरुहर्शल तृतीयेकादश (१०-१२) पॉस (वक्ता) चंद्रहर्शल प्रतियोग (५-११) नेपचून बुध प्रतियोग (४-१०), ममरहर्शल केंद्र (८-११)

गायक व नटः—झेना डेजर (स्त्री) हर्शल गुरु युति (७) शुक्र (१२) नेपचून (२); गणपतराय बोडस नेपचूनचंद्र युति (२); शु हर्शल तृतीयेकादश (४-८); माऊरान कान्हटकर नेपचून शु युति (१) शनि प्रतियुगीत (७), हर्शल बुध त्रिकोण (३-११) स हा. रोडरीना (फ्रेंच स्त्री) रवि बुध युति (५) त्रिकोण नेपचून (९) त्रिकोण चंद्र (१); बालगंधर्व हर्शल चंद्र त्रिकोण (१-१), नेपचून शनि तृतीयेकादश (३-५); गणपतराय जोशी (हॅम्ब्रेट) चंद्रनेपचून तृतीयेकादश (११-१) त्रिकोण शुक्र (५), हर्शल गुरु त्रिकोण (४-१२),

या शिवाय ज्योतिर्विद-मेस्मेरिस्ट वगैर अनेक कुडल्या आहेत त्या सर्वांच्या देणें उत्रेस करता देणें अशक्य आहे. वर कमान जे आरुढ झेले आहेत त राशींचे समजावेत वरील प्रमाणें प्रयत्न जरी काण्यात आला तरी या दोन प्रहांच्या फगाव निश्चितपणा झाला असें लेखक सुद्धीच मानत नाही. एकेका विशिष्टकगळ्या कुडल्या निश्चिन् ५० या प्रमाणें नेव्हा सग्रह होईल तेव्हाच विशिष्ट कलाचा निश्चिन्पणा होईल व त्या कार्नी लेखकाचें आयुष्यही पुरणें अशक्य आहे वरील सर्व सामुग्रीच्या सहायानें एवढी एक स्पष्ट गोष्ट आम्हांस दिसून येते कीं हर्शलचा सग्रह शिर म्हणजे मॅन्डु-बुद्धिकडे येतो व त्या मुळें बुद्धिधर्म ज्ञानाला विकाराची अवस्थक्यता नसते. दारुण्यसगळ्या मार्गाने बुद्धिचा परिपाक करून भौतिकरादान अत्रेतरत्व मिळविण्याकडे प्रजापतीची प्रवृत्ति आहे तर स्फूर्तिजन्य विकार अथवा हृदयच्या वारुण्य भावना किंवा सहृदयतेच्या सहायानें मनानी तत्रेतरता होऊन सारंग होऊन जागे हें वरुणाचे कार्य आहे त्या भेदामुळे शोधकविद्या व शत्रु व्यसंगी तत्त्वज्ञान आणि ज्ञानसागराच्या खोलीन उतरण्याच्या असाना व बुद्धि व लोकांस प्रजापतीच्या किरणावाचून उत्रति कम्ब येता यापत्ती नाही त्याप्रमाणें त्यांच्या उल प्रवृत्तिपडे असेल, स्वनाला ते विपरत नाहीत तसेंन प्रयत्न कृति- व अनुभवोची कास पग धरु शक्यान. वरुणाचे धर्म निवृत्तिपडे व निष्कर्षप्रवृत्तिपडे आहेत.